

ვენი ოჯახის წევრები

მე და ჩემი შვილები

✓
)

12

ჰენრიკ იბსენი

მეცხრამეტე საუკუნის მეორე ხახვერის მსოფლიო ლიტერატურის ისტორიაში თვალსაჩინო ადგილი უჭირავს „ნორვეგიელ შექსპირად“ წოდებულ გენიალურ დრამატურგს—ჰენრიკ იოჰან იბსენს, რომლის პიესებმაც უკვე სამოციან წლებში დაიპყრო სკანდინავიის თეატრები, ხოლო სამოცდაათიანი წლებიდან საყოველთაო აღიარება მოიპოვა და ნახევარ საუკუნეზე მეტი ხნის განმავლობაში მსოფლიო თეატრების რეპერტუარის განუყრელ ნაწილს შეადგენდა.

ჰენრიკ იბსენის დრამატურგიის შედეგები დაწერილია ნორვეგიული ლიტერატურის ისეთი აღმავლობის პერიოდში, რომლის მსგავსი, ენგელსის შენიშვნისამებრ, იმ ხანაში, გარდა რუსეთისა, არც ერთ ქვეყანას არ განუცდია. ნორვეგიული ლიტერატურის ეს აღმავლობა გაპირობებული იყო ქვეყნის ისტორიული განვითარების თავისებურებით. სახელდობრ იმით, რომ მეცხრამეტე საუკუნეში, როცა ევროპის ბურჟუაზიამ მთლიანად დაკარგა ოდესღაც პროგრესულ-რევოლუციური სახე, ხელიდან გაუშვა ეროვნული დროშა და, რეაქციულ ძალად ქცეულმა, საბოლოოდ გამოავლინა ანტიხალხური და ანტიპუმანური ბუნება, „თავისი იზოლირებულობის, აგრეთვე ბუნებრივი პირობების გამო“¹ კაპიტალისტურ განვითარებას ჩამორჩენილი ნორვეგია, სადაც საუკუნის ბოლოსაც კი მხოლოდ „სპორადულად“ ჩნდება „მსხვილი მრეწველობის რაღაც ჩანასახები“,² წარმოგვიდგება წვრილბურჟუაზიულ ქვეყნად, რომელიც იბრძვის ეროვნული დამოუკიდებლობის მოსაპოვებლად და ეროვნული კულტურის შექმნისათვის. ნორვეგიელი წვრილი ბურჟუა კი — შვილი ნორვეგიელი თავისუფალი გლეხისა, „რომელიც არასოდეს ყოფილა ყმა“, გვეკლინება კაპიტალისტური სინამდვილის მიერ ჯერ კიდევ ზნეობრივად შეურყვნელ, სულიერად მტკიცე, „ნამდვილ ადამიანად“. და ძალა იბსენის დრამატურგიისა დიახაც ისაა, რომ — ბურჟუაზიული დრამის დაკნინების პირობებში — ევროპის სცენაზე გაბატონებულ ნატურალისტურ-დეკადენტურ პიესათა არსებითად უნებისყოფო, სულიერად დასახიჩრებულ, ხალხის მასის მიმართ ქედმაღლურად განწყობილ და რაიმე დადებითი იდეალისათვის ბრძოლის უნარს მოკლებულ „გმირებს“ უპირისპირებს სწორედ ამ „ნამდვილ ადამიანს“. მთლიანი ბუნების მქონე ძლიერ პიროვნებას, რომელიც შეუპოვრად იბრძვის თუმცა აბსტრაქტული, მაგრამ მაღალპუმანური იდეალებისათვის. ამიტომაც სწერდა ფ. ენგელსი 1890 წლის 5 ივნისს გერმანელ მწერალსა და კრიტიკოსს პაულ ერნსტს: „როგორც არ უნდა იყოს ნაკლოვანებანი. მაგალითად. იბსენის დრამებისა, ისინი აგვისახავენ თუმცა წვრილ და საშუალო ბურჟუაზიულ,

¹ კ. მარქსი, ფ. ენგელსი, რჩეული წერილები, თბილისი, 1949, გვ. 462.

² იქვე, გვ. 463

მაგრამ გერმანულისგან ხრულიად განსხვავებულ სამყაროს, სადაც აღამიანებს ჯერ კიდევ გააჩნიათ ხასიათი და ინიციატივა და დამოუკიდებლად მოქმედებენ¹.

აქვე უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ იბსენის დრამათა ნაკლოვანებანი, მთელი მისი შემოქმედების წინააღმდეგურობა გაპირობებულია იმავე წვრილბურჟუაზიული გარემოთი, რომელმაც განსაზღვრა მისი მსოფლმხედველობრივი შეზღუდულობა. სწორედ ამით აიხსნება ის, რომ მანკიერებათა წინააღმდეგ ამხედრებულ დრამატურგს, მარტალა, თავისუფლება კი მიუჩნევია კაპიტალისტური ურთიერთობით დამახინჯებული საზოგადოების გაჯანსაღებისა და კაცობრიობის უკეთესი მომავლის უზრუნველყოფის ერთადერთ საშუალებად, მაგრამ თავისუფლებაც და მისი განხორციელებისათვის ბრძოლის გზაც მეტისმეტად აბსტრაქტულად წარმოუდგენია. თანაც იმავე წვრილბურჟუაზიული შეზღუდულობის გამო იგი მხოლოდ ბუნდოვნად შეამჩნევს, მაგრამ ღრმად მაინც ვერ ირწმუნებს უკვე რეალურად არსებულ პოტენციურ ძალას, რომელსაც შეეძლო ჰქმნიდეს თავისუფლებისათვის თანმიმდევრული ბრძოლა, და ამიტომ მთელ იმედს ძლიერი ნებისყოფის მარტოხელა პიროვნებაზე ამყარებს. თუმცა იბსენის ძლიერი ნებისყოფის მარტოკაცი პრინციპულად განსხვავდება ანტიდემოკრატიული ინდივიდუალიზმის ბაიროსტარის ფრიდრიხ ნიცშესა და მისი მიმდევრების მიერ იდეალად დასახული „ქერათმიანი ბესტიასაგან“, სიკეთისა და ბოროტების მიღმა მდგომ „ზეკაცისაგან“, რომელიც ხალხის მასას მონური ცხოვრებისათვის დაბადებულ უბირ ბრბოდ მიიჩნევს მხოლოდ. ჰენრიკ იბსენის მარტოხელა პიროვნებები, პირიქით, ხალხის ცხოვრების ძუძუნაწოვი უდრეკი ნებისყოფის აღამიანები არიან, რომლებიც ხალხისავე ბედნიერებას სწირავენ თავს, ხალხის მკაცრ, მაგრამ სამართლიან მასწავლებლებად გვევლანებიან, მისი ზნეობრივი სისპეტაკისა და ამაღლებისათვის იღვწიან და თუ სიმდაბლის, ორპირობის, მლიქვნელობისა და ცრურწმენის წინააღმდეგ უკომპრომისო ბრძოლაში იღუპებიან, მათი ტრაგიკული განწირულების მიზეზია სწორედ მარტოხელობა, ხალხის დარწმუნებისა და თანგაყოლის უუნარობით პირობადებული სულით ობლობა, გამოწვეული მოუმზადებლობით იმავე ხალხისა, რომლის კეთილდღეობას ეს გმირები ემსხვერპლებიან, მაგრამ რომელიც, ბოლოს და ბოლოს, ამ გმირთა ღვაწლით გონებაგანსხილი, ძლევა მოსილად დაავიკრებიან კაცობრიობის ბედნიერებისათვის წარმართულ ბრძოლას.

* * *

ჰენრიკ იბსენი დაიბადა 1828 წლის 20 მარტს ნორვეგიის პატარა ქალაქ შიენში. მამა ჰენრიკისა — კნუტ იბსენი, ერთ დროს შეძლებული ვაჭარი — 1837 წელს იძულებული გახდა თავი ბანკროტად გამოეცხადებინა და მომავალ დრამატურგს ბავშვობიდანვე მოუხდა ლუკმაპურისათვის მძიმე შრომა. 1843 წელს 15 წლის ჰენრიკი შეგირდად დაუდგა ერთ მეაფთიაქეს გრიმსტადში, სადაც მან 1850 წლამდე დაჰყო. აქ დაუახლოვდა იგი რადიკალურად მოაზროვნე ახალგაზრდებს და მათი თავკაციც გახდა. აქვე დაწერა მან 1848—1849 წწ. ზამთარში თავისი ტირანტმებრძოლური დრამა „კატილინა“ და თებერვლის რევოლუციით, უნგრეთის აჯანყებითა და შვე-

¹ კ. მარქსი, ფ. ენგელსი, რჩეული წერილები, თბილისი, 1949 წ. გვ. 463.

ციის ბატონობის წინააღმდეგ ნორვეგიელთა ეროვნულ-განმათავისუფლებელი ბრძოლით შთაგონებული ლექსები. დაახლოებით 25 წლის შემდეგ უკვე სახელმძღვანელო დრამატურგი „კატილინას“ წინასიტყვაში თავისი პირველი პოეტური ცდების გამო წერდა: „მე მაღალფარდოვან ლექსებს ვუძღვნიდი მაღიარებს, ვამხნევებდი და მოვუწოდებდი განეგრძოთ თავიანთი სამართლიანი ბრძოლა „ტირანებთან“, კაცობრიობის თავისუფლებისა და კეთილდღეობისათვის“.

ამ ლექსებს, რომლებსაც იგი, მისივე აღიარებით, მხოლოდ მეგობართა ვიწრო წრეში კითხულობდა, „საეჭვო დაფნის გვირგვინი“ მოუპოვებიათ იბსენისათვის, მაგრამ „წესიერი“ საზოგადოების განსაკუთრებული გულისწყრომა გამოუწვევია მის გესლიან ეპიგრამებსა და კარიკატურებს, რომელთა გამო ბევრი ისეთი ადამიანიც მოუმდურებია, ვის კეთილგანწყობასაც იგი თურმე დიდად აფასებდა. მიუხედავად ამისა, მემამბოხურად განწყობილ დამწყებ პოეტს უკან მაინც არ დაუხვევია და უკომპრომისოდ ებრძოლა მანკიერებებს პატარა საზოგადოებისა, რომელშიც თვითონ ტრიალებდა. იბსენი თავად ზემოთ აღნიშნულ წინათქმაში ასე იხსენიებს გრიმსტადის პერიოდს: „დიდი საერთაშორისო ქარიშხლის ხმაურში მეც ჩემს პატარა სამყაროში ვებრძოდი იმ ვიწრო საზოგადოებას, რომელთანაც აღმოვჩნდი მიჯაჭვული გარემოებათა და ცხოვრების პირობების ძალით“. მაგრამ წვეთი წყალი მდინარისაგან მართოდენ რაოდენობით განსხვავდება და არა შედგენილობით. იბსენის გაკიცხვის ობიექტად ქცეულ პატარა საზოგადოებას იგივე ვნებები ამოძრავებდა, რაც დიდს და ამ საზოგადოების მახინჯ მხარეთა წინააღმდეგ ამხედრება, თუნდაც მცირე მასშტაბით, არსებითად უკვე ნიშნავდა ბრძოლას იმ მაღალპუშმანური იდეებისათვის, რომელსაც მიუძღვნა დიდმა ნორვეგიელმა მთელი თავისი შემოქმედება.

1850 წელს იბსენი ნორვეგიის დედაქალაქ ქრისტიანიაში (ახლანდელ ოსლოში) გადასახლდა. აქ იგი დაუახლოვდა მუშათა მოძრაობას და ჩაება დედაქალაქის პოლიტიკური ცხოვრების ორომტრიალში. ახალგაზრდა პოეტი და დრამატურგი აქტიურად თანამშრომლობდა „მუშათა გაერთიანების გაზეთში“, სტუდენტთა საზოგადოების ჟურნალში და, განსაკუთრებით, ჟურნალ „ანდჰრიმნერში“. ამ ჟურნალში გამოქვეყნებული ლექსების, თეატრალური რეცენზიების, პოლიტიკური პამფლეტებისა და პოლიტიკურ-ლიტერატურული პაროდების დიდი უმრავლესობის ავტორი იბსენი იყო.

1852 წელს იბსენი ბერგენში მიიწვიეს ნორვეგიის ახლად დაარსებული, პირველი ეროვნული თეატრის რეჟისორად. აქ მან 1857 წლამდე დაჰყო. 1857 წელს კი კვლავ ქრისტიანიაში დაბრუნდა, სადაც 1864 წლამდე მოღვაწეობდა.

როგორც იბსენის ბიოგრაფები აღნიშნავენ, დრამატურგის ცხოვრებაში ქრისტიანიის მეორე პერიოდი ყველაზე მძიმე ხანა იყო არა მარტო ეკონომიური ხელმოკლეობის გამო, არც იმიტომ, რომ რეაქციული კრიტიკა სასტიკად სდევნიდა თანამედროვე საზოგადოების მანკიერებათა წინააღმდეგ ამხედრებულ პოეტს, ხოლო ნორვეგიის ბურჟუაზიის ფართო ფენები არ აღიარებდნენ მას, — არამედ, უმთავრესად იმის შედეგად, რომ მან ნორვეგიის ბურჟუაზიულ ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობისადმი დაჰკარგა რწმენა, რამაც გააღრმავა მისი შინაგანი წინააღმდეგობა და მსოფლმხედველობრივი კრიზისი. და ამ შინაგანი წინააღმდეგობით განაწამებმა პოეტმა 1864 წელს დატოვა თავისი სამშობლო. მან, თავისი ცხოვრების

განუყრელ თანამგზავრ სიუზანა ტორესენტან ერთად, რომელიც 1857 წელს შეირთო, ოთხი წელი იტალიაში გაატარა, უმთავრესად რომში. ხოლო შემდეგ, თითქმის 23 წლის განმავლობაში, გერმანიის ქალაქებში — დრეზდენსა და მიუნხენში ცხოვრობდა. საზღვარგარეთ ყოფნის ხანგრძლივ პერიოდში იბსენი მხოლოდ ორჯერ — 1874 და 1885 წწ. ეწვია ნორვეგიას, საბოლოოდ კი 1891 წელს დაბრუნდა სამშობლოში უკვე დეაწლმოსილი, საქვეყნოდ აღიარებული დრამატურგი, რომლისთვისაც, კლარა ცეტკინის აღნიშვნისამებრ, „შემოქმედება ბრძოლას ნიშნავდა“ და რომლის „მხატვრულ გენიას არასოდეს მოუხრია ქედი უსუსურ, მონისებრ ლაჩარ და გამყიდველ ადამიანთა წინაშე“.

ჰენრიკ იბსენი გარდაიცვალა 1906 წლის 23 მაისს. თავისი უკანასკნელი პიესა კი — „როცა ჩვენ, მკვდრები, ვიღვიძებთ“ — 1899 წელს დაწერა. დიდი სოციალური ძვრებითა და ისტორიული მოვლენებით სავსე შვიდი ათეული წელი ჰყოფს ჩვენს ხანას იბსენის სიცოცხლის უკანასკნელი დღეებიდან, მაგრამ თავისუფლებისათვის მებრძოლი დრამატურგის შემოქმედებას სულაც არ დაუკარგავს აქტუალობა, ამჟამადაც წარმოადგენს იგი ანგარების, მლიქვნელობის, ორპირობის, ცრუ ფრაზირობისა და სიმდაბლის წინააღმდეგ მიმართულ ბასრ იარაღს, რომელსაც წარმატებით იყენებს პროგრესული კაცობრიობა თავის სამართლიან ბრძოლაში.

* * *

ხანგრძლივი და რთული იყო ჰენრიკ იბსენის შემოქმედებითი განვითარების გზა. თუმცა თავისი ნახევარსაუკუნოვანი მოღვაწეობის მანძილზე სახელმწიფოებრივ დრამატურგს არასოდეს უღალატია ახალგაზრდობაშივე აღიარებული მაღალი იდეებისათვის, მაგრამ, „მუდამ ახალი გზების მზვერავს“, საზოგადოებრივ ძალთა ურთიერთმიმართების შესაბამისად, ხშირად შეუცვლია ამ იდეათა განხორციელებისათვის ბრძოლის საშუალებანი და, მასთან ერთად, — ევროპულ ლიტერატურაში გაბატონებული ამა თუ იმ ლიტერატურული მიმართულების გავლენითაც, — შემოქმედებითი მეთოდი. არსებითად სწორედ შემოქმედებითი მეთოდის მიხედვით იყოფა სამ ერთმანეთისგან მკვეთრად განსხვავებულ პერიოდად იბსენის ლიტერატურული მოღვაწეობა, რომელიც, ამავე დროს, თავისი იდეური სიღრმით, მაღალი მხატვრული ოსტატობითა და მებრძოლი კრიტიკული სულისკვეთებით უაღრესად მონოლითურია. იბსენის მკვლევარებს არაერთგზის აღუნიშნავთ, რომ სრულიად სხვადასხვა პერიოდებში მისი შემოქმედებისა, რომელიც თავიდან ბოლომდე გამსჭვალულია ადამიანის თავისუფლებისათვის ბრძოლის პათოსით, მსგავს პრობლემებთან ერთად გვხვდება მსგავსი მოტივები და სახეებიც კი.

იბსენის შემოქმედების პირველი პერიოდი, რომელიც ძირითადად ეროვნულ-განმათავისუფლებელ ბრძოლას ეძღვნება და უპირატესად რომანტიკულ ხასიათს ატარებს, მოიცავს 1848 — 1864 წწ. ეს პერიოდი „კატილინათი“ იწყება, ტირანტმებრძოლური, მემბოხური სულისკვეთების დრამით, რომლის მთავარი გმირი თავს წარმოგვიდგენს ძალმომრეობის სასტიკ მტრად, თავისუფლების მოტრფიალედ და მეგობრად ყველა კაცისა, ვინც იჩაგრება. და რომსაც იმიტომ ამხედრებია, რომ „მართალი არის რესპუბლიკად იხშობა რომი, მაგრამ დაადეს მოქალაქეს ხუნდები მონის“. თუმცა კატილინას მამოძრავებელი იმპულსი პატივმოყვარეობაა, ძალაუფლების მო-

პოეზია სურს და განდიდებისაკენ მიისწრაფვის (ნეტა ერთხელ შემძლებოდა გამოზრ-
წყინება ზეცის თალიდან მოწყვეტილი ვარსკვლავის მსგავსად, ერთხელ მაინც ჩამე-
დინა საგმირო საქმე, რომ უკვდავმეყო სამუდამოდ სახელი ჩემიო, — ნატრობს),
მაგრამ ამ განდიდების საშუალებად კეთილშობილური მიზანი მიუჩნევია, განუზრ-
ხავს აღადგინოს „წარსული დიდება რომისა“, სადაც, ღრამის ერთ-ერთი გმირის,
ფურციას სიტყვით, ახლა „ზვიადი სული აქ საბრალო მონად ქცეულა და ლალი ფრენა
აღარ ძალუძს, რადგან სიმდაბლე ყოველ ნაპერწკალს სიმართლისას მაშინვე აქრობს,
სანამდე იგი ციურ ცეცხლად გადიქცეოდეს“. სწორედ ამ მაღალი იდეებით განსხვავ-
დება კატილინა რომის წინააღმდეგ ამხედრებულ სხვა მეამბოხეთაგან, პრინციპუ-
ლად უპირისპირდება ლენტულუსს, ცეთეგუსსა და მათ მსგავსთ, რომელთაც ვერ
გაუგიათ კატილინას მისწრაფება — „მოუპოვოს თავისუფლება მოქალაქეთ და სახელ-
მწიფოს — კეთილდღეობა“, განაახლოს მანკიერებით შერყვნილი ადამიანი და გარ-
დაქმნას საზოგადოება.

ანგარებით შეპყრობილ პატრიციებს ლენტულუსსა და ცეთეგუსს ძმათა შორის
სისხლისმღვრელი ომის გაჩაღება მანკიერების აღმოსაფხვრელად და თავისუფლე-
ბის დასამყარებლად კი არა სურთ, არამედ მხოლოდ იმისათვის, რომ „ცეცხლმოკი-
ლებულ, აბოლებულ ნანგრევთა შორის უფრო იოლად მოიხვეჭენ, რასაც ეძებენ —
ხელს მოითბობენ და აღზევდებიან“. და კატილინაც, დარწმუნებული, რომ ასე დაბ-
ლა დაცემული ბრბო, რომლის „მოდუნებულ მონურ სულში“ „სიმხდალე და ლა-
ლატი“ ბუდობს მხოლოდ, ვერ გამოადგება მას დიად მიზნისთვის მებრძოლ ძა-
ლად, „კეთილშობილი ყაჩაღის“ კარლ მოორის მსგავსად, სასოწარკვეთილი წამოიძა-
ხებს: „ვაი მე, სულელს, რამეთუ ვიმედოვნებდი და მწამდა კიდევ თქვენთან ერთად
გამარჯვებისათ“.

იბსენის „კატილინას“, როგორც არაერთგზის აღუნიშნავთ, აშკარად ეტყობა
შილერის „ყაჩაღებისა“ და „ფიესკოს შეთქმულების“ გავლენა. ამას მოწმობს არა
მარტო ცალკეულ გმირთა ხასიათები, თავისუფლების აბსტრაქტული წარმოდგენა და
ტირანთ წინააღმდეგ ბრძოლის მგზნებარე პათოსი, არამედ უმთავრესად ის, რომ
შილერის აღნიშნული დრამების მსგავსად „კატილინაშიც“ გმირთა ტრაგედიის
მთავარი მიზეზი მორალურ ასპექტშია გადატანილი და ადამიანთა მორალური არა-
სრულყოფილებითაა ახსნილი.

პირველ პერიოდში, „კატილინას“ შემდეგ, იბსენი თავისი დრამების უმრავლესო-
ბას ეროვნულ-ისტორიულ და ფოლკლორულ სიუჟეტებზე წერს. მართალია, ახალ-
გაზრდა დრამატურგი 1851 წელს დაწერილ „ნორმაში“ — ყალბი ბურჟუაზიული
ლიბერალიზმისა და დემოკრატიზმის წინააღმდეგ მიმართულ ერთმოქმედებიან პიესა-
პაროდიაში — გესლიანად დასცინის „ნორვეგიულ ეროვნულ რომანტიზმსაც“, მის
ფრაზიორობას, წარსულის იდეალიზაციას და აწმყოს მეხოტბეობას, მაგრამ თავადაც
უხდის მას ხარკს, განსაკუთრებით პიესებში „ნადიმი სულჰაუგში“ (1855) და
„ოლაფ ლილეკრანსი“ (1856). თუმცა ისიც აღსანიშნავია, რომ იბსენის რომანტიზმი
მნიშვნელოვნად განსხვავდება „ნორვეგიული ეროვნული რომანტიზმისაგან“, რომლის
ცდას — მაღალფარდოვანი ფრაზებით შეელამაზებინა თანამედროვე ცხოვრების მა-
ხინჯი მხარენი და ხელოვნურ სტილიზაციას დრამატურგმა ხალხის ცხოვრების ცოდ-
ნა და სინამდვილის მართალი ასახვა, ხალხური პოეზიის სიღრმეში ჩახედვა და არა

მხოლოდ ფორმის მიბაძვა დაუპირისპირა. ამასთანავე, ნორვეგიის ისტორიასა და ძველ საგმირო საგებს იბსენი წარსულის იდეალიზაციისათვის კი არ მიმართავდა, არამედ თანამედროვეობის საჭირობო საკითხთა გადასაწყვეტად იყენებდა. იქ ეძიებდა და პოულობდა კიდევ დრამატურგი სათანადო მასალას იმ პეროიკული სულისკვეთების გამოსახატავად, რომელიც აკლდა თანამედროვე საზოგადოებას. ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის აქტიური მონაწილე ჰენრიკ იბსენი, თავის ნაწარმოებებში ხატავდა უღრეკი ნებისყოფის, მტკიცე ხასიათის აქტიურად მოქმედ ისტორიულ თუ ლეგენდარულ გმირებს, რომლებიც, თავიანთი იდეების მუდამ ერთგულნი, შეუბოვრად იკაფავდნენ გზას დასახული მიზნისაკენ და საჭიროების შემთხვევაში უყოყმანოდ ეწირებოდნენ მის განხორციელებას, და ამით არა მარტო მაგალითს უჩვენებდა ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის მონაწილეთ, არამედ, უმთავრესად, ნიღაბს ხდიდა თანამედროვე საზოგადოების „მოდუნებულ“, „მონურად“ მორჩილ ნაწილს, რომლის სულში „სიმხდალე და ღალატი“ ბუდობდა, და რომელსაც მაღალი პრინციპების ნაცვლად ვიწრო, ანგარებიანი ინტერესები ამოძრავებდა.

ისტორიული თუ ლეგენდარული სიუჟეტების თანამედროვეობის ინტერესებისათვის გამოყენებითაა ნაკარნახევი ისიც, რომ იბსენი თავის დრამებისათვის გულმოდგინედ ეძებდა მასალას, რომლის მხატვრული განზოგადებითაც შეძლებდა გამოეხატა თავისი პრინციპული დამოკიდებულება არსებული საზოგადოებრივი ვითარებისა და მოვლენებისადმი, ზედმიწევნით იცავდა ასასახი ეპოქის კოლორიტს და გადმოსცემდა მის სულს, მაგრამ სრულიადაც არ თვლიდა საჭიროდ ზუსტად დაეცვა ისტორიული ფაქტები, მოქმედ პირთა ბიოგრაფიული დეტალები, ხასიათი და ა. შ. ნორვეგიელი პოეტი-რომანტიკოსისა და დრამატურგის ანდრეას მუნკის (1811—1884) ისტორიული ტრაგედიის „ლორდ ვილიამ რასელის“ ქრისტიანიის თეატრში დადგმასთან დაკავშირებით 1857 წელს იბსენი წერდა: „არსებითად ჩვენ უფლება არა გვაქვს მოვთხოვოთ ისტორიულ ტრაგედიას უეჭველად ისტორიული ფაქტები, — საკმარისია ისტორიული შესაძლებლობანი. ჩვენ უფლება გვაქვს მოვთხოვოთ არა ნამდვილად ისტორიული პიროვნებანი და ხასიათები, არამედ მოცემული ეპოქის სულიერი თავისებურება და აზროვნების წესი“. ამ პრინციპითაა შექმნილი იბსენის ისტორიული დრამებიც, რომელთა საყოველთაო წარმატება თამამად შეიძლება იმიტვე აიხსნას, რითაც ხსნიდა იბსენი მუნკის ტრაგედიის პოპულარობას. სახელდობრ, „იმ დროს, როცა ტრადიციული ტრაგედიები პატარა ღმერთებს გამოსახავდნენ“, იბსენის „ნაწარმოებში დიადი ადამიანებია გამოსახული“, ძლიერი პიროვნებანი, რომელთა მარცხიცა და წარმატებაც იმაზეა დამოკიდებული — საერთო-სახალხო საქმის გამარჯვებას ემსახურებიან ისინი თუ საზოგადოების ინტერესებს უპირისპირდებიან.

ამ თვალსაზრისით, იბსენის დრამათა შორის მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს „ფრუ ინგერ ესტროტელს“ (1854), პირველ ისტორიულ დრამას, რომელიც ასახავს დანიელთა ბატონობის წინააღმდეგ XVI საუკუნის პირველ ნახევარში ნორვეგიელების ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ერთ ტრაგიკულ ეპიზოდს. ეს დრამა, სადაც ნაჩვენებია დამპყრობთა ძალადობის და შინაური აღრეულობისა და ინტროგების შედეგად დაქუცმაცებული და დაუსუსტებული ნორვეგიის სურათი, ენმაურებოდა იბსენის დროინდელი ნორვეგიის უმნიშვნელოვანეს პრობლემას — ორმოცდაათიან წლებში ახალი ძალით აღორძინებულ ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაო-

ბას და გამოხატავდა იბსენის ძირითად იდეას პიროვნების დანიშნულების შესახებ, სახელდობრ იმას, რომ ადამიანი თავისი მოწოდების მიხედვით საერთო-სახალხო საქმეს უნდა ემსახურებოდეს. ფრუ ინგერის — ნაწარმოების ტრაგიკული გმირის — კატასტროფა სწორედ იმითაა გამოწვეული, რომ მან საერთო-სახალხო საქმეზე მალა პირადი ინტერესი დააყენა, მოინდომა ეგოისტური მოსაზრებით ტახტზე აეყვანა საკუთარი ვაჟიშვილი, არ შეასრულა თავისი მოწოდება და იმის ნაცვლად, რომ წინ წასძლოლოდა დამპყრობთა წინააღმდეგ იარაღით აღმდგარ ხალხს, ყოველნაირად აყოვნებდა მას, რის შედეგადაც არა მარტო უნებლიე მოლაღატედ იქცა, არამედ ფაქტიურად საკუთარი შვილის სისხლითაც გაისვარა ხელები.

დაახლოებით ამავე ასპექტშია გადაჭრილი „ძლიერი პიროვნების“ პრობლემა „ჰელჰოლანდის მეომრებშიც“ (1857) — ძველისლანდიურ სიუჟეტზე დაწერილ დრამაში, რომლის გმირები თავიანთი მთლიანი ბუნებით, მტკიცე ხასიათითა და გმირული სულისკვეთებით არსებითად განსხვავდებიან წვრილმანი ინტერესებისა და მონური სულის მქონე ბურჟუაზიისაგან და მისაბამ ნიმუშადაც არიან წარმოდგენილი, მაგრამ ტრაგიკულად იღუპებიან იმიტომ, რომ მათს მოქმედებას სიკეთე კი არა, ზიანი მოაქვს ხალხისთვის.

იბსენის შემოქმედების პირველი პერიოდის ეროვნულ-ისტორიული ციკლის დრამებში განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს „ტახტისთვის ბრძოლა“ (1863). ძირითადი თემა XIII საუკუნის ნორვეგიის ცხოვრებიდან აღებულ სიუჟეტზე შექმნილი ამ ისტორიული ტრაგედიისა ქვეყნის გაერთიანებისა და დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლაა, ხოლო ამ ბრძოლის სულისჩამდგმელ გმირებად გამოყვანილი არიან ნამდვილი ძლიერი ადამიანები, რომლებიც მკვეთრად უპირისპირდებიან იბსენის თანამედროვე ნორვეგიის ჩია კაცუნებს.

ტახტისათვის ორი მებრძოლის — ხოკონ ხოკონსენისა და იარლ სკულეს სახით ტრაგედიაში ერთმანეთს ეჯახება ორი განსხვავებული პრინციპი. ფეოდალური ძალმომრეობის მიმდევარი იარლ სკულე ქვეყნის დაქუცმაცებულობის მომხრეა, შინაური ქიშპი, ტომთა, ქალაქთა და გვართა შორის მუდმივი შუღლი მიაჩნია მას მეფის ძლიერების ნამდვილ საწინდრად, რადგან სწამს, რომ მხოლოდ მაშინაა მეფე ძალა, როცა ერთმანეთთან მტრობით სისხლდაცლილ თითოეულ სოფელს, თითოეულ გვარს სჭირდება იგი, ანდა ეშინია მისი. ურთიერთშუღლის აღმოფხვრით საკუთარ თავს დაისუსტებო, არწმუნებს იგი ხოკონს, რომელიც სახელმწიფოებრივი პრინციპის მატარებელია და სკულეს საწინააღმდეგოდ მეფის ძალას და მოწოდებას ქვეყნის გაერთიანებაში ხედავს.

იარლ სკულეს ანტისახელმწიფოებრივ პრინციპს ძლიერი მხარდამჭერი და წამქეზებელი ჰყავს ეკლესიის პატივმოყვარე მამა-ეპისკოპოსის ნიკოლასის სახით, რომელიც ჩააგონებს სამეფო ტახტზე ხოკონის უფლებაში დარწმუნებულ სკულეს, არ დაერიდოს საშუალებას ძალაუფლების მოსაპოვებლად. მაგალითისათვის ეკლესიის თავადი წარდენის სიუჟეტზე შექმნილი ერთი ტილოს შინაარსს მოუთხრობს სკულეს. ამ ტილოზე წყლით დაუფარავი ერთადერთი სიმაღლისაკენ მიმავალი მამა, დედა და ვაჟიშვილიაო გამოხატული თავისი ცოლ-შვილით. ვაჟი ფეხს ჰკრავს მამას და აბობოქრებულ წყალში გადაადგებს, არც დედას დაინდობს, ცოლსა და შვილებსაც სასიკვდილოდ გაიმეტებს, რათა თავად მიაღწიოს მწვერვალს, რომელზედაც ერთი

მტკაველი მშრალი მიწა და დარჩენილა, და მოხერხებულად მოიკიდოს ფეხი. „აი საგა სიბრძნისა და საგა ყოველი ბრძენისა,“ ეუბნება სკულეს ეპისკოპოსი ნიკოლასი, რომელიც სხვებზე ბატონობას უმაღლეს ბედნიერებად მიიჩნევს და სატანის წინაშე ქედს იმიტომ იხრის, რომ ღმერთის წინააღმდეგ ამხედრებით პირველმა ჩაიღინა უდიდესი სიმაძავე. სკულეს რეპლიკაზე „და ქვესკნელს იქნა ჩაგდებულიო“, ეპისკოპოსი ნიკოლასი, რომელიც თავის თავს სიკეთისა და ბოროტების მიღმა მღვთმ პიროვნებად მიიჩნევს, ამაყად პასუხობს: „და დააარსა იქ სამეფო და გახდა მეფე, ძლიერი მეფე... უფრო ძლიერი, ვიდრე რომელიმე ზეცაში მყოფ ათასობით იარლთაგანი“.

„ტახტისათვის ბრძოლის“ დადებითი გმირი ხოკონ ხოკონსენია. თუმცა ხოკონი პირადად არც იარლ სკულეზე მამაცია და არც უფრო ბრძენი, ვიდრე ეპისკოპოსი ნიკოლასი, მაგრამ იგი ამარცხებს მათ. „ბირკენბენერების“ — ნორვეგიის გლესობისა და წვრილი აზნაურობის — მიერ მეფედ არჩეული ხოკონი, იარლ სკულეს აღიარებისამებრ, „გზასაუცდენლად, წაუფორხილებლად“ მიდის წინ, და ამის პირობა ისაა, რომ მისი დევიზი — „ამიერიდან ყველანი უნდა გაერთიანდნენ, ყველამ უნდა შეიცნოს და შეიგნოს, რომ ერთ მთლიანს შეადგენენ“, შეესატყვისებოდა ნორვეგიელი ხალხის ინტერესებს, გამოხატავდა მის პროგრესულ შეხედულებებს და ხალხიც მხარს უჭერდა მას. ხალხის საკეთილდღეოდ მოქმედება შეადგენდა ხოკონის ძალას, მისი სიმაძავესა და სიბრძნის წყაროს. იბსენმაც სწორედ ამიტომ აირჩია იგი თანამედროვეთა შესარცხვენად და სანიმუშოდ.

როგორც უკვე აღინიშნა, ორმოცდაათიანი წლების დასასრულს, მატერიალური ხელმოკლეობით შეჭირვებული, ბურჟუაზიული ლიბერალიზმის მოქმედებით უკმაყოფილო და ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობაში იმედგაცრუებული იბსენი წინააღმდეგობაში ვარდება და მსოფლმხედველობრივ კრიზისს განიცდის. ცხადია, იბსენს არც იმ პერიოდში უღალატია თავისი შეხედულებებისათვის: საზოგადოებრივ მანკიერებათა წინააღმდეგ იყო იმჟამადაც მისი აზრი მიმართული და თავისუფლება წარმოადგენდა მის უმაღლეს კერპს, მაგრამ შერყენილი სინამდვილისაგან ხსნის საშუალებად მისგან განდგომა მიიჩნია, და ინდივიდუალიზმი და ესთეტიზმი დასახა. აქვე უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ თუ ინდივიდუალიზმისადმი მუდამ კრიტიკულად განწყობილმა იბსენმა ვერასოდეს დასძლია იგი, სამაგიეროდ ესთეტიზმს უკვე სამოციანი წლების დასაწყისშივე გამოუტანა მსჯავრი. ხოლო იტალიაში წასვლის შემდეგ საბოლოოდ დააღწია თავი. საყურადღებოა, რომ იბსენი საზღვარგარეთ გამგზავრების პირველ წლებში სამშობლოდან წასვლის არსებით შედეგად ესთეტიზმისგან განთავისუფლებას თვლიდა. 1865 წლის 15 სექტემბრის წერილში ცნობილი ნორვეგიელი დრამატურგის, პუბლიცისტისა და საზოგადო მოღვაწის, ბიერსონისადმი (1832—1910) იბსენი წერდა: „ამ წუთში რომ მთხოვონ, განვსაზღვრო, რა არის არსებითი შედეგი ჩემი გამგზავრებისა, ვუპასუხებდი: ის, რომ თავი დავაღწიე ესთეტიკური საწყისის, როგორც რაღაც იზოლირებულისა და თვითკმარის ჩემზე მეუფებას-მეთქი“.

იბსენის „ესთეტიზმი“ აშკარად ჩანს „სიყვარულის კომედიაში“, რომელსაც დრამატურგი ოთხი წლის განმავლობაში წერდა — 1858 წელს დაიწყო და 1862 წელს დაამთავრა. ამ რთულ და წინააღმდეგობრივ ნაწარმოებშივე შეინიშნება დრამატურ-

გის მკვეთრი კრიტიკული დამოკიდებულებაც ესთეტიზმისადმი, რაც გამოხატულია არა იმდენად იმით, რომ პიესის მთავარი გმირის, მეოცნებე პოეტის—ფალკის სატრფო ცოლად გაჰყვება საქმოსან, პრაქტიკულ ბურჟუას, რამდენადაც ფალკის შეხედულებათა ევოლუციით. თუ დასაწყისში ფალკი ცხოვრებას ესთეტიკური განცდის წყაროდ მიიჩნევს მხოლოდ, დღევანდელი დღით ტკბობას ქადაგებს და მომავალზე ზრუნვას ზედმეტად რაცხს, შემდეგში იგი არსებობის მიზანს იმაში ხედავს, რომ ნაცვლად ვალჰალას მბრძანებლის სიმალლიდან ცხოვრების გულცივი ჭვრეტისა, ბრბოსთან ერთად ველზე გასულმა თავად მიიღოს მონაწილეობა ბრძოლაში და ცხოვრების არენაზე სიმღერით მოქმედმა სიყალბე გააცამტვეროს. განსაკუთრებით საყურადღებოა პიესის ფინალი, სადაც პოეტის სატრფო საქმოსან ბურჟუას კი აძლევს ხელს, მაგრამ ფალკით გატაცებული რჩება და თავს ბედნიერად გრძნობს, რადგან „გედის სიმღერით“ პოეზიის „ცოცხალი ცეცხლი“ აუნთო თავის „შეგარდენ“ ფალკს, რომელიც „სწრაფწარმავალი ცხოვრებისათვის დაჰკარგა, რათა მარადისობისათვის მოეპოვებინა“. და ამ ცეცხლის ძალით აღვზნებული ფალკიც შრომისა და ბრძოლისაკენ მოუწოდებს თანამედროვეთ, რადგან უკვე მტკიცედ სწამს, რომ „ცხოვრება ბრძოლა და განათლებაა“, მაგრამ განათლება არა უღონო ასკეტის, არამედ მებრძოლისა. ბრძოლით მოპოვებული გამარჯვებით ტკბობას მიიჩნევს ახლა ფალკი ერთადერთ გზად ყოველი პიროვნებისთვის, „ვისი სულიც მგზნებარე რწმენით და იდეალითაა გაძთარა“ და ამით ემიჯნება ესთეტიზმს, თუმცა „განდგომის“ მქადაგებელი პოეტი მაინც ინდივიდუალისტად რჩება.

* * *

როგორც აღნიშნულია, 1864 წლის გაზაფხულზე იბსენი თავის მეუღლესთან ერთად საზღვარგარეთ გაემგზავრა და ოთხი წელი იტალიაში გაატარა; აქ ერთ წელზე მეტი ხნის განმავლობაში ამაოდ ეძებდა დრამატურგი თემას, ვიდრე 1865 წლის ივლისში არ შეუდგა ახალი ნაწარმოების წერას. „ყველაფერს, რაზედაც მთელი წლის განმავლობაში უშედეგოდ ვწვალობდი, — წერს იბსენი ბიერსონს ზემოთ აღნიშნულ წერილში, — თავი დავანებე და ივლისის შუა რიცხვებში დავიწყე „რაღაც ახალი“. ეს „რაღაც ახალი“ იყო ხუთმოქმედებიანი დრამატული პოემა „ბრანდი“, რომელიც სამ თვეში დაამთავრა და 1866 წელს შექმნილ „პერ ვუნტთან“ ერთად წარმოადგენს პრობლემურ ნაწარმოებს პიროვნების დანიშნულებასა და მოვალეობაზე გმირულ სულისკვეთებას მოკლებულ თანამედროვე საზოგადოებაში, სადაც ოქრო გამხდარა წვრილმანი ანგარებით შეპყრობილ, დაძაბუნებულ ადამიანთა სალოცავი კერპი და სიცრუესა, მლიქვნელობასა და ორპირობაზე დამყარებულ ურთიერთობას კაცი კაცისთვის მგლად უქცევია.

ბრანდი ცრუდემოკრატიზმისა და მოჩვენებითი ჰუმანურობის, ყალბი ლიბერალური ფრაზიორობისა და სათნოების ნიღაბაფარებული თანამედროვე საზოგადოების დაბალი მორალის წინააღმდეგ ამხედრებული ძლიერი პიროვნებაა. მას ზარავს არსებული სინამდვილით გაპირობებული მონური სული, გრძნობაგამოფიტულობა და გონებადახშულობა ადამიანებისა, რომელთაც ჭეშმარიტ ადამიანურ ღირსებებზე მალლა ვიწრო, პირადი ინტერესები დაუყენებიათ და ცხოველური არსებობა შეგუებისა და ყოველგვარ დათმობაზე წასვლის გზით შეუნარჩუნებიათ.

პასტორი ბრანდი, გ. პლენანოვის მართებული შენიშვნებისამებრ, „იბსენის სულიერი შვილია“, მაღალი, კეთილშობილური მიზნისაკენ უკომპრომისოდ მიმავალი „ნ ა მ დ ვ ი ლ ი ა დ ა მ ი ა ნ ი“, რომელიც მანკიერი სინამდვილით დაბეჩავებულ და ამ სინამდვილეს შერიგებულ კაცუნათა შორის ისევე წარმოგვიდგება ბუმბერაზად, როგორც გულივერი ლილიპუტებს შორის. დიახ, ბრანდი კაცური კაცია, ნამდვილი ადამიანი და არა იბსენის შემოქმედების ზოგიერთი მკვლევარის მიერ მიჩნეული „ნიცშესებური ზეკაცობის იდეებით მოწამლული“ პიროვნება, რომელიც ქედმაღლურად და ზიზღით დასცქერის ხალხს. პირიქით, ბრანდს უყვარს ხალხი და თუ „ხშირად ამათრახებს“ მათ, მხოლოდ იმიტომ, რომ ღრმად სწამს, მარტოოდენ ამ გზით შეიძლება გაჯანსაღება და ამაღლება დაკნინებული და ღირსებაგათელილი კაცობრიობის თანამედროვე მოდემისა, რომლის „დაავადებული სული მკურნალს ელის“, რომელსაც „რწმენა და ცხოვრება ერთმანეთისათვის დაუცილებელია, „სრული სიცოცხლით ცხოვრების ეშინია“ და „ყოფნა არარად ჩაუგდია, ოღონდ იცოცხლოს“.

„მიწიერი მონობის ღმერთის“ წინააღმდეგ აღმდგარ ბრანდს კი ადამიანის მოვალეობად სწორედ „სრული სიცოცხლით ცხოვრება მიუჩნევია“ და პიროვნების მთავარ დანიშნულებად მიზნისაკენ შეუხრელი სწრაფვა და საკუთარი ბუნებისადმი ერთგულება დაუსახავს. „ჩვენი ვალაია, მხოლოდ საკუთარ თავს ვეკუთვნოდეთ და სასიკეთოდ დაემოძღვროთ ყველა“, — განუმარტავს იგი თავის ანტიპოდ ფილისტერ ფოგტს; რა პირობებშიც არ უნდა იყოს, კაცი იმისათვის გაჩენილა, რომ „აზრს საქმე შეუერთოს და მიზანს თვლიდეს ბაღად ედემის“, — არწმუნებს ბრანდი იმავე ფოგტს, რომელიც „ჰუმანური საუკუნის“ შესატყვისად შემგუებლობას ქადაგებს, უმაღლეს ნეტარებას თბილ, მყუდრო ცხოვრებაში ეძიებს და „ცუდ მეოჯახედ“ მიიჩნევს მას, ვინც იდეისათვის „სისხლიან ოფლს ღვრის“, რადგან, მისი აზრით, „იდეით კაცი კუჭს ვერ გაიძღვება და ვერ მოიკლავ იდეით წყურვილს“.

ბრანდს, რომელსაც დევიზად დაუსახავს „ყ ვ ე ლ ა ფ ე რ ი ა ნ ა რ ა ფ ე რ ი“ და გმობის ღირსად მიუჩნევია ყოველი „საქმე მოსაჩვენებლად, ან სანახევროდ გაკეთებული“, სურს აღმოფხვრას თავის მრევლში „მონური კომპრომისი“ და აღზარდოს მათში ძლიერი ნებისყოფა, რადგან ნებისყოფა მიუჩნევია „ხალხის მკურნალად“. მაგრამ ამის აღსრულება შესაძლებლად ჩაუთვლია არა „აღტქმად ქცეულ“ ღუნე, ცრუჰუმანიზმის გზით, არამედ მანკიერებათა მკაცრი და დაუნდობელი მხილების საშუალებით. მას სწამს, რომ ამ „უხამს საუკუნეში“ „ძლიერ, მრისხანე ღმერთს უნდა მოუწოდებდეს ადამიანი“ და ამიტომაც, თუმცა იგი მზად არის ხალხის „გასაკურნად უკანასკნელი სისხლის წვეთიც კი გაიღოს“, „მრისხანე ღმერთივით“ მკაცრად ეპყრობა მას.

მთლიანი ბუნების, გაუორებელ, მიზნისაკენ სწორხაზობრივად მიმავალ ბრანდს, თავის აღიარებისამებრ, „ერთი სამართალი აქვს“ „სხვებისთვისაც და თავისიანებისთვისაც“. იგი საკუთარი დედისგან და ცოლ-შვილისგანაც დაჟინებით მოითხოვს იმას, რასაც მრევლის თითოეული წევრისაგან — „ყ ვ ე ლ ა ფ ე რ ი ა ნ ა რ ა ფ ე რ ი“ და სიძულვილს იჩენს ჯაბანთა მიმართ, ვისაც არ ძალუძს გაჰყვეს ამ პრინციპს. დიახ, სიძულვილს, რადგან სჯერა, რომ არსებული სინამდვილით შერყვნილი, დაბეჩავებული, დაჩლუნგებული ადამიანებისადმი ეს სიძულვილი დღევანდელ ვითარებაში გამონატავს ნამდვილ სიყვარულს, რომელიც წარმოადგენს ბრანდის მოქმედების

ჰემმარიტ იმპულსს. „ო, რა ძლიერი და რარიგ უხვი ჰფეთქს სიყვარული მის სასტიკ სულში“, — ამბობს აგნესი თავის ქმარზე, რომელიც ამ სიყვარულის ძალით მზადაა მთელ ქვეყანას შეებრძოლოს, ოღონდ ადამიანებს დაუბრუნოს ადამიანობა.

სწორედ ამ მიზნით აგებს ბრანდი ბარში მდვარ პატარა, ვიწრო საყდრის ნაცვლად ახალ ვრცელ ტაძარს, რომელსაც აღტაცებაში მოჰყავს ფოგტიც და პრობსტიც, მაგრამ სრულიადაც აღარ აკმაყოფილებს თავად პასტორს, რადგან რწმუნდება, რომ არც ეს ტაძარი გამოდგება მისი მაღალი მიზნისათვის — თავისუფლებისაკენ სწრაფვის მგზნებარე ცეცხლი აღანთოს თანამემამულეთა გულებში, რომ ეს ტაძარი მხოლოდ „ახალი სიცრუით“ სცვლის „ძველ სიცრუეს“, და პათეტიკურად მოუწოდებს ხალხს გაჰყვეს მას „ზევით“. ხოლო ხალხი — ტრაგედიაში ეპიზოდურ მოქმედ პირად გამოყვანილი კაცის სახით, — თუმცა კი აღიარებს ბრანდს იმ ადამიანად, რომელსაც „არაერთგზის გაუნათებია მზის სხივებით მათი გულები“, მაგრამ მაინც არ მიჰყვება მას, რადგან ბრანდის „ზევით“ კონკრეტულ სოციალურ შინაარსსა და მიზანს მოკლებულ, ხალხისათვის გაუგებარ, აბსტრაქტულ ცნებად რჩება.

ბრანდის ინდივიდუალიზმით გაპირობებული ეს აბსტრაქტულობა აფერმკრთალებს ამბოხებული პასტორის ჯანყს ბურჟუაზიული საზოგადოების წინააღმდეგ და აქცევს მას მარტოკაცად, რის შედეგადაც მარცხდება იგი. მაგრამ ადამიანის დიდი მოვალეობის მაღალი შეგნება და გულწრფელი სურვილი — კაცობრიობას დაუბრუნოს თავისუფლება, რომელიც მხოლოდ ერთადერთი ქმნის კაცს კაცურ კაცად, აყენებს ბრანდს საყოველთაო პროგრესისათვის მებრძოლთა მოწინავე რიგებში.

ადამიანის მოვალეობის პრობლემას ეძღვნება იბსენის ნაწარმოებთა შორის აითქმის ყველაზე პოპულარული მეორე დრამატული პოემაც, ფოლკლორიდან აღებულ სიუჟეტზე შექმნილი „პერ გუნტი“, რომელშიც „ნორვეგიელი შექსპირი“ კიდევაც ემშვიდობება რომანტიზმს და გარკვეულ ხარკსაც უხდის მას, მაგრამ იმავედროულად მკაცრად აკრიტიკებს „ეროვნული რომანტიზმის“ წარმომადგენელთა მაღალფარდოვან პათეტიკას, კვარცხლბეკიდან ჩამოყავს მათი უსაზღვრო ფანტაზიით ამალღებული პერსონაჟები, ფოლკლორისა და თანამედროვე ნორვეგიის გლეხური ცხოვრების იდეალიზაციის ნაცვლად, რეალისტურად ასახავს სინამდვილეს.

პერ გუნტი ბრანდის სრული ანტიპოდი. იგი ვიწრო ეგოისტური ინტერესებით შეპყრობილი პატივმოყვარე ფილისტერია, რომლის პიროვნებაშიც კონცენტრირებულია უხამსი სინამდვილით შერყენილი და ღირსებაგათელილი ადამიანის ყველა უარყოფითი თვისება. მისთვის უცნოა ბრანდის პირდაპირობა და მანკიერ გარემოსთან უკომპრომისო ბრძოლა. საპირისპიროდ ბრანდის მრწამსისა „ყ ვ ე ლ ა ფ ე რ ი, ა ნ ა რ ა ფ ე რ ი“, პერის ლევიზია — „ი ყ ა ვ კ მ ა ყ ო ფ ი ლ ი“ და მონური სულის მქონე, უბადრუკი არსებაც ყველაფრით კმაყოფილია, ქამელეონის მსგავსად ყოველ გარემოს ეხამება და ყველაფერს ეგუება — „მგლებთან მგლებივით ყმუის“, ტროლებთან მზადაა, დროებით მაინც, ტროლად იქცეს, ოღონდ გამდიდრდეს და სხვებზე იბატონოს. დიახ. დიდების მოპოვება სურს ცრუ, ორპირ, ყბედ და უქნარა პერს, სამეფო ტახტზე ოცნებობს პატივმოყვარე იუნ გუნტის შთამომავალი, ამას თვლის იგი თავის მოწოდებად და გუნტის „თვით მედ“. რომელიც გუნტისავე განმარტებით „სურვილთა, გატაცებათა, ვნებათა ლეგიონს“ ნიშნავს და ოქროს საჭიროებს. და ბერიც ყველაფერს კადრულობს, რომ ოქრო მოიპოვოს.

სახელისა და სიმდიდრის მოსახვეჭად სტოვებს სამშობლოს სულმდაბალი პერი, რომელსაც არც ძლიერი სიძულვილი შეუძლია და არც წრფელი სიყვარული და, თავის სილაჩრის შესატყვისად უმწეოთა მიმართ უსასტიკესად მოქმედი, ერთდაგვარ წარმატებასაც აღწევს, მაგრამ საბოლოოდ უნაყოფოდ დამაშვრალი, დაძაბუნებული უბრუნდება თავის კერას, სადაც მას მოთმინებით ელის მის მიერ მიტოვებული სატრფო სოლვეიგი, რომელიც, პერ გუნტის დედა ოსესთან ერთად, უბრალო ხალხის წარმომადგენელი ნამდვილი ადამიანის მაღალმხატვრული განსახიერებაა.

როგორც არ უნდა იყოს განსხვავება ბრანდსა და მის ანტიპოდს, პერ გუნტს შორის, მათ ერთი საერთო თვისება აქვთ,—ეს მათი უკიდურესი ინდივიდუალიზმია. მაღალი იდეალისაკენ უკომპრომისოდ მიმავალი ტრაგიკული ბრანდი ისევე სასტიკია თანამედროვეთა მიმართ და მზად არის განუკითხავად ამსხვერპლოს ყველაფერი თავის მოწოდებას, როგორც მდაბალი ვნებებით შეპყრობილი სატირიკული პერ გუნტი არ ერიდება საშუალებებს თავისი „თვით მეს“ განსახორციელებლად. იბსენი დაუნდობლად ხდის ნილაბს და მკაცრად დასცინის პერს, ყველა იმ მახინჯ თვისებათა მატარებელს, რომელსაც თავგამოდებით ებრძვის ბრანდი, მაგრამ არც ბრანდის უკიდურეს ინდივიდუალიზმს და ამ ინდივიდუალიზმით გაპირობებულ მეტისმეტ სიკაცურეს იღებს უკრიტიკოდ, რაც აშკარად არის გამოხატული „ბრანდის“ ფინალში.

* * *

იბსენი, 1874 წლის 10 სექტემბერს ნორვეგიელ სტუდენტთა წინაშე წარმოთქმულ სიტყვისამებრ, პოეტის მთავარ ამოცანად „იმ დროებითი და მუდმივი საკითხების“ გარკვევას რომ სახავს, რაც „აღელვებს საუკუნეს და საზოგადოებას, რომელსაც ეკუთვნის იგი“, „ბრანდის“ და „პერ გუნტის“ შემდეგ ქმნის ღრმა სოციალური შინაარსის ახალ ნაწარმოებებს, სადაც დასახელებულ დრამატულ პოემებში ზოგადფილოსოფიურ ასპექტში გადაჭრილი პრობლემები კონკრეტულ ვითარებათა ფონზეა გადაწყვეტილი. ეს კონკრეტულობა და ბურჟუაზიული ყოფის ცალკეულ მხარეთა რეალისტური ასახვის გზით თანამედროვე საზოგადოებრივი ცხოვრების შინაგანი გახრწნილების შეუბრალებელი მხილება ანიჭებს იბსენის შემოქმედების მეორე, კრიტიკულ-რეალისტური პერიოდის ნაწარმოებებს, რომლებიც „ახალგაზრდობის კავშირით“ (1869) იწყება, განსაკუთრებულ იდეურ სიმანვილეს და კიდევ უფრო ამძაფრებს იბსენის მიერ აღრეც ნილაბანდელ ბურჟუაზიული საზოგადოების მანკიერებათა კრიტიკის ძალას.

სწორედ ამ პერიოდის დრამებში მიმართავს „ნორვეგიელი შექსპირი“ განსაკუთრებით ეგრეთ წოდებულ „ანალიტიკურ კომპოზიციას“, რაც საშუალებას აძლევს მას ნაწარმოების გმირის წარსულ ცხოვრებაში ჩადენილი საიდუმლოების მოულოდნელი განსნით გვიჩვენოს ადამიანზე ბურჟუაზიული საზოგადოების მახინჯი ზემოქმედების შედეგი და ამ საზოგადოების პეწისა და ბრწყინვალეების მიღმა დაფარული გახრწნილება.

იბსენი დაუნდობლად ამხელს არსებულ საზოგადოებრივ ურთიერთობას და მის „ბურჟუებს“, რომლებიც თავიანთ ვიწრო, ეგოისტურ ზრახვებს მაღალფარდოვანი ფრაზებით აკეთილშობილებენ და, სათნობის ნილაბს ამოფარებულნი, „ჯუნგლის

კანონით“ მოქმედებენ. კანონიერება, სამართლიანობა, პრინციპულობა და პატიოსნება აკერძათ პირზე მხოლოდ თავიანთი პიროვნებით დაინტერესებულ ამ კაცუნებს, მაგრამ, მათი აზრით კანონი მართოდენ სხვებისთვისაა დაწერილი, მთელი მათი საქმიანობა უსამართლობაზეა დამყარებული, მათი უმაღლესი პრინციპი სრული უპრინციპობაა, პატიოსნება ბრყვეთათვის მოგონილი საფრთხობელაა, ხოლო ხელმძღვანელობის მათი ხელოვნება — „საქმის ჩაწყობა“, ორპირობა, მლიქვნელობა და სიცრუე.

ყველა ამ თვისებათა მატარებელია იბსენის „საზოგადოების ბურჯების“ (1877) მთავარი გმირი ბერნიკი, რომლის მოჩვენებით უმწიკვლობაზე აგებული სახელი სიყალბეზეა დამყარებული, ხოლო თითქოსდა საზოგადოების კეთილდღეობისათვის გადადგმული ყოველი ნაბიჯის ჭეშმარიტ იმპულსს ანგარება წარმოადგენს.

თანამედროვე საზოგადოების პირმშოს, „წვრილბურჟუაზიული საზოგადოებრივი აზრის განუსაზღვრელი, ყოვლისმხილველი და წვრილმანი ტირანიის“ მონად ქცეული ბერნიკის ნამდვილი სახის ჩვენებით იბსენი ბრალს სდებს საზოგადოებას, რომელიც დრამის ერთ-ერთი გმირის სიტყვებით მხოლოდ „გარეგანი პეწი და შინაგანი სიყალბეა, მეტი არაფერი“. მაგრამ მანკიერი სინამდვილის მკაცრ მსაჯულს სრულიადაც არ გამოუტანია თავის მიერვე წაყენებული ბრალდების შესაფერი მკაცრი სასჯელი, პირიქით, ნაწარმოების ფინალში იგი ანიჭებს ბერნიკს ძალას თავის იუბილესთან დაკავშირებით შეკრებილ თანამოქალაქეთა წინაშე აღიაროს ჩადენილი დანაშაულებანი, რითაც აძლევს მას ბორალურ უფლებას მოუწოდოს მათ: „დე, თითოეულმა ჩვენგანმა ჩაიხედოს თავის გულში; დე, აღსრულდეს სიტყვა, რომ ამიერიდან ვიწყებთ ახალ ერას! დე, ძველი დრო თავისი გარეგანი ბრწყინვალეობით და შინაგანი სიცარიელით, მლიქვნელობით, მოჩვენებითი მორალით და საცოდავი წარმოსახვებით სიძველეთა შესასწავლ მუზეუმად იქცესო ჩვენში“ და დრამას ასრულებს ლონას აბსტრაქტული ფრაზით: „სიმართლის სული და სული თავისუფლებითა — აი საზოგადოების ბურჯები“. სწორედ იმ მკვეთრი განსხვავების გამო, რომელიც არსებობს დრამის ღრმა სოციალ-კრიტიკულ პათოსსა და მის ფინალს შორის, აღნიშნა პლენხანოვმა ამ ნაწარმოების მიმართ — „მთამ შვა თავვი“.

ანგარებაზე აგებულ ბურჟუაზიულ ოჯახში ქალის მდგომარეობა ასახა იბსენმა „თოჯინების სახლში“ (1879), „ნორას“ სახელწოდებითაც ცნობილ სამმოქმედებიან პიესაში, რომელიც გამოქვეყნებისთანავე გაცხოველებული კამათის საგნად იქცა.

ჯერ მამის ოჯახში, შემდეგ ქმრის მიერაც მხოლოდ თოჯინად მიჩნეული და, როგორც პიესის დასაწყისში წარმოგვიდგენს, კეკლუცი და თითქოს ფუქსავატი ნორა, სინამდვილეში მაღალი გრძნობის, მტკიცე ნებისყოფის, ძლიერი პიროვნებაა. მას, ქმრის უსაზღვრო ეგოიზმით და ფარისევლობით აღშფოთებულს, აღმოაჩნდება უნარი დაიცვას საკუთარი ღირსება, მიატოვოს ქმარ-შვილი და გაბედულად დაადგეს დამოუკიდებელი ცხოვრების გზას. ნორას ეს საქციელი სულაც არ ნიშნავს „ოჯახის მინდა საფუძვლების ხელყოფას“, რაც ასე აღაშფოთებდა ამ ნაწარმოების წინააღმდეგ ამხედრებულ ფილისტერობას. „ნორა“ იბსენისა (რომელიც, ქალთა უფლებების დაცვის ნორვეგიული კავშირის დღესასწაულზე 1898 წლის 26 მაისს წარმოთქმულ სიტყვისამებრ, — თავის ამოცანად „ადა მიანი გ ამო სახ ვას“ თვლიდა და „საქმეს, რომლისთვისაც ქალები იბრძვიან, საერთო საკაცობრიო საქმედ“ რაცხდა), თავისი მძლე პროტესტით ბურჟუაზიულ ოჯახში ქალისადმი დამოკიდებულების მი-

2. ჰენრიკ იბსენი
რუსთავის ც. 17
РУСТАВИН 1898

17
რუსთავის ც. 17
РУСТАВИН 1898

შართ მკაცრად ილაშქრებს თანამედროვე საზოგადოების მანკიერებათა წინააღმდეგ და გვიხატავს პიროვნების ბრძოლას თავისუფლებისათვის, რაც იბსენს მართებულად მიაჩნდა კაცობრიობის საერთო ბედნიერების ნამდვილ საწინდრად.

ბურჟუაზიული საზოგადოებისა და მისი ყოფის ნამდვილი არსის გამოაშკარავებას ეძღვნება „მოჩვენებანიც“ (1881), რომელშიც იბსენი, მართალია, კი უხდის ხარკს ნატურალიზმს და მისი კარნახით გარკვეულ მნიშვნელობას აძლევს ბიოლოგიურ მემკვიდრეობას, როგორც ადამიანის ბედ-იღბალზე მოქმედ ძალას, მაგრამ გადამწყვეტ როლს ამ მიმართულებით მაინც სოციალურ ვითარებას, ბურჟუაზიული საზოგადოების მორალურ ნორმებს ანიჭებს, თავისი პირობითობით ხელ-ფეხს რომ უკრავს საზოგადოების წევრთ და, სიყალბესა და ფარისევლობაზე დამყარებული, კაცურ კაცობას ართმევს მათ. ამ ყალბი, ფარისევლური მორალის წინააღმდეგ აღმდგარა ფრუ ალვინგი. მას აღარ ძალუძს შეურიგდეს „ადამიანის ხელ-ფეხის შემკვრელ ყველა პირობითობას“ და სურს „მოიპოვოს თავისუფლება“, მაგრამ არ შესწევს უნარი დასძლიოს ეს პირობითობა, რადგან, როგორც თავადვე აღიარებს, „მხდალია“, ხოლო მხდალი იმიტომია, რომ მასში „ზის რაღაც უამგადასული, მოჩვენებათა მსგავსი რამ“, რომლისგანაც ვერაფრით განთავისუფლებულა. სწორედ ეს „მოჩვენებანი“, ტირანად ქცეული წვრილბურჟუაზიული საზოგადოებრივი აზრი და მის მიერ წარმოქმნილი ძველი, დრომოჭმული ცნებები, რწმენანი და მისთანანი ქმნიან „შენიღბულ უფსკრულს“, რომლის ზედაპირულ ბრწყინვალებას კიდევ უფრო აუტანლად უქცევია ამ უფსკრულის სიღრმეში არსებული გახრწნილება.

ალვინგების ოჯახის ტრაგედიისა და მისი მიზეზების გახსნით იბსენმა ფარდა ახადა ამ „შენიღბულ უფსკრულს.“ უმკაცრესად ამხილა შინაგანი არსი თანამედროვე საზოგადოებისა, რომელსაც ვერ გაუგია. რომ „ცხოვრების სიხარული და სიხარული შრომისა არსებითად ერთი და იგივეა“ და „შრომა წყველად და ცოდვისათვის სასჯელად“ მიუჩნევია, ხოლო „ცხოვრება — ადამიანის მწარე ხვედრად“.

ალვინგების ოჯახის ტრაგედიის ფონზე ბურჟუაზიული საზოგადოების ცხოვრების წესის, ზნე-ჩვეულებებისა და მორალის შეუფერავი ასახვის გამო „მოჩვენებანი“ ბურჟუაზიული სამყაროს საყოველთაო თავდასხმის საგნად იქცა. უზნეობასა და ნიჰილიზმში სდებდნენ ბრალს დრამატურგს არა მარტო კონსერვატიული მიმართულების კალმოსნები, არამედ თვით „მემარცხენე“ ლიბერალური პარტიის წარმომადგენლებიც. იბსენმაც არ დააყოვნა და „საზოგადოების ბურჯების“ აღვირახსნილ დევნას უბასუხა ახალი პიესით—„ხალხის მტერი“ (1882), რომელიც აგვირგვინებს „ნორვეგიელი შექსპირის“ შემოქმედების მეორე პერიოდს და კიდევ უფრო დაუნდობლად ამხელს სიცრუეზე დამყარებულ ბურჟუაზიული საზოგადოების ლპობად და ხრწნად არსს.

პიესის მთავარ გმირს თომას სტოკმანს ქალაქის მესვეურნი იმიტომ აუმხედრდნენ, რომ ხალხის კეთილდღეობისათვის მზრუნველმა ექიმმა, საგულდაგულოდ შესწავლის შედეგად, მოუფიქრებლად გაყვანილი წყალსადენის მილებიდან გამდინარე წყლით გაჭუჭყიანებულ სამკურნალო წყლებში სენის წყარო აღმოაჩინა და ანგარებიან საქმოსანთა საზარალოდ კურორტის რეკონსტრუქცია მოითხოვა. „საზოგადოების ბურჯებმა“, რომელთაც ხელმძღვანელობს სტოკმანის ძმა — ქალაქის ფოგტი, პოლიცმაისტერი და კურორტის სამმართველოს თავმჯდომარე პეტერ სტოკმანი — ჯერ უანგარო ექიმის მოსყიდვა სცადეს და ღუმილი ურჩიეს, მაგრამ როცა თავისი სი-

მართლით შეგონებული სტოკმანი, მიუხედავად მეუღლის გაფრთხილებისა — „არა არის სიმართლე, თუ ძალა არა გაქვს“, — მთავარ ძალად სწორედ სიმართლეს მიიჩნევს და, ამ სიმართლის გამო „თავისუფალი საზოგადოების“ „მტკიცედ შეკრული უმრავლესობის“ მხარდაჭერის მომლოდინე, „ბურჟთა“ წინააღმდეგ მოქმედებას განაგრძობს, მას საზოგადოების მტრად გამოაცხადებენ. მოლოდინის წინააღმდეგ „უმრავლესობა“ „საზოგადოების ბურჟებს“ მიემხრო და ბურჟუაზიულ საქმოსანთა ბოროტებისა და მტაცებლობის წინააღმდეგ ბრძოლაში მართოდ შთენილი თომას სტოკმანი დარწმუნდა, რომ გაჭუჭყიანებული სამკურნალო წყლებით გავრცელებული სენი უმნიშვნელო ინფექციაა იმ სენთან შედარებით, რომლითაც დაავადებულა თანამედროვე საზოგადოება. ახლა თომასი თავის მიერ „ამ დღეებში მიკვლეულ უდიდეს აღმოჩენად“ იმის დადგენას რაცხს, „რომ მოელი ჩვენი ცხოვრების სულიერი წყაროა მოწამლული, რომ ჩვენი სამოქალაქო საზოგადოებრივი ცხოვრება ეყრდნობა სიცრუით დასნეულებულ ნიადავს“ და ამ „სიცრუით“ ბავშვობიდანვე „დასნეულებული“ „უმრავლესობისაგან“ მხარდაუჭერელი, გადაწყვეტს მართოდმართომ განაგრძოს თავისი უკომპრომისო ბრძოლა.

მიუხედავად სტოკმანისეული მსჯელობის მართებულობისა ბურჟუაზიული დემოკრატიის მიმართ, თომას სტოკმანის გალაშქრება ყოველგვარი უმრავლესობის წინააღმდეგ, როგორც იბსენის მკვლევართა მიერ არის აღნიშნული, მანკიერია და გამოხატავს იბსენის ინდივიდუალიზმს, რომელსაც, როგორც ერთხელაც აღვნიშნეთ, მუდამ ერკინებოდა სახელგანთქმული დრამატურგი, მაგრამ საბოლოოდ ვერასოდეს დააღწია თავი და თავისი მაღალი იდეალების განხორციელებისათვის მებრძოლად ისევ და ისევ უდრეკი ნებისყოფის ძლიერ პიროვნებას სახავდა. მართალია, იბსენი მრავალ ნაკლს ამჩნევს და კრიტიკულადაც ეპყრობა ამ ძლიერ პიროვნებას, „ბრბოსგან“ გამოყოფილ „არისტოკრატს“, რაც აშკარად ჩანს ბრანდისა და თომას სტოკმანისადმი მისი დამოკიდებულებიდან, მაგრამ მიუხედავად ამისა, მაინც ვერ ემიჯნება მას.

რალა თქმა უნდა „არისტოკრატის“ იბსენისეულ გაგებას არაფერი აქვს საერთო სოციალურ შინაარსთან ამ სიტყვისა, რომელსაც „ნორვეგიელი სკალდი“ არსებითად ხასიათის, ნებისყოფისა და მისწრაფების კეთილშობილების გამოსახატავად იყენებს, რაც იქიდანაც კარვად ჩანს, რომ თომას სტოკმანი, რომელიც თავის თავს „არისტოკრატად“ რაცხს, საკუთარ ძმას—ქალაქის ფოგტს პეტერ სტოკმანს—„პლებეის“ უწოდებს, მაგრამ ამ მხრივ განსაკუთრებით საყურადღებოა ტრონიემის მუშებთან 1885 წლის 14 ივნისს წარმოთქმული სიტყვა, სადაც „თანამედროვე დემოკრატიის“ მიერ „ნამდვილი თავისუფლების“ მოპოვების უნარში დაეჭვებული იბსენი აღნიშნავდა: „ჩვენს სახელმწიფოებრივ ცხოვრებაში, ჩვენს წარმომადგენლობასა და ჩვენს პრესაში უნდა შეიჭრას ახალი არისტოკრატული ელემენტი“.

„მე, რა თქმა უნდა, მხედველობაში მაქვს არა გვაროვნული არისტოკრატია, მით უმეტეს ფულადი, არც გონებრივი არისტოკრატია, — არა, მე ვლაპარაკობ არისტოკრატიაზე, რომელსაც ქმნის ხასიათი, ნებისყოფა და ადამიანის მთელი სულიერი წყობა“ და სიტყვის დასასრულს, წარმომშობად ამ „ახალი არისტოკრატისა“, რომელსაც „ერთადერთს ძალუძს გაგვათავისუფლოს“, ასახელებს „ჩვენს ქალებს და ჩვენს მუშათა კლასს“, რაც ცხადპყოფს, რომ „ბრანდის“ ავტორმა

უეჭველად შენიშნა მუშათა კლასი. რომელიც გ. პლენანოვის შენიშვნებისამებრ „იბსენის შეხედულებათა და მისწრაფებათა ჩამოყალიბების პერიოდში ნორვეგიაში ჯერ კიდევ არ შექმნილიყო ამ სიტყვის თანამედროვე გაგებით, და არაფრით იჩენდა თავს ქვეყნის საზოგადოებრივ ცხოვრებაში“, მაგრამ ოთხმოციან წლებში უკვე გარკვეულ ძალას შეადგენდა. დიახ, იბსენმა შენიშნა ეს ახალი ძალა, მაგრამ თავისი ინდივიდუალიზმის კარნახით იგი მხოლოდ ერის „გამაკეთილშობილებელ“ „არისტოკრატიული ელემენტის“ შემქმნელ ჯგუფად წარმოიდგინა და არა ხალხის ინტერესების ნამდვილად გამომხატველ და დამცველ კლასად, რომელიც—უმრავლესობასთან მტკიცე კავშირის დამყარების უნარის მქონე უმცირესობას აქცევს მტკიცე ხასიათისა და უდრეკი ნებისყოფით აღჭურვილ უძლეველ მასად, უკომპრომისოდ რომ იბრძვის კაცობრიობის უკეთესი მომავლისათვის.

* * *

„გარეული იხვით“ იწყება იბსენის შემოქმედების მესამე პერიოდი, რომელიც ხასიათდება პირველ ორ პერიოდშიც შესამჩნევ მისტიკურ-სიმბოლისტური ელემენტების გაძლიერებით. ამ პერიოდში შექმნილი დრამებიც („გარეული იხვი“ (1884) „როსმერსპოლმი“ (1886), „ქალი ზღვიდან“ (1888), „ჰედა გაბლერი“ (1890), „მშენებელი სოლნესი“ (1892), „პატარა ეოლფი“ (1894), „იონ გაბრიელ ბორკმანი“ (1896) და „როცა ჩვენ, მკვდრები, ვიღვიძებთ“ (1899)) ადამიანის მოვალეობისა და დანიშნულების პრობლემისადმი არიან მიძღვნილი, მაგრამ ვ. აღმონის მართებულ შენიშვნისამებრ, იმის გამო, რომ იბსენმა „ვერ მოძებნა ქვეყნის განახლებისათვის კონკრეტული ბრძოლის საჭირო და ღირსეული ფორმები“, მათში სიმძიმის ცენტრი ფართო სოციალური საკითხებიდან ადამიანის შინაგან ცხოვრებაზეა გადატანილი.

აღსანიშნავია, რომ „გარეულ იხვში“ იბსენი თითქოს იცვლის შეხედულებას ადამიანთა ურთიერთდამოკიდებულებაზე, ბრანდის მკაცრ სიმართლეს „სიცრუის სიკეთეს“ უპირისპირებს და ინდივიდუალიზმისა და არისტოკრატიზმის წინააღმდეგ გამოდის, მაგრამ „როსმერსპოლმში“ კვლავ ბრანდ-სტოკმანის პოზიციას უბრუნდება, თუმცა იმ პოზიციის ჩრდილოვან მხარესაც ამჩნევს და მკაცრადაც ამხელს მას. მეტიც, იბსენი, რომელსაც კვლავინდებურად სძულს „სიცრუეზე დამყარებული“ ბურჟუაზიული საზოგადოება და ზიზღს ჰგვრის მისი სიმდაბლე, გონებაჩლუნგობა და გაუტანლობა, ამ პერიოდშიც დიდი სიმპათიით ხატავს მტკიცე ნებისყოფის ძლიერ ადამიანებს, კრიჭაში რომ უდგანან უმსგავს გარემოს, მაგრამ მათ დაღუპვასაც გარდუვალ კანონზომიერებად მიიჩნევს, როგორც შედეგს ადამიანებისადმი მათი დამოკიდებულებისა.

მტკიცე ნებისყოფის ძლიერი პიროვნებაა ჰედა გაბლერი—ამაყი ასული გენერალი გაბლერისა. იგი ვერ ეგუება ბიწიერ სინამდვილეს, მაგრამ ამ სინამდვილის გარდაქმნისათვის აქტიური ბრძოლის ნაცვლად მისდამი ქედმაღლური დამოკიდებულებით კმაყოფილდება და თავისი ინტერესებისა და ესთეტიკური გრძნობის დაუკმაყოფილებლობით განაწამები სასოწარკვეთილებით რომ ამბობს: „რასაც არ უნდა მოვკიდო ხელი, საითაც არ უნდა მივიხედ-მოვიხედო, ყველგან სასაცილო სიმდაბლე და უხამსობა დამსდევს ფეხდაფეხ, როგორც რაღაც წყევლო“, ვერ ხვდება, რომ ამის უმთავრესი მიზეზი მისი „ზეკაცური“ დამოკიდებულებაა სინამდვილისადმი, განსა-

კუთრებით მისი უუნარობა — მივიდეს ხალხთან, ჩასწვდეს მის გულს, აუხილოს თავალი და წარმართოს მაღალი მიზნებისაკენ. ამიტომაც იღუპება იგი, თვითმკვლელობაში პოულობს გამოსავალს გულზვიადი ჰედა გაბლერი.

ნიცშიანური „ზეკაცის“ ანტისაზოგადოებრივი არსი მაღალმხატვრული განზოგადებით არის მხილებული „მშენებელ სოლნესსა“ და „იონ გაბრიელ ბორკმანშიც“. სოლნესის მკაცრი, უხეში „ზეკაცური“ დამოკიდებულება ადამიანებისადმი აღაშფოთებს თვით პილდასაც კი, რომელიც, მშენებლის ძლიერი პიროვნებით მოხიბლული, აღმერთებს მას, მაგრამ შეძრწუნებულიცაა მისი უკიდურესი ეგოიზმით, რომლის კარნახითაც საქვეყნოდ აღიარებული დიდოსტატი უსინდისოდ უღობავს გზას რაგნარ ბრუვიკს—ნიჭიერ ხუროთმოძღვარს, რადგან ვაჭიშვილში კნუტ ბრუვიკისა, რომელიც ოდესღაც სოლნესმა შეუბრალებლად „დაამსხვრია“ და თავის მორჩილ თანაშემწედ გაიხადა, ხედავს ღირსეულ მეტოქეს, „ახალგაზრდობის“ განსახიერებას, ვისაც შეუძლია დაამხოს იგი. ნაწარმოების დასასრულს ტრაგიკულად იღუპება დიდების მწვერვალს მიღწეული ინდივიდუალისტი სოლნესიც.

უკიდურეს ინდივიდუალიზმს შეეწირება „დაჭრილი მგელიც“ იონ გაბრიელ ბორკმანი, რომელიც ბოროტების და სიკეთის მიღმა მდგომ „ზეკაცის“ გულქვაობით ცდილობდა ხელთ ეგდო „ძალაუფლების ყველა წყარო, მაგრამ საბოლოოდ გრძნობაჩაკლულ, გამოფიტულ და შინაგანად გაციებულ“ ბორკმანს სწორედ ის „სიცივე“, „ყინულოვანი რკინის ხელი“ იმსხვერპლებს კიდევ.

ხალხისაგან განდგომილ და მისდამი დაპირისპირებულ ძლიერ პიროვნებათა მიმართ იბსენის მიერ გამოტანილი მკაცრი მსჯავრი გამომდინარეობს ღრმა ჰუმანიზმიდან კაცობრიობის ბედნიერებისათვის უკომპრომისოდ მებრძოლი დრამატურგისა, რომელიც მთელი თავისი ხანგრძლივი მოღვაწეობის მანძილზე ერთგულად ემსახურებოდა თავისუფლების მაღალ იდეალს, როგორც უბადრუკი სინამდვილით დაბეჩავებული ადამიანის ნამდვილ ადამიანად ქცევის ჭეშმარიტ გზას.

როგორც უკვე აღინიშნა, XIX საუკუნის დასასრულს და XX საუკუნის დასაწყისში იბსენის დრამებმა საყოველთაო აღიარება მოიპოვეს და მსოფლიოს თეატრების რეპერტუარის განუყრელ ნაწილად იქცნენ. „ნორვეგიელი შექსპირის“ ღრმად იდეური და მაღალმხატვრული დრამები დიდი პოპულარობით სარგებლობდნენ რუსეთსა და საქართველოშიც განსაკუთრებით პირველი რევოლუციის მომზადებისა და აღმავლობის პერიოდში, იმ დროს, როცა „საზოგადოებრივი პროტესტის ძლიერი გრძნობა სუფევდა“ და ხალხი ელოდა „გმირს, რომელიც გაბედავდა და პირდაპირ ეტყოდა მთავრობას მკაცრ სიმართლეს“. მიუხედავად თავიანთი დადებითი იდეალების ბუნდოვნებისა და აბსტრაქტულობისა, სწორედ ასეთ გმირებად მიიჩნევდნენ იბსენის პიესების ძლიერ პიროვნებებს, ბურჟუაზიული საზოგადოების მანკიერებისადმი შეურიგებელ, პრინციპულ და მიზნისაკენ შეუხრელად მავალ უღრეკი ნებისყოფის ადამიანებს, მეტადრე თომას სტოკმანს, რომელიც, კ. ს. სტანისლავსკის შენიშვნისამებრ, პოლიტიკურ გმირად აქციეს. საგანგებო რეზონანსს, რომელიც 1900 წელს მოსკოვის მხატვრული თეატრის მიერ „დოქტორ შტოკმანის“ სახელწოდებით განხორციელებულმა „ხალხის მტერმა“ გამოიწვია (ცნობილია, რომ 1901 წელს თეატრმა ეს პიესა წარმოადგინა პეტერბურგში, სადაც იგი პოლიტიკურ დემონსტრაციად იქცა), კ. ს. სტანისლავსკი მართებულად ხსნის იმით, რომ თუმცა გმირს თავად ეზიზღება

ხალხის უმრავლესობა და აქებს ცალკეული ადამიანების ინდივიდუალიზმს, რომლებსთვისაც სურდა გადაეცა ცხოვრების მართვა-გამგეობა, მაგრამ შტოკმანი პროტესტს აცხადებს, შტოკმანი გაბედულად ამბობს სიმართლეს და ეს საკმარისი იყო, რომ იგი პოლიტიკურ გმირად ექციათო ¹.

„ხალხის მტერი“, რომელიც ი. პოლუმორდვინოვს უთარგმნია და 1903 წელს გამოქვეყნდა ჟურნალ „მოამბეში“ (№ 4—8), 1903—1905 წლებში რამდენჯერმე წარმოუდგენია ქართულ დრამატულ საზოგადოებას. სპექტაკლი დაუდგამს აკ. წერეთელს და კ. მესხს. გაცილებით უფრო ადრე, სახელდობრ 1898 წელს, ლადო ალექსი-მესხიშვილის რეჟისორობით წარმოდგენილი ყოფილა „ნორა“ („თარჯიმნის თეატრი“), რომელიც ქართულად ვალერიან გუნიას და ავქსენტი ცაგარელს უთარგმნიათ. ნორას როლი ნ. ჩხეიძეს შეუსრულებია, ხოლო ჰელმერისა—ლ. ალექსი-მესხიშვილს. გარდა ამ პიესებისა ქართულ სცენაზე წარმოუდგენიათ „საზოგადოების ბურჯები“ და „მოჩვენებანი“, ყოფილა „ახალგაზრდობის კავშირისა“ და „მშენებელი სოლნესის“ დადგმის განზრახვაც.

XIX საუკუნის დასასრულს და მეოცე საუკუნის დასაწყისში, პირველ მსოფლიო ომამდე, იბსენის მრავალი ზიესა უთარგმნიათ.

იმ პერიოდის ქართულ პრესაში: „ივერიაში“, „მოამბეში“, „კვალსა“ და „ცნობის ფურცელში“ იბსენის დრამების თარგმნა-დადგმაზე და იბსენზე საერთოდ დაბეჭდილია მრავალი წერილი და რეცენზია, რომელთაგან ყურადღებას იპყრობს კ. აბაშიძის, ვ. გუნიას, შ. ნათაძის და სხვათა წერილები.

პირველი მსოფლიო ომის შემდეგ ეს ინტერესი შესუსტებულა. მხოლოდ 1928 წელს იბსენის დაბადების ასი წლისთავთან დაკავშირებით გამოქვეყნდა ვ. ხუროძის წერილი („მნათობი“ № 3). 1928 წელსვე გამოქვეყნებულა კ. გამსახურდიას ესსეი „ჰენდრიკ იბსენი“.

არც მომდევნო პერიოდში ყოფილა იბსენის შემოქმედებისადმი განსაკუთრებული ცხოველი ინტერესი, თუმცა მისი სახელი არასოდეს დაუვიწყიათ საქართველოში. აქ, უწინარეს ყოვლისა, აღსანიშნავია თ. ამირეჯიბის საყურადღებო წერილი „პ. იბსენი ქართულ სცენაზე“ („საბჭოთა ხელოვნება“, 1956, № 4), რომელშიც საკმაოდ ვრცლად არის გადმოცემული და ნაწილობრივ შეფასებულიც ყველაფერი, რაც კი თარგმნილა თუ დადგმულა იბსენის დრამებიდან და დაწერილა ქართულად იბსენზე.

1957 წელს გამოვიდა აკაკი გელოვანის ბროშურა „ჰენრიკ იბსენი“, რომელშიაც მხატვრულადაა გადმოცემული იბსენის ცხოვრებისა და შემოქმედების ყველა ძირითადი მომენტი. ავტორს ნორვეგიელი სკალდის შემოქმედების ერთგვარ გასაღებად მიაჩნია თვით იბსენის სიტყვები:

სკალდებო! რისთვის გელანდებათ ბნელი წარსული?
ფუჭი ოცნებით რისთვის ქექავთ ამ ძველ კარადებს?
რისთვის შესცქერით ფერმკრთალ ფრესკას, რაც ვერ ანათებს,
როგორც ვარსკვლავი, შავ ღრუბლებით შემოგარსული?
განა მისთვის არ მოგენიჭათ სიმღერის მაღლი,

¹ К. С. Станиславский, Собр. соч., т. I. 1954, стр. 249.

რომ თქვენი ქნარით უმკურონალოთ ხალხის იარებს?
თავის ჭეშმარიტ მგოსნად ხალხი მხოლოდ მას ჩათვლის,
ვინც მის ტკივილებს, ჭირსა და ლხინს გაიზიარებს.

ცოტა მოგვიანებით გამოვიდა იბსენის პიესები („ჰედა გაბლერი“, „მოჩვენებანი“), რომლებიც თარგმნა ა. გელოვანმა და გამოსცა „ხელოვნებამ“. ამ წიგნის მიხედვით ქუთაისის თეატრმა წარმატებით დადგა „მოჩვენებანი“. მანვე თარგმნა იბსენის რამდენიმე ლექსიც: „უნგრეთს“, „ჩემს მეგობარს“ („მნათობი“, 1956 წ., 5).

1960 წელს გამოქვეყნდა ოთარ ჯინორიას წერილი „ჰენრიკ იბსენი კვლავაც იბრძვის“ („საბჭოთა ხელოვნება“, № 8). მასში განხილულია იბსენის მსოფლმხედველობა და შემოქმედება.

თუ მხედველობაში არ მივიღებთ ამ შრომებს, თითქმის 50 წლის მანძილზე ჩვენში აღარ შეჩერებულა ყურადღება უდიდეს ნორვეგიელზე.

ამ მხრივ მნიშვნელოვნად შეავსებს ხარვეზს იბსენის თხზულებათა ეს ერთტომეული, იგი მშობლიურ ენაზე გააცნობს თანამედროვე ქართველ მკითხველს შემოქმედების ნიმუშებს დიდი ჰუმანისტისა, რომელიც თავის მაღალი კეთილშობილური იდეებით დიანაც რომ კვლავაც უკომპრომისოდ იბრძვის პროგრესის მტრების წინააღმდეგ, კაცობრიობის ჭეშმარიტი ბედნიერებისათვის.

დავით ლაშქარაძე

ბ რ ე ნ ღ ი

ხუმორმედიანო ღრამატული პოეზია

თ ა რ ვ ი ნ ა

ვ ა ხ ტ ა ნ ბ გ ე წ უ ჭ ე ლ მ ა

მოქმედი პირები

ბრანდი.
მისი დედა.
ინარი, მხატვარი.
გნესი.
ფოგტი.
ექიმი.
პრობსტი.
კისტერი.
მასწავლებელი.
გერდი.
გლესი.
მისი ვაჟი.
მეორე გლესი.
ქალი.
მწერალი.
სასულიერო პირნი.
ხოფლის ხელისუფალი.
ხალხი: კაცები, ქალები, ბავშვები.
მაცთური უდაბნოში.
უხილავი ქორთ.
იჩრდილი.
ხმა.

მოქმედება ხდება ჩვენს დროში, დასავლეთ ნორვეგიის ერთ-ერთ ფიორდსა და მის მხარეში.

პირველი მოქმედება

სცენა წარმოადენს თოვლიან სერს.
წევს მძიმე, სქელი ნისლი, წვიმიანი ამინდია და სანახევროდ
ბნელა.

ბრანდი, შავით შემოსილი, ჯოხითა და ზურგჩანთით მიიკვლევს გზას დასაუ-
ლეთისაკენ. გლესი და მისი ვაჟი, რომელნიც ბრანდს მიაცილებენ, ოდნავ
უკან ჩამორჩენილან.

გლესი

(მისძახის ბრანდს)

ნუ წახვალ ეგრე შორს, უცხოელო!
სად ხარ?

ბრანდი

აქა ვარ.

გლესი

გზა აგერია;

შეჩერდი, ირგვლივ წევს სქელი ნისლი,
ორ ნაბიჯზეც კი ვერაფერს ვამჩნევ,

ვაჟი

აქ ხნარცვებია.

გლესი

აქ კი — ნაპრალი.

ბრანდი

და დაიკარგა ბილიკი ნისლში!

გ ლ ე ხ ი

(ყვირის)

შეჩერდი! ღმერთო! მანდ მოლიპული
ყინულებია! დაბრუნდი უკან!

ბ რ ა ნ დ ი

(ყურს უგდებს)

აქ მე ჩანჩქერის გრიალი მესმის...

გ ლ ე ხ ი

მანდ, ღრმა უფსკრულში, ყინულების ქვეშ,
ზათქით, ხმაურით მიჰქრის მდინარე
და ჩვენ, სამივეს, ადვილად გვშთანთქავს.

ბ რ ა ნ დ ი

მაგრამ მე მაინც წინ წასვლა მ მ ა რ თ ე ბ ს!

გ ლ ე ხ ი

იქ ვერ გააღწევ ცოცხალი თავით!
მაგ უფსკრულს მყიდევ ყინული ჰფარავს,
სად თვით სიკვდილი სიცოცხლეს ებრძვის.

ბ რ ა ნ დ ი

ის, ვინც მიბრძანებს, დიდია უფრო.

გ ლ ე ხ ი

მაგრამ ვერ მეტყვი, რა ჰქვია?

ბ რ ა ნ დ ი

ღმერთი.

გ ლ ე ხ ი

თვითონ ვინა ხარ?

ბ რ ა ნ დ ი
ვინა და პრესტი.

გ ლ ე ხ ი

კეთილი, მაგრამ ვერას გიშველის,
ვინც უნდა იყო: პრესტი თუ პრობსტი
და თუნდაც თვითონ ეპისკოპოსი,
როცა უფსკრული დააღებს ხახას,
თუ გაბედავ და მაინც წინ წახვალ.

(ფრთხილად მიუახლოვდება, ცდილობს დაიყოლიოს)

გინდ იყო დიდად სწავლული კაცი,
ვერ შესძლებ იმას, რაც ვერვინ შესძლო.
დაბრუნდი უკან, ნუ ჯიქობ აგრე,
ჩვენ ხომ სიცოცხლე გვეძლევა ერთხელ
და რითი შესცვლი, თუ დაგეკარგა?
ერთი მილია სოფლამდე კიდევ
და ამ სქელ ნისლსაც ვერაფერს უზამ,
გინდ ნაჭერ-ნაჭერ აჰკუწო დანიო...

ბ რ ა ნ დ ი

ამიტომ ნისლში ეგრე იოლად
ვერ შემიტყუებს ციალი ლურჯი.

გ ლ ე ხ ი

მაგრამ აქ, ირგვლივ, ტბებია ყველგან,
თხელი ყინულით გადაფარული.

ბ რ ა ნ დ ი

გადვივლით მაგ ტბებს.

გ ლ ე ხ ი

წყალს? რით სჯობს სველი,
ყინულიანი სიკვდილი მშრალსა?

ბ რ ა ნ დ ი

თუკი გწამს მტკიცედ, როგორც ჰქნა ღმერთმა,
ზღვასაც გადუვლი, ვითარცა ხმელსა.

გ ლ ე ხ ი

ეს იყო წინათ, მას ჟამსა შინა,
აწ კი უკუღმა წავიდა საქმე.

ბ რ ა ნ დ ი

(წასვლას დააპირებს)

მშვიდობით!

გ ლ ე ხ ი

რატომ მოგძულდა თავი?

ბ რ ა ნ დ ი

ვერას დამაკლებს უფსკრული, წყალი,
თუ არ ისურვებს ჩემს სიკვდილს ღმერთი.

გ ლ ე ხ ი

(თავისთვის)

გიჟი ჩანს, თავზე ხელაღებული.

ვ ა ჟ ი

(ლამის ტირილით)

დავბრუნდეთ, მამავ! მცივა, ხომ ხედავ,
ქარიშხალი რომ გვიახლოვდება.

ბ რ ა ნ დ ი

(შეჩერდება)

განა თვითონვე არ მითხარ, გლახო,
რომ ტბის გადაღმა შენი ასული
წევს, სიკვდილს ებრძვის და თვისთან გიხმობ.

სამუდამოდ რომ გამოგეთხოვოს
და დამშვიდებით გასცილდეს სოფელს.

გ ლ ე ხ ი

თუ გატყუებდე, გამიწყრეს ღმერთი.

ბ რ ა ნ დ ი

მგონი, დღეს უნდა მისულიყავი.

გ ლ ე ხ ი

დიახ.

ბ რ ა ნ დ ი

ვადაა უკანასკნელი?

გ ლ ე ხ ი

რალა თქმა უნდა.

ბ რ ა ნ დ ი

წავიდეთ მაშინ.

გ ლ ე ხ ი

ვით ძალგვიძს. ირგვლივ მიმოიხედე...

ბ რ ა ნ დ ი

(გაშტერებული შესცქერის)

ალბათ, ას დალერს მისცემდი მაინც,
რომ დამშვიდებით გარდაცვლილიყო?

გ ლ ე ხ ი

დიახ, პრესტ.

ბ რ ა ნ დ ი

ორასს?

გ ლ ე ხ ი

სახლსაც, ეზოსაც

სიამოვნებით გავცემდი, ოღონდ
დამშვიდებული გარდაცვლილიყო.

ბ რ ა ნ დ ი

სიცოცხლეს, თუკი დასჭირდებოდა?

გ ლ ე ხ ი

(თავს მოიქექავს)

რაო, სიცოცხლეს, ჩემო ბატონო?

ბ რ ა ნ დ ი

დიახ.

გ ლ ე ხ ი

ყველაფერს აქვს თავის ზომა.
ოჰ, ღმერთო ჩემო, არ დაგავიწყდეს,
რომ ცოლ-შვილი მყავს შესანახავი.

ბ რ ა ნ დ ი

გახსოვდეს, მ ა ს ა ც რომ ჰყავდა დედა.

გ ლ ე ხ ი

მას აქეთ დიდი ხანი გავიდა, —
სასწაულები ხდებოდა წინათ,
ველარ იხილავ ახლა კი ერთსაც.

ბ რ ა ნ დ ი

მაშ გაიყრება აქ ჩვენი გზები,
თუ არ გწამს, არც შენ გიწამებს ღმერთი.

გ ლ ე ხ ი

ოჰ, რა მკაცრად სჯი!

ვ ა ჟ ი
(ეწევა მამას)

წავიდეთ ჩქარა!..

გ ლ ე ხ ი
ჰო, მაგრამ იგიც ჩვენ წამოგვყვება.

ბ რ ა ნ დ ი
ვინ — მე?

გ ლ ე ხ ი
თუკი გზას განაგრძობ კიდევ
ამგვარ უფსკრულზე, ამ ქარიშხალში
და ჩვენი ხალხი შეიტყობს მყისვე,
აქეთკენ ერთად რომ წამოვედით,
მსწრაფლ მიმართევენ მე სამსჯავროზე,
და თუ ჩავარდი, იქ ჩაიძირე,
შემიბორკავენ ხელ-ფეხს მაშინვე.

ბ რ ა ნ დ ი
ღვთის გულისათვის მიიღებ სასჯელს!

გ ლ ე ხ ი
როდი მაწუხებს მე სხვების საქმე,
როცა ჩემთვისაც სულ ვეღარ ვიცლი.
წამო...

ბ რ ა ნ დ ი
მშვიდობით!
შორიდან მოისმის ყრუ ზრიალი.

ვ ა ჟ ი
(ყვირის)
ზვავი გრიალებს.

ბ რ ა ნ დ ი

(გლესს, რომელიც საყელოში სწვდება)
გამიშვი!

გ ლ ე ხ ი

არა!

ბ რ ა ნ დ ი

გამიშვი!

ვ ა უ ი

წამო!

გ ლ ე ხ ი

(ებრძვის ბრანდს)

არა, დამლახვროს ეშმაკმა!

ბ რ ა ნ დ ი

(ხელიდან გამოეგლიჯება და გლესს თოვლში გადაისვრის)

დიახ,
იგი ნამდვილად დაგლახვრავს ახლა!

(გადის.)

გ ლ ე ხ ი

(წამოჯდება და მკლავიდან თოვლს იბერტყავს)

ოჰ, ჯიუტია, თანაც ძლიერი, —
და რას უწოდა მან საღვთო საქმე?

(წამოდგება და გასძახის.)

პეი, პრესტ!

ვ ა უ ი

მიდის ის მთაგრეხილზე.

გ ლ ე ხ ი

ნისლში მიმავალს მეც ვხედავ კიდევ.

(ისევ მისძახის.)

გთხოვ გადმოგვძახო, თუ გაიხსენებ,
პრესტ, სად გადავცდით გაკვალულ გზიდან.

ბ რ ა ნ დ ი

(ნისლში)

აღარ გჭირდება გზის ამორჩევა,
უკვე გაკვალულ ბილიკზე დგახარ.

გ ლ ე ხ ი

ღმერთმა ქნას, მართლაც, რომ ეგრე იყოს
და შინ მშვიდობით დავბრუნდე დღესვე.

გ ლ ე ხ ი და **მ ი ს ი** ვ ა ე ი ბრუნდებიან აღმოსავლეთისკენ.

ბ რ ა ნ დ ი

(ისევ გამოჩნდება მალა და იჭითენ იცქირება,
საითაც გლახი მიდის)

შინ მიჩანჩალებ, საბრალო მონავ!
გქონოდა ოღონდ დიდი სურვილი
და საამისოდ გყოფნოდა ძალა,
მე გავბედავდი ყველაფერს შენთვის!
ასე დაღლილიც შორს წაგიღებდი
სინათლისაკენ ამ სიბნელიდან,
მაგრამ ამაოდ, კაცს რას უშველი,
თუ თვითონ არ სურს, არ ძალუძს წასვლა.

(ისევ წინ მიდის.)

ო, სიცოცხლეო, სწრაფვავ ძლიერო,
რარიგ საოცრად უყვარხარ ხალხსა,
მათხოვარიც კი შეგხარის ისე,
ვითომ შეეძლოს მსოფლიო იხსნას,

იღამიანთა ბედნიერება
თითქოს ესვენოს მის უძლურ მხრებზე,
მზადაა მსხვერპლად გაწიროს თავი,
მაგრამ შენ ასგზის უყვარხარ უფრო.

(ილიმება, თითქოს რაღაც გაახსენდაო.)

ბავშვობიდანვე მე ორი აზრი
ისეთ ხმამაღალ სიცილსა მგვრიდა,
რომ ტყავს მაძრობდა მასწავლებელი,
რათა ხარხარი მსწრაფლ შემეწყვიტა.
წარმოვიდგენდი ისეთ ბუკნაჭოტს,
რომელს აფრთხოვდა ღამის წყვილიაღი,
და — თევზს, წყლისაგან დაფეთებულ
ხმელეთისკენ რომ მიისწრაფოდა.
მე ვიცილებდი ამნაირ აზრებს,
მაგრამ ისინი არა მტოვებდნენ.
რა მაცინებდა ასე ძალიან?
იღბათ, ის, რასაც ბუნდოვნად ვგრძნობდი, —
თვით ბუნებაში არსებულ მარად
წინაღმდეგობას, განხეთქილებას:
სხვაა, ის კი სულ სხვა უნდა იყოს.
ჩვენ გვმართებს ვზიდოთ ცხოვრების ტვირთი,
მაგრამ გვგონია სუსტნი ვართ მისთვის.
ყოველი კაცი: ჯანსაღიც, სუსტიც
ძლიერ წააგავს თევზებს და ბუებს.
უნდა იშრომოს ყოველთვის ფსკერზე,
წყვილიაღში, იქ, სად ყველაზე ღრმაა,
მაგრამ ის სიღრმეს გაურბის ხოლმე;
ნაპირს აწყდება ჟამს მიქცევისას,
აშინებს ძლიერ ღამის წყვილიაღი
და მუდამ ნატრობს დღის სინათლესა.
(ერთი წუთით შეჩერდება განცვიფრებული
და ყურს უგდებს.)

ეს რა ხმა ისმის? — სიმღერას მოგავს
და სცვლის სიცილი მას, მზიარული.

„ვაშა!“ — გაისმის შეძახილები
ხმამაღლა ერთხელ, ორჯერ, მრავალჯერ!
ამოდის მზე და მოარღვევს ნისლსა...
აი, მე ვხედავ შორეულ ველებს,
იქ, სად იწყება ბილიკი მთისა,
დილის სხივებით განათებული,
სად მწვერვალები ცად ატყორცნილი
დასავლეთისკენ აფენენ ჩრდილებს,
ხმაურობს, ლაღობს ბრბო მხიარული.
ეთნოვებიან ერთმანეთს: აგერ,
დასავლეთისკენ მოდიან ორნი,
სხვები გაბრუნდნენ აღმოსავლეთით.
უქნევვენ ხელებს, ქუდებს და შარფებს.
მზე თანდათან თავს აღწევს ნისლს. ბრანდი დიდხანს
დგას და უცქერის ძირს მომავალთ.

ამ ორის ირგვლივ ციმციმებს შუქი
და ბილიკიდან ნისლები დგება,
მთის მანანათი კლდე აჯილდოებს,
მთების ქედი კი უგზავნის ლიმილს...
ნუთუ და-ძმანი არიან? აქეთ
მორბიან ხელებჩაჭიდებულნი,
ყვავილთა ნოხზე მოაბიჯებენ:
ქალი ფეხს მიწას არც კი აკარებს,
ვაჟიც ლამაზი ჩანს, ლერწამტანა;
აი, გაუსხლტა გოგო ხელიდან,
ცდილობს შეიპყროს, გამოეკიდა
და გზა თამაშად გადიქცა მათთვის,
ისმის კისკისი — წკრიალი ნაზი:

აი ნ ა რ ი და ა გ ნ ე ს ი, მსუბუქად, მგზავრულად ჩაცმულნი, ორივენი სახეანთე-
ბულნი და გახურებულნი, თამაშით მორბიან ძირს, ვაკეზე. ნისლი გადაიყარა; მთებზე
ნათელი ზაფხულის დილაა.

ა ი ნ ა რ ი

აგნეს, ლამაზო ჩემო პეპელავ,
ფრთებმოხატულო და ყველას მჯობო,

წვრილმარყუჟიანს დაგიწნავ ბადეს,
შიგ სიმღერაა ყოველი ყულფი.

ა გ ნ ე ს ი

(ცეკვავს, ჩერდება მის წინ და ყოველთვის ხელიდან უსხლტება)

თუ პეპელა ვარ, ცვარს დავლევ მაშინ.
აქ, მანანაზე, ბევრია ნამი,
შენ თუ ბიჭი ხარ, გამომეკიდე,
მომდიე, მაგრამ არ მახლო ხელი!

ა ი ნ ა რ ი

აგნეს, ლამაზო, ჩემო პეპელავ,
ერთი ამ ყულფებს დახედე კარგად,
ველარ გიშველის აწ ლალი ფრენა,
მწამს ჩემს ბადეში გაგაბამ მალე.

ა გ ნ ე ს ი

თუ პეპელა ვარ, მაშ უნდა ლაღად
ვიფრინო მე ამ მზის სინათლეზე,
მაგრამ თუ მაინც შემიპყრობ ძალით,
ნუ შეეხები ჩემს მაღალ ფრთებსა.

ა ი ნ ა რ ი

არა, აგიყვან სათუთად, ფრთხილად
და ჩემს უბეში დაგმალავ, რომ იქ
გაერთო მთელი სიცოცხლე შენი
ამ მხიარული, ცელქი თამაშით.

ისინი უფსკრულს ისე მიუახლოვდებიან, რომ ვერ ამჩნევენ ამას.
ახლა ისინი სწორედ მის პირას დგანან.

ბ რ ა ნ დ ი

(ჩასძახის)

ფრთხილად! თქვენს უკან უფსკრული არის!

ა ი ნ ა რ ი

ვინ ხართ?

აგნესი
(მიუთითებს ზევით)
შეხედე!..

ბრანდი
მოსცილდით, სანამ
გვიან არაა!. მოლიბუღია
გზა, საზარელ ხრამს რომ გადასცქერის!

აინარი
(ხელს მოხვევს აგნესს და იცინის, თან მალა აიხედავს)
ეგ არ გვჭირდება მაინცდამაინც!

აგნესი
ჩვენ წინაშეა სიცოცხლე მთელი.

აინარი
ამ ნათელ მზეზე უნდა ვიაროთ,
ვიდრე ასი წლის არ შევიქნებით.

ბრანდი
მერე რას იზამთ — ძირს დაეშვებით,
უფსკრულისაკენ, დრო როცა მოვა?

აგნესი
(პირბაღეს შეარხევს)
არა, ზეცისკენ გავეშურებით.

აინარი
ჯერ ასი წელი ვიცხოვრებთ ლალად,
რომ ქორწინების არ ჩაქრეს შუქი
არც ერთ ღამესა, რომ ყოველ საათს,
დუღდეს, მოსჩქეფდეს სიცოცხლე ჩვენი.

ბრანდი
და მერე?

ა ი ნ ა რ ი

ისევ ზეცისკენ წავალთ!

ბ რ ა ნ დ ი

როგორ, იქიდან მოხვედით ვითომ?

ა ი ნ ა რ ი

რალა თქმა უნდა, ვართ ზეცის შვილნი.

ა გ ნ ე ს ი

ესე იგი, ჩვენ მწვანე ჭალიდან
მოვდივართ აქეთ დღეს ორივენი.

ბ რ ა ნ დ ი

არცთუ ისე შორს, გადასასვლელთან
თითქოს ბუნდოვნად მოგკარით თვალი.

ა ი ნ ა რ ი

დიახ, გვნახავდით, ჩვენ ძმაკაცებმა
და დობილებმა გამოგვაცილეს,
გამოგვეთხოვნენ ხვევით და კოცნით,
მეგობრობის ამ მტკიცე ბეჭედით.
ჩამოდით, ველარ მომითმენია,
გითხრათ, უფალი რა დიდად გვწყალობს,
და ჩვენს სიხარულს მიხვდებით მაშინ.
მანდ ნულარ დგახართ დამზრალ ჭირკვივით,
გალხვით, გვახარებს შეხვედრა თქვენთან.
მინდა გაუწყოთ, რომ მხატვარი ვარ,
ბუნებისაგან დასჯილი უკვე,
ჩემს თამამ აზრებს მან მისცა ფრთები,
რათა ფერებით სიცოცხლე შევქმნა,
ვით თვითონ ფოთლებს ჰქმნის კვირტებიდან.
აწ კი მარგუნა ძვირფასი ჯილდო,
მან მე აგნესი საცოლედ მომცა.

გზას მოვყევბოდი სამხრეთის მხრიდან,
საეტიუდო მეკიდა ზურგზე...

ა გ ნ ე ს ი
(ხალასით)

ხელმწიფესავით სალი და ლალი...
და სიმღერებიც ისეთი იცის,
რომ სულ აღგაგზნებს და აღგიტაცებს.

ა ი ნ ა რ ი

ერთხელ, ცხენდაცხენ, იმ სოფლის გასწვრივ,
მივქროდი, სადაც აგნესი სტუმრად
ჩამოსულიყო, რომ მთის ჰაერი,
ფიჭვნარის სუნი ესუნთქა ხარბად,
თან დამტკბარიყო მზითა და სივრცით;
ღმერთი მეც მთისკენ მიმაქანებდა.
მღეროდა სული: ეძიე, ჰპოვე
შენ სილამაზე ღრუბლებში, ველად,
მწვანე ფიჭვნარში, მდინარის პირას!
და მე შევქმენი შედეგრი მართლა:
მისი ღაწვები ვარდების მსგავსი,
მზერა, შუქმფენი და ბედნიერი,
სიცილი, ვით ხმა ნაკადულისა,
გულში სიმღერის დამბადებელი

ა გ ნ ე ს ი

ჯერ არ ენახა, ხატავდა ისე!
ესე ბრმად სვამდა თასს სიცოცხლისას,
ვიდრე ჩემ წინ არ წარმოსდგა ერთხელ
ზურგჩანთითა და სამგზავრო ჯოხით.

ა ი ნ ა რ ი

იი მაშინლა გამახსენდა მე,
რომ ცოლის თხოვა დამვიწყებოდა.
ვაშა! ვიჩქარი... თანხმობას ვიღებ
და ყველაფერი გვარდება სწრაფად.

ჩვენი მოხუცა ექიმი ისე
გალაღდა, რომ სამ ღღეს იქეიფა
ზედიზედ, და ჩვენც არ გამოგვიშვა.
ამ დიდ, მხიარულ დროსტარებაში
იყვნენ ლენსმანი, ფოგტი, მწერალი
და მთელი კუთხის ახალგაზრდობა.
ღღეს სისხამ დილით დავტოვეთ სახლი,
მაგრამ ნადიმი არ შეწყდა მაინც.
ჯობზე აღმითა და გვირგვინებით
გამოვიარეთ ციცაბო ქედი,
მოგვაცილებდა ყველა სტუმარი.

ა გ ნ ე ს ი

წინ მოგვიძლოდნენ სიმღერით, ცეკვით,
ჯერ წყვილ-წყვილად და მერე კი ქოროდ.

ა ი ნ ა რ ი

და ღვინოს ვერცხლის სურებით ვსვამდით...

ა გ ნ ე ს ი

ისმოდა მღერა ზაფხულის ღამით

ა ი ნ ა რ ი

ნისლი კი, ღამით ძირს დაფენილი,
დილით მორჩილად გვითმობდა გზასა —

ბ რ ა ნ დ ი

ახლა სად მიხვალთ?

ა ი ნ ა რ ი

ახლა? — პირდაპირ

ქალაქისაკენ.

ა გ ნ ე ს ი

ვარ იქაური.

ა ი ნ ა რ ი

ჯერ დასავლეთით, ფიორდისაკენ...
გადვივლით მაღალ მწვერვალთა ახლოს,
იქ კი ეგირის მფრთქვინავი ცხენი
ქორწილისაკენ წაგვიყვანს ფრენით.
შემდეგ კი ორნი, როგორც გედები,
გადავუქროლებთ სამხრეთის ქვეყნებს.

ბ რ ა ნ დ ი

და იქ?

ა ი ნ ა რ ი

ვიცხოვრებთ ბედნივრად, ტკბილად,
როგორც ზღაპარში, ვით ოცნებაში.
რადგანაც ახლა, ამ კვირა დილით,
თუმცა კი უღვდლოდ, სალ კლდეებს შორის,
განანათლეს და აკურთხეს ჩვენი
კავშირი.

ბ რ ა ნ დ ი

და ვინ დაგწერათ ჯვარი?

ა ი ნ ა რ ი

ვინა და ხალხის ბრბომ მხიარულმა:
თასთა წკრიალში ის შეეფიცა,
წვიმას, გრიგალს და უამინდობას, —
ტკბილ ოცნებას რომ გვიფორიაქებს.
მეგობრებმა კი სულ ხვევნა-კოცნით
გაგვიიოლეს შიში და საფრთხე.
დაგვაგვირგვინეს მწვანე ფოთლებით,
როგორც შვილები სიხარულისა.

ბ რ ა ნ დ ი

მშვიდობით!

(წასვლას დააპირებს.)

ა ი ნ ა რ ი

(შეძრწუნებული შეხედავს)

რაო? საით მიდიხართ?
მოიცათ! მგონი... ჰო, დიახ, დიახ,
თქვენ მე მეცნობით.

ბ რ ა ნ დ ი

ჩვენ ვართ უცხონი.

ა ი ნ ა რ ი

და მაინც სკოლა, აწ გარდასული
დღეები, მგონი... კლასი... კარნახი.

ბ რ ა ნ დ ი

ეჰ, მეგობრები ვიყავით მაშინ,
მაგრამ ბავშვები აღარ ვართ ახლა.

ა ი ნ ა რ ი

ნუთუ? ეს არის შეუძლებელი.

(უცებ წამოიძახებს.)

ბრანდი ხარ? დიახ, საიდან? როგორ?

ბ რ ა ნ დ ი

პირველ წუთსავე გიცანი წელან.

ა ი ნ ა რ ი

მადლობას ვწირავ ბედს ამისათვის.
ო, დიახ, დიახ, ეს შენ ხარ, ძველო.
მოიცა ერთი, შეგხედო კარგად!
როდი იყავი სხვისი მორჩილი,
შენ გეკუთვნოდა შენივე თავი.
არც შფოთისთავეებს გაჰკარებინარ,
ბავშვურ თამაშში სრულიად უცხო.

ბ რ ა ნ დ ი

დიახ, თქვენ შორის ვიყავი უცხო,
შენ კი მიყვარდი, ეს კარგად მახსოვს,

თუმცა იყავი სამხრეთის მკვიდრი
და სულ სხვაგვარი ყალიბის, ვიდრე
მე, ჩრდილოეთის ცივ ქარიშხალში
დაბადებული, კონცხზე, წყლის პირას.

ა ი ნ ა რ ი

აქ სადღაც შენი სამრევლო არის.

ბ რ ა ნ დ ი

დიახ, ჩემი გზა ძევს სწორედ მასზე.

ა ი ნ ა რ ი

მასზე? ნამდვილად? სახლში ბრუნდებით?

ბ რ ა ნ დ ი

ახლა მაზრიდან მოვეჩქარები.

ა ი ნ ა რ ი

პრესტი ბრძანდები?

ბ რ ა ნ დ ი

(ღიმილით)

კაპელანი ვარ
და როგორც კურდღელს, გავარდნილს ტყეში,
ხან აქ მაქვს სახლი, ხან კიდევ იქა.

ა ი ნ ა რ ი

საით მიდიხარ? ძალიან შორსა?

ბ რ ა ნ დ ი

(სწრაფად და პირქუშად)

ნუ მეკითხები!

ა ი ნ ა რ ი

რატომაც არა?

ბ რ ა ნ დ ი

(ლმობიერად)

ამ გემს, რომელიც ახლა აქ მოვა,
თან უნდა წავყვე აუცილებლად.

ა ი ნ ა რ ი

ჩემს საქორწინო ცხენს? ვაშა! ვაშა!
ო, აგნეს, ჩვენთან მოემგზავრება.

ბ რ ა ნ დ ი

ღიახ, ოღონდაც დასაკრძალავად.

ა ი ნ ა რ ი

ვინ გარდიცვალა! მძიმე ხვედრია.

ბ რ ა ნ დ ი

ღმერთი, რომელსაც ვუწოდე ჩ ე მ ი.

ა გ ნ ე ს ი

(უკან დაიხვეს, აინარს)

ჩქარა წავიდეთ!

ა ი ნ ა რ ი

ბრანდ!

ბ რ ა ნ დ ი

დროა უკვე

ღღის სინათლეზე დავასაფლაოთ
ღმერთი, რომელსაც შვილნი მიწისა
მაღავენ ხოლმე თავიანთ გულში,
და მასთან ჯახირს ბოვუდოთ ბოლო.
ნუთუ ვერ მიხვდით: დაბერდა იგი,
თავს რომ დაგვცქერის ჩვენ ათასწლოებით.

ა ი ნ ა რ ი

ბრანდ, ავად ჩანხარ.

ბ რ ა ნ დ ი

ჯანმრთელი, მხნე ვარ,
მაგარი, როგორც ფიჭვი და ღვია,
ხალხის სული კი დაავადმყოფდა,
წევს სარეცელზე და ექიმს ელის,
თქვენ სიმღერა გსურთ, სიცილი, ლხენა,
ცოტათი რწმენაც, გსურთ დაივიწყოთ
ეს ყოველივე და მთელი ტვირთი
უკეთურების ერთს დააკისროთ,
იმ ერთს, რომელმაც თქვენი გულისთვის
ეკლის გვირგვინი დაიდგა თავზე, —
თქვენ კი იცეკვეთ სალამობით,
სანამ უცებ არ მიეჭყლიტებით...
სადა? — ეს სულ სხვა საქმეა, მგონი!

ა ი ნ ა რ ი

მივხვდი! ახალი სიმღერა გახლავთ,
აქ ყველას მოსწონს სიტყვები მისი.
შენ იმ ჩიტების მოდგმისა ჩანხარ,
რომელთათვისაც ცხოვრება მთელი
კოდვით აღსავსე მტვერია მხოლოდ,
თუმცა ჯოჯოხეთის შიშისგან დამფრთხალთ
მყრალ ტომარაში უკრეს მათ თავი!

ბ რ ა ნ დ ი

ქადაგებათა არ ვარ მწერალი,
არც, როგორც პრესტი, გესაუბრებით,
დანამდვილებით ისიც არ ვიცი,
ვარ თუ არა ვარ მე ქრისტიანი.
მაგრამ თამამად ვუცქერ სახეში
ავადმყოფობას, რომელიც სხეულს
ულრღნის, ტვინსა სწოვს ქვეყანას ჩვენსას.

ა ი ნ ა რ ი

(ილიმება)

ეს კი ნამდვილად პირველად მესმის,
რომ დიდებული ქვეყანა ჩემი
სიხარულისგან იტანჯებოდეს.

ბ რ ა ნ დ ი

არა, სადა აქვს მას სიხარული.
კარგი კი იყო, ჰქონოდა: მაშინ
სიხარულს მონად დაუდგებოდი
და, სულით სუსტი, არ შეიცვლიდი
სახეს დღეს ასე, ხვალ კი სხვაგვარად.
ბაკქანის სახე ჩემთვის ცხადია,
მაგრამ საბრალო და საცოდავი
არის, ღვინოში ვინც იხრჩობა.
სილენს ფიგურა აქვს პლასტიკური,
მაგრამ ლოთისა — სამარცხვინო რამ
კარიკატურად არის ქცეული.
შემოიარე სამშობლო ჩვენი,
ჩასწვდი, ჩახედე ყველა კაცს სულში,
მაშინ მიხვდები, რომ შეუძლიათ
იმათ, რომ იყვნენ სულ ცოტა-ცოტა:
კვირა დღეს ცოტა თავმომწონენი,
მამა-პაპათა ანდერძის ოდნავ
პატივისმცემნი, სიამოვნებას
დახარბებულნი სულ ცოტა-ცოტა
(ისევე, როგორც მამები მათი);
სმაზე ცოტა გულაჩვილებულნი,
ცოტა გულთბილნი, როცა პატარა
მაგრამ მხნე, მტკიცე მთიელი ხალხი
ძლიერ სიმღერას დააგუგუნებს,
თათბირის დროს კი ცოტა ფხიზელნი,
რათა ნადიმზე ნათქვამი სიტყვა
ვით შეასრულონ, დაიცვან ისე,
არ მოუვიდეთ ზარალი დიდი.

დიახ, ისინი სულ ცოტა-ცოტა
არიან კარგშიც, არიან ცუდშიც,
დიდშიც, მცირედშიც — სულ ნაწილადი:
სიკეთეშიაც, ბოროტებაშიც,
სიყვარულშიაც და სიძულვილშიც;
საშინელი კი ისაა ყოვლად:
ეს ნაწილადი თავს იდებს ძალით,
რომ იბატონოს სხვა დანარჩენზე!

ა ი ნ ა რ ი

ჩვენ ყოველივეს აბუჩად ვიგდებთ,
მაგრამ სჯობია გზა შებრალების.

ბ რ ა ნ დ ი

შესაძლო არის, მაგრამ ეს განა
გაჯანსაღებას მოგვიტანს ვითომ?

ა ი ნ ა რ ი

ვიცი, მძიმეა შენდობა ხალხის
და გეთანხმები ამაზე კიდევც,
მაგრამ მთავარზე ვილაპარაკოთ:
ღმერთს, რომლისაც გსურს დასამარება,
რანაირადლა უწოდებ შენსას?

ბ რ ა ნ დ ი

შენ მხატვარი ხარ, ჩემო ძმობილო,
ჰოდა, მიჩვენე უკვდავის სახე!
მას ხომ ხატავდი, როგორც მსმენია,
და ეს სურათი მოსწონდა ყველას.
მოხუცი გახლავთ, ასე არაა?

ა ი ნ ა რ ი

დიახ.

ბ რ ა ნ დ ი

ცხადია. ჭაღარა უკვე.
თან მელოტია, ვით ბერიკაცი,
წვერი ჰკიდია, როგორც ყინული,
ან ვერცხლისფერი, რომელიც გნებავთ.
ის კეთილია, თუმც ისე მკაცრი,
ბავშვებს საწოლში მიერეკება.
ჩააცვამ მაგ ღმერთს ქოშებს თუ არა,
მე ამას აღარ ვკითხულობ ახლა,
მაგრამ იქნება არ დაგავიწყდეს
მისთვის სათვალე და არახჩინი.

ა ი ნ ა რ ი
(განრისხებული)

დასცინი?

ბ რ ა ნ დ ი

მე არ დავცინი სულაც,
ასეთი არის ჩვენს დროში ღმერთი.
მე ამ სიტყვებით გიხატავ ჩვენი
ქვეყნის ბუნებას, ოჯახის ღმერთსა,
ვით კათოლიკე მხსნელს წარმოადგენს
ხშირად პატარა ყმაწვილის სახით,
ასევე ჩვენი ღონემიხდილი,
მიხრწნილი ღმერთი ბავშვად ქცეულა.
ვით პაპი, წმიდა პეტრეს მოსაყდრე,
ორმაგ გასაღებს ინახავს მხოლოდ,
აწ ეკლესიის მცირე ეკვდერში
ჩაგიმწყვდევიათ მთელი საუფლო.
თქვენ განაშორეთ სიცოცხლეს რწმენა.
ყ ო ფ ნ ა როდი გასურთ, ი ც ხ ო ვ რ ო თ ოლონდ.
თუმც მიისწრაფით ამაღლდეთ სულით,
სრული ცხოვრება გაშინებთ მაინც.
სიკეთეშიც და ბოროტებაშიც
თქვენ დღეს გჭირდებათ ისეთი ღმერთი,

რომელიც მუდამ თვალს მოგარიდებთ,
მასაც ის ძალუძს, რაც კაცთა მოდგმას,
არახინის ქვეშ რომ შეურგია
დიდი ცანცარა, მელოტი თავი.
მაგრამ ეგ ღმერთი, ასე მიხრწნილი
და ჩაჩანაკი, როდია ჩემი;
ჩემი ღმერთია გრიგალი მძლავრი,
შენი კი — მხოლოდ ნიავი სუსტი,
შენი ყრუ არის, ჩემი ფხიზელი,
ჩემსას ყველანი უყვარს, შენი კი
გულგრილი გახლავთ ყველაფრისადმი.
ჩემი თვით გმირი ჰერკულესია,
თავს გამარჯვების გვირგვინი უმკობს,
შენი კეთილი ბერიკაცია,
წელთა სიმრავლით მოხრილი წელში,
გრგვინავდა მისი მგზნებარე სიტყვა,
როს ანთებული ბუჩქიდან იგი
წამოიმართა მოსეს წინაშე,
ვით გოლიათი პიგმეის წინა.
მან შეაჩერა მზე გავაონზფ-
ის მოახდენდა სასწაულს დღესაც,
რომ თვით ქვეყანა არ იყოს მხდალი.

ა ი ნ ა რ ი

(ოდნავი ღიმილით)

უნდა ნამდვილად გარდიქმნას იგი?

ბ რ ა ნ დ ი

დიახ, ეს არის ჭეშმარიტება,
თითქოს ექიმად დავბადებულვართ,
რათა განვკურნოთ სასტიკ სენისგან.

ა ი ნ ა რ ი

(თავს აქნევს)

ჯერ ნუ ჩააქრობთ კვარსა ფიჭვისას,
სანამდე დიდს არ აანთებთ ფარანს,

და ნურც ძველ სიტყვებს მოსპობთ მანამდე,
სანამ ახალს არ გამოიგონებთ.

ბ რ ა ნ დ ი

სულ არ ვესწრაფვი მე ახალ სიტყვებს,
მუდმივ სიმართლეს გაუწყებ მხოლოდ.
არა დოგმები და ეკლესია
მსურს ავამაღლო, ვით სათაყვანო, —
იხილეს უკვე მათ დღე პირველი
და ამიტომაც, ვით დანარჩენნი,
ლამის წყვდიადსაც ნახავენ, ალბათ,
რადგან მუდმივი არაფერი ა,
რაც კი შექმნილა ამ ქვეყანაზე:
ის საჭმელია ჩრჩილის და მატლის,
დროის და ნორმის კანონი აღგვის
მიწიდან ახალ ფორმებისათვის.
მაგრამ რაღაცა მუდმივი რჩება.
ეს სული არის, ის ხომ შექმნილი
არაა, თვითონ ქმნის ყველაფერსა,
და, თუ ცისკრის ჟამს დაეცა იგი,
თავის დაცემას გამოისყიდის,
როცა რწმენის ხიდს ის სხეულიდან
ვარსკვლავთა ზემოთ — სულამდე გასდებს.
ახლა ის ცოტა გამოიფიტა
თანამედროვე გაგებით უფლის.
მაგრამ ის უნდა შეიქმნას მთელი
თავის, ხელების, სულის და გულის
ნამსხვრევებიდან და აღდგეს ისევ,
რომ აღიაროს უფალმა ის, რაც
უკეთესია მის არსებაში,
თვითონ რაც შექმნა — ადამის ძენი,
მისი ბრწყინვალე შთამომავალნი.

ა ი ნ ა რ ი

(შეაწყვეტინებს)

მშვიდობით! ჩვენთვის უკეთესია
აქ გავიყარნეთ.

ბ რ ა ნ დ ი

თუ დასავლეთით

მიდიხართ, მე კი ჩრდილოეთს მივალ,
ფიორდამდე ჩვენ ტოლი გზები გვაქვს.
მშვიდობით!

ა ი ნ ა რ ი

შენაც მშვიდობით გველოს.

ბ რ ა ნ დ ი

(ერთხელ კიდევ შემობრუნდება)

და ერთიც კიდევ! — შენს სავალ გზაზე
შუქის და ჩრდილის გარჩევა შესძელ,
ხელოვნებაა თვითონ ცხოვრება.

ა ი ნ ა რ ი

გინდაც ახალი სამყარო შექქმნა,
ერთგული ვრჩები ჩემი ღმერთისა.

ბ რ ა ნ დ ი

თუნდა დახატო ყავარჯნიანი,
მოვალ, კუბოში ჩავაწვენ მაინც.

(მიდის ქვემოთა ბილიკზე.)

აინარიც იმავე მიმართულებით მიდის და თან თვალს ადევნებს ქვემოთ მიმავალ ბრანდს.

ა გ ნ ე ს ი

(ერთ წამს ღვას ბურანში წასულივით, შემდეგ შეკრთება, შეწუხებული მიმოიხედავს და შეშფოთებით იკითხავს)

მზე ჩადის?

ა ი ნ ა რ ი

არა, ღრუბლებმა ოდნავ
დაფარეს მხოლოდ.

ა გ ნ ე ს ი

ცივა ძალიან.

ა ი ნ ა რ ი

ჭალაში ქარმა გზა გამონახა,
ატეხა ქროლა, მაგრამ დაღმართი
დაიწყო უკვე.

ა გ ნ ე ს ი

თანდათან უფრო
გაუვალია გზა, უდაბური,
ხოლო სამხრეთში ნისლები წვება.

ა ი ნ ა რ ი

წელან თამაშით გატაცებულმა
ველარ შენიშნე შენ ეგ მწვერვალი,
ვიდრე ჩვენ შორის არ ჩადგა იგი.
მაგრამ აწ ისევ თავის გზით მიდის,
ჩვენ კი ხელახლა დავიწყებთ თამაშს.

ა გ ნ ე ს ი

ოჰ, აღარ ძალმიძს, მთლად მოვიქანცე...

ა ი ნ ა რ ი

მეც დავიღალე, მართალი რომ ვთქვა.
სიარულიც რომ გაჭირდა ძალზე,
იმ მოტიტვლებულ ქედს კი არა ჰგავს.
მაგრამ როგორც კი ჩავივლით დაღმართს,
სირბილს და ცეკვას დავიწყებთ ისევ,
უფრო ვიანცებთ, ვიდრე — აქამდე,
დიახ, ნამდვილად მაგ კაცის ჯიბრზე.
შეხედე, აგნეს, იმ ცისფერ ხანძარს,
რარივად აწვის შიგ მზე ცხოველი!
ხან მცირე ჭავლით, ხანაც ღიმილით

ბრწყინავს სინესტის ცისფერი ზოლი, —
ეგ ზღვაა, შორით ლამაზი მოჩანს.
ხედავ იქ, რარიგ ამდგარა ბოლი,
ხომალდები რომ ზღვას მისერავენ?
იმათ ქვემოთ კი შავ წერტილს ხედავ?
ჩვენი გემია — შენი და ჩემი!
ფიორდისაკენ მოემართება,
რომ სალამოზე გაბრუნდეს უკან,
შინ გასწიოს და ჩვენც წაგვიყვანოს.
ხედავ, რა სქელი ნისლები წვება,
აგერ, აი იქ, შორ ჰორიზონტზე,
სად ზღვა და ზეცა შეერთებულან.

ა გ ნ ე ს ი

(თავის ფიქრებში ჩაძირული წინ იმზირება)

ღიახ... მაგრამ შენ ვერ დაინახე?

ა ი ნ ა რ ი

რა?

ა გ ნ ე ს ი

(აინარს არც შეხედავს, ხმას დაუწევს, თითქოს ტაძარშიაო)

საუბრის დროს ვით მალღებოდღა
და იზრღებოდღა თანღათან იგი.

აგნესი მიღის ქვემოთა ბილიკზე. აინარი უკან მისღევს.

კღღოვანი გზა უფსკრუღის მარცხნივ. შორს, მღღღა, მოჩანს თოვლით ღღღარუღი
მთის ქონგურები.

ბ რ ა ნ დ ი

(გამოდის ზემოთა ბილიკზე, ძირს ეშვება, შეჩერღება შუა აღღიღას, კღღღის გღღო-
შვერიღ ლოღზე და უფსკრუღს ჩასცქერიღ)

ღღღახ, ვიღანი კვღავ ჩემი თავი!
ყოვეღ სახღს, ბორცვს თუ ფიჭვნარიღს ჩეროღს,
ხიღს, შესართავთან თეთრ არყის ხესა,
ძვეღ ეკღესიას და სასაფღღაოს,

მდინარის ნაპირს, ნაპირზე მურყნარს, —
დიახ, ყველაფერს, ყველაფერ ამას
მე ბავშვობიდან ვიხსენებ უკვე,
ოლონდ ესაა, უფრო პატარა
და უფერული ჩანს ყველაფერი.
ეს კლდეები კი მეტია უფრო,
შუბლთოვლიანნი რომ გადმომდგარან.
ის მწვერვალი კი, მარადი თოვლით
გადაფარული ცას უნგრევს მკერდსა,
ძირს გადმოგვცქერის მრისხანე სახით
და უზარმაზარ ჩრდილს აფენს დაბლა,
მზის შუქსა გვპარავს ყინულის მკერდით.

(დაჯდება და შორს იცქირება)

ფიორდი... ნუთუ წინათაც ასე
საცოდავი და პატარა იყო?
ახლა ზედ აწვიმს. იქ კი კარაპი
ქარის დინებას მიჰყვება ფრთხილად.
ცოტა სამხრეთით, კლდეების ჩრდილში,
ნავმისადგომი და ფარდულია,
იქვეა ეზო, ეზოში სახლი
დგას ქვრივი ქალის, — ეს მშობლიური
სახლია ჩემი... ჩემ წინ დგებიან
ბავშვობის ნაზი მოგონებები.
იქ მარტოდმარტო, როგორც დევნილი,
ვიზრდებოდი მე სალ კლდეთა შორის,
მძიმე ბორკილით ვიყავ შეკრული
სულთან, რომელიც მე არ მისმენდა
და ჩემს სულს ფეხით თელავდა მტვერში.
დიდთა საქმეთა სიზმარს დიდებულს
წყვდიადი ნისლით ფარავდა თითქოს,
აქრობდა სიმხნეს, ჭაბუკურ ძალას,
სულს ასუსტებდა — ჭკნებოდა იგი
აქ, მშობლიური ქოხის მახლობლად.
რაც უფრო ახლოს ვიყავი მასთან,
მით უფრო სუსტი, მორჩილი, წყნარი

და თვინიერი გახლდით ისე, ვით
სამსონ — დალილას მუხლებზე მჯდარი.

(ისევ გადაიხედავს უფსკრულში)

რა ხდება იქა? რა ფუსფუსია,
რა მოძრაობა; სახლებიდან რომ
გამოფენილან ცოლები, ქმრები,
მათი შვილები და ჯგუფ-ჯგუფობით
მისდევნენ გზასა, მთის ვიწრო ბილიკს,
და გრძელი რიგი შავი ლენტივით
მიირხევა და უახლოვდება
ნელ-ნელა სოფლის ძველ ეკლესიას?

(წამოდგება.)

გიცნობთ შიგნიდან და გარედანაც:
ხარტ ჭკუით, სულით მოთენთილები;
ვიცი, ეგ თქვენი „მამაო ჩვენო“
მოკლებულია ლაღფრთიან ნებას,
ღვთის წინაშე შიშს და სურვილს ისე,
რომ თქვენს ხმას უფლის ყურამდე მხოლოდ
ძლივს მოაქვს თქვენი მეოთხე თხოვნა.
ეგ არის თქვენი ხალხის საბრძოლო
შეძახილი და დევიზი ქვეყნის.
იგი ძევს გულში გადამალული,
შტორმებისაგან დევნილი თითქოს,
ვით ჩონჩხი რწმენის მათის, ძველისა.
არა! შორს, შორს ამ ვიწროებიდან,
აქედან სუნი ამოდის მყრალი,
შორს, იქით, სადაც ჰქრის ლალი სიო
და ფრიალებენ დროშები ქარში!

(წასვლას დააპირებს.)

ზემოდან გადმოსროლილი ქვა ძირს დაეცემა და ფერდობზე მოგორავს მის მახ-
ლობლად.

(შეპყვირის ზევით.)

ჰე, მანდ ვინ არის? ვინ ისვრის ქვასა?

გ ე რ დ ი, თხუთმეტი წლის გოგონა, გარბის მთის თხემზე, ფეშტამალში ქვება უწყევია.

გ ე რ დ ი

აჰა, შეჰყვირა! მოგარტყი უკვე.

(ისევ ისვრის ქვას.)

ბ რ ა ნ დ ი

თავი ანებე მაგნაირ თამაშს!

გ ე რ დ ი

იგი გორაკზე წამოსკუბულა,
ხექცეულაზე ზის უვნებელი.

(ისევ ისვრის ქვას და ყვირის.)

უწინდელივით უცნაურია.

ჰეი! გაფრინდა! მომეშველენით!

დამაცხრება და ჩამასობს ბრჭყალებს!..

ბ რ ა ნ დ ი

უფლის სახელით!

გ ე რ დ ი

სსსუ... შენ ვინა ხარ?

მიფრინავს... წყნარად... თუმც ის არ არის...

ბ რ ა ნ დ ი

მაშ ვინლა არის?

გ ე რ დ ი

ვერ დაინახე,

ვით მიფრინავდა გეზელი ცაში?

ბ რ ა ნ დ ი

აქ? არა...

გ ე რ დ ი

ოჰ, რა საზიზღარია,
დიდია, ძლიერ ბრტყელი ბიბილო
ჰკიდია შუბლზე, თვალთა გარშემო
ავლია ქობა წითელ-ყვითელი.

ბ რ ა ნ დ ი

საით მიდიხარ?

გ ე რ დ ი

ეკლესიაში.

ბ რ ა ნ დ ი

მართლა? წავიდეთ იქით ორივე.

გ ე რ დ ი

ორივე? არა, მე ზევით წავალ.

ბ რ ა ნ დ ი

(მიუთითებს ქვემოთკენ)

ეკლესია ხომ იქ არის.

გ ე რ დ ი

(შესცქერის დამცინავად და ასევე დამცინავი ღიმილით ამბობს)

იქა?

ქვემოთ რომ მოჩანს?

ბ რ ა ნ დ ი

დიახ, წავიდეთ.

გ ე რ დ ი

არა, იქ ძალზე საზიზღარია...

ბ რ ა ნ დ ი

რაო? რინათვის?

გ ე რ დ ი

სივიწროვება.

ბ რ ა ნ დ ი

მაშ სადღა ნახე ტაძარი დიდი?

გ ე რ დ ი

დიდი ტაძარი? ვიცი, სად არის.
მშვიდობით.

(მიდის ზევითკენ.)

ბ რ ა ნ დ ი

შენი ეკლესიისკენ
გზა იქით მიდის? მაგრამ შიშველი
მთების გარდა იქ ვერაფერს ვხედავ!

გ ე რ დ ი

წავიდეთ ერთად და ნახავთ თვითონ
თოვლ-ყინულისგან აგებულ ტაძარს!

ბ რ ა ნ დ ი

თოვლ-ყინულისგან, აჰ, ვიცი ახლა:
იქაა, სადაც მთა მყინვარწვერი
გამოკვეთილა ქონგურის მსგავსად,
იქ ხეობაა, მსმენია ესაც
მე ბავშვობიდან, ზედ გადაჭიმულ
თაღს კი უხმობენ „ყინულის ტაძარს“.
აქვს გაყინული ტბა იატაკად,
შეკრული თოვლის მძიმე ფენებით
გადაუფარავს კედლები ქედის
და თოვლის ჭერად გადახურვია.

გ ე რ დ ი

დიახ, ეგ მოჩანს თოვლ-ყინულივით,
როცა შორიდან შეხედავს კაცი.

სინამდვილეში კი ტაძარია.
საუკეთესო, ყველაზე დიდი.

ბ რ ა ნ დ ი

იქ არ წახვიდე! ქარმა უეცრად
რომ დაუბეროს, ყინულის ჭერი
ჭახჭახს დაიწყებს, დაიგრიალებს
და მაშინვე ძირს ჩამოიქცევა.

გ ე რ დ ი

(არ უსმენს)

წავიდეთ, ვნახოთ ირმების ჯოგი,
ზამთარში ზვავმა რომ დაიტანა,
ახლა კი დადნა, რომ გაზაფხულდა.

ბ რ ა ნ დ ი

იქ არ წახვიდე! საშიში არის!

გ ე რ დ ი

(უთითებს ქვევითკენ)

საშინელია შენი ტაძარი.

ბ რ ა ნ დ ი

ღმერთმა შეგინდოს...

გ ე რ დ ი

წავიდეთ ერთად
მთაზე, ყინულის ეკლესიაში.
იქ წირვის ნაცვლად, ჩანჩქერის შრიალს,
ზვავების გრიალს, ყინულის წკრიალს
მოისმენ, ქარი ქადაგებს, გალობს
ისე, რომ ოფლის დაგასხამს ღვარი.
იქ ვერ შეაღწევს გეზელი ავი:
ის ხომ მუდამ შავ მწვერვალზე ჯდება, —
ზის საზიზღარი და ბრაზიანი,
როგორც ფლუგერი გუმბათზე ტაძრის.

ბ რ ა ნ დ ი

მცდარია ეს გზა და შენი გრძნობა,
ის გულგაბზარულს ჰგავს ვიოლინოს,
ბორბოტს კეთილად მოაქცევ ზოგჯერ,
დამსხვრეულ სულს კი ვერ გაამთელებ.

გ ე რ დ ი

ფრთა ფრთას შემოჰკრა, გაფრინდა იგი!
მშვიდობით! უნდა მივასწრო შინა,
შევიმალეები ყინულის ტაძრად!
აგერ, მიფრინავს ეგ საზიზღარი...
შორს გამეცალე, თორემ ქვას გესვრი.
ვერ შემაშინებ ბასრი ბრჭყალებით,
ხომ მხედავ, ჯოხი მიჭირავს ხელში.

(მირბის ზემოთ მთაზე.)

ბ რ ა ნ დ ი

(პაუზის შემდეგ)

და აი ესეც; ერთ-ერთი მრევლი!
სადა ცრუობენ უფრო ნაკლებად,
ან უფრო მეტად, — მთაში თუ ბარში?
იქ მხიარული თ ა ვ ქ ა რ ი ა ნ ი
საშიშ ხეობით თავს იქცევს თითქოს,
აქ კი მოძვრება გ ო ნ ე ბ ა მ ძ ი მ ე
და ეფარება ძველ ადათ-წესებს.
ხოლო ს ი გ ი ჟ ე გასაოცარი
ყინულს მაშინვე გარდაჰქმნის ტაძრად!
არა, ბრძოლაა საჭირო, ბრძოლა
ამ სამეზასთან, რათა დაიმსხვრეს
გულის, გონების ბორკილი ყველა.
აჰა, მივაგენ ჩემს მოწოდებას,
ფანჯარაში რომ მზესავით ბრწყინავს.
ჩემი ვალია: ეს სამი ტროლი
უნდა მოვსპო და დავასამარო,

რომ ამ სასტიკი, შავი ჟამისგან
განთავისუფლდეს კაცობრიობა.
აღსდექი სულო! იშიშვლე ხმალი,
წინ ღირსეული მიზანი გიძღვის,
მაშ ადასრულე ეს მძიმე ვალი.

(დაეშვება სოფლისაკენ.)

მეორე მოქმედება

ძირს, ფიორდთან, ფრიალო კლდეების ქვემოთ, პატარა ბორცვზე დგას ძველი, ში-
ტოვებული ეკლესია. ახლოვდება ქექა-ქუხილი. ხალხი — ქალები, კაცები
და ბავშვები ჩგუფ-ჩგუფად გროვდებიან, ნაწილი — სანაპიროზე, ნაწილი —
მახლობელ ბორცვებზე. შუა ადგილას ქვაზე ზის ფოგტი; მწერალი მას ეხმა-
რება ხორბლისა და სხვა სურსათის განაწილებაში. აინარი და აგნესი,
ხალხით გარშემორტყმულნი, დგანან ცოტა მოშორებით, ნაპირზე. რამდენიმე ნავი
დევს ზღვის მოქცევის გამო გაშიშვლებულ სანაპიროზე. ეკლესიის ბორცვზე გამო-
ჩნდება ბრანდი, რომელსაც ხალხი ვერ ამჩნევს.

კ ა ც ი

(ხალხში წინ მოიწევს)

გამიშვი!

ქ ა ლ ი

მოვედ ყველაზე ადრე!

კ ა ც ი

ო, შე წყეულო!

(მეიჭრება ფოგტთან.)

მომეცი რაძე!

ფ ო გ ტ ი

მოიცა!...

კ ა ც ი

არა, არ შემეძლია.

მშიერი მიცდის ოთხი თუ ხუთი.

ფოგტი

(დაცინვით)

ოთხი თუ სუთი? არც იცი ზუსტად?

კაცი

ერთი კვდებოდა, რომ წამოვედი,

ფოგტი

მოიცა, თუ ხარ შენ ამ სიაში?

(სიას ათვალე რებს.)

დიახ, ყოფილხარ საბედნიეროდ.

(მწერალს.)

აი, ნომერი ოცდამეცხრეა.

მოიცათ, ხალხო, ხომ მხედავთ, ვეძებ.

ნაღს სნემურ!

კაცი

აქ ვარ.

ფოგტი

უწინდელ ნორმის

სამ მეოთხედსლა მიიღებ ახლა.

აწ ნაკლებნი ხართ.

კაცი

ჰო, სწორედ გუშინ
გარდაიცვალა ჩემი დიაცი.

ფოგტი

(აღნიშნავს)

ერთი ულუფა დაგვეზოგება.

(მიმავალ კაცს.)

მაგრამ იცოდე, ჯერ ნუ იჩქარებ

მეორე ცოლის მოყვანას.

მწერალი
ხა-ხა!

ფოგტი
(მკაცრად)

რაზე იცინი?

მწერალი
იმაზე, რომა

ასე ოხუნჯობს ბატონი ფოგტი.

ფოგტი

სულაც არ არის ეს სასაცილო,
ნაგრამ ხუმრობა გვიქარვებს წუხილს.

აინჯარი

(გამოდის ხალხიდან ავნესთან ერთად)

დაცარიელდა ჯიბეც და ქისაც,
გამომელია ფული მთლიანად, —
ავალ ხომალდზე, ვით ქარაფშუტა,
ჯოხსა და საათს დავაგირავებ.

ფოგტი

სწორედ კაი დროს მოხვედით ახლა,
ძალზე ცოტაა, რაც შევაგროვე,
ამით, ცხადია, ვერ მოვსპობ შიმშილს.
ისიც იცით, რომ განაწილების
მერეც იქნება ცარიელ ხელით
და წყურვილისგან გამშრალი პირით
დაბრუნდეს სახლში საწყალი კაცი.

(წენიშნავს ბრანდს და მიმართავს მას.)

აი, ეს ერთიც! რომ გაგეგონათ
წყალდიდობაზე, შიმშილზე რამე,
თქვენს ქისას წამსვე მოხსნიდით თავსა,
თუკი აქამდე თავმოკრულია, —

ჩვენი მარაგი ილევა უკვე:
ამდენ ხალხს როგორ გავაძლებ, აბა,
რალაცა ოთხი თუ ხუთი თევზით.

ბ რ ა ნ დ ი

ათი ათასიც გაუნაწილოთ,
მაინც მშივრები დაბრუნდებიან.

ფ ო გ ტ ი

ახლა მჭირდება მე კარგი რჩევა,
თორემ მაგგვარი სიტყვები, გწამდეს,
ქვებივით ცვივა ცარიელ კუჭში.

ა ი ნ ა რ ი

არა მგონია, იცოდე, როგორ
დატანჯულია საწყალი ხალხი:
ავადმყოფობა, მოუსაველობა...
სიკვდილი დაძრწის აწ ყველგან.

ბ რ ა ნ დ ი

ვიცი,
ეგ საშინელი სამსჯავრო გახლავთ.
ტყვიასავით ლურჯ და დამძიმებულ
თქვენი თვალების ღრმა ნაოჭებზე
ვკითხულობ ამას.

ფ ო გ ტ ი

და მაინც ისევ
მაგარი, მტკიცე ხართ, როგორც ტალი?

ბ რ ა ნ დ ი

(ჩამოდის ძირს, ხალხის შუაგულში და თითოეულ სიტყვას წარმოსთქვამს მკაჟოდ)
რომ მიდიოდეს სიცოცხლე დონდლოდ
და ყოველდღიურ გაჭირვებაში,
მე, რა თქმა უნდა, შეგიცოდებდით.

როცა მისცოცავთ ოთხზე მხეცივით
და დღეც მიცოცავს ერთფეროვანი,
ვით ბალდახინი, ნელი ჭრიალით,
კაცი იფიქრებს, ამომიღოო
თავის სიიდან მაღალმა ღმერთმა...
მაგრამ ის არის მოწყალე დიდად:
ძვალსა და რბილში გაგიჯდათ შიში,
ეს კი აღვიძებს თქვენს მხნეობასაც,
მან სილატაკით დაგსაჯათ ასე.

რ ა მ დ ე ნ ი მ ე ხ მ ა

(მუქარით შეაწყვეტინებს)

ჩვენს სილატაკეს დასცინის იგი.

ფ ო გ ტ ი

და — ჩვენც, ვინც პურს და სხვა სურსათს გაძლევთ.

ბ რ ა ნ დ ი

(თავს აჭნევს)

ო, რომ მისმენდეს მაღალი ღმერთი,
შემოგწირავდით ჩემს სისხლს მთლიანად,
ჰოდა, იდენდა ის თქვენს ცარიელ
გამშრალ ძარღვებში ნაკადულივით,
სანამ თვით მე არ დავიცლებოდი.
მაგრამ სიკვდილი ხსნად მოგვევლინათ,
თვითონ უფალმა ინება ასე,
რომ წყვდიადიდან გამოგიყვანოთ.
თუნდ სუსტი იყოს, თუ ცოცხალია
ხალხი და სულით არ დაცემულა,
ნამდვილად შესძლებს ასეთ ტანჯვისგან
გახდეს მამაცი, გახდეს ძლიერი.
წელს გაიმართავს თავისუფლება
და ჩაგვრას ბრძოლით მოუღებს ბოლოს.
მაგრამ თუკი ეს მწუხარე ხვედრი
დიდ საქმეებს ვერ წარმოშობს, მაშინ

ასეთი უშნო და დონდლო ხალხი
თავისუფლების არ არის ღირსი.

ე რ თ ი ქ ა ლ ი

ფიორდზე სეტყვის ღრუბელი წვება,
ეს ქნა უკმეხმა სიტყვებმა მისმა.

მ ე ო რ ე ქ ა ლ ი

მან განარისხა თვითობ უფალი.

ბ რ ა ნ დ ი

ის სასწაულს არ მოავლენს თქვენთვის!

ქ ა ლ ე ბ ი

შეხედე, ელავს.

რ ა კ დ ე ნ ი მ ე ხ მ ა ბ რ ბ ო დ ა ს

რას გვემუქრება?

მაშ, ჩავაქვაოთ თუ ასეთია.

ხალხი მუქარით ეოტყვის გარს ბრანდს. ფოგტი ჩადგება მათ შორის. ქალი,
რომელიც ველურივით იმზირება და ტანსაცმელი შემოჭვლეთია, სასწრაფოდ ჩამო-
ირბენს ბორცვიდან.

ქ ა ლ ი

(ყვირის შორიდანვე)

ქრისტეს გაფიცებთ, მიშველეთ რამე!

ფ ო გ ტ ი

გვითხარ, საბრალოვ, რა გაგიჭირდა?

ქ ა ლ ი

გაგიჭირდაო? სულ არაფერი.

ო, საშინელი, საზარელია

ის საქმე, ახლა რაც უიდა გითხრათ.

ფოგტი

რაო?

ქალი

არ ძალმიძს... არ მყოფნის სიტყვა...
სად არის პრესტი? მე მხოლოდ იგი
მიხსნიდა.

ფოგტი

პრესტი აქ არვინ არის.

ქალი

ოჰ, ღმერთო, ღმერთო, მაშ დავიღუპე,
რისთვის დამბადე, უფალო, ქვეყნად!

ბრანდი

ვინ იცის, იქნებ აქ არის პრესტი.

ქალი

(ხელზე სწვდება)

მაშ წამოვიდეს ახლავე, ამწამს!

ბრანდი

ჯერ ის მითხარი, რა გიჭირს ასე.

ქალი

ფიორდის იქით...

ბრანდი

რა?

ქალი

ჩემი ქმარი...

მოიცა... სამი მშვიერი ბავშვი...

სახლი კი სულ მთლად უკაცრიელი...

შეჩვენებული არ არის განა?

ბ რ ა ნ დ ი

ჯერ დაასრულე.

ქ ა ლ ი

გამიშრა ძუძუ,
ვერც ღმერთმა მიხსნა და ველარც — ხალხმა,
კვდებოდა მრწემი, ძრწოდა, ბლაოდა,
გაწვალდა ქმარი და მოკლა...

ბ რ ა ნ დ ი

მოკლა?

მან მოკლა!

ხ ა ლ ბ ი

(შეშინებული)

შვილი!

ქ ა ლ ი

და იმავე წამს

შეიგრძნო მთელი უბედურება.
ვერ აიტანა მონანიების
მძიმე წუთები და თავის თავზე
აღმართა ხელი. ო, იხსენ ღმერთო!
მას შემდეგ იგი აღარც მკვდარია
და არც ცოცხალი. სულ ხელთ უპყრია
შვილის ცხედარი, მისი ბაგიდან
გაისმის მხოლოდ სასტიკი წყევლა.

ბ რ ა ნ დ ი

(ჩუმად)

ღიახ, ეს, მართლაც, გასაჭირია.

ა ი ნ ა რ ი

(გაფათრებული)

საზარელია!

ფოტო

დიდება უფალს,
ჩემს რაიონში არ შედის იგი.

ბრანდი

(მოკლედ, ხალხს)

ნავი სასწრაფოდ! შე გადავცურავ.

ერთი კაცი

ამ ქარიშხალში? არ შეიძლება.

ფოტო

ფიორდს გარშემო მისდევს ბილიკი.

ქალი

არ შეიძლება აწ მასზე გავლა,
რომ მოვდიოდით, ჩემს უკან წყალმა
წაიღო უკვე მცირე ხიდები.

ბრანდი

მაშ, ნავი!

ერთი კაცი

არა, აკი გითხარი,
რომ იქ, ბრაგებზე, გრიგალი დაჰქრის.

მეორე

უსმინეთ, უკვე დაჰბერა ქარმა,
მთელი ფიორდი დაფარა ნისლით.

მესამე

როცა ასეთი ამინდი დგება,
პრესტი წირვასაც გადასდებს ხოლმე!

ბ რ ა ნ დ ი

ცოდვილი სული ისწრაფვის ცისკენ,
უფლის წინაშე წარდგომას ჩქარობს,
არ უცდის, ვიდრე ჩადგება ქარი!

(მივა ნავთან და გაშლის იალქანს.)

ნავს გაიმეტებ?

ნ ა ვ ი ს პ ა ტ რ ო ნ ი

ვით მკითხავ მაგას!

ბ რ ა ნ დ ი

მაშ, წაძოვიდეს, ვიხც თავს გასწირავს.

ე რ თ ი კ ა ც ი

მე ვერ წამოვალ.

მ ე ო რ ე

მეც მეშინია.

ბ ე ვ რ ნ ი

ასე პირდაპირ კუბოსკენ გასწევ...

ბ რ ა ნ დ ი

თქვენ თქვენნი ღმერთი მოგეშველებათ
და მე კი ჩემი ამ გასაჭირში.

ქ ა ლ ი

(ხელებს იფშენეტს)

დაიღუპება შეჩვენებული!

ბ რ ა ნ დ ი

(ყვირის ნაჲიდან)

ერთიცა კმარა. მომეხმარება
ნავსართავის და ციცხვის მართვაში.
ეჰ, ერთი მაინც მოსულიყავით,
გადავცურავდი უფრო თამამად.

ბ ე ვ რ ნ ი

(უკან დაიხევებ)

ვერვინ გაბედავს!

ე რ თ ი მ ა თ გ ა ნ ი

(მუქარით)

მოშორდი მაგ ნავს,
ნუ გიხარია აცდუნო ღმერთი!

მ რ ა ვ ა ლ ი ხ მ ა

გრიგალი მძლავრობს.

ს ხ ვ ა ხ მ ე ბ ი

ნავის ბაგირი

გაწყვიტა უკვე!

ბ რ ა ნ დ ი

(ნავი ბარჯით უკავია და ეძახის მომაკვდავი კაცის მიერ გამოგზავნილ ქალს)

შენ მაინც მოდი, იჩქარე ოღობდ!

ქ ა ლ ი

(უკან დაიხევს)

მე? აქ? არ მოდის არც ერთი კაცი?

ბ რ ა ნ დ ი

რა გენადვლება? იდგნენ ბრმებივით —

ქ ა ლ ი

არ შემიძლია.

ბ რ ა ნ დ ი

არც შენ?

ქ ა ლ ი

და თანაც

დედა ვარ... სამი ყმაწვილი კიდევ...

ბ რ ა ნ დ ი

(იციინის)

ეჰ, თქვენ სილაზე აშენებთ სახლსა.

ა გ ნ ე ს ი

(ლაწვებანთებული სასწრაფოდ მოუბრუნდება აინარს, მხარზე ხელს დაადებს და ოტყვის)

ხომ გაიგონე შენ ყველაფერი?
რატომ გაჩუმდი?

ა ი ნ ა რ ი

ის ძლიერია.

ა გ ნ ე ს ი

ღმერთმა დაგლოცოს! — აბა, სასწრაფოდ...

(ეძახის ბრანდს.)

აქ არის ერთი, ვინც სიხარულით
წამოვა შენთან, რომ შენი ხვედრი
გაიზიაროს.

ბ რ ა ნ დ ი

მაშ მოდი ჩქარა!

ა ი ნ ა რ ი

(გაფიცებული)

მე?

ა გ ნ ე ს ი

წადი, ჩემო ძვირფასო, რომ კვლავ
შევძლო თამამად ავხედო ზეცას.

ა ი ნ ა რ ი

ძვირფასო, შენ რომ არ შეგხვედროდი,
თავს გავწირავდი სიამოვნებით.

ა გ ნ ე ს ი

(შეკრება)

ახლა?

ა ი ნ ა რ ი

ახლა კი სიცოცხლე ჩემთვის
ძვირფასი არის. არ შემოიძლია.

ა გ ნ ე ს ი

(უკან დაიწევს)

რა სთქვი?

ა ი ნ ა რ ი

ვერ ვბედავ!

ა გ ნ ე ს ი

(წამოიყვარება)

ვერა? ამ წუთმა

ჩანს გადაწყვეტა ორივეს ბედი.

ამიერიდან ერთმანეთისგან

ბოხოქარი ზღვა გვაშორებს უკვე.

(ბრანდს.)

მ ო ვ დ ი ვ ა რ!

ბ რ ა ნ დ ი

აბა, აჩქარდი მაშინ!

ქ ა ლ ე ბ ი

(შეშინებულნი იმით, აგნესი რომ ნავში ჩახტება)

ღმერთო უშველე!

ა ი ნ ა რ ი

(სასოწარკვეთილი ხელებს გაიწვდის მიწკენ)

აგნეს!

მ თ ე ლ ი ხ ა ლ ხ ი
(მიეშურება ნავისკენ)

თავს რად იღუპავ, ღუპავ მაგ ქალსაც.

ბ რ ა ნ დ ი
(ქალს)

სად გიდგას სახლი?

ქ ა ლ ი
(მიუთითებს)

აგერ იქ, კონცხთან
ემავ შავ ბრაგას ვერ ხედავ წყალში?

ნავი მოსწყდება ნაპირს

ა ი ნ ა რ ი
(მისძახის)

ო, გაიხსენე მშობელი დედა
და შენი სახლი... მთელი სიცოცხლე...

ა გ ნ ე ს ა

ახლა სამნი ვართ ამ ზვირთებს ზემოთ.

ნავი მიცურავს. ხალხი გროვდება შეშალლებულ ადგილზე და დაძაბული ყურადღე-
ბით გასცქერის მიმავალ ნავს.

ე რ თ ი კ ა ც ი

კონცხს მოუარა.

მ ე ო რ ე

არა!

პ ი რ ვ ე ლ ი

შეხედე,
ჩამოიტოვეს მათ შავი ბრაგი.

მ ე ო რ ე

ქარმა გარეკა და მერე როგორ!

ფოგტი

ხედავთ, ქუდი ვით მოსტაცა ბრანდსა?

პირველი ქალი

ბრანდს შავი თმა აქვს ყორნის ფრთასავით,
ქარმა კულუღი სულ აუწეწა...

პირველი კაცი

ბოლმა და ქაფმა დაფარა უკვე
აწ ყველაფერი.

აინარი

გესმით ყვირილი,
გრიგალის ხმას რომ გამოაღწია.

პირველი ქალი

ეს მთიდან ისმის.

მეორე

სადაც დგას გერდი,
ყვირის, ხარხარებს, მისთაბის უკან.

პირველი

თავს ატეხს ყველა უბედურებას,
ქვებს ესვრის, ბუკში ჩასძახის თანაც.

მეორე

აგერ, ისროლა საყვირი ხრამში,
მორკალულ ხელში ჩასძახის ახლა...

პირველი კაცი

დაე იყვიროს მაგ საზიზღარმა,
არც ჭაბუკსა აქვს ნაკლები ძალა.

მ ე ო რ ე

მასთან საჭესთან საშინელ ქარშიც
დამშვიდებული გავცურავ ფიორდს.

პ ი რ ვ ე ლ ი

(აინარს)

ვინაა იგი?

ა ი ნ ა რ ი

პრესტი.

მ ე ო რ ე

ჩანს, არის

ყოჩაღი კაცი, თაბ ქრისტიანაც,
გაბედული და მეტად ძლიერი.

პ ი რ ვ ე ლ ი

ნეტავი ჩვენთან იმსახურებდეს,
რა კარგი პრესტი გვეყოლებოდა.

მ რ ა ვ ა ლ ი ხ მ ა

მართლაც რომ კარგი პრესტი იქნება.

ხალხი თანდათან იჟანტება ბორცვზე.

ფ ო გ ტ ი

(აგროვებს თავის საბუთებსა და დაფორებს)

ეს სულ არ მომწონს, სხვის სამრევლოში
რომ წაპყო ცხვირი, ბედის სასწორზე
შეაგდო შენი სიცოცხლეც, ჩინიც,
თანაც არავინ არ გაძალებდეს
მეც ხომ ყოველთვის მტკიცედ ვასრულებ
მოვალეობას, მაგრამ არასდროს
არ შევიჭრები სფეროში სხვისა.

(გადის.)

ქოხის წინ კონცხზე. შუაღლე გადასულია. ფიორდი ბრწყინვალე და დამშვიდებული
გამოიყურება. ა გ ნ ე ს ი ზის სანაპიროზე. ცოტა ხნის შემდეგ გამოდის ბ რ ა ნ დ ი.

ბ რ ა ნ დ ი

ეს სიკვდილია, ის კი ყოველთვის
იწვევს შიშს, ტანჯვას და მწუხარებას!
დამშვიდებული წევს იგი ახლა,
ერთი საწყალი, ბეხრეკი კაცი.
მაგრამ სიცრუე, გამქრალი მასში,
თუ გადააქცევს ნათელ დღედ ღამეს?
ის მიხვდებოდა საზარელ ამბავს,
თუმცა იხილავდა საქმის გარსს მხოლოდ,
სწორედ მას, რამაც გამოიწვია
მოთქმა-გოდება და კვნესა მისი.
თუპცა გულს სწყვეტდა ამაზე მეტად
ის, რაც მის სახელს მოაყივნებდა,
თუ ამხილებდნენ დანაშაულში...
და ის ორნი კი, თვალგახელილნი
ღამის წყვილიადს რომ მისჩერებიან,
შეშინებული ბახალებივით
რომ ჭყიპინებენ ღუმელის გვერდით,
იცქირებიან დაძაბულები,
მაგრამ არ ესძიით ჯერ არაფერი,
თუ ვისი გული დაჟანგებულა
ისე, რომ ზღვითაც ვერ გადარეცხავ,
ვერც შრომა-გარჯით, ვერც ჭალარა თმით.
ეს ისინია, რომელთა წყარო
არსებობისა საშინელია
და მეტისმეტად სასტიკი, მკაცრი.
ჰოდა, ისინი დაიზრდებიან
დანაშაულის, სიავის ჩრდილში
და გონებიდან ვერ ამოსწვავენ
თავიანთ მამის საზარელ საქმეს...
მას არ ესმოდა, რომ ეს ბავშვები
აწ დამფრთხალნი და შეშინებულნი,
მოსარჩლეები არიან დიდი!

და შესაძლოა გავრცელდეს მათგან
 ბოროტმოქმედი 'შთამომავლობა,
 რადგანაც, აბა, რანი გამოვლენ
 შვილები ამგვარ ბოროტი მამის?
 რომელი ცოდვა არის ისეთი,
 რომ გამოსყიდვა შეგვეძლოს ჩუმად?
 რა სიყვარული შეიძლებს ამას?
 ვინ აგებს პასუხს იმ გვარისათვის,
 სადაც იწყება დანაშაული?
 ვინ და ან როგორ გაგვსჯიან მერე?
 ჟამს დაკითხვისას ვინ გაერკვევა,
 მოწმე ვინაა ან დამნაშავე?
 და ამ წუთებში ვინ გაშლის, აბა,
 თავის საკუთარ, ნასესხებ გრაგნილს?
 ან ამგვარი თქმა რას გვარგებს ნეტავ:
 „მამების ვალი ვალია შვილთა!“
 ბინდით მოცულა ეს გამოცანა,
 მას ვერ ამოხსნის სუსტი გონება...
 ჩვენი სიცოცხლე სასტიკ, საზარელ
 უფსკრულზე არის დაკიდებული,
 ცეკვავს უგრძნობი, უაზრო გუნდი...
 არა! ჩვენ უნდა მზად ვიყოთ მუდამ,
 ვთრთოდეთ და ვძრწოდეთ სულ უფრო მეტად.
 მაგრამ ვერ ხედავს ვერც ერთი კაცი
 ვალებისა და დანაშაულთა
 უმადლეს მწვერვალს პატარა სიტყვის,
 რომელსაც მზარდი ს ი ც ო ც ხ ლ ე ჰქვია.

რამდენიმე კაცი გამოჩნდება სახლის მეორე კუთხიდან და ბრანდთან შივა.

პ ი რ ვ ე ლ ი მ ა თ გ ა ნ ი

აი, ჩვენ უკვე მეორედ შევხვდით.

ბ რ ა ნ დ ი

მის მწუხარებას მოედო ბოლო.

პ ი რ ვ ე ლ ი

თუმცა ჩვენ იმას აღარ ვჭირდებით,
მაგრამ შინ დარჩა ყმაწვილი სამი.

ბ რ ა ნ დ ი

მერე?

პ ი რ ვ ე ლ ი

შევკრიბეთ ცოტა სურსათი,
რომ მის პატარებს გავუნაწილოთ.

ბ რ ა ნ დ ი

თუ სიცოცხლეს ვერ გასწირავ სხვისთვის,
ამაო არის ძღვენი ყოველი.

პ ი რ ვ ე ლ ი

ეგ კაცი, ახლა ვინც გარდიცვალა,
უცებ წყალში რომ ჩავარდნილიყო
და დაჭმარება ეთხოვა, წაჰსვც
თავს გავწირავდი მის დასახსნელად.

ბ რ ა ნ დ ი

სულის წაწყმედა კი ნაკლებია?

პ ი რ ვ ე ლ ი

ჩვენ გლეხები ვართ, ძიწის ჭიები.

ბ რ ა ნ დ ი

და ამიტომაც არიდებთ მზერას
მთის მწვერვალებზე შემომდგარ ნათელს?
ცალი თვალით კი, ცისკენ რომ ჭუტავთ,
მეორე თვალთ, მიწას რომ ჩასცქერთ,
სულ ვედარ ამჩნევთ საკუთარ უღელს
შიგ გაბმულები ხარებივითა.

პირველი

მე კი მეგონა, გვირჩევედი რამეს,
უღლისგან როგორ დაგვეხსნა თავი.

ბრანდი

თუკი შეიძლება.

პირველი

დაგვეხმარები?

ბრანდი

მე?

პირველი

ამას ბევრი სხვაც გვიმტკიცებდა,
ნათელ მომავლის გზას გვიჩვენებდა,
მაგრამ ისინი ამბობდნენ მხოლოდ
და შენ კი თვითონ ამ გზით წახვედი.

ბრანდი

ეგრე გგონია?

პირველი

სიტყვა ჰგავს მხოლოდ
უსაზღვრო ზღვაზე მიმავალ ბილიკს,
საქმე კი სხვაა, ღრმა კვალსა სტოვებს.
მრევლის სახელით მოგმართავთ თხოვნით:
დიდად გვჭირდება შენგვარი კაცი.

ბრანდი

(შეშფოთებული)

რა გნებავს ჩემგან, არ შეტყვი?

პირველი

რა და,

იყავი ჩვენი სამრევლოს პრესტი.

ბ რ ა ნ დ ი

თქვენი? მე?

პ ი რ ვ ე ლ ი

აღბათ, გაგიგონია,
უპრესტოდ ვართ ჩვენ ერთი წელი.

ბ რ ა ნ დ ი

ჰო, გაძახსენდა...

პ ი რ ვ ე ლ ი

ჩვენი სამრევლო
თანდათანობით დაპატარავდა:
მოუსაველობამ გაგვანადგურა,
ქამიანობამ კი მოგვითავა
ხელი მთლიანად ხალხს, საქონელსაც
და სილატაკემ გაგვწყვიტა წელში;
როს გასაჭირის ამგვარ ბურანში
იძირებოდა და თვლემდა სული,
ხოლო ნელ-ნელა ზევით იწევდა
ფასი ხორცის და მარცვლეულისა,
ზეაიწია პრესტების ფასმაც.

ბ რ ა ნ დ ი

რაც გინდა მთხოვე, ხუღარ მთხოვ მაგას, —
უნდა მივდიო ჩემს დიად აღთქმას:
მე მსურს იქ ვიყო, სადაც სიცოცხლის
მოსჩქეფს ლამაზი, უმრეტი წყარო
და ათასები უსმენენ სიტყვას.
აქ კი რა მინდა, აქ, სადაც მთები
ჩემს ხმას მაშინვე დაადუმებენ?

პ ი რ ვ ე ლ ი

წამსვე მისცემენ ხმამაღალ ექოს,
თუ მოისმენენ ხმას სიმართლისას.

ბ რ ა ნ დ ი

შაგბნელ ჯურღმულში ვინ ჩავა ნებით,
როს უხმობს მწვანე, ლამაზი მდელი?
უდაბნოში ვინ გაიტანს გუთანს,
თუ ბლომდაა მინდვრები ირგვლივ?
ვინდა დაუცდის თესლისგან ნაყოფს,
როს ბაღში ხილი მწიფს მოწეული?
ან ვინ დაიწყებს მონურად ხობვას,
თუ შეუძლია ლაყვარდში ფრენა?

პ ი რ ვ ე ლ ი

(თავის ქნევით)

ეგ საქმე მესმის, სიტყვა კი — არა.

ბ რ ა ნ დ ი

და ჩვენც შევწყვიტოთ... უნდა წავიდე.
(წასვლას დააპირებს.)

პ ი რ ვ ე ლ ი

(წინ გადაუდგება)

ნუთუ ძალიან გეძვირფასება
ეგ მოწოდება, შენს დიად მიზანს
რომ აძლევს ფრენის მიმართულებას?

ბ რ ა ნ დ ი

მასშია მთელი სიცოცხლის აზრი.

პ ი რ ვ ე ლ ი

მაშ ჩვენთან დარჩი! აკი სთქვი წელან:
„თუ სიცოცხლეს ვერ გასწირავ სხვისთვის,
ამაო არის ძღვენი ყოველი“.

ბ რ ა ნ დ ი

ერთის ჩუქება არ ძალგვიძს მხოლოდ.
ეს საკუთარი „მე“ არის, იმას

ციხის კედლებში ვერ გამოამწყვდევ,
ვერც შეაჩერებ მკვიდრი ჯებირით,
ის თავისი გზით ზღვის ტალღებისკენ
მიექანება, როგორც მდინარე.

პ ი რ ვ ე ლ ი

მაგრამ, ჭაობთან, შლამთან მოდავე,
ზღვამდე მიაღწევს ერთი ცვარილა.

ბ რ ა ნ დ ი

(გაშტერებული უცქერის)

ვინ შთაგაგონა მაგვარი აზრი?

პ ი რ ვ ე ლ ი

შენ, შენმა საქმემ ეგრეთ გმირულმა...
როცა დაჰქროდა შლეგი გრიგალი,
წამოხველ ქარის მოპირდაპირედ.
შენი სიცოცხლე მიანდე ფიცარს
ცოდვილი სულის დასამშვიდებლად.
შენმა გმირობამ შეგვძრა მთლიანად,
ვით საშინელმა ციებ-ცხელებამ,
ზარის ხმასავით მოგვიწოდებდა.

(ხმას დაუწევს.)

ვინ იცის, ხვალ ის სულ დავივიწყოთ
და ისევ ისე დავკეცოთ დროშა,
დღეს რომ ჩვენს თავზე ააფრიალე.

ბ რ ა ნ დ ი

რად ვუხმოთ იქ, სად არ შესწევთ ძალა?

(მკაცრად.)

ვით შესძლებ, რის ქმნაც არ შეგიძლია.
მაშ რის თავიც გაქვს, აკეთე იგი:
შიგნით, გარეთაც ხარ მიწის მტვერი.

პ ი რ ვ ე ლ ი

(ერთი წუთით მიაჩერდება ბრანდს და ეუბნება)

ვაი შენ, თუკი ისევ ჩაგიქრა
დიდი სიცოცხლის ეს ნაპერწკალი,
ვაი ჩვენც, ვინც ის ვიხილეთ წამით,
ახლა კი ისევ ვჭვრეტთ სიბნელესა.

(გადის. დანარჩენებიც მდუმარედ მიჰყვებიან უკან.)

ბ რ ა ნ დ ი

(დიდხანს გასცქერის მიმავალთ)

დადუმებულხი და ქედწახრილხი
ერთუროს მისდევენ შინისკენ ახლა
და მძიმე-მძიმედ მიაბიჯებენ
თიხის ტალახით მოქანცულები.
ყველა მათგანი თითქოს მათრახით
შეაშინესო, თავისთვის ბოდავს
და იმ შორეულ წინაპარს მოჰგავს,
სამოთხიდან რომ გამოაძევეს.
ისიც, მასავით პირქუში ძალზე,
გასცქერის წყვდიადს ჯოჯოხეთისას,
ფიქრი, ოცნება, ცოდნის წყურვილი
შორს მიაქროლებს მშვიერს და შიშველს.
მსურდა შემექმნა ადამიანი,
ვით ღვთის ქმნილება, წმინდა, მთლიანი,
მაგრამ მას აზის არა ღვთაების,
არამედ დადი საუკუნისა.
წინ, ვრცელ შორეთში, აქ კი ბრძოლისთვის,
დიდ საქმეთათვის არ მყოფნის სივრცე!

(წასვლას დააპირებს, მაგრამ სანაპიროზე მჯდარ აგნესს დაინახავს და შეჩერდება.)

აი, ზის იგი და უსმენს ისე,
თითქოს სიმღერა გრძელდება ქარში
და ეფინება უსაზღვრო სივრცეს;

ასე უსმენდა საჭესთან მჯდარი,
როგორ ქშინავდა მძვინვარე ტალღა;
ასე უსმენდა, როდესაც ზღვის ქაფს
ჩამოიფერთხდა და გადივლებდა
მლაშე წყალს თმაზე. თითქოს გრძნობებმა
გადაუცვალეს ადგილი ერთუროს
და იგი ახლა ისმენს თვალებით.

(მიუახლოვდება მას.)

აღზათ, გოგონავ, მოებსა და კლდეებს
ათვალიერებ ფიორდის ირგვლივ.

ა გ ნ ე ს ი

(შემოუბრუნებლად)

არც ფიორდს ვუცქერ და არც მთა-გორებს,
ორივე უკვე თვალს მიეფარა.
მაგრამ მე ახლა დიდ ხმელეთს ვხედავ,
ზღვის პირს წარბივით გადაჭიმულსა
ვხედავ, ლაჟვარდში ტალღები მწყრალი
ერთმანეთს როგორ ეხეთქებან.
მზეზე ციმციმებს თეთრი ღრუბელი,
დიდი ხათელი ცეცხლისფრად ღვივის
და მიცურავენ ნისლები მთებზე.
იქ, უდაბნოში, პალმები სთვლემენ,
ძირს კი განრთხმულა ჩრდილები მათი,
თუბც მთლად ჩამკვდარა სიცოცხლე უკვე,
თითქოს შექმნის დღე იყოს პირველი...
და მესმის ტკბილი ხმა, სანახევროდ
სიმღერას რომ ჰგავს, ნახევრად—ლოცვას.
„ახ გაიმარჯვებ, ან დამარცხდები,
მაშ ადასრულე ეს მიმიე ვალი,
შენ დაასახლე ქვეყანა ესე!“

ბ რ ა ნ დ ი

და მერე, მერე?

ა გ ნ ე ს ი

(გულზე ხელს დაიდებს)

ვგრძნობ, რომ მიღელავს
გულის სიღრმეში ნაკადი მძლავრი:
თანდათანობით დიდდება იგი,
ვგრძნობ განთიადის ამობრწყინებას,
მიფართოვდება ნელ-ნელა გული, —
ეს თვითონ მზარდი სამყარო დიდი, —
და ჩამჩურჩულებს ვიდაცა ისევ:
„შენ დაასახლე სამყარო ესე!“
აზრი და საქმე დიადი მიზნის
აღსასრულებლად რომ ისწრაფვიან,
სულ ფუსფუსებენ, თითქოს დღე დადგა
მათი პირველი დაბადებისა.
და თუმც ვერ ვხედავ, ვგრძნობ, კარგად ვიცი:
ის, ვის ხელთაა ცხოვრება ქვეყნის,
კვლავ იმზირება ძირს, მიწისაკენ,
სიყვარულით და სიკეთით არის
ის გამსჭვალული, ვით ცისკრის მზერა,
მაგრამ — მწუხარეც, ჟამს სიკვდილისას.
„შეჰქმენ! მასშია ხსნა, გამარჯვება
ან დამარცხება, დევნა, წამება;
მაშ ალასრულე ეს მძიმე ვალი!“

ბ რ ა ნ დ ი

გულის სიღრმეში! ჰო, მესმის! ვიცი,
ვინც იბრძვის იქ და იმარჯვებს ვინაც:
ეგ საკუთარი გულია ჩვენი, —
ძალგვიძს ვაქციოთ ჩვენ უფლის ტახტად
ის, გული — თვითონ სამყარო მთელი.
იქ ილუპება თავმოყვარება,
ჩნდება ახალი ადამიანი.
დაე სამყარომ იაროს კვლავაც
თავისი გზითა და იგი თუკი

გადამიდგება ჩემს სავალ გზაზე,
როგორც სასტიკი, მოსისხლე მტერი,
და ჩემგან შექმნილს დაანგრევს ისევ,
არ მომცემს შვებას და მოსვენებას, —
ვფიცავ ზენაარს, რომ გავუმართო
მას ბრძოლა სამკვდრო და სასიცოცხლო.
მისგან ერთ რამეს მოვითხოვ მხოლოდ:
თვით განვაგებდე საკუთარ თავსა.
არვინ შელახოს ჩემი მეობა,
დიახ, მოვითხოვ მე მხოლოდ ამას.

(ერთი წუთით ჩაფიქრდება და ისევ განაგრძობს.)

შენ გეკუთვხოდეს შენივე თავი...
მაგრამ შვილები? ეს მძიმე ტვირთი?
მემკვიდრეობა ვინ გააგრძელოს?

(უეცრად გაჩუმდება და წინ გაიხედავს.)

ნეტავ ვინ არის ის დედაკაცი,
ბორცვზე რომ დადის, ჩასცქერის მიწას,
მოკუზულს, უხეშკულულებიანს
ლაწვნიც რომ ასე გასტლანქებია?
ჯობს ჩამოეყრდნო დასასვენებლად,
ჯიბეში იკრა გამხდარი ხელი.
შეშინდა, ხომ არ დაძვეკარგაო,
ასე მხოლოდ განძს მალავენ გზაში...
ვით თხელი ჩვარი, ისე ჰკიდია
საცოდავს გამხდარ ნაკვთებზე კაბა.
ხელები ჩიტის კლანჭებს მიუგავს,
ქარიშხლისგან რომ ძირს დაცემულა.
ეგ დედაკაცი თავით ფეხამდე
ჰგავს არწივს, ქვისგან გამოკვეთილსა,
ჭრილი კიცურით რომ მოუჭედავთ...

(უცებ შეკრთება.)

რა საშინელი მოგონებებით
გაქვავებულა ჩემი სხეული!
მის ირგვლივ თითქოს ყველაფერს ჰყინავს,

ჩემამდეც აღწევს სასტიკი სუსხი,
ულაბნოს ამდგარ ქარბუქს რომ ახლავს.
ღმერთო! ეს ხომ თვით დედაა ჩემი!..

ბ რ ა ნ დ ი ს დ ე დ ა გამოჩნდება ზემოთ, შეჩერდება, ნახევრად მოჩანს, ხელით
თვალს იჩრდილებს, ირგვლივ იცქირება.

დ ე დ ა

თქვეს, აქ არისო... ჰო, შე წყეულო,
ცბიერო მზეო! დამაბრმოს ლამია.
სადა ხარ, შვილო!

ბ რ ა ნ დ ი

აქ ვარ.

დ ე დ ა

(თვალეbs იწმენდს)

ფუ, რარიგ

მაბრმავებს ეს მზე და თვალეbs მიწვავს.
ვერ გცნობ, გლეხი ხარ თუ მართლა პრესტი.

ბ რ ა ნ დ ი

ღიახ, იმ დღიდან, რაწამს იწყებდა
ფოთოლი ცვენას, ვიდრე ბავშვები
გუგულის ხმას არ გავიგონებდით,
არ მინახავს მზე შინ შემოსული.

დ ე დ ა

(თავისთვის ჩაიცინებს)

ეგაც კარგია. გაიფშოკები,
როგორც ყინულის ლოლუა, ისე,
სამაგიეროდ, გამოხვალ მძლავრი
და დაბრკოლება ვერაფერს გიზამს,
არც ცუდი აზრი მოგივა თავში.

ბ რ ა ნ დ ი

მაშ კარგად იყავ, მშვიდობით, დედავ!

დ ე დ ა

მუდამ ჩქარობდი გასხლტომას ჩემგან.
ყმაწვილი იყავ, როცა წახვედი.

ბ რ ა ნ დ ი

და ეს ხომ თვითონ შენ მოიხურვე.

დ ე დ ა

ღიას და იყო ბევრი მიზეზიც, —
გქონოდა ჩინი სასულიერო.

(ჩამთიხედავს შვილისაგვს და ყურადღებით შეათვალიერებს.)

რარივ გაზრდილხარ, მძლავრი ხარ, დიდი...
მაშ შეისმინე ნათქვამი ჩემი:
თავს გაუფრთხილდი!

ბ რ ა ნ დ ი

ეს არის სულა?

დ ე დ ა

რა გაგაჩნია შენს თავზე მეტი?

ბ რ ა ნ დ ი

მე ვთქვი: ესაა სულ შენი რჩევა?

დ ე დ ა

არ ძალმიძს მე სხვა გირჩიო რამე.
და თუ გაქვს სხვაც რამ, გამოიყენე
მაგრამ სიცოცხლე მე მოგანიჭე
და გაუფრთხილდი ამ ჯილდოს ჩემთვის.

(გულმოსული.)

შენი ამბავი გავიგე უკვე, —
ფიორდზე!.. დღესა!.. ხომ შეიძლება
დაღუპულიყავ, ვით მსხვერპლი ზღვისა?
ან დედა სულაც არაფრად გიღირს?
შენ ერთადერთი შვილი ხარ ჩემი,
შენა ხარ ჩემი სისხლი და ხორცი,
ჰოდა, შენ უნდა განსაკუთრებულ
პატივისცემით დააგვირგვინო
სახლი, რომელიც მე ავაშენე.
ჯანსაღი იყავ, იცოცხლე დიდხანს,
თავს გაუფრთხილდი, იდექი მაგრად;
გვარის მემკვიდრეს სიცოცხლე მართებს,
ბოლოს და ბოლოს იქნები ჩემი!

ბ რ ა ნ დ ი

მაშ ეგრე. ნუთუ ამ ტყუილისთვის
მოხვედი ჯიბეგამოტენილი?

დ ე დ ა

გაგიჟდი, შვილო?

(უკან დაიწევს.)

არ მომეკარო,
თორემ ჯოხს დაგცხებ, მეყოფა ძალა!

(ისევ მშვიდად.)

რა გაგიზრახავს? ადრე თუ გვიან,
ცხადია, წავა ქალი ბებერი
და ბნელ საფლავში ჩაესვენება.
მაშინ მიიღებ შენ ყველაფერსა,
სრულად, უკლებლივ, წონით და ზომით.
თან არა მაქვს რა, — ნუთუ არ გჯერა?
სულ ყველაფერი შინაა, სახლში.
ბევრი არაა, მაგრამ შენ, ალბათ,
სილატაკეს არ განგაცდევინებს...
იდექ, სადაც ხარ, ნუ მოხვალ ახლოს!
შენს თავსა ვფიცავ, რომ ყველაფერი

იქნება ერთად, არ დაგიმაღავ
არც ქისაში და არც უცნობ ადგილს,
არც იატაკქვეშ, არც სადმე ქვის ქვეშ,
ყველაფერს უცებ მიიღებ, შვილო,
შენ, მხოლოდ ერთი, ყველაფერ ამას.

ბ რ ა ნ დ ი

და რა პირობით?

ღ ე ღ ა

ასეთით მხოლოდ:

თავი არიდე სულელურ საფრთხეს
და ნუ დაიწყებ სიკვდილთან თამაშს,
რომ გააგრძელონ შვილებმა გვარი, —
მე სხვას არაფერს მოვითხოვ შენგან.
გთხოვ, გაუფრთხილდე ამ ქონებასაც,
რომ ერთიანად არ გაიფანტოს.
მას შეიძლება ვერ მოუმატო,
მაგრამ დაიცავ, რაც გიანდერძე.

ბ რ ა ნ დ ი

(მცირე ხნის დუმისის შემდეგ)

არის ისეთი ამბავი, რაიც
ჩვენს შორის უნდა ახლავე ითქვას.
ბავშვობიდანვე ჭიუტი ვიყავ;
არა ვყოფილვარ მე შენი შვილი
და არც შენ — დედა. ასე მოხვედი
შენ სიბერემდე, მეც გავიზარდე.

ღ ე ღ ა

სულ არ მჭირდება ალერსი შენი,
რაც გინდა, ჰქენი, — არა ვარ ნაზი;
თუნდ იყო ცივი, ყინულზე ცივი,
გულს ვერ მომიკლავ ვერასდროს მაგით.
სამემკვიდრეოს მიხედუ ოლონდ,
რომ გადაეცეს მოდგმიდან მოდგმას.

ბ რ ა ნ დ ი

(ერთი ნაბიჯით მიუახლოვდება)

და თუ, პირიქით, თავში ჩამიჯდა
მისი გაფლანგვის, გაფანტვის აზრი?

დ ე ღ ა

(უკან დაიხვეს)

გაპფანტო იგი, რაც მოვიპოვე
მე ამდენი წლის მონური შრომით,
შრომით, რამაც მე თმა შემივერცხლა?
მაშ რისთვის ვდგავარ მოხრილი წელში?

ბ რ ა ნ დ ი

(დინჯად დაუკრავს თავს)

გავანიავებ.

დ ე ღ ა

და მასთან ერთად
გავანიავებ ჩემს სულსაც, შვილო.

ბ რ ა ნ დ ი

მაშინ რას იზამ, როდესაც მართლა
დავდგები, დედი, შენს სასთუმალთან,
შენ კი საწოლზე ლოცვანით ხელში,
ჩაკეძინება სანთლების შუქზე
მარადიული, მუდმივი ძილით,
როს სახლს მთლიანად გადავაქოთებ,
რომ განძი განძზე აღმოვაჩინო,
ან წავუკიდო სანთელი სახლსა?

დ ე ღ ა

(მიუახლოვდება მეტისმეტად აღელვებული)

რად დაგებადა ეგ აზრი თავში?
რა მოხდა, შვილო?

ბ რ ა ნ დ ი

გითხრა?

დ ე დ ა

მითხარი.

ბ რ ა ნ დ ი

რაც ბავშვობიდან შემორჩენია
ხსოვნას, იმის კვალს ვერარა წაშლის,
გვაშინებს, როგორც სიკვდილი, კუბო
და ღრმა ჭრილობა, შუბლს დაჩნეული.
იდგა საღამო შემოდგომისა,
მამა მომიკვდა, შენ ავად იყავ.
სულმა წამძლია, შევედი მკვდართან,
სად ციმციმებდა მკრთალი სანთელი.
მარჯვენა ხელით „დავითნი“ ეპყრა.
და მე მიკვირდა, რა ნაზი, ვიწრო
მაჯა ჰქონოდა მამაჩემს თურმე.
ოთახის ვიწრო კუთხეში მივჯექი,
ვუყურებდი და ვტიროდი მწარედ.
უცებ ქურდული ნაბიჯით ქალი
მსწრაფლ შემოვიდა ოთახში და მე
ვერც შემამჩნია, კუთხეში მჯდარი.
ცხედრის საწოლთან მიიჭრა იგი,
დაიწყო ძებნა, ჩხრეკა და ქექვა.
მიცვალეხულის თავქვეშ შეკრული
იპოვა და, როს დათვალა ფული,
წაიხურჩულა: „ცოტაა! ცოტა!“
შემდეგ ლეიბის ქვეშ ნახა კიდევ,
მრავალი კვანძით შეკრული მაგრად,
გლეჯდა ის კვანძებს გაბოროტებით
და, მონეტები დათვალა როცა,
წაიხურჩულა: „ცოტაა! ცოტა!“
ჰვედრიდა უფალს, ტიროდა მწარედ,
კვნესოდა და თან ეძებდა განძსა.

და როცა ასე შიშით და ძრწოლით
პოულობდა ის ხან აქ და ხან იქ,
წამსვე ქორივით დააცხრებოდა.
როცა გაჩხრიკა მან ყველაფერი,
განკიცხულივით გავიდა გარეთ
და გაიტანა განძი ძველ ჩვრებში
გამოხვეული, კვნესოდა თანაც:
„ნუთუ ეს არის სულ ყველაფერი?!“

დ ე დ ა

ბევრს ველოდი და ცოტა კი ვპოვე,
გაცუდდა ჩემი ბედნიერება.

ბ რ ა ნ დ ი

და თანაც ძვირად დაგიჯდა იგი,
გულში ჩაგიკვდა გრძნობა დედური.

დ ე დ ა

დე ეგრე იყოს! ადათი ძველი
ამბობს, ფულისთვის ჰყიდიან სულსაც!
და თავიდანვე მეც დიდი ფასი
გადავიხადე: მთელი სიცოცხლე
შეეწირე მსხვერპლად და მასთან ერთად
იღუპებოდა აწ ყველაფერი,
რაც იყო კარგი, ნათელი, სათნო,
რაც ისევ მახსოვს მე იმ დროიდან,
ვით მშვენიერი სიზმარი, ტკბილი,
მე გულიდან რომ ამომავლიჯა
ის, რასაც ხალხი სიყვარულს უხმობს.
ბრძოლა იოლი არ იყო, არა,
მაგრამ ვიხსენებ მე მამის რჩევას:
„დაივიწყე ის ლატაკი ბიჭი,
სხვას გაჰყევ ცოლად, თუმცა სუსტია,
მაგრამ — ჭკვიანი, მოხერხებული
და გამდიდრდება, გჯეროდეს, მალე!“

მეც იმას წავყევ... რა გამოვიდა?
არ მეპყრობოდა იგი მე კარგად,
გამდიდრება კი ვერ შესძლო სულაც.
შემდეგ ვიწვალე მრავალი წელი,
ოფლი ვიწურე და სისხლი ვღვარე, —
ახლაც კი ლამის არ გვეყოფინოს.

ბ რ ა ნ დ ი

მაგრამ თუ გახსოვს, კუბოსთან მდგარმა
ზეხი სულიც რომ ზედ დაუსართე?

დ ე დ ა

თვითონ შენა ხარ საბუთი ამის,
თორემ აწ პრესტი არც იქნებოდი.
როცა მოვკვდები, სამემკვიდრეოს
სანაცვლოდ, შვილო, მადლს გადამიხდი:
მე მაქვს სახლ-კარი, ავლა-დიდება,
შენ კი — უფლება, — სულს სცე ნუგეში.

ბ რ ა ნ დ ი

თუმც ჭკვიანი ხარ, მაინცა სცდები,
გგონია, ვიყო მეც შენი მსგავსი.
ამ ფიორდს იქით სხვა ოჯახებშიც
მშობლებს შვილები აშკარად უყვართ:
თქვენ მიეჩვიეთ ბავშვობიდანვე
მხოლოდ მემკვიდრეს ხედავდეთ ჩვენში;
როს გაიხსენებთ მარადის ნათელს,
მაშინვე ქენჯნას დაგიწყებთ სული,
მოიწადინებთ იმასაც მისწვდეთ
და სიცოცხლესთან ვაჭრობას იწყებთ,
რათა სიკვდილთან შეაკავშიროთ.
დიახ, გვარის და სამემკვიდრეოს
შეერთებით გსურთ, რომ უკვდავება
მიიღოთ, როგორც რაიმე თანხა,
ვით საზღაური გარდასულ წლების.

დ ე ღ ა

შვილო, დედის სულს ნუ შეეხები,
მაინც იქნები მემკვიდრე ჩემი!

ბ რ ა ნ დ ი

კეთილი! ოღონდ ხომ არ გაქვს ვალი?

დ ე ღ ა

ვალი? არ მესმის, რას მეკითხები!
არავითარი...

ბ რ ა ნ დ ი

დე იყოს ასე;

მაგრამ ვალი რომ გქონოდა, უნდა
გადამეხადა იქვე, კუბოსთან,
სად სძინავს დედას მუდმივი ძილით, —
ეს ღირსებაა ყველა შვილისა.
და შენი სახლი სულ ცარიელიც
რომ იყოს, გქონდეს ვალიც მრავალი,
რა ვქნა, მივიღებ მემკვიდრეობას.

დ ე ღ ა

ჩვენი კანონი არ ითხოვს მაგას.

ბ რ ა ნ დ ი

ღიახ, თუა ის ნაწერი კალმით.
მაგრამ ღირსეულ შვილების გულში
სხვა კანონია ამოკვეთილი
და მე პატივს ვცემ იმ კანონს მხოლოდ.
უსინათლო ხარ, საბრალო დედავ,
ისწავლე, კარგად რომ დაინახო!
ღვთით ბოძებული სიკეთე ქვეყნად
წაჰბილწე შენი ბოროტებითა,
შენი ფუსფუსით, ამაო ზრუნვით
წაგიწყმედია საწყალი სული;

სახე კი, სად ის აღბეჭდილია,
ობით, ტალახით დაჰფარე უკვე,
სულს, ლაღს, ფრთიანსა, ამქვეყნიური,
ამაო ზრუნვით შეჰკვეცე ფრთები.
აი, ეს ვალი! სად გაიქცევი,
როდესაც მოგთხოვს უფალი იმ განძს,
დაბადებისას რომ ჩაგაბარა?

დ ე დ ა

(შეშინებული)

გავიქცე? საით?

ბ რ ა ნ დ ი

ნუ გეშინია,
შენს ვალს ასმაგად გადიხდის შვილი.
ღვთიური სახე, შერყვნილი შენგან,
აწ განწმენდილი აღდგება მასში.
ძალგის იძინო კუბოში მშვიდად,
არ შეიძლება ვალმოუხდელი
ჩაწვეს საფლავში მშობელი ჩემი.

დ ე დ ა

და ცოდვა?

ბ რ ა ნ დ ი

ისიც იცოდე კარგად:
შენს ვალს გადვიხდი მხოლოდ და მხოლოდ,
ცოდვა კი თვითონ გამოისყიდე.
მთელი ღირსება ადამიანის,
რაც შენ გაჰფლანგე სულელურ ბრძოლით,
დაგიბრუნდება, გწამდეს მთლიანად
შვილის უდიდეს ცდითა და გარჯით.
ცოდვის გაფო კი მონანიება
ან შეჰველი სიკვდილი გელის.

დ ე დ ა

(აღვლევებული)

ასეთ სიციხეში შენი ნათქვამი
სულს გამიწამებს საწამლავით.
დაქანცული ვარ, მიბრუნის თავი,
მინდა ახლავე დავბრუნდე შინა,
თავს შევაფარებ მყინვართა ჩრდილებს,
ცივი ნაკადით გულს გავიგრილებ.

ბ რ ა ნ დ ი

მაშ წადი, წადი, ჩრდილს შეეფარე,
ახლოს ვიქნები და, როცა ზეცის
ნათელი გიხმობს შესარიგებლად,
არ დააყოვნო, მაშინვე მამცნე.

დ ე დ ა

ჩემი ცოდვების სასტიკ მსაჯულსა!

ბ რ ა ნ დ ი

არა — გულჩვილ შვილს და პრესტს ლმობიერს,
რომ განუგეშოს, დაემხოს შენ წინ
და გიგალობოს ფსალმუნი წმინდა,
რათა აღგჭურვოს მტკიცე რწმენითა.

დ ე დ ა

მაშ შემპირდები, აღმითქვამ მაგას?

ბ რ ა ნ დ ი

მონანიების წუთებში მოვალ.

(მიუახლოვდება.)

მაგრამ, როგორც შეხ, მეც ერთ პირობას
გიდებ: უცილოდ ჩამოიცილო
ამაოების ჯაჭვები მძიმე,
კუბოშიც ისე შიშველი ჩასწვე,
როგორიც იყავ გაჩენის დღესა.

დ ე დ ა

(ხელს მოუქნევს დასარტყმელად.)

მაშ განაშორე ცეცხლს მწველი სიცხე,
ნათელი — მზესა, — სიცივე — ყინულს,
აბობოქრებულ ზღვას კი — ტალღები!
დაუკლე ფასი!

ბ რ ა ნ დ ი

მაშ მთელი გულით
შესთხოვე ღმერთს, არ დაგსაჯოს მკაცრად.

დ ე დ ა

დაე მომთხოვე ხანგრძლივი მარხვა,
სხვა საკანონოც დამიდე რამე,
ოღონდაც ამას ნუ ითხოვ ჩემგან.

ბ რ ა ნ დ ი

შენ რაკი მთავარს გაურბი ასე,
სხვით ვერ მოუღობო დიდ მსაჯულს გულსა.

დ ე დ ა

ტაძარს შევწირავ.

ბ რ ა ნ დ ი

ყველაფერს მისცემ?

დ ე დ ა

რაო? ყველაფრის შეწირვას ითხოვ,
ბ ე ვ რ ი რომ მივცე, არ კმარა განა?

ბ რ ა ნ დ ი

შენ დაუმძიმებ სულს უფრო მაგით
მანამდე, სანამ როგორც იობი
საკუთარ ფერფლზე არ დაიწვები.

დ ე დ ა

(სასოწარკვეთილი იფშენეტს ხელებს)

ო, დავიღუპე, წავწყმიდე სული!
განიავდება ქონება ჩემი!
შინ წავალ ახლა, რომ ყველაფერი
რაც მე მეკუთვნის, ჩავბღუჯო ხელით.
ჩემო ფულებო, შვილებო ჩემო,
თქვენთვის დავდგარე სისხლი და ოფლი.
ჩქარა, შინისკენ, რომ დაგაფრქვიოთ
როგორც პატარებს ცრემლები ცხარე.
რისთვის შეესხა ჩემს სულს სხეული,
თუკი არ უნდა მიყვარდეს იგი,
ესაც ხომ სულის სიკვდილსა ნიშნავს?
ახლოს იყავი! — ისწრაფე, პრესტო,
ჩემს სასთუმალთან დადექი მაშინ
და მინუგეშე ცოდვილი სული,
დიახ, როდესაც საშინელებას
უკანასკნელ წუთს ჩავხედავ თვალში;
თუკი ოდესმე სულ ყველაფერი
უნდა დავკარგო, ეს მაშინ მოხდეს,
როს დასრულდება სიცოცხლე ჩემი.

(გადის.)

ბ რ ა ნ დ ი

(თვალს გააყოლებს)

დიახ, შენი ძე იქნება ახლოს,
მონანიების დაუცდის დღესა
და შეეცდება გაგიტბოს წამსვე,
როს გამოუწვდი ცივ, გამხდარ ხელსა.

(ჩამოდის ძირს აგნესთან.)

სალამო სულაც არა ჰგავს დილას:
დილა აღსავსე იყო ბრძოლითა;
და მომესმოდა მხედრული ჰიმნი,
ვგრძნობდი ელავდა რისხვის მახვილი,

რომ ძირს დაგვემხო სიცრუისა და
ძალმომრეობის საბრძანებელი,
გვეხსნა ქვეყანა მწუხარებისგან...

ა გ ნ ე ს ი

(შემოტრიალდება და აღფრთოვანებული მიაჩერდება ბრანდს)

ო, დილა იყო სულშემხუთავი,
მხოლოდ სიცრუე, თამაში მსურდა,
დილით იმაზე ვფიქრობდი მხოლოდ,
რომ დამეკარგა ბედნიერება.

ბ რ ა ნ დ ი

რა მშვენიერი ფიქრები იყო,
როგორც თეთრ გედებს თავიანთ ფრთებით
ლაჟვარდისაკენ მიჰქონდათ სული.
წინ მიდიოდა ჩემი გზა, კაცთა
ძველი ცოდვების დამამსხვრეველი.
მე მივცურავდი ხალხის ძახილზე
და ეკლესიის წმიდა მსახურთა
ჰიმნი, დროშები, საკმევლის ბოლი,
თასი, სანთლები, ქებათა-ქება
და მხიარული ხორხოცი ბრბოსი
განაბრწყინებდნენ ტახტულ ცხოვრებას,
ვით მიმზიდველი ციალი ცისა.
მაგრამ ეს იყო ოცნება მხოლოდ
და მოციმციმე ყინულთა ხილვა
ტანჯვა-წამების უსაზღვრო ზღვაში.
ახლა კი ვდგავარ გრანიტის ღორღზე
ამ ფიორდსა და მაღალ მთებს შორის,
სადაც ბნელდება იმაზე ადრე,
სანამ მნათობი თვალს მიჰფარდება.
დიახ, მე ახლა ვდგავარ აქ მტკიცედ,
გავცილებივარ ქვეყნის ყრიაძულს
და მაინც მშობლურ მიწაზე ვდგავარ.
ეჰ, გაჰქრა ჩემი სიზმარი ტკბილი,

რაშს უნაგირი მოვხადე უკვე
და შორს, შორს ბრწყინავს მიზანი დიდი.
არა რაინდის ჯაჭვ-მუზარადი,
არა ფოლადის ელვარე ხმალი,
არა პალმის რტო, როგორც ნიშანი
გმირულ ბრძოლაში გამაოჯვებისა,
არამედ შრომა, ყოველდღე შრომა...
და დიახ, დიახ, ამ მძიმე შრომას
უნდა შევწირო სიცოცხლე მთელი.

ა გ ნ ე ს ი

და ღმერთი, ძირს რომ დაემხოს უნდა?

ბ რ ა ნ დ ი

დიახ, ნამდვილად ძირს დაემხობა,
მაგრამ თანდათან და საიდუმლოდ,
არა აშკარად და არა უცებ.
მე ახლა უფრო თვალნათლივ ვხედავ,
რომ სულ სხვა რამე განკურნავს ხალხსა.
არა ტრაბახი და თავის ქება
გამოასწორებს, გარდაქმნის კაცსა,
ვერ გაუღვიძებს ის სულის ძალას,
ვერ განუკურნავს ძველისძველ ტკივილს,
ხალხის მშველელი ნ ე ბ ა ა მხოლოდ,
ნ ე ბ ა ყველაში და ყველაფერში,
ნ ე ბ ა დიდშიაც და პატარაშიც.

(შემოტრიალდება სოფლისაკენ, სადაც სადამოს ჩრდილები თანდათან
მუქდება.)

მაშ მოდით ყველა, ვინაც ამ მთიან,
ვიწრო ხეობას ხართ შეხიზნული,
რომ გავუყაროთ თვალი ერთმანეთს
და გულახდილად ვილაპარაკოთ,
რომ სულიერი განწმენდის საქმე
განვიხილოთ ჩვენ დაწვრილებითა;

მო, სამუდამოდ დავგმოთ სიცრუე
და ისევ ვუხმოთ ვაჟკაცურ ნებას,
მის შემართებას და გულოვნებას.
ვით წინათ ხმლიანს, ახლა წერაქვით
ხელს ძალუძს კაცის ღირსებად იქცეს, —
რადგან ერთია ჩვენი მიზანი
კვლავ ვიყოთ უფლის სჯულის ფიცარი.
(წასვლას დააპირებს. მოპირდაპირე მხრიდან შემოდის
აინარი.)

ა ი ნ ა რ ი

შეჩერდი, მომეც, რაც წაიყვანე.

ბ რ ა ნ დ ი

აგნესს ეძიებ? იქა ზის იგი.

ა ი ნ ა რ ი

(აგნესს)

ამოიჩიე ნათელი სივრცე
ან ეს კლდოვანი კუთხე მწუხარე!

ა გ ნ ე ს ი

არ დამრჩენია სხვა არჩევანი.

ა ი ნ ა რ ი

ო, აგნეს, აგნეს, გთხოვ გაიხსენო
ერთი ხალხური გამოთქმა ძველი:
ადვილიაო ტვირთის აღება,
მაგრამ ტარება კი ძნელზე ძნელი.

ა გ ნ ე ს ი

ნუ სწუხხარ, სანამ ძალ-ღონე შემწევს,
ვატარებ მე ამ ცხოვრების ტვირთსა.

ა ი ნ ა რ ი

მაშ გაიხსენე შენიანები.

ა გ ნ ე ს ი

დებს და დედაჩემს სალამი წრფელი,
წერილებს მოვწერ, თუ შევიძელი...

ა ი ნ ა რ ი

შორს, იქ, იმ ლურჯი ზვირთების ზემოთ
მისრიალებენ აფრები თეთრი;
თითქოს სევდიან ფიქრებით სავსე,
მიირხევიათ ანძები მალლა
და მიცურავენ გემები ზღვაზე
შორეულ ლამაზ ქვეყნებისაკენ.

ა გ ნ ე ს ი

საითაც გნებავს, იქითკენ გასწი,
ჩამთვალე, რომ მე მკვდარი ვარ შენთვის.

ა ი ნ ა რ ი

მაშინ, როგორც და, გამომყევ ისე.

ა გ ნ ე ს ი

(თავს გააქნევს)

ოკეანე წევს ჩვენ შორის უკვე...

ა ი ნ ა რ ი

მაშ დაუბრუნდი დედაშენს მაინც.

ა გ ნ ე ს ი

(ხმადაბლა)

აქ დგას მრჩეველი, ძმა, მეგობარი!

ბ რ ა ნ დ ი

(მიუახლოვდება აგნესს ერთი ნაბიჯით)

აწ, ქალიშვილო, დაფიქრდი კარგად!
ამ რუხ, პიტალო, სალ კლდეებს შორის,

სად ქარიშხალი ზრიალებს, ღმუის,
სად დღე მწუხარე, ბნელ ღამეს მოჰგავს,
გაივლის ჩემი მთელი სიცოცხლე,
ვით შემოდგომის საღამო ცივი,
რომ დაველოდო შორეულ ცისკარს.

ა გ ნ ე ს ი

წყვიდადს არ ვუფროთხი, რუხ ღრუბლებიდან
გამოანათებს ვარსკვლავი, ალბათ.

ბ რ ა ნ დ ი

ძველთან ბრძოლაში ვარ დიდად მკაცრი:
ან ყველაფერი, ან არაფერი!
მაპატიე, თუ დაეცი გზაზე
და განვლო შენმა სიცოცხლემ ფუჭად,
გაჭირვებაშიც არაფერს დავთმობ,
არც მოგიტევებ დანაშაულსა.
მკაცრად მოვითხოვ მე სიკვდილამდე
მუდამ სიმტკიცეს და ერთგულებას.

ა ი ნ ა რ ი

ო, განერიდე ამ სასტიკ თამაშს,
ამ კაცს, მკაცრსა და შეუბრალებელს,
მიუღწეველს რომ ისახავს მიზანს,
იცხოვრე ისე, ვით ყველა ცხოვრობს.

ბ რ ა ნ დ ი

აწ არჩევანი ჰკიდია შენზე

(გადის.)

ა ი ნ ა რ ი

მაშ მოახდინე ეს არჩევანი
ქარიშხალსა და სიმშვიდეს შორის,
ღიდ ტანჯვასა და სიხარულს შორის,

ლამის წყვილადს და დღის ნათელს შორის,
სიცოცხლესა და შავ სიკვდილს შორის.

ა გ ნ ე ს ი

(წამოდგება და დინჯად წარმოთქვამს)
მე ვირჩევ ღამეს, ტანჯვას და სიკვდილს,
შორს კი მიღიმის ვარსკვლავი ცისკრის.

იგი გაემართება იქითკენ, საითაც ბრანდი წავიდა. აინარი ერთი წუთით თვალს
გააყოლებს, თავგზადაკარგული თავს ჩაჰქინდრავს და მოპირდაპირე მხარეს ფიორ-
დისკენ გაუყვება გზას.

მესამე მოქმედება

მოქმედება მიმდინარეობს სამი წლის შემდეგ. მღვდლის სახლის წინ ბაღია. სახლს ზემოდან კლდოვანი მთის კედელი დასცქერის. ბაღს ქვის გალავანი არტყია ირგვლივ. უკანა პლანზე ვიწრო და ჩაკეტილი ფაოტრი მოჩანს. სახლის კარა ბაღში გამოდის. წუადღე გადასულია. ბრანდი სახლის კიბეზე დგას. აგნესი ზის კიბის საჯვებურზე, მასზე ცოტა ქვემოთ.

აგნესი

ჩემო ძვირფასო მეუღლე, იმ გზას
შეშფოთებული გასცქერი ისევ...

ბრანდი

ცნობას მოველი...

აგნესი

და ასე ღელავ...

ბრანდი

ღედისგან... უკვე სამი წელია
შეშფოთებული ამაოდ ვუცდი
ყოველდღე შიკრიკს დედაჩემისას;
მავრამ ამ დილით გავიგე, ყოველ
წუთს მოელიან მის აღსასრულსა.

აგნესი

(წყნარად და ალერსიანად)

მიუხმობლადაც, ბრანდი, შვილს მართებდა...

ბ რ ა ნ დ ი

(თავს გააქნევს)

ვინაც არა სწუხს ცოდვათა გამო,
მას ვერ შევუნდობთ, ვერა ვცემთ ნუგეშს.

ა გ ნ ე ს ი

დედა იგი.

ბ რ ა ნ დ ი

უფლება არ მაქვს
ღმერთს შევავედრო თუნდაც მშობელი.

ა გ ნ ე ს ი

რა სასტიკი ხარ!

ბ რ ა ნ დ ი

შენთან?

ა გ ნ ე ს ი

ო, არა!

ბ რ ა ნ დ ი

ეს მე წინასწარ გაუწყე უკვე.

ა გ ნ ე ს ი

როდი აღსრულდა, რასაც დამპირდი.

ბ რ ა ნ დ ი

ძალზე მკაცრია ჩვენი ბუნება,
გიფერმკრთალდება ღაწვები ძოწის
და გიქვავდება სათუთი სული,
კლდით და გალავნით შემოვლებული.
ნაზი ყვავილი აქ როდი ხარობს.

ა გ ნ ე ს ი

სამაგიეროდ, მტკიცედ დგას სახლი
და გადმოჰყურებს მყინვარი თავზე;
მაგრამ როდესაც ყინული დნება,
ნამსხვრევი სახლის სახურავს სცდება,
ჩვენი სახლი კი დგას უვნებელი,
თითქოს ჩანჩქერის ქვეშა ვცხოვრობდეთ.

ბ რ ა ნ დ ი

მაგრამ თვით მზეც რომ ვერ აღწევს ჩვენთან?

ა გ ნ ე ს ი

სანაცვლოდ, უფრო ლამაზად ცეკვავს
ის ჩვენს პირდაპირ აღმართულ მთაზე.

ბ რ ა ნ დ ი

ზაფხულში? — დიახ: სამიოდ კვირას! —
მერე კი ვერსად ვერ მოვკრავთ თვალსა.

ა გ ნ ე ს ი

(გაშტერებული უცქერის ბრანდს. შემდეგ კი წამოდგება და იტყვის)
ბრანდ, გამომხილე, რაღაცა გტანჯავს.

ბ რ ა ნ დ ი

არა, — შუნ!

ა გ ნ ე ს ი

შენა.

ბ რ ა ნ დ ი

რაღაც გაშინებს
და არ მიმქლავნებ.

ა გ ნ ე ს ი

ასევე — შენაც.

ბ რ ა ნ დ ი

მგონია, თითქოს მწვერვალზე დგახარ,
მისული სულ მთლად უფსკრულის პირას.
ნუ მალავ, მითხარ აწ ყველაფერი.

ა გ ნ ე ს ი

ხან ვთრთი კიდევაც.

ბ რ ა ნ დ ი

ვის გამო მერე?

ა გ ნ ე ს ი

ჩვენი შვილისა.

ბ რ ა ნ დ ი

აღფის?

ა გ ნ ე ს ი

თრთი შენცა.

ბ რ ა ნ დ ი

მის გამო ზოგჯერ მეც მიპყრობს შიში,
მაგრამ, ოჰ, არა, არ წავა ჩვენგან!
ღმერთი კეთილი და მოწყალეა.
ჩემი შვილიყო წამოიზრდება,
გამოვა მტკიცე, მაგარი ბიჭი.
სად არის ახლა?

ა გ ნ ე ს ი

სძინავს.

ბ რ ა ნ დ ი

(კარიდან გასცქერის)

შეხედე:

იგი ტანჯვაზე არ ფიქრობს სულაც,
რარიგ ფუნჩულა, რგვალი ხელი აქვს.

ა გ ნ ე ს ი

ფერმკრთალი არის...

ბ რ ა ნ დ ი

გაუვლის მალე.

ა გ ნ ე ს ი

დიდხანს, მაგარი ძილითა სძინავს.

ბ რ ა ნ დ ი

მაღალმა ღმერთმა დაგლოცოს, შვილო,
იძინე ტკბილად, ჯანმრთელი გახდი.

(ყარს მიხურავს.)

ჩემთან მოხვედით შენა და იგი,
ვით სიმშვიდე და ნათელი დიდი.
მძიმე შრომას და წუხილს ადვილად
ვიტანდი ხოლმე შენს გვერდით მდგარო.
და ვსვამდი ნექტარს ძვირფას თასიდან.
არა მტოვებდა მხნეობა შენთან,
ნასთან თამაშშიც ვიკრებდი ძალას
და არასოდეს არ მღალატობდა
მე სიმამაცე შენს გვერდით მყოფელს.
შენც კარგად იცი, ჩემი სამრევლო,
როგორც წამება, მივიღე ისე,
ახლა კი, ხედავ, ვით შეიცვალა
ეს ყოველივე ბედნიერებად.

ა გ ნ ე ს ი

შენ ღირსი იყავ ბედნიერების,
იბრძოდი და თან იტანჯებოდი,
ერთი წუთიც არ დაგისვენია
და ხშირად სწუხდი, სტიროდი მწარედ.

ბ რ ა ნ დ ი

მე ყველაფერი მიჭირდა მაშინ.
შენ მოუტანე გულს სიყვარული
და გაზაფხულმა იფეთქა სულში.
ამ გრძნობას მე არ ვიცნობდი წინათ, —
დედა და მამა კი არ მითბობდნენ,
უფრო მიხშობდნენ ყმაწვილ კაცს გულსა;
ნაპერწყლები კი შემოვიწინაზე
და მოხდა ის, რომ დავზოგე ჩემად
სულის სინაზე, ძვირფასი განძი,
რათა მომეძღვნა მე იგი თქვენთვის —
შვილისათვის და მეუღლისათვის.

ა გ ნ ე ს ი

და მხოლოდ ჩვენთვის კი არა, არა,
მათთვისაც, ვინც კი არიან ჩვენი
თემის წევრები, დიახ, ყველასთვის.
ვინ შვილსა გლოვობს, ვინ — ძმას და დედას,
დაობლებულა საბრალო ბავშვი
და ყველანი შენ შემოგჩივიან,
მათ შენში ჰპოვეს ძმაცა და მამაც.

ბ რ ა ნ დ ი

და ეს კი მოხდა ჩემი მეუღლის
და ჩემი შვილის წყალობით მხოლოდ.
ჩემს და სამყაროს შორის თქვენ გასდეთ
ხიდი უდიდეს სიყვარულისა;
სულს როდი ძალუძს ყველას მოხვევნა,
თუ ერთი ვინმე არ შეიყვარა.
ჰოდა, ვდარდობდი, ვიცდიდი წლობით,
ბოლოს და ბოლოს ქვად მექცა გული.

ა გ ნ ე ს ი

და შენი გრძნობა მკაცრია მაინც,
არ ძალგიძს ნაზად გადასმა ხელის...

ბ რ ა ნ დ ი

შენთვის?

ა გ ნ ე ს ი

ო, არა, ძვირფასო ჩემო,
ძალმიძს ვატარო ეგ მძიმე ტვირთი.
მაგრამ სასტიკად ჰკარ ხელი ბევრსა,
რადგან ასეთი დევიზი გაქვს შენ:
„ან ყველაფერი, ან არაფერი!“

ბ რ ა ნ დ ი

არ მიმაჩნია ის სიყვარულად,
რასაც ქვეყანა სიყვარულს უხმობს.
მე მხოლოდ უფლის სიყვარულს ვიცნობ
და კარგად ვიცი, რასაც ჰქმნის იგი.
ის სასტიკია და უღმობელი,
საშიში მუხთალ სიკვდილზე მეტად,
ხელს გადმისვამს და მოჟონავს სისხლი.
როგორ მოიქცა უფალი მაშინ,
როდესაც ბაღში ზეთის ხილისა
შიშით სულს ლევდა იმისი შვილი,
სთხოვდა სიცოცხლეს და შებრალებას?
თუ მოაცალა მან ბაგეთაგან
შხამით პირთამდე აღვსილი თასი?
არა, მან თასი შესვა ფსკერამდე.

ა გ ნ ე ს ი

შენც ამ საზომით თუ მიუღებ,ი,
აქ მაშინ ყველას დალუპვა ელის.

ბ რ ა ნ დ ი

ჩვენ ხომ თვითონ არ გამოგვაქვს მსჯავრი,
მაგრამ კვლავ გვახსოვს ცეცხლით ნაწერი:
„წადი, ერთგული დარჩი ბოლომდე,
არ იყიდება გვირგვინი ფულზე.“

ტანჯვით და გვემით ისწრაფე მუდამ
და გაიარე ცეცხლი და წყალი.
შეგინდობ, რასაც ვერ შესძლებ, შვილო,
მას კი, რაც არ გასურს, — ო, არასოდეს“.

ა გ ნ ე ს ი

რაკი აღავსე შენ ჩემი სული,
მე წამოგყვები სიამოვნებით,
სიმალლეს შენსას რომ ვეზიარო.
მაგრამ ხანდახან, გამოგიტყდები,
შემიპყრობს შიში, მხნეობას მართმევს,
სულს კი დაუწყებს ღრღნას ეჭვის ჭია
და მიმძიმდება ფეხები ძალზე...

ბ რ ა ნ დ ი

ჩვენი სამრევლო მზად უნდა იყოს,
რომ აიცილოს ეს კომპრომისი.
საქმეს განსჯიან იმის მიხედვით,
სრულდება იგი თუ არა ყველას
დასანახავად ან სანახევროდ, —
ეს ცარიელი სიტყვა როდია,
უნდა ცხოვრების კანონად იქცეს!

ა გ ნ ე ს ი

(ყელზე ჩამოეკიდება)

თან წამოგყვები, ძვირფასო, ყველგან!

ბ რ ა ნ დ ი

ერთად ყოველგვარს ავივლით აღმართს.

ე ქ ი მ ი ჩამოდის გზაზე და შეჩერდება ბალის გაღავნის წინ.

ე ქ ი მ ი

ზაოცარია, უდაბურ ადგილს
რარივ ღუღუნებს ეს ორი მტრედი.

ა გ ნ ე ს ი

ჩემო ექიმო, ეს შენ ხარ, მართლა?

(ჩარბის კიბეზე და აღებს ბალის ჭიშკარს.)
მობრძანდი...

ე ქ ი მ ი

არა, მელიან სხვები.

გულმოსული ვარ, იცოდე შენზე,
რომ შემომძვრალხარ და ზიხარ ხვრელში.
აქ გამუდმებით ჰქრის ქარიშხალი,
სასტიკად ჰყინავს სულსა და სხეულს.

ა გ ნ ე ს ი

სულს — არა.

ე ქ ი მ ი

არა? კვლავ ცოცხალია?
სულ ერთი არის, თუნდ ეგრეც იყოს.
მაგრამ სასწრაფო კავშირი თქვენი,
ჩანს, სოლიდური შეიქნა უკვე,
თუმცა ჩვენში ძველად ამბობდნენ ასე:
კავშირი, ერთ წუთს შეკრული, უცებ,
ისევ ერთ წუთში დაინგრევაო.

ა გ ნ ე ს ი

ოღონდ მზემ ერთხელ გამოანათოს,
ოღონდაც ერთხელ შემოჰკრან ზარი,
გამოიღვიძებს დღე ზაფხულისა.

ე ქ ი მ ი

მშვიდობით. უკვე სხვაგან მელიან.

ბ რ ა ნ დ ი

დედა კარგაა?

ეჭიმი

დიახ. მოდიხართ?

ბრანდი

არა. დღეს არა.

ეჭიმი

იყავით?

ბრანდი

არა.

ეჭიმი

ბრანდ, სასტიკი ხართ. წვიმა და ქარი
ვერ მაჩერებდა ჩემს სავალ გზაზე,
თუმც ვიცი, ამას მე დედაბერი
ჩამითვლის ცოდვის მოტევებაში.

ბრანდი

ღმერთმა გიშველოს. შეუმსუბუქეთ
მოხუცს როგორმე ავადმყოფობა.

ეჭიმი

დიახ, უფალი შეპწეა ჩემი,
ვცდილობ, ყოველთვის მივიღე მალე.

ბრანდი

ალბათ — გეტყოდნენ, მან დამივიწყა,
თუმც ველი ისევ დამსხვრეულ გულით...

ეჭიმი

წასულიყავით...

ბრანდი

იქ მიუხმობლად
არ მესაქმება მე არაფერი.

ე ქ ი მ ი

(შეხედავს აგნესს)

ასეთ მშვენიერ, ნაზ ქმნილებასაც
დააჭკნობს თქვენი სასტიკი ხელი.

ბ რ ა ნ დ ი

სასტიკი არ ვარ.

ა გ ნ ე ს ი

ღიას, მზად იყო,
სისხლი გაეღო მის შესანდობლად.

ბ რ ა ნ დ ი

ვით შვილი, ისეც ვალდებული ვარ,
რომ გავისტუმრო ვალები მისი.

ე ქ ი მ ი

ზოგი მაინც რომ გადაეხადა.

ბ რ ა ნ დ ი

ბევრი და ერთი, ორივე ერთია,
ღმერთს გადაუხდის ყველაფერს ერთად.

ე ქ ი მ ი

ვერ გადაიხდის, ვინც ლატაკია
და ჩაფლულია ყელამდე ვალში.

ბ რ ა ნ დ ი

მე მსურს, მდიდარი ვარ თუ ღარიბი,
და სურვილს ჩემსას თვით აღვასრულებ.

ე ქ ი მ ი

სურვილი არის Quantum satis,
შენს სურვილსაც აქვს მრავალი მხარე,

მაგრამ, პრესტ, თქვენი Canto caritatis
არის ფურცელი დაუწერელი.
(გადის.)

ბ რ ა ნ დ ი

(ერთი წუთით თვალს გააყოლებს)

არც ერთი სიტყვა სიცრუით ისე
ჯერ არ შერყვნილა, ვით სიყვარული!
ემმაკურ ხერხით მალავენ ნაკლსა
და სურთ მიჩქმალონ ჭეშმარიტებაც,
ცხოვრება თითქოს თამაში იყოს,
მხოლოდ თამაში, სხვა არაფერი.
დე ვიწრო იყოს ბილიკი თუნდა,
გასასვლელ ჭიშკარს აგნებენ მაინც.
ცოდვიანი გზით ვინც ქვეყნად მიდის,
ხსნას სიყვარულში მოელის იგი.
ვინც დიად მიზანს ისახავს ქვეყნად,
სულ ერთია, რით მიაღწევს ამას,
სიყვარულით თუ სხვა სიკეთითა;
გზა იცის, მაგრამ იბნევა, ნებავეს
მას სიყვარულის თავშესაფარი.

ა გ ნ ე ს ი

ეს სიცრუეა... მაგრამ ეჭვიც ხომ
არსებობს სადღაც: არაა ასე?

ბ რ ა ნ დ ი

ერთს განერიდნენ — კაცთ ნება-სურვილს,
მაგრამ მას ძალუძს, მას ძალუძს მხოლოდ
მოჰკლას კანონის წყურვილი მწველი.
უნდა ისურვო არა ის მხოლოდ,
რაც ძალგიძს, იყოს მცირე გინდ დიდი,
არა მხოლოდ ის, რის აღსრულებაც
აუცილებლად მოგიტანს ჯილდოს,

არა, შენ უნდა ისურვო ისიც,
რასაც მოჰყვება წამებაც, საფრთხეც.
შენი გამირობა ის კი არაა,
რომ დაასრულო გრძელი გზა ჯვარცმით,
არც ის, რომ თვითონ ისურვე ჯვარცმა,
არამედ ის, რომ შენ მაინც გსურდა,
თუმცა გიწყდებოდა ქანცი მთლიანად
და ბაგეთაგან ჟონავდა სისხლი,
აქაა შენი ხსნის საწინდარი.

ა გ ნ ე ს ი

(მაგრად მიეკვრება)

ო, დამიცავი, ძლიერო კაცო,
ილაპარაკე, მითხარი რამე!

ბ რ ა ნ დ ი

მაგრამ სურვილი იმარჯვებს ხოლმე,
დრო დგება მაშინ სიყვარულისა
და მტრედის ფრთებით მოფრინავს ისიც,
ზეთისხილის რტო რომ მოგიტანოს.
მაგრამ აქ ხალხი ზარმაცი არის
და სიყვარული სიძულვილს ნიშნავს.
ჩანს, საჭიროა აქ სიძულვილი...

(შეშინებული.)

თითქოს პატარა სიტყვაა, მაგრამ
უნდა ებრძოლო მთელ სამყაროსა.

(სასწრაფოდ შედის სახლში.)

ა გ ნ ე ს ი

(იციირება გაღებულ კარიდან)

მან დაიჩოქა შვილის საწოლთან,
ჩალუნა თავი, ტიროდეს თითქოს;
თავი დაადო საწოლს შვილისას,
როგორც უმწეო, საბრალო კაცმა...

ო, რა ძლიერი და რარიგ უხვი
ჰფეთქს სიყვარული მის სასტიკ სულში!
მას ალფი უყვარს: ჯერ ეს ადგილი
არ დაუგესლავს მსოფლიოს გველსა.

(შეშინებული წამოიყვირებს.)

წამოდგა, ხელზე დაიყრდნო თავი!
რა დაემართა? დაჰკარგა ფერი!..

ბ რ ა ნ დ ი

(გამოდის სახლიდან კიბეზე.)

მაცნე არა ჩანს?

ა გ ნ ე ს ი

ჯერ არა

ბ რ ა ნ დ ი

(იციჩრება უკან გაღებულ კარში.)

მაჯა

ისე სცემს, თითქოს ურტყამდნენ ჩაქუჩს.
კანი სიცხისგან ვარვარებს წითლად...
ნუ გეშინია...

ა გ ნ ე ს ი

რა დაემართა?

ბ რ ა ნ დ ი

არ შეგეშინდეს.

(ვზაზე გაიხედავს და უცებ შეჰყვირებს.)

აი, ის მოდის...

მ ო ც ი ქ უ ლ ი

(მიმართავს ბალის გაღავნის მეორე მხრიდან)
აწ კი წამოდი, მამაო!

ბ რ ა ნ დ ი

(აჩქარებით)

მოვალ.

რა ამბავია.

მ ო ც ი ქ უ ლ ი

ძალიან მძიმე.

თავის საწოლზე წამოიწია
და ჩიფჩიფებდა: „მოვიდეს მღვდელი, —
ჩემი ქონების ნახევარს მივცემ.
ოღონდ შემინდოს და მაზიაროს...“

ბ რ ა ნ დ ი

(უკან დაიწევს)

მხოლოდ ნ ა ხ ე ვ ა რ ს?

მ ო ც ი ქ უ ლ ი

(თავს აქნევს)

ხომ ვიცრუებდი,

მისი ნათქვამი მე სხვანაირად
რომ გადმომეცა.

ბ რ ა ნ დ ი

მხოლოდ ნახევარს?

მთელი რომ უნდა მოეცა თითქოს?

მ ო ც ი ქ უ ლ ი

შესაძლო არის, მაგრამ არ უთქვამს,
რაც თქვა, თქვა ნათლად და გასაგებად,
მე სიტყვასიტყვით გაუწყეთ იგი.

ბ რ ა ნ დ ი

(ხელს სტაცებს ხელზე)

უფლის წინაშე, განკითხვის დღესა
დაიფიცავ, რომ ეს მართალია?

მოციქული

დიახ.

ბრანდი

შენ მაშინ ასე უთხარი:
არავითარი ზიარებაო...

მოციქული

(უცქერის გაუბედავად)

პრესტ, რად არ გესმის, რომ შენთან ახლა
გამომავაგზავნა თვით დედაშენმა?

ბრანდი

მე სამართალი ორი არა მაქვს:
უცხოთათვის და ნათესავთათვის,

მოციქული

მკაცრ პასუხს მაძლევთ.

ბრანდი

თვით მოისმინა:

ან ყველაფერი, ან არაფერი.

მოციქული

პრესტ!

ბრანდი

გადაეცი: კერპის ნაწილიც
არის იგივე უფლება კერპის.

მოციქული

ასეთ პასუხით, ვეცდები, დედა
გავამათრახო როგორმე რბილად,
ცოტა იმედი რომ დარჩეს, ეგრე
მკაცრიც არაა სამსჯავრო უფლის

(გადის.)

ბ რ ა ნ დ ი

ჰო, მძორის შხამით სულს არაერთხელ
სწამლავდა ხოლმე იმედი ესე,
ვითარცა გესლი მსოფლიო ჟამის,
როცა, მისულნი სამარის პირას,
საგალობლებით, ვფიქრობდით ხშირად,
რომ მოგვესყიდა მსაჯული მკაცრი.
ძნელი როდია ეს ვარიგება,
ისინი მოხუცს იცნობენ კარგად,
კარგად იცნობენ მის ხასიათსაც:
რომ დათმობაზე წავა „მოხუცი“.

მოციქულს გზაზე მეორე მოციქული შემოხვდება და ორივე უკან ბრუნდე

ბ რ ა ნ დ ი

აი, მეორეც.

პ ი რ ვ ე ლ ი მ ო ც ი ქ უ ლ ი
დიახ.

ბ რ ა ნ დ ი

რას მეტყვი?

მ ე ო რ ე მ ო ც ი ქ უ ლ ი
ცხრა მეთედსა ვთავაზობს იგი...

ბ რ ა ნ დ ი

მთლიანად არა?

მ ე ო რ ე მ ო ც ი ქ უ ლ ი
არა.

ბ რ ა ნ დ ი

ვთქვი უკვე:
ვერ ეღივსება ის ზიარებას.

მეორე მოციქული
გევედრებოდათ ტანჯულ-გვემული.

პირველი მოციქული
პრესტ, გაიხსებე, დედაა ძეხი!

ბრანდი

ცოდვას მტრისას თუ ნათესავისას
ნე ერთნაირი სასწორით ვწონი.

მეორე მოციქული
ძალიან მძიმე დღეშია, წადი,
ან გაუგზავნე შენდობა მაინც.

ბრანდი

(პირველ მოციქულს)

გადაეც, სუფრა რომ იყოს სუფთა
იესოს წმინდა ნაწილებისთვის.

მოციქულები გადიან.

აგნესი

(შიეკვრება მკერდზე)

მე მეშინია შენს გამო ხშირად:
ხელთ რომ გიპყრია მახვილი უფლის.

ბრანდი

(ცრემლებს ძლივს იკავებს)

ნუთუ აღმდგარა სამყარო ჩემზე
უბმლოდ, მაკრატლის წკრიალ-ყდარუნით?
ეგ არაა, რომ მიკოდავს გულს მე
თავის სულელურ სიჯიუტითა?

აგნესი

ძალზე მკაცრია შენი პირობა...

ბ რ ა ნ დ ი

აბა, გაბედე და შეარბილე!

ა გ ნ ე ს ი

მაგ საზომით რომ მიუდგე ყველას,
ველარ იპოვი ერთ მართალ კაცსაც.

ბ რ ა ნ დ ი

დიახ, მართალი ხარ, სამწუხაროდ.
ყალბნი, უხამსნი არიან ძალზე
და ახლა ხშირად დიდ საქმედ თვლიან,
თუ ვინმემ ხალხის საჭიროებას
ჩუმად შესწირა ორიოდ გროში.
დე ამოშალოს ასეთმა გმირმა
თვისი სახელი ხალხის ხსოვნიდან
და თავის ხვედრად აიღოს მუდამ
დიდთა საქმეთა ნაყოფი მხოლოდ.
მრავალ საქმეს კი იხილავს ხალხი?
განა პოეტი ოქროს გალიით
ოდესმე ისეთ ჩიტს გამოაფრენს,
რომ კაციშვილმა ვერვინ გაიგოს,
ხმა ვინ ჩაუდგა, შეასხა ფრთები?
სცადე და ჰპოვე მსხვერპლშემწირველი
ხალხის ყლორტებში, სულ ერთი არის,
გამხმარი არის თუ მოყვავილე...
მხოლოდ ერთი რამ დაგხვდება ყველგან:
მონის ოცნება, ოცნება მიწის.
მიცოცდი მალე უფსკრულის პირას
ამაოების ქვეყნიურ ლერწთან.
თუ გაგიცრუა მანაც იმედი,
მაშინ იმ ლერწის ბოჭკოთა წნულში
ჩაასვი ბრჭყალიც, ბასრი კბილებიც.

ა გ ნ ე ს ი

და ამნაირ დროს შენ ჰყვირი მაინც:
„ან ყველა ფერი, ან არაფერი“.

ბ რ ა ნ დ ი

იქნებ ახლოა აქ გამარჯვება,
ვიდრე გვგონია: ზოგჯერ დადგება
ყველაზე მაღლა, ვინც დაბლა იდგა.
(რამდენიმე ხანს დუმს. შემდეგ ხმას შეიცვლის.)
და მაინც, როცა გულდია ასე,
ძალზე მკაცრი ვარ და უღმობელი,
მუდამ მგონია: მღელვარე ზღვაში
დამსხვრეულ ნავით მივცურავ თითქოს...
მწარე, უკმეხი ენით ლაპარაკს
მე მიმაჩვია ტანჯვამ და ცრემლმა,
ყოველთვის ვთათხავ ადამიანებს,
მათი მოხვედრის წყურვილს კი ვმაღაფ.
წამოდექ, ავნეს, მიხედე ყმაწვილს,
ტკბილი ნანიწით მოჰგვარე ძილი;
ნაზი, ნათელი სული აქვს ჩვენს შვილს,
როგორც ზაფხულში ტბა გამჟვირვალე,
დედის ალერსი დაცურავს მასზე, —
ირეკლება, ვით ფრინველი თეთრი.

ა გ ნ ე ს ი

(ფერი წაუვა)

რა გემატება, ჩემო მეუღლე,
მუდამ მწუხარე ახსენებ შენს შვილს!

ბ რ ა ნ დ ი

არაფერია, შვილს გაუფრთხილდი...

ა გ ნ ე ს ი

მაშ განმმტკიცე მე სული სიტყვით.

ბ რ ა ნ დ ი

ძლიერით?

ა გ ნ ე ს ი

ნაზით, მკაცრით კი — არა.

ბ რ ა ნ დ ი

(მოეხვევა ცოლს)

ვინც უბრალოა, იცოცხლებს იგი.

ა გ ნ ე ს ი

(სახეგაბრწყინებული შეხედავს ქმარს)

ერთი კი არის, — არ მეშინია, —
მოწყალე არის, ვერ ბედავს ღმერთი.

ბ რ ა ნ დ ი

(წყნარად იცქირება წინ)

და რომ გაბედოს! გაბედავს იგი!
მან აბრაამს ხომ მოსთხოვა შვილი?

(ძალით უკუჰყრის ფიქრებს.)

არა! გავიღე საკმაო მსხვერპლი.
მთელი სიცოცხლე შევწირე უკვე
ჩემს მოწოდებას. ბნელს, ბოროტებას
ვევლინებოდი ვით რისხვა ღვთისა
და ვაღვიძებდი მძინარეთ ქვეყნად.
ვითომ მსხვერპლია? — ვიცრუე ისევ!
მაშინ დამთავრდა სიზმარი ჩემი
და მოვიპოვე სიმშვიდე სრული,
გამიცისკროვნა აგნესმა სული,
გამომყვა ამ ბნელ, იღუმალ გზაზე!

(გაჰყურებს გზას.)

რატომ არ ჩანან მოციქულები,
რად არ მთხოვს დედა მიტევებასა?
ის ბოროტებას აღმოფხვრის უცებ,
გულში ხესავით ფესვებგადგმულსა.
შეხედე!

არა, ეს ფოგტი მოდის,
მხნე, გულკეთილი და ჯიბეებში
ჩაუწყვია მას ორივე ხელი,
როგორც ფრჩხილები სიტყვებს ჩართული.

ფოგტი

(მიმართავს ბალის დახურული ჭიშკრიდან)

სალამი! მაგრამ, თუკი უდროოდ
მოვედი მე აქ, გთხოვთ პატიებას!

ბრანდი

(მიუთითებს სახლზე)

მობრძანდით.

ფოგტი

აქაც კარგად ვარ, მგონი;
და თუ შემოსვლა შეიძლეს თქვენთან
ჩემმა სიტყვებმა, მართალი გითხრათ,
ყველას მოგვიტანს სარგებლობასა.

ბრანდი

რა საქმე არის?

ფოგტი

ბრანდ, დედათქვენი
ნელ-ნელა მიდის; და უნდა გითხრათ,
რომ ვწუხვარ.

ბრანდი

ეგ მეც გულითა მჯერა.

ფოგტი

ეჰ, ძალზე ვწუხვარ.

ბრანდი..

რაშია საქმე?

ფოგტი

ის ხომ მოხუცდა, — ოჰ, ღმერთო ჩემო, —
მოგვიკაკუნებს სიბერე ყველას...

აი, მოვდივარ აქეთ და ვფიქრობ:
მათი მოკითხვა სავალდებულო
არ არის-მეთქი, ჩაიარე და
ნურას იკითხავ, გადექი გაწზე.
მაგრამ მე მითხრეს, რაც აქ მოხვედით,
გაქვთ ოჯახური დავიდარაბა.

ბ რ ა ნ დ ი

დავიდარაბა?

ფ ო გ ტ ი

ხალხი ჩურჩულებს,
რომ დედათქვენი ძუნწია ძალზე
და მეტიმეტად შესტოპა თურმე.
არცთუ ისეთი ადვილი არის,
თქვენი თავი რომ სულ დაივიწყოთ.
არ გაუყვია არაფერიო,
მთელი ქონება მან მიითვისა:
თავისი წილიც. მამათქვენისაც.

ბ რ ა ნ დ ი

არ გაუყვია, მართალი გახლავთ.

ფ ო გ ტ ი

აქ ხომ სულ ერთურთს ეჩხუბებიან;
სწორედ ამაში ვხედავ მე მიზეზს,
რომ არ იდარდებთ შაინცდამაინც,
მშვიდად აიტანთ, რაც გიწერიათ.
გთხოვთ არ განრისხდეთ, ნურც შეწუხდებით
და მომისმინეთ, თუმცა, ჩანს, ცუდი
დრო შევარჩიე...

ბ რ ა ნ დ ი

სულ ერთი არის
ჩემთვის, მოგისმენთ ახლა თუ მერე.

ფოგტი

მაშინ ახლავე შევუდგეთ საქმეს.
როგორც კი დედა გარდაგეცვლებათ
და ცივ საფლავში ჩაესვენება,
თქვენ უმდიდრესი გახდებით კაცი.

ბრანდი

ეგრე გკონიათ?

ფოგტი

დიახ, ნამდვილად!

აი, აიღეთ ღურბინდი ხელში
და გადაავლეთ მთელ მხარეს თვალი,
სულ მას ეკუთვნის მიწები ირგვლივ, —
მდიდარი კაცი გახდება პრესტი!

ბრანდი

და სასამართლო?

ფოგტი

(ღიმილით)

რა შუაშია

აქ სასამართლო? ის განიხილავს
საქმეს, მემკვიდრე როცაა ორი,
ან ვალები აქვს გადასახდელი,
აქ კი შემთხვევა სულ სხვაგვარია.

ბრანდი

მაშინ რას იტყვით, თუკი სხვაც მოვა,
იტყვის, კანონით მეც მეკუთვნისო
მემკვიდრეობა და მოგვთხოვს წილსა?

ფოგტი

დალაზვროს ღმერთმა, განა ეშმაკი
არის ასეთი დაუცხრომელი?

არა, მისმინეთ: სხვა აქ ვერავინ
დაადგამს ფეხსა, — მერწმუნეთ, ვიცი.
ამ მთელს მაზრაში თქვენ უმდიდრესი
კაცი იქნებით, როგორც კი იგი
გარდაიცვლება. მაშინ რაშიღა
გინდათ ეს ჩვენი სამრევლო, როცა
წინ გაგეშლებათ ქვეყანა ვრცელი?

ბ რ ა ნ დ ი

და გადაკრული თქვენი სიტყვები
ნიშნავს: „ახლავე შორს გაემგზავრეთ!“

ფ ო გ ტ ი

თითქმის. მე კარგად ავწონ-დავწონე,
საბედნიეროდ, ეს მთელი საქმე.
ერთი შეხედვით, რა ხალხთან მიგაქვთ
თქვენი სიტყვები, დიადი მცნება?
თქვენ ხომ ვეფხვს ჰგავხართ, გარეულს
ცხვრებში?

გამიგეთ, თქვენი უებრო ნიჭი
არის ნამდვილად ძვირფასი განძი
მალალი წრისთვის, აქ კი, ამათთვის,
რომელთ კლდეებში ამოხდით სული,
როგორც მთიანი ხეობის შვილებს,
საეჭვოა, რომ ნიშნავდეს რამეს.

ბ რ ა ნ დ ი

კაცისთვის მხარე მამა-პაპათა
იგივეა, რაც მუხისთვის ფესვი,
ორივე იღებს იქიდან საზრდოს,
თუ იქ საღვაწად არ მიისწრაფვის,
დალუპულია ორივეს საქმე.

ფ ო გ ტ ი

ყველა საქმისთვის წესია ერთი:
დავხედოთ ქვეყნის მოთხოვნილებას.

ბ რ ა ნ დ ი

იგი ჩანს მუდამ დიდ სიმაღლიდან,
კლდოვან სოფლიდან ვერ გამოჩნდება.

ფ ო გ ტ ი

ასე ამბობენ მილიონთათვის,
ჩვენ კი რას გვარგებს ეს ლატაკ ხალხსა?

ბ რ ა ნ დ ი

დიდი ხანია ორად ჰყოფთ ხალხსა:
მთის ტომებად და ბარის ტომებად.
თქვენ, როგორც მდიდრებს, უფლება გნებავთ,
გადასახადებს კი გაუბიხართ,
წინასწარვე რომ ლაჩრულ საბაბით
იმართლებთ თავსა: „მოგვეშველენით,
ჩვენ რა! ვართ ერთი პატარა ხალხი!“

ფ ო გ ტ ი

ყოველ დროს ხალხი თავის უფლებას
და თავის საქმეს, მოღვაწეობას
თავისებურად განსაზღვრავს ხოლმე.
ჩ ვ ე ნ ს მრევლსაც შეაქვს თავისი წვლილი
ღიად მიზანთა დიდ სალაროში:
ცოტაა, მაგრამ, შეხედეთ ერთი,
დღესაც კი ცოცხლობს თქმულება ძველი
გმირულ ბრძოლებსა და საქმეებზე
თვით ბელე მეფის დიდ ეპოქიდან.
ეს თქმულებები იხსენებს დღემდე
ორ მამაც ღვიძლ ძმას — ულფსა და ტორსა,
თუ მათმა რაზმმა ვით დაარბია
ბრეტლანდი, ტურფა, მდიდარი მხარე.
ისე სწავდნენ და ძარცვავდნენ ხალხებს,
რომ შიშით ძრწოდა სამხრეთი მთელი
და ლოცულობდა „დაგვიცავ, ღმერთო,
ბოროტმოქმედთა სიმკაცრისაგან!“

და, ყველა ეჭვის მიუხედავად,
ისინი იყვნენ ჩვენი მხრისანი.
შეეძლოთ ბიჭებს დარბევა ხალხთა,
ხოცვა-ჟლეტა და დანთება ხანძრის!
ძველ თქმულებებში შემორჩენილა
ის გმირიც, ვინაც აღმართა ჯვარი,
თუმცა წყვდიადით დაფარულია
ამ ადგილთაგან სალაშქროდ წასვლა...

ბ რ ა ნ დ ი

იმ გმირს ხომ დარჩნენ შთამომავლები
და იხსენებენ დიდ წინაპარსა?

ფ ო გ ტ ი

ცხადია, მაგრამ როგორ გაიგებთ?

ბ რ ა ნ დ ი

ძნელი როდია გაიცნო მალე
სახელოვანი, ქებული გვარი,
სული და გული ჯვაროსნულ ლაშქრის,
ხალხი, დიდებულ მომავლის მქონე!

ფ ო გ ტ ი

ღიას, მძლავრია იმათი გვარი.
ჩვენ მეფე ბელე ვახსენეთ წელან.
ჯერ ვძარცვეთ, ვხოცეთ და ვანადგურეთ
ძალზე შორეულ კუნძულთა მკვიდრნი,
მერე კი ერთურთს წავეკიდენით
და მეზობლებზეც აღვმართეთ ცული.
ვუწვავდით ტაძრებს, ეზოებს, სახლებს, —
ამით ვიდგამდით დიდების გვირგვინს.
იქნება ჩვენ ამ დაღვრილი სისხლით
ხანდახან კიდევ მოგვექონდეს თავი,
მაგრამ ის, რის თქმაც მე მოვასწარი,
უფლებას მაძლევს, — თანახმად წესის, —
დიდგულობა რომ გადავდოთ იქით —

გავიხსენო ის დიდების ხანა,
როცა შეიძლო ქვეყანამ ჩვენმა,
ცეცხლით, მახვილით რომ ჩაეწერა
სტრიქონი დიდი პროგრესის წიგნში.

ბ რ ა ნ დ ი

ისიც მგონია, თქვენ დაგავიწყდათ,
რომ აწ სახნისით შევცვალეთ ხმალი
და გადავხანით ის ყორღანები,
სად ბელე მეფის გმირები წვანან.

ფ ო გ ტ ი

ო. არა, ერთი გვესტუმროს ვინმე
იქ, სადაც ჩვენი მრევლი ქეიფობს,
სადაც ლენსმანი და მოსამართლე,
მე და კისტერი ვართ მიწვეულნი,
გაიგოს, რარიგ პატივს ვცემთ ბელეს,
როდესაც პუნში სისხლს აგვიღელვებს.
სადღეგრძელოში, სიმღერაში თუ
თასთა წკრიალში შეიტყობს იგი,
მოგონებები რომ ცოცხლობს მასზე.
თვით მეც, საოცრად გატაცებული,
ნაირფეროვან აზრებით ვმოსავ
მის ირგვლივ კრძალვით აკინძულ სიტყვებს,
რომ ავამაღლო მსმენელთა სული.
პოეზია ხომ მეც ისე მიყვარს,
როგორც აქაურ ჩრდილოელს ყველას,
ზომიერად კი, რაღა თქმა უნდა,
ის გართობაა ამქვეყნად მხოლოდ.
როცა მოვრჩებით ჩვენს სამუშაოს
და მივაშურებთ პატარა სენაკს,
დღიური შრომით მოქანცულები
ბუხარს ვუზივართ, ვეწევით ჩიბუხს,
პოეზია კი, ვით ცივი წყარო.
გამოგვაცოცხლებს, სულს გაგვიგრილებს.

და უფსკრული კი ერთმანეთისგან
ჩვენ რომ გვაშორებს, ის არის სწორედ,
უცებ შეიძლოთ დათესვაც, მომკაც
და შეაერთოთ ერთურთთან ძალით
დაუყოვნებლად თოხი და ხმალი,
ღვთის სამსახური კი — კარტოფილის
თესვას, გათოხნას და მოყვანასთან.
ღიახ, თქვენ გნებავთ, როგორც მე მესმის,
დაუკავშიროთ ცხოვრებას აზრი,
რათა მიიღოთ ტყვია-წამალი
ნახშირისაგან, გვარჯილისგან კი —
სუფთა გოგირდი, ბოლოს და ბოლოს.

ბ რ ა ნ დ ი

თითქმის.

• ფ ო გ ტ ი

მოდღვრებას ჩასწვდები ძნელად,
თუმცა გაიგებს მას წრე მაღალი,
და ეს თქვენც მაგ წრეს მოასმენინეთ
ჩვენ კი დაგვტოვეთ და მოგვასვენეთ
აჩაჩით ზღვა და ჭაობი ვჩიჩქნოთ.

ბ რ ა ნ დ ი

ჯერ გადახანით ის, რაც ცუდია:
მყვირალა ქება წინაპრებისა.
ვერ ახვალ მაღლა ჯუჯად ქცეული,
თუნდ გოლიათი გყოლოდა პაპა.

ფ ო გ ტ ი

ეს ხომ დიდების საწინდარია.

ბ რ ა ნ დ ი

დაუკავშირეთ ცხოვრებას მტკიცედ
დიდება, თქვენ ხომ იმისგან მხოლოდ
ჰქმნით უსიცოცხლო, ცარიელ ყორღანს.

ფოგტი

უკანასკნელი რჩევაა ჩემი,
ეს კუთხე უნდა დასტოვოთ მალე!
არ აყვავდება აქ თქვენი საქმე,
თქვენი აზრები უცხოა ჩვენთვის;
ხოლო იმ მცირე აღმავლობაზე,
რომელიც ზოგჯერ საჭირო არის
მშრომელ კაცისთვის, მე ვზრუნავ თვითონ
დაუღალავად და შეუწყვეტლად,
მას აქეთ, რაც ამ საქმეს ვადგევარ.
ეს დასტურდება მრავალი რამით:
ჩვენთან სამმაგად გამრავლდა ხალხი;
ჯერ ერთ ხელობას მოგვიდეთ ხელი,
მას მოვაცოლებთ მეორეც შემდეგ.
მე გავუმართე ბუნებას ბრძოლა,
წინ მივდიოდით შეუჩერებლად,
გზები გაგვყავდა, ვაგებდით ხიდებს.

ბრანდი

არა რწმენას და ცხოვრებას შორის.

ფოგტი

უფრო ფიორდს და მთაგრეხილს შორის.

ბრანდი

მაგრამ აზრს საქმე ვერ შეუერთეთ.

ფოგტი

დავუკავშირე სოფელი სოფელს,
მათი ერთობა რომ გამეზარდა.
და ჩვენთან ასეც ფიქრობდა ყველა,
ვიდრე, ვით პრესტი, აქ არ მობრძანდით
და აურიეთ კვლავ ერთმანეთში:
მეშახტეების ლამპების შუქი

და პოლარული ციალი. ბრწყინვა,
მაგრამ აქ ვინმე გაარკვევს რამეს,
რა არის სწორი და რა — შერყვნილი,
რაა წამება და სინანული?
თქვენ აუბნიეთ ყველა კაცს თავგზა
და ბანაკებად გასთიშეთ ხალხი,
გამარჯვებისკენ წინ მიმავალი.

ბ რ ა ნ დ ი

თქვენი სურვილის მიუხედავად
მე აქ დავრჩები, არ წავალ არსად.
კაცს, რომელსაც აქვს თვისი მიზანი,
გზაც აქვს ყოველთვის ამორჩეული.
და მისდევს ნაწერს ღვთაების ხელით,
ცეცხლოვან ნაწერს: „აქ მემსახურე!“

ფ ო გ ტ ი

დარჩით, მაგრამ გთხოვთ შეზღუდოთ თავი.
მოხარული ვარ, ცოდვათაგან რომ
განბანვას ითხოვთ. საჭირო არის,
რომ მოვუწოდოთ აქეთკენ ხალხსა.
დაე შრომის დღე შრომის დღედ დარჩეს,
მას საზეიმოდ ნუ გადააქცევთ
და ყოველდღე ნუ აღმართავთ ალამს,
თითქოს ფიორდში შემოსულ ყველა
პატარა ნავზე, კონცხს რომ მოუვლის,
თვით მაცხოვარი იესო იჯდეს.

ბ რ ა ნ დ ი

რომ დაგიჯეროთ, მაშინ სულის და
შეხედულების გამოცვლა მმართვეს,
მაგრამ იცოდეთ, ჩვენი ვალია
მხოლოდ საკუთარ თავს ვეკუთვნოდეთ
და სასიკეთოდ დავმოძღვროთ ყველა,
უნდა ვიბრძოლოთ მისი გულისთვის,

ვიდრე გონებას არ განვუნათლებთ
იმ ხალხს, რომელსაც წარხოცეთ ძალა
და გაუყინეთ ძარღვებში სისხლი,
წაართვით ღონე, სურვილი, სიმხნე,
სული ჩაუხშეთ, დაუნაწევრეთ,
ფოლადივით რომ მთლიანი ჰქონდა!..
მაგრამ სულ მალე იქნება შესძრას
ჩვენი ქვეყანა ძახილმა „ომი!“

ფოგტი

ომი?!

ბრანდი

ჰო, ომი!

ფოგტი

მაგრამ თქვენ გახვალთ
ომში პირველი და დაეცემით.

ბრანდი

დაე ოდესმე გახდეს ნათელი:
დაცემა ნიშნავს დიდ გამარჯვებას.

ფოგტი

ბრანდ, გამოფხიზლდით, ძირს ჩამოცოცდით
ოჩოფეხიდან, ბედის სასწორზე
რატომ შეაგდეთ აწ ყველაფერი?

ბრანდი

ასე ვისურვე.

ფოგტი

და თუ წააგებთ,
წააგებთ მაშინ თქვენს სიცოცხლესაც.
თქვენ გაქვთ უნარი, ტალანტი დიდი

და ყოველგვარი დოვლათიც ახლა
გადმოგეცემათ დედათქვენისგან.
გყავთ შვილი, ცოლი, ძვირფასი ძალზე,
მითხარით, რალა არ გაგაჩნიათ!

ბ რ ა ნ დ ი

თუ ავირჩიე მაინც წამება
და შევაქციე ყველაფერს ზურგი,
როგორც მიბრძანებს მოვალეობა?

ფ ო გ ტ ი

ფუჭად ჩაგივლით სულ ყველაფერი.
როს გემუქრებათ ყინული, თოვლი,
ვით გააჩაღებთ აქ ომის ხანძარს?
აი, სამხრეთი კი სხვა საქმეა,
იქ ხალხი დადის თავაწეული
და უფლებაც გაქვს დიდ ყრილობაზე
ეს სისხლის დაღვრის საკითხი დასვა, —
ჩვენ კი ოფლსა ვღვრით და არა სისხლსა:
ამ სალ კლდეებზეც კი მოგვყავს პური.

ბ რ ა ნ დ ი

დავრჩები აქ, ჩემს მშობლიურ სახლში,
სწორედ აქედან დავიწყებ ომსა.

ფ ო გ ტ ი

მიხვდით, მოგელით სასტიკი მარცხი
და ყოველივეს დაჰკარგავთ ქვეყნად.

ბ რ ა ნ დ ი

თუ დავიხიე, ჩემს თავსა ვკარგავ!

ფ ო გ ტ ი

პურის ჭამაშიც ბრალია ერთი.

ბ რ ა ნ დ ი

ჩემს გზას რჩეულნი გამოჰყვებიან.

ფ ო გ ტ ი

უმრავლესობა კი ჩემთან არის.

(გადის.)

ბ რ ა ნ დ ი

(თვალს გააყოლებს)

აი, ის — ხალხის ნამდვილი შვილი,
სამართლიანი, ჭკვიანი, ფრთხილი,
მუდამ მზად მყოფი დასახმარებლად,
მაგრამ ყველასთვის — უბედურება.
ყინვა, გრიგალი და სვლა ყინულთა,
ჟამი, შიმშილი, ზვავი თუ შვავი
მაგის ნახევარ უბედურებას
გეო დამართებენ ხალხს მთელი წელი.
სტიქია ოდენ სიცოცხლეს გვტაცებს,
ის კი ყოველგვარ აზრს გვიკლავს თავში,
ყოველ სიბნელეს გვიჩლუნგებს, გვისპობს,
ყოველ მხიარულ სიმღერას გვიხშობს
სულშეხუთული ქოშინი მისი!
ბევრი ღიმილი წარხოცა ბაგეთ,
გულებს ჩაუქრო ცეცხლი ბრიალა
და სულის შიში თუ სიხარული,
როსმე გმირობად რომ იქცეოდა,
მოსპო, უგულოდ გაანიავა...

(ანაზღეული შიშით.)

შიკრიკი არ ჩანს, არ გამოგზავნა?

ბადის გალავანთან მოდგება ექიმი.

აი ექიმი!

(გაეშურება შესახვედრად.)

რასა იქს ღედა?

ე ქ ი მ ი

უფლის სამსჯავროს წინაშე წარსდგა.

ბ რ ა ნ დ ი

გარდაიცვალა! ნანობდა?

ე ქ ი მ ი

არც კი:

თავის სიტყვაზე იდგა ჭიუტად,
ვიდრე არ დაჰკრა საათმა მისმა.

ბ რ ა ნ დ ი

(შექრწუნებული გამტერებით იცქირება წინ)
მაშ წაიწყმიდა მოხუცმა სული?

ე ქ ი მ ი

ვინ იცის, ეგრე გულგრილი, მშრალი
კანონით არც კი განსაჯონ იგი,
ვით თქვენ გგონიათ.

ბ რ ა ნ დ ი

(წყნარად)

რა სთქვა მაინცა?

ე ქ ი მ ი

წაიხურჩულა: „ღმერთი როდია
ისე სასტიკი, ვით ჩემი შვილი!“

ბ რ ა ნ დ ი

(გაწამებული დაეშვება სკამზე)

ცოდვებით სავსემ სიკვდილის პირას
მაინც იცრუა, იცრუა ისევ!

(ხელებში ჩაირგავს თავს.)

ე ქ ი მ ი

(მიუახლოვდება, ყურადღებით დასცქერის და
თავს აქნევს)

გნებავთ ჩვენს დროში გადმოიტანოთ
წლები, ჩავლილნი დიდი ხნის წინათ;
მაინც გწამთ, როგორც ბიბლიაშია,
უფლის და ხალხის კავშირი მტკიცე.
მაგრამ ყველა დრო თავისას ითხოვს,
აღარ გვაშინებს ცეცხლის მახვილი,
არც ზღაპრები გვწამს, — ჰუმანურობა —
აი, რა არის ახლა მთავარი.

ბ რ ა ნ დ ი

(შეხედავს ექიმს)

ჰუმანურობა! — მყვირალა ფრაზა
და ფუჭი აღთქმა მთელი ქვეყნისა!
თვის უღონობას, ასწიოს ტვირთი,
ყოველი მხდალი ამ სიტყვით ნიღბავს,
უმაქნისობაც ამ სიტყვით ცდილობს,
რომ სიზარმაცე დაფაროს თვისი,
ფარივით გვიცავს გასაჭირისგან,
რომ დავარდვიოთ აღთქმა ადვილად
და პაწაწინა ქონდრის კაცებმაც
შექმნან ამგვარი კაცთმოყვარება.
იყო თუ არა ჰუმანიური
ღმერთი, ქრისტე რომ გააკრა ჯვარზე?
უხერხულად არ ჩასთვლიდა განა
ეგ თქვენი ღმერთი, რომ მოწყალება
მოელო მასზე, შემდეგ კი ისევ
მონანიების ეს მთელი საქმე
დიპლომატიურ გზით გადაეჭრა?

(ცვლავ ხელებში ჩაირგავს სახეს და ხის მწუხარედ დაღუმებული.)

ე ქ ი მ ი

(წყნარად)

ო, იმძვინვარე, სნეულო გულო,
ახლა ტირილი გმართებდა უფრო.

ა გ ნ ე ს ი

(გამოდის კიბეზე, ფერმკრთალი, შეშინებული და წასჩურჩულებს ექიმს)
ჩქარა!.. წამომყეთ!..

ე ქ ი მ ი

სად, პატარასთან?

რასა იქს ბავშვი?

ა გ ნ ე ს ი

წუხილი, შიში
მტანჯავს, გულს მიფლეთს ისე, ვით გველი.

ე ქ ი მ ი

რატომ?

ა გ ნ ე ს ი

(ეწევა მკლავზე)

ო, წამო!.. წამო ახლავე!

«ორივენი შედიან სახლში ისე, რომ ამას ბრანდი ვერ შენიშნავს».

ბ რ ა ნ დ ი

(გაშტერებით იცქირება წინ და ნელი ხმით წარმოთქვამს)
და მოკვდა ისე, როგორც ცოცხლობდა,
იგი გარეშე მონანიების...
იქნებ თვით ღმერთმა მანიშნა ამით?
მე დავიბრუნო უნდა ის განძი,
მან რომ გაჰფანტა მთელ ქვეყანაზე.
ათეზის სირცხვილი იქნება ჩემთვის,
თუ შემეშინდა და ავკანკალდი.

(წამოდგება.)

ამიერიდან შვილური ვალოთ
მშობელ მხარეში იდექი მტკიცედ.
შედი ბრძოლაში, ვით ჯვაროსანი.
თუ დაეცემი, გახრწნილ სხეულზე
შენ ამაღლდები უკვდავი სულით.
ღმერთმა მიბოძა სიტყვის მახვილი
და ცხარე რისხვა, ვითარცა ჯილდო,
იმ მთას დავანგრევ, ვინ შემაჩერებს!

ე ქ ი მ ი

(ავნესთან ერთად გამოდის კიბეზე აჩქარებით და ყვირის)

ახლავე გასწი! დაკეტე სახლი!

ბ რ ა ნ დ ი

ვრჩები, თუნდ აქვე დამეცეს მეხი.

ე ქ ი მ ი

მაშ შენს ბიჭუნას სიკვდილი ელის!

ბ რ ა ნ დ ი

აღფს? ჩემს ბიჭუნას? რა მწარედ ხუმრობ.
ოჰ, ჩემო შვილო!

(შინ შესვლას დააპირებს.)

ე ქ ი მ ი

(შეაჩერებს)

არა, მოიცა!

თქვენთან ვერ აღწევს ნათელი მზისა.
აქ პოლუსიდან გრიგალი მოჰქრის
და ფოჩებივით ჰკიდია ნისლი.
ერთი ასეთი ზამთარიც კიდევ, —
დაჭკნება მისი სიცოცხლე ნაზი.
შორს, ბრანდ, აქედან, ხსნა წასვლაშია,
იჩქარე, ნულარ დაავიანებ.

ბ რ ა ნ დ ი

დღესვე!.. საღამოს!.. ამ საათშივე!
ის უნდა დადგეს ჯანმრთელი ბიჭი!
მყინვარებიდან ვერ დაუბერავს
იქ ქარი ბავშვის პატარა მკერდსა!
სძინავს. ჩაიკარ ის მკერდში ნაზად,
შორს ამ თოვლისგან. ამ კლდეებისგან!
ოღონდ მოვასწროთ, აგნეს, როგორმე,
სიკვდილი ბადეს ქსოვს მის გარშემო!

ა გ ნ ე ს ი

გული მიწუხდა, მაგრამ ყველაფერ
უბედურებას ვერა ვხვდებოდი...

ბ რ ა ნ დ ი

(ექიმს)

მაგრამ თქვენ გჯერათ, რომ გადარჩება,
თუკი ახლავე შორს გავიქცევით?

ე ქ ი მ ი

სიცოცხლეს, რომელს დედ-მამა იცავს
დღეცა და ღამეც, — არ ელის საფრთხე.
ნუ გეშინიათ, იგი სულ მალე
ისევ დაიწყებს გამოკეთებას.

ბ რ ა ნ დ ი

გმადლობთ, ექიმო!

(აგნესს.)

შეფუთნე უფრო
თბილად ბუმბულის საბანში ბავშვი,
ფიორდიდან ხომ, იცი, ყოველ წუთს
საღამოს ცივი ქარი უბერავს...

ა გ ნ ე ს ი შედის სახლში

ე ქ ი მ ი

(გაჩუმებული ათვალეირებს ბრანდს, რომელიც გაშტერებით იცქირება ოთახში ღიად დარჩენილი კარიდან, შემდეგ მიდის მასთან, ხელს მხარზე დაადებს და ლაპარაკობს).

ულმობელი ხარ შენ ხალხის მიმართ,
ხოლო შენს თავთან დამთმობი წაქსვე.
მათთვის არასდროს არსებობს ბევრი
და არცთუ ცოტა, არამედ ასე:
ან ყველაფერი, ან არაფერი,
თუმცა გიღალატა სიმხნევემ უცებ,
როდესაც შენს შვილს მიერგო კენჭი.

ბ რ ა ნ დ ი

ეგ რასა ნიშნავს?

ე ქ ი მ ი

მშობელი დედა
გაანადგურეთ მრისხანე სიტყვით:
„დაიღუპები, სულ თუ არ გასცემ,
კუბოში უნდა ჩაწვე შიშველი!“
და იგივე ხმა ქუხდა, გრგვინავდა,
როს ირგვლივ ხალხი იტანჯებოდა.
მაგრამ თვით მოხვდით დაღუპულ გემში
და შურისგება, ვალები, ცოდვის
მონანიება ფუჭი გამოდგა
თქვენი დახსნისთვის, გადარჩენისთვის.
ქადაგებათა ზღვაში კი დიდხანს
თანამოძმეთა ამსხვრევდით გულებს,
აწ საქმე უკვე ეხება იმას,
რომ თქვენს ნაშიერს ეშველოს რამე!
უნდა გაიქცეთ, მოსცილდეთ მალე
აქაურობას, ცხედარს დედისას,
ადამიანებს, თვის მოწოდებას,
სამრევლოს, სულებს, იდეებს, აზრებს,
ახლავ წირვასაც აღკვეთავთ ალბათ!

ბ რ ა ნ დ ი

(სასოწარკვეთილი თავზე ხელს იტაცებს, თითქოს აზრები მოიკრიბაო)
და ვ ბ რ მ ა ვ დ ი თუ ბრმა ვ ი ყ ა ვ ი წინათ?

ე ქ ი მ ი

მე ვხედავ თქვენში აწ მხოლოდ მამას
და არცა გკიცხავთ ამის გულისთვის:
დიდება ახლა თქვენში მეტია,
ვიდრე ის იყო მებრძოლ ტიტანში!
მშვიდობით! მხოლოდ სარკეს გთავაზობთ,
შიგ ჩაიხედეთ, სთქვით ამოხვრით:
„აი ტიტანი, მებრძოლი ღმერთთან!

(გადის.)

ბ რ ა ნ დ ი

(ერთ წუთს გაოგნებული იტყობება წინ, მერე კი უცებ წამოიძახებს)
როდის დავბრმავდი? ა ხ ლ ა თუ უ წ ი ნ ?

ა გ ნ ე ს ი გამოდის ოთახიდან, პალტოჩაცმული, ხელში ბავშვი უპყრია; ბრანდი ვერ
ამჩნევს მას. აგნესს სურს გამოელაპარაკოს ბრანდს, მაგრამ შიშით თავზარდაცემული
შეჩერდება, როცა მისი სახის გამომეტყველებას შენიშნავს. ამ დროს ბაღის კიშკრიდან
აჩქარებით შემოდის კაცი. მზე ჩადის.

კ ა ც ი

გესმის, პრესტ, შენ გყავს სასტიკი მტერი!

ბ რ ა ნ დ ი

(გულზე ხელს მიიღებს)

ღიას, აქ...

კ ა ც ი

იგი ჩვენი ფოგტია.
არ დაგიმალავ, შენმა ნათესმა
კარგად იხარა, გაიჭეჯილა,

ვიდრე ისევ არ გათელა ფოგტმა
ღვარძლიან ხმებით: რომ შენი სახლი
მიტოვებული დარჩება თითქოს
და ზურგს შეაქცევ მშობლიურ კუთხეს,
როგორც კი დედა გარდაგეცვლება.

ბ რ ა ნ დ ი

რომ ასეც იყოს?

კ ა ც ი

მე კარგად გიცნობ
და ვიცი, ეს ხმა რატომ იზრდება:
ფოგტს გზას უღობავ და იცის, პრესტის
მოდრეკა არის შეუძლებელი, —
აი მიზეზი ყველაფერ ამის.

ბ რ ა ნ დ ი

(გაუბედავად)

და მაშინ — ეგ ხმა თუ მართალია?..

კ ა ც ი

შენ გიცრუვნია უღმერთოდ მაშინ!

ბ რ ა ნ დ ი

მე მიცრუვნია?

კ ა ც ი

შენ ხომ გვითხარი,
სასტიკ ბრძოლისკენ მიწვევსო ღმერთი;
რომ შენი სახლი სწორედ აქ არის
და შენც აქედან ომს დაიწყებდი,
რომ თავის რწმენას არვინ ღალატობს,
თუნდაც დაუდგეს სასტიკი წუთი.
მაგრამ ბრძოლაა საჭირო, შენ ხომ
მიზნად ისახავ სიცრუე მოსპო:

ნათლის სვეტივით ჩაგვიდგა გულში
ნათქვამი შენი, ვგიზგიზებთ, ვიწვით!

ბ რ ა ნ დ ი

მაგრამ არ ესმის ბრბოს სიმართლის ხმა,
მაღალ გრძნობისთვის ჩაკეტა გული.

კ ა ც ი

შენ უკეთ იცი — ბევრჯერ დაანთე
ჩვენ შორის შუქი ცხოველი მზისა!

ბ რ ა ნ დ ი

ბევრში კი ღამე გამეფებულა.

კ ა ც ი

შენ ჩვენი მზე ხარ, — გვინათებ ღამით,
მაგრამ თუმცა უკეთ მოგეხსენება,
არა გვჭირდება აქ ანგარიში,
და მე, უბრალო ადამიანი,
ვამბობ: გაიქეც, თუ შეგიძლია.
სული მევსება თანდათან შუქით,
მაგრამ არ ვიცი წერა და კითხვა.
წყვდიადიდან რომ ამომიყვანე,
მაშ, მიმატოვე, თუ ძალგიძს, ახლა.
არა, ბაგირი მაგრად მიჭირავს,
გაგიშვა, საით წავიდე მაშინ.
მშვიდობით! დინჯად მოველი პასუხს —
კვლავ ჩემთანაა პრესტიჯ და ღმერთიც.

(გადის.)

ა გ ნ ე ს ი

(გაუბედავად)

გაფითრდი, პირი დაგიღრეჯია,
საშინელი რამ გასურს მითხრა თითქოს.

ბ რ ა ნ დ ი

(ფიქრებში ჩაძირული)

ძლიერი სიტყვა კლდის ექოსაგან
ათასგზის ძლიერ გუგუნებს გულში.

ა გ ნ ე ს ი

(ერთი ნაბიჯით მიუახლოვდება)

მე მზად ვარ.

ბ რ ა ნ დ ი

რისთვის?

ა გ ნ ე ს ი

(რაც შეუძლია ხმამაღლა)

შორს ამ სიკვდილის

ბნელ ბუნაგიდან სიცოცხლისაკენ,
მხოლოდ და მხოლოდ ეს მართებს დ ე დ ა ს.

გ ე რ დ ი მორბის გზაზე გაღავნის იქითა მხარეს და ბალის ჭაშკართან შეჩერდება

გ ე რ დ ი

(ტაშს უკრავს და ყვირის მეტისმეტად გახარებული)

ვერ დაინახეთ, თქვე სულელებო?
აქედან უკვე გაფრინდა პრესტი!
მაღალ ბორცვებსა და გორაკებზე,
თითქოს იყოსო ეშმაკთა ბუდე,
ქონდრისკაცები, კუდიანები
დაფუსფუსებენ, შავნი და ავნი, —
რარიგ ურტყამენ ზქებს ერთურთს თხები,
თვალი კინაღამ არ გამომთხარეს
და ნახევარი წამართვეს სული,
თუმც, რა მაკლია, აღარც ვკითხულობ,
ხომ მრჩება კიდევ მე ბევრი რამე.

ბ რ ა ნ დ ი

კარგად დაფიქრდი, რას ამბობ, გოგო,
ვერ მხედავ, ვდვავარ აქ, შენს წინაშე!

გ ე რ დ ი

შენ? დიახ, მაგრამ არა ხარ პრესტი!
გაფრინდა უკვე გეზელი ჩემი
და მიატოვა მწვერვალი შავი.
შმაგი, ბოროტი, უნაგრიანი
მოჩანდა მხარე, მთლად სავსე ქაცვით,
მასზე, ზემოდან, ვიცანი, იჯდა
და მიფრინავდა ის, ჩვენი პრესტი.
შენ კი ხარ მისი აჩრდილი მხოლოდ.
ურდულგაყრილი, მიტოვებული
აწ ცარიელი დგას ეკლესია.
ჩემს ეკლესიას ეწვიეთ ახლა,
იქ თქვენ დაგხვდებათ ახალი პრესტი,
უფრო დიდი და უფრო ძლიერი,
ახლა ის სწირავს, მსახური უფლის,
თეთრ სამოსელში გამოწყობილი,
ზედ თეთრი ჭირხლი რომ მოჰფრქვევია.
და ჩემი პრესტი იქ ისე გალობს,
მისი ხმა ესმის მთელ დედამიწას.

ბ რ ა ნ დ ი

შეშლილო სულო, ამ სასტიკ დღეში
ნუთუ ჩაგაგდო შენივე კერპმა?

გ ე რ დ ი

(შემოდის ბაღში)

კერპმა? კერპმაო? — ეს რაღა არის?
იქნებ რაიმე გასართობია?
ხან დიდი და ხან პატარა ნივთი,
მუდამ ოქროსი, ჭრელი და ნაზი?
კერპმა? მოიცა... ძლივს გამახსენდა...

აქ მოიხედე, ბავშვის ფეხს ხედავ,
ან ხელს, პაწაწას? აი, ეს ჩვარი
ნაზი ქსოვილით ეხვევა თითქოს
ტკბილად მძინარე ყმაწვილის სხეულს.
გამოიღვიძა, შეშინებული
რაღაცას მალავს! შეხედე ერთი!
აი, ის არის. ის არის — კერპი!

ა გ ნ ე ს ი
(ბრანდს)

ძალგიძს იტირო, ილოცო ახლა?
საცოდობამ დამიწვა სული.

ბ რ ა ნ დ ი

ვაი ჩვენ, აგნეს, ეს ღვთის ხელია, —
უკვე დამთავრდა ჩვენი სიზმარი.

გ ე რ დ ი

გესმით, ამ ველურ და მთიან მხარეს
ისევ და ისევ რეკავენ ზარებს,
შავი ლენტვიით მოერთყა ტაძარს
იქ სოფლებიდან მოსული ხალხი.
აგერ, ცეკვავენ კუდიანები,
პრესტი რომ წინათ ახრჩობდა ზღვაში;
დავლურს უვლიან ქონდრისკაცებიც,
უწინ მიწაში ჩამარხულები
კვლავ ამომძვრალან ისინი ზევით,
ადამიანებს რომ ავნონ რამე, —
ვერ დაიჭირა ისინი კუბომ,
ცივები, სველნი, მოთენთილები
კვლავ ცოცხლდებიან ტროლთა შვილები,
წინ მოძვრებიან ნაჩვრეტებიდან
და წრიბინებენ: „დედიკო! მამა!“
ქალი და კაცი, ცოლი თუ ქმარი
ყველას, ვით თავის თანატოლს, ხვდება;
დედაკაცები კი აწოვებენ

ძუძუს მათ ბავშვებს, მიცვალებულთა, —
წინათ ტაძარში საკუთარ შვილის
მოსანათლავად ასე ამაყად
არ მოდიოდნენ დედა და მამა.
აი აქ როგორ ცხოვრობენ ახლა,
როდესაც პრესტი წავიდა ჩვენგან.

ბ რ ა ნ დ ი

შორს გამეცალე, უსაშინლესო
ჩვენებავ ღამის.

გ ე რ დ ი

ეს ის იცინის!

იგი გზის პირას დამჯდარა ახლა,
გაბრაზებული წვერს უთლის კალამს
და ყველას თავის დავთარში იწერს,
ვინაც კი ზევით, მთებისკენ, მიდის.
ჰე, გაკრეფილა მრევლი მთლიანად.
თქვენი ტაძარი დგას ცარიელი,
აღარც მრევლია და აღარც პრესტი.

(გადახტება ბალის გალავანზე და კლდეებს შორის მიიმალება.)

ღუმილი გამეფდება.

ა გ ნ ე ს ი

(მიუახლოვდება ბრანდს და ყრუ ხმით მიმართავს)

ღრო არის უკვე, გავუღვეთ გზასა...

ბ რ ა ნ დ ი

(დაჟინებით მიაშტერდება)

გზა საით მიდის?

(მიუთითებს ჯერ ბალის ჭიშკარზე, მერე კი სახლის კარზე.)

აქეთ, თუ იქით?

ა გ ნ ე ს ი

(შეშინებული უკან დაიხევს)

ბრანდ, შენი შვილი...

ბ რ ა ნ დ ი

(მიდის მასთან)

პასუხი გამეც!

ვიყავ თუ არა მე აქ ჯერ პრესტი,
შემდეგ კი მამა?

ა გ ნ ე ს ი

(ისევ უკან დაიხევს)

ეგ რა კითხვაა?

ვერ გაგცემ პასუხს, თუნდაც ახლავე
დამმეხოს ზეცამ.

ბ რ ა ნ დ ი

(ისევ მიდის მასთან)

აქ მხოლოდ დედა

წყვეტს ყოველივეს — შენზეა სიტყვა.

ა გ ნ ე ს ი

შენ მუდამ ჩემი მბრძანებელი ხარ,
ცოლმა კი უნდა უსმინოს ქმარსა.

ბ რ ა ნ დ ი

(ცდილობს ხელზე ხელი სტაცოს)

გამომართვი ეს წამების თასი!

ა გ ნ ე ს ი

(დაიწევს ხის უკან)

მის გამორთმევას ვერ შესძლებს დედა.

ბ რ ა ნ დ ი

მე უკვე მესმის შენი ბრძანება.

ა გ ნ ე ს ი

(გარკვევით)

გვაქვს კი უფლება არჩევანისა?

ბ რ ა ნ დ ი

ბრძანება უკვე გამკაცრდა ორგზის.

ა გ ნ ე ს ი

გჯერა თუ არა დანამდვილებით,
რომ ახლა თვითონ უფალმა გიხმო?

ბ რ ა ნ დ ი

დიახ!

(მაგრად სტაცებს ხელს ხელზე.)

მაგრამ შენ, შენ გადაწყვიტე
სიკვდილ-სიცოცხლის საკითხი ახლა.

ა გ ნ ე ს ი

დავემორჩილოთ უფლის ბრძანებას.

(ბაუზა.)

ბ რ ა ნ დ ი

დრო არის უკვე გავუდგეთ გზასა.

ა გ ნ ე ს ი

(თითქმის ჩურჩულით)

რომელ გზას?

ბრანდი ღუმს.

(მიუთითებს ბაღის ჭიშკარზე.)

ამას?

ბ რ ა ნ დ ი

(მიუთითებს სახლის კარზე)

არა, მეორეს.

ა გ ნ ე ს ი

(ხელში აიტაცებს ბალსს)

ოჰ, ღმერთო ჩემო! ყველაზე დიდ მსხვერპლს
ვწირავ მე ახლა მოწყალე ზეცას, —
შემაგნებინე ეს მძიმე ვალი!

(შედის სახლში.)

ბ რ ა ნ დ ი

(ერთ წამს გაშტერებული იცქირება წინ, შემდეგ აქვითინდება, ხელებს წაიშენს
თავში, კიბეზე დაეცემა და შესძახებს)

ო, მაცხოვარო, ჩემს გონებას მოჰტინე შუქი!

მ ე ო თ ხ ე მ ო ქ მ ე ღ ე ბ ა

შობის დღესასწაული მღვდლის სახლში.

სცენა წარმოადგენს ბნელ ოთახს; უკანა კედელში კარია დატანებული; ერთი მხრიდან ფანჯარაა, მეორედან კი — გვერდით ოთახში გასასვლელი კარი.

ა გ ნ ე ს ი

კიდევ არა ჩანს, არა და არა,
ოჰ, რა ძნელია, ისევ და ისევ
ელოდო მთელ დღეს, ეძახო, უხმო,
მაგრამ პასუხი არავინ გაგცეს!
თოვლი მოვიდა, ფაფუკი, თეთრი,
და ნაზი შალი შემოახვია
სახურავს ძველი ეკლესიისას.

(მიაყურადებს.)

სსსუ... ბალის ჭიშკრის ჭრიალი მესმის
და კართან კაცის ნაბიჯი მტკიცე.

(მიეშურება კარისკენ. აღებს.)

აჰ, ეს შენა ხარ? შემოდი ჩქარა!

ბ რ ა ნ დ ი შემოდის თოვლის ფიფქებით დაფარულ, სამგზავრო ტანსაცმელში გამოწყობილი, რომელსაც შემდეგ გაიხდის. აგნესი მოეხვევა.

რა ძლიერ დიდხანს არ იყავ შინა!
ნუ მიმატოვებ ამდენ ხანს მარტოს, —
ო, ამ საშინელ ჩვენებებს ღამის
მე, მარტოდმარტო, ვერ მოვიცილებ
ო, ის დღეები, მერე როგორი,
და ღამე მისი გარდაცვალების...

ბ რ ა ნ დ ი

მე კვლავ შენთან ვარ, ძვირფასო ჩემო.

(ანაებს ერთ-ერთ სანთელს, რომელიც მკრთალ შუქს მოჰფენს ოთახს.)

რა ფერმკრთალი ხარ...

ა გ ნ ე ს ი

უძილობა მკლავს,

სულ აქეთ-იქით დავაწრწი და გნაღვლობ.

აი გვირგვინი დავწანი, თუმცა

მწვანე ტოტები ცოტალა მქონდა,

მაგრამ ისინი ზაფხულიდანვე

შემოვიწახე ამ ნაძვის ხისთვის.

ეს მ ის ი ბუჩქი იყო, — ახლა კი

წაიღო მანვე, როგორც გვირგვინი!

(ქვითინი წასკდება.)

ო, ღმერთო ჩემო, ეს ცივი თოვლი

ჰფარავს მის ბინას...

ბ რ ა ნ დ ი

არა, მის საფლავს.

ა გ ნ ე ს ი

ეგ სიტყვა როგორ მაშინებს, მზარავს...

ბ რ ა ნ დ ი

რა საჭიროა მოთქმა და ცრემლი!

ა გ ნ ე ს ი

სწორი ხარ, სწორი, მაგრამ ასე მსურს,

ჩემო ძვირფასო, შენც მომითმინე,

ჭრილობა ჯერ არ მომშუშებია

და სისხლისაგან მეცლება გული...

მთლიანად დაშრა სიცოცხლის წყარო.

მე შვებით მერეც ამოვისუნთქავ,

როს ეს დღეები ისე გაივლის,
როგორც სიზმარი, ჩადგება ღელვა,
გაქრება ქაფი, მისწყდება კვნესა...

ბ რ ა ნ დ ი

უფლის დღეს ასე სცემენ პატივსა?

ა გ ნ ე ს ი

არა, მაგრამ ნუ გამიბრაზდები:
ერთი წლის წინათ მშობლიურ სახლში
იყო ჯანმრთელი და ბედნიერი,
ახლა კი იგი...

(შეკრთება, თითქოს ძრწის იმ სიტყვის წინაშე, რომელიც უნდა წარმოითქვას.)

ბ რ ა ნ დ ი

(გარკვევით)

წევს სამარეში.

ა გ ნ ე ს ი

(შეჰკივლებს)

ნუ ამბობ მაგას.

ბ რ ა ნ დ ი

არა, უნდა ვთქვა,
რადგან ამის თქმა გაშინებს ძლიერ.

ა გ ნ ე ს ი

ეგ სიტყვა შენც ხომ ძლიერ გაწამებს,
მაგრამ არ მიმხელ, მიმალავ მუდამ.
ოფლს დაუფარავს მკმუნვარე შუბლი, —
აი, მაგ შენი სიმშვიდის ფასი!

ბ რ ა ნ დ ი

ო, არა, შუბლი, ნამდვილად ვიცი,
მე დამისველა ფიორდის შხეფმა.

ა გ ნ ე ს ი

თვალეზე ცრემლის წვეთები გადგას,
ეგაც ფიორდის შხეფია ნუთუ?
არა, წვეთები თბილი ჩანს ძალზე! —
სითბო გადასცა მათ შენმა გულმა.

ბ რ ა ნ დ ი

აგნეს, ძვირფასო მეუღლე ჩემო,
ვიყოთ ორივე მტკიცე, ძლიერი,
დავძლიოთ შიში და მიზნისაკენ
გავიჭრათ ერთად ფეხაწყობილნი.
ო, რა მამაცი ვიყავი ზღვაზე
იმ ქარიშხალში, ბარჟაზე მდგარი,
როცა გვიტევდა გრიგალი მკაცრი,
ეხეთქებოდა ტალღები ბრაგებს
და სეტყვასავით გვაყრიდა შხეფებს.
აღარ ისმოდა ღუზის ხრიალი
და არც ხმაური გემსართავისა.
იქ ყველაფერი გრგვინავდა, დუღდა,
იღუნებოდა ანძა ჭრიალით
და ჰფლეთდა ქარი ჩვენს თეთრ იალქანს.
ნამსხვრევეებს ჰყრიდა ტალღების ქაფში.
მთიდან დაიძრა ზვავები გრგვინვით
და მენიჩბენი, ვით რვა ცხედარი,
ხოფსჩაფრენილნი გაქვავდნენ იქვე.
წამსვე დავდექი საჭესთან მაშინ,
მათ ვამხნევებდი, მოვუწოდებდი,
რადგან ვიცოდი, ჩემს მოწოდებას
ხელი უფლისა ლოცავდა თვითონ.

ა . გ ნ ე ს ი

გრიგალთან დავა უფრო ადვილი
არის, ძვირფასო, ვიდრე სიცოცხლე
გაატარო სულ ტანჯვით და ბრძოლით.
მაგრამ, მეუღლე, დაფიქრდით ჩემზეც:

სწორედ იმგვარად, როგორც ჩიტები,
ხეზე შემსხდარნი გამთენიისას
ქღურტულს, გალობას იწყებენ ხოლმე,
ამ სიჩუმეში მარტოდ შთენილი
ყელზე მომდგარი მწარე ღიღინით
დარდს ვერ ჩავიხშობ, ვერ მოვკლავ დროსა.
ვერც ვხედავ ისეთ ბრწყინვალე საქმეს,
რომ გამიტაცოს, გამომაცოცხლოს;
უმაქნისია აქ ჩემი ხვედრი,
ამ გამოკეტილ ოთახებს შორის...
აბა მითხარი, ვით დავიფიქრო?

ბ რ ა ნ დ ი

უმაქნისია აქ შენი ხვედრი?
შენი? მართლაც რომ, ის შენს წინაშე
არა ყოფილა ჯერ ასე დიდი.
უბედობის ჟამს მიგრძნია ხშირად,
სულს მწუხარება გვიჩვილებს დიდად
და თხოულობენ თვალები ცრემლებს;
თითქოს ინგრევა სასტიკი ზღუდე,
ტირილი თითქოს გვიმშვიდებს გულსა.
მისმინე, აგნეს, ასეთ წუთებში
უფალს სულ ახლოს ვხილულობ ხოლმე,
ვფიქრობ, საცაა მივწვდები-მეთქი,
ვიხილავ უფრო ნათლად და ახლოს.
ვხარბობ, მწყურია გაუთავებლად
დავემხო მის წინ, მივეყრდნო მკერდზე,
ყოველთვის, ყველგან ვიყო მე მასთან, —
კეთილი მამის ძლიერ ხელს ვეპყრა.

ა გ ნ ე ს ი

ბრანდ, რაკი ხედავ ღმერთს ეგრე ახლოს
და სიხარულით ისწრაფი მისკენ,
მაშინ უცქირე ღმერთს, როგორც მამას,
და არა ისე, — ვით მბრძანებელსა.

ბ რ ა ნ დ ი

ვერა, ვერ ვბედავ, ვერ ვბედავ, აგნეს,
უფლის ტახტისკენ გზა გადავიჭრა,
ახლა ყოველთვის ძლიერს, მრისხანეს
ღმერთს უნდა უხმოს ადამიანმა,
თორემ დაკნინდა ეს საუკუნე.
შენ ძალგიძს მასში იხილო მამა,
შეხედო უფლის შუქმოსილ სახეს
და, როგორც შვილი, ჩაეკრა მკერდში,
რომ დაივიწყო წუხილი, შიში,
ძირს ჩამოეშვა მტკიცე, ძლიერი,
გაბრწყინებულმა სამოთხის შუქით
გამიცისკროვნო მწუხარე სული,
საბრძოლველად რომ გავწიოთ ერთად.
ხომ ხედავ აგნეს, რა ბრძნული აზრი
ჰქონია თურმე ჩვენს ქორწინებას:
მე ვებრძვი ქვეყნად ბნელეთის ძალებს,
შენ კი ჭრილობებს მიკურნავ სწრაფად.
მას აქეთ, როცა აქციე ზურგი
ქვეყნიურ ფუსფუსს, ამა ა ზრუნვას
და მძიმე ხვედრი ამოირჩიე, —
ხარ ახლა ჩემი ერთგული ცოლი, —
მშვენივრად უწყი, რასაც გაჰბედავ
და თვით უფალმა რისთვისაც გიხმო:
უნდა ვიბრძოლო გამარჯვებამდე
და ან დავეცე, ვითარცა მსხვერპლი.
ჰოდა, სიცხეში თუ მკაცრ ყინვაში
დადლილს, დაქანცულს რომ მომაწოდო
თასი გულწრფელი სიყვარულისა,
გამაგრილებელ სასმელით სავსე,
და დაღუნულმა ჩემს სასთუმალთან
შარავანდივით მოავლო ჯავშანს
სიყვარულის და სინაზის შუქი, —
ეს როდი არის პატარა საქმე.

ა გ ნ ე ს ი

რისი ქმნაც უნდა არ გადავწყვიტო,
არ შემიძლია — მღალატობს ძალა,
ჩემი ფიქრები, როგორც ყლორტები
ერთუროს ჩაეწნა, შეიკრა ერთად,
სულს დაეუფლა სიზმარი ავი.
მო, დამანებე წუხილი ჩემი,
მიშველე, უკეთ რომ გავერკვიო
ჩემს ტკივილშიც და ჩემს მძიმე ვალშიც!
წუხელ, როდესაც შინიდან გახველ
იმ ცუდ ამინდში, იმ ქარიშხალში,
იგი მაშინვე მოვიდა ჩემთან, —
ლაწვებლაჟლაჟა, საღ-სალამათი,
მაგრამ ჩაცმით კი არა ეცვა რა,
მარტო იმ მოკლე ხალათის გარდა.
მოვიდა იგი ჩემს საწოლთან და
გამომიწოდა ფუნთუშა ხელი,
გამიღიმა და მიწოდა დედა,
მევედრებოდა თითქოს: მცივაო,
მიშველე რამე... მე ვნახე იგი —
ჩვენი საბრალო, პატარა ბავშვი.

ბ რ ა ნ დ ი

აგნეს!

ა გ ნ ე ს ი

იქ ცივა და წყვდიადია!
დაზრება იგი ბურბუშელებზე
ასეთ ყინვასა და ქარიშხალში!..

ბ რ ა ხ დ ი

კუბოში მხოლოდ გვამია მისი,
სული კი ცისკენ გაფრინდა უკვე.

ა გ ნ ე ს ი

ო, ნუ დასცინი ჩემს ცხარე ცრემლებს,
ნუ ავსიტყვაობ, ძვირფასო ასე!
შენ რომ გულგრილად უწოდე გ ვ ა მ ი,
მუდამ იქნება ის ჩემი შ ვ ი ლ ი.
ერთუროთისგან რომ ჰყოფ სულს და სხეულს,
არ შემიძლია გაბედვა მაგის...
და ალფი, თოვლში, კუბოში მწოლი,
იგივ ალფია, წასული ღმერთთან!

ბ რ ა ნ დ ი

წყლულს რომ სისხლი სდის, სჯობია უფრო,
ავადმყოფობა გაივლის მალე.

ა გ ნ ე ს ი

სწორია, მაგრამ შენც მომითმინე,
წინ გამიძელი და წამიყვანე
სიკეთისაკენ მიმავალ გზაზე,
ახლოს დამიდექ, ნუ ამაჩქარებ
და ხელი ნაზად გამომიწოდე.
შენი სიტყვა კი, ვით ქარიშხალი
თავს დამატყდება იმ წუთას, როცა
სულს სურს გადადგას ნაბიჯი უკვე,
რათა მიიღოს გვირგვინი ეკლის, —
ნუთუ არ იცი სიმღერა ნაზი,
რომ დააწყნაროს მშფოთვარე სული,
და არც სიტყვები, გამთბარი ასე
ნაზ ათინათით განთიადისა?
იქ, მალლა ცაში ზის შენი ღმერთი,
მძლავრი, მრისხანე, ვით დიდი მეფე,
რა ესაქმება, მითხარი ერთი
მას ჩემს წუხილთან, ჩემს პატარასთან?

ბ რ ა ნ დ ი

ის ხომ არაა, ვისაც ოდესღაც
შენც შეჰყურებდი იმედის თვალით?

ა გ ნ ე ს ი

არა, პირიქით, — არასდროს არა!
თუმცა ისეც კი მოხდება წამით,
მაინც გამიწევს იქითკენ გული,
სადაც შუქია, ნათელი დღისა...
თქმა ადვილია, საქმე კი — ძნელი.
ვრჩები კვლავ მარტოდ და უიმედოდ.
სულ ყველაფერი დიდია ჩემთვის:
შენ, შენი ვალი და მოწოდება,
შენი მიზანი და შენი საქმე,
შენი გზა, შენი სურვილი მტკიცე
და ნებისყოფა გაუტეხელი;
წუხილი, მწარე მოგონებები,
ფიორდი, ყველა გზის ჩამკეტავი,
თვით ეს წყვილია და მასთან ბრძოლაც...
აქ პატარაა ტაძარი მხოლოდ.

ბ რ ა ნ დ ი

(თავზარდაცემული)

ჩვენი ტაძარი? მერედა, რატომ?
აქ ყველაფერი დიდია, ის კი
პატარა მოჩანს, ცაში აჭრილი?

ა გ ნ ე ს ი

რატომ? თვითონაც არ ვიცი კარგად.
არა, გონებით ვერ ახსნი ამას.
არ გეუფლება განწყობილება,
მოგივლის და მსწრაფლ გაგივლის ისევ,
უცნაური და შეუმჩნეველი?
და მე, მხოლოდ მე, ასე ვგრძნობ ამას:
პატარა არის ჩვენი ტაძარი.

ბ რ ა ნ დ ი

მე ვიცი, ხალხიც ამასვე ფიქრობს,
ჩემს სამრევლოში ბევრს დაებადა
ამგვარი აზრი, ძვირფასო აგნეს.

თვით ისინიც კი, რომელთა სული
 წაწყმედილია და არც ფიქრობენ
 ოდესმე ცოდვის მონანიებას,
 გორიდან მაინც გადმომყვიროდნენ:
 „სადაგელია თქვენი ტაძარი!“
 და ჩვენი კუთხის ასობით ქალიც
 ადასტურებდა ამავე აზრსა —
 პატარა არის ძველი ტაძარი.
 მათი ხმა იყო ერთსულოვანი,
 ქალებს სჭირდებათ ტაძარი ვრცელი!
 აგნეს, მე ახლა თვალნათლივ ვხედავ,
 რომ წარმოგზავნა თვითონ უფალმა,
 ვით ანგელოზი მისი, რჩეული, —
 და მეც ძლივს მივხვდი, დღესღა შევძელი
 მეპოვა გზა იქ, სადაც აქამდე
 ვხეტიალობდი აზრდაბნეული.
 ვერ გადაგაცდენს ასეთი რამე...
 ო, პირველ დღესვე შენ დამანახვე
 სამყარო ნამდვილ შემოქმედების
 და ჩემს სულშიაც შენ ჩამახედე,
 მიჩვენე, რაც ვარ, ბოლოს და ბოლოს.
 ამით დაუდგე საზღვარი მტკიცე
 ჩემს უსასრულო ცად აღმაფრენას.
 აგნეს, შენ ახლაც წარმოთქვი სიტყვა,
 რომელმაც ვით მზემ, ახალი ძალით
 გამიცისკროვნა გზა ბუნდოვანი.
 აი გზაც: ჩვენ აქ ძალზე პატარა
 და უბადრუკი გვაქვს ეკლესია,
 მაშ ავაშენოთ სულ სხვა, ახალი.
 ჯერ კიდევ დღემდე ესოდენ ნათლად
 როდი მინახავს, რა მომცა ღმერთმა
 მე შენი სახით, ძვირფასო ჩემო.
 და გატაცებით ვლოცულობ ახლაც:
 „ო, ჩემთან დარჩი, სულ ჩემთან დარჩი!“

ა გ ნ ე ს ი

შევიშრობ ცრემლებს, დარდსა და ნაღველს
გავფანტავ დედის სათნო გულიდან.
ჩემი ხსოვნის კოშკს ყველა ურდულით
მაგრად დავკეტავ აკლდამის მსგავსად,
დე იწვეს ვრცელი ზღვა დავიწყებს
ჩემს და მას შორის ამიერიდან.
ბედნიერების წარბტაც სურათებს
ოცნებით აღარ გავეკიდები
და შენი ცოლი ვიქნები მხოლოდ.

ბ რ ა ნ დ ი

უნდა გავწიოთ დიდი მიზნისკენ!

ა გ ნ ე ს ი

მოეშვი ერთი მაგ სიმკაცრესა.

ბ რ ა ნ დ ი

თვითონ უფალი მიბრძანებს ამას.

ა გ ნ ე ს ი

შენ თვითონვე არ მითხარი მასზე,
რომ არ უარყოფს კაცთა გულისთქმას,
თუნდ იყოს სუსტი და უმნიშვნელო.

(წასვლას დააპირებს.)

ბ რ ა ნ დ ი

საით მიდიხარ?

ა გ ნ ე ს ი

(ღიმილით)

ბრანდ, ჩვენი სახლი
ოდესმე მაინც არ დავალაგო?
გახსოვს, შარშან რომ, შობის წინა დღეს
ბედოვლათობა მისაყვედურე?

ყველა სანთელი ავანთე მაშინ
და საშობაო ნაძვის ხე მოვრთე
ათასნაირი სათამაშოთი.
იმ დღეს, ისევე როგორც ნადიმზე,
ყველა მღეროდა და კისკისებდა.
ბრანდ, მინდა დღესაც რომ ყიკყიკებდეს
ყველა სანთელი ნაძვის ხის ირგვლივ.
მინდა ეს სახლი უფლის ზეიმზე,
როგორც ტაძარი, ლამაზად მოვრთო.
ღმერთი, თუ ჩვენთან შემოიხედავს,
ნახავს თვის მორჩილ ძესა და ასულს,
როგორ ისმენენ მის კურთხევასა.
მიხვდება, რომ მათ სცოდნიათ ისიც,
სიხარული არ გამოედევნათ
გულიდან მკაცრი სასჯელის გამო
ამ შობისწინა დღესასწაულზე.
შეხედე: ცრემლი გამიშრა უკვე!

ბ რ ა ნ დ ი

(მიიკრავს მკერდზე აგნესს, შემდეგ ისევ ხელს
გაუშვებს)

მაშ აღასრულე აწ შენი ვალი,
ააყიკყიკე სანთელი ყველა.

ა გ ნ ე ს ი

მივდივარ! შენ კი ტაძარს ააგებ,
ვიდრე მერცხლები მოფრინდებიან.

(გადის.)

ბ რ ა ნ დ ი

(თვალს გააყოლებს)

ამდენს ტანჯვასა და წამებაში
მაინც სავსეა კეთილი ნებით, —
მაგრამ ასუსტებს გულს მწუხარება,
თუმც თვითონვე სურს გაიღოს მსხვერპლი...

ო, ღმერთო, ჩვენთა სულთამხილავო,
შეეწიე და ნუ მისცემ ნებას
შესვას სამსალით აღსავსე თასი,
ნუ მოუვლინებ კანონის ავ ქორს
მეუღლეს ჩემსას, რათა სასტიკი
თვისი ნისკარტით დაფლითოს იგი
და დაეწაფოს მის თბილ სისხლს ხარბად...
აქ მტკიცედ ვდგავარ და გევედრები,
მე დამაკისრე ორმაგი ტვირთის
ტარება, მას კი მოწყალე ექმენ!..
შემოსასვლელ კარს აკაკუნებენ. შემოდის ფოგტა.

ფოგტი

აწ კი გესტუმრეთ დამარცხებული.

ბრანდი

დამარცხებული?

ფოგტი

დიახ, ნამდვილად.
გახსოვთ, იმ ზაფხულს ამ მიდამოდან
თქვენი განდევნა რომ გადავწყვიტე,
გითხარით, თქვენი უბედურებით
დამთავრდებოდა ჩვენ შორის ბრძოლა.

ბრანდი

მერე?

ფოგტი

თუმც მაშინ მართალს ვამბობდი,
აწ თქვენთან ბრძოლა შევწყვიტე უკვე.

ბრანდი

რატომ? რის გამო? — არ მეტყვით მაინც?

ფოგტი

თქვენს მხარეზეა უმრავლესობა.

ბრანდი

ჩემს მხარეზეა?

ფოგტი

თქვენც კარგად იცით,
აწ ყველა კაცი იჩქარის თქვენკენ
და ჩვენს კუთხეში, კარგად იგრძნობა,
ტრიალებს უკვე სხვაგვარი სული,
თუმც ეს არაა ჩემი წყალობა:
ასე ვფიქრობ მე და ხედავს ღმერთიც,
ის მხოლოდ თქვენგან მომდინარეობს.
ჰა ჩემი ხელი: — გათავდა ბრძოლა.

ბრანდი

ვფიქრობ, თავიდან იწყება ბრძოლა,
რადგან ერთ-ერთი არ დავცემულვართ.

ფოგტი

უკეთესია, როცა მარცხს მოსდევს
შერიგება და კეთილი ზავი.
რას გვარგებს, ერთურთს ნემსები ვჩხვლიტოთ?
მეც სხვათა მსგავსი დამბადა ღმერთმა:
როს მომბაჭენენ ცივ მახვილს მკერდზე,
ვნებდები, სანამ გვიან არ არის.
თუ სხვას შუბი აქვს და შენ კი — ჯობი,
გონივრულია, დასტოვო ჩხუბი,
და ბრძოლის ველზე თუ მაინც დავრჩი,
არ დავიხიო, არ მაქვს მიზეზი.

ბრანდი

ჯერ განვიხილოთ ორი ამბავი:
პირველი ის, რომ როგორცა ბრძანეთ,

მე ძლიერი ვარ, თვითონ გამოტყდით,
ჩემს მხარეზეა უმრავლესობა.

ფოგტი

ღიახ.

ბრანდი

ეს იქნებ ახლა ასეა,
მაგრამ მსხვერპლის დღეს, მრისხანე საათს,
ვინ აღმოჩნდება უფრო ძლიერი?

ფოგტი

მსხვერპლის? აქამდე არც მივა საქმე!
ოჰ, ღმერთო ჩემო, კაცთმოყვარენი
არა ვართ განა, ბოლოს და ბოლოს?
ზოგი ჯიბეზე გაიკრავს ხელსა!
ახლა დამდგარა იმგვარი ხანა,
ამაზე მძიმეს არც ითხოვს მსხვერპლსა.
და ჩვენაც ვწირავთ მას ძლივძლივობით!
დიდად საწყენი ის არის უფრო,
რომ თვით მე ვიყავ, ვინაც წინ სწევდა
კაცთმოყვარებას და უკარგავდა
სამრევლოს მსხვერპლის შეწირვის ხალისს;
და, ერთი სიტყვით, ძალმიძს მე გითხრათ,
რომ თვით დამჭირდა წკეპლების შეკვრა,
რათა თვითონვე გავწკეპლო მაგრად
ჩემი მიზანი და ჩემი საქმე.

ბრანდი

ვთქვათ, მართალი ხართ და არა სცდებით,
მაგრამ ვით მივხვდე, — მითხარით ცხიც,
რად აღიარეთ აწ წაგებულად
თქვენი საქმე და მიზანი თქვენი?

ვაუკაცი მტკიცედ და შეუპოვრად
უნდა მისდევდეს დასახულ მიზანს,
თუნდაც მღელვარე და ბობოქარი
ზღვა ვეშაპივით გაუწვეს გზაზე.
ერთი მითხარით, სად გადაუხვევთ,
როცა იქვეა ეშმაკთა მხარე
და მსწრაფლ ამოჰყოფთ თავს ჯოჯობეთში?

ფოგტი

მე გიპასუხებთ: „არას“ და „ჰოსაც“;
ყველა ნავსადგურს უნდა მიადგეთ,
მაგრამ მცდარია ის გზა, რომლისგან
არც ჯილდო გელის, არც სარგებლობა.
საზღაური ხომ გვინდა ჩვენ, ყველას,
გაწეულ შრომის, მცირე თუ დიდი?
თუკი ბრძოლაში ვერ გავიმარჯვებთ,
ჩვენ ჩავიაროთ უნდა იქ წყნარად!

ბრანდი

მაგრამ თეთრი ვერ გახდება შავი!

ფოგტი

ერთი მითხარით, ჩვენ რას გვიშველის
ვიძახოთ: „თეთრი არის ყინული“,
როცა ბრბო ყვირის: „შავია თოვლი“.

ბრანდი

და თქვენც ყვირიხართ?

ფოგტი

კი, მეც ვყვირივარ,
მაგრამ არა „შავს“, არამედ „რუხსა“.
ადამიანურ საუკუნეში
უნდა ვეცადოთ შევთანხმდეთ ერთურთს

და არა იმას — დავუწყოთ რქენა.
 ჩვენ თავისუფალ მხარეში ვცხოვრობთ,
 სად მეფობს ხალხის შეხედულება;
 რისთვის გვჭირდება მსჯელობა დიდი,
 მართლა თეთრია ნივთი, თუ შავი?
 მაშ მოკლედ გეტყვით: თქვენ ხართ პირველა,
 თქვენს მხარეზეა უმრავლესობა,
 მეც ვუერთდები ჩემს ყოფილ მტერსა
 და ვერავინ ვერ გამკიცხავს, მგონი.
 მასთან რომ ვეღარ განვაგრძე ბრძოლა.
 მაგრამ საყვედურს მეტყვის მე ხალხი
 ამ უმნიშვნელო საქმეთა გამო;
 ს ხ ვ ა რ ა მ ე ს უფრო პატივსა ვცემდი,
 ვიდრე მოსავლის გაზრდაა. ახლა
 აქ ძველებურად ადვილად როდი
 სწირავენ თვის წვლილს საერთო საქმეს;
 იქნება ის სურთ მეზობლებს ჩემსას,
 გვერდზე გამიდგნენ, ვერ გავიმარჯვო?
 მიმიძიოს, გეგმები რომ მივატოვო
 გზების გაყვანის, ხიდის აგების
 და ჭაობების ამოშრობისა.
 ოპ, ღმერთო ჩემო! თუკი ბრძოლაში
 მე ერთი დაკვრით ვერ გავიმარჯვებ,
 ჭკუას ვიხმარ და გავდგები გზაზე,
 რომ არ ჩავუდგე კრიჭაში ყველას
 და არ დავკარგო იმედი სულაც.
 ხალხის კეთილი განწყობილება
 სწორედ ისევე დავკარგე, როგორც
 მოვიხვეჭე მე ოდესღაც იგი.
 მაგრამ მწამს ჩემი გულმოდგინებით
 რომ დავიბრუნებ ბოლოს და ბოლოს.

ბ რ ა ნ დ ი

პოპულარობა, — აი, რა არის
 მიზანი თქვენი ცდისა და ზრუნვის.

ფოტო

არც მთლად ეგრეა, ხომ ხედავს ღმერთი, —
მე ჩემი ხალხის კეთილდღეობის,
მის სასიკეთოდ ვიბრძოდი მხოლოდ!
მაგრამ იმაში ვინ გედავებათ,
რომ კაცი, როცა ჰქმნის რაიმესა,
სამაგიეროს მოელის მუდამ
ნაყოფისათვის ამ მარჯვე შრომის?
მაგრამ იგი თუ ნიჭიერია,
უნარიანი და გონიერი,
ეცდება მალე დაკრიფოს თავის
შრომის ნაყოფი და არა ღვაროს
მთელი სიცოცხლე სისხლი და ოფლა
მან ცარიელი იდეისათვის.
მე არც იმაზე ვაცხადებ უარს
ვიზრუნო დიად აზრებისათვის,
თუმც ვერ ვაჩუქებ სხვას მთელ ქონებას.
დიდი ოჯახის ვარ მე პატრონი:
ცოლის და მრავალ ქალიშვილისა,
და ზრუნვაც მასზე მმართვეს პირველად.
მარტო იდეით კუჭს ვერ გაიძღებ
და ვერც მოიკლავ იდეით წყურვილს.
ვისაც ოჯახი დიდი აქვს, მხოლოდ
იგი გამიგებს, და ვინც გაბედავს
გამკიცხოს მაინც, მივუგებ ასე:
„თქვენ მეოჯახე ბრძანდებით ცუდი!“

ბ რ ა ნ დ ი

ახლა რა გნებავთ.

ფოტო

რა და, შენება!

ბ რ ა ნ დ ი

როგორ? შენება, ასე თქვით?

ფოგტი

ღიახ.

კარგი ნაყოფი იქნება შრომის,
მეც ვისარგებლებ და მთელი მრევლიც.
კეთილ სახელსაც მთელი მხრის ხალხში
მხოლოდ ასეთი გზით დავიბრუნებ.
ახლა სულ მალე ტინგს აირჩევენ
და მას გადავცემ დიდ საქმეს ისევ,
თანაც წავიყვან ისე სრული სვლით,
რომ კვლავ შევიქმნე პირველი კაცი —
სხვისი არჩევის არ მივცემ ნებას.
ჩემთვის ვიფიქრე, თუ ორთაყვირით
ვერ დასძლევ უცებ ძლიერ დინებას,
გირჩევნია, რომ დაბრძანდე სახლში,
ხალხს კი სურს, როგორც დღეს ეძახიან,
ეს აღზევება თუ აღმაფრენა.
მაგრამ არ არის ეს ჩემი საქმე.
დახმარება კი შემეძლო მისი
და ისევ ფეხზე წამოყენება.
მაგრამ აქ სულაც არ მცემენ პატივს.
ახლა კი, აი, რა გადავწყვიტე:
უკუვიცილო ზრახვები ძველი
და განკურნება შევიძლო მათი
სილატაკისგან, თუ მომიხერხდა.

ბრანდი

რათა მთლიანად მოუღოთ ბოლო?

ფოგტი

მთლიანად? — ვერა, მანკია იგი,
რომლითაც მთელი ხალხია ავად.
საჭირო არის, მას გონივრულად
ვებრძოლოთ ყველა, აღვმართოთ ზღუდე
და ბოროტება შევნიშნოთ დროზე,
რომ ჩავაყენოთ ის კალაპოტში;

სილატაკე, ვით შლამი, ნაგავი
მსაზრდოებელი წყაროა ცოდვის,
მაშ აღვუმართოთ კაშხალი შლამსა.

ბ რ ა ნ დ ი

კი, მაგრამ, როგორ?

ფ ო გ ტ ი

ვერ მიხვდით ნუთუ?

წინააღმდეგი არა ვარ სულაც,
რომ დავეხმარო სილატაკესა,
და შავი ჭირის ავაგო სახლი.
ღიახ, ჭირისა და ამით უცებ
დანარჩენთ ვიხსნი ყველა სენისგან.
კარგი იქნება, საპყრობილესთან
დავაკავშირო ამგვარი სახლი,
რათა ჩაკეტვა გამოძიების
მიზეზთან ერთი ურდულით, კლიტით
გასამიჯნავად ორმაგი ღირდეს.
აქ კი არ უნდა ბევრი ჭიჭინი,
როგორ გავმიჯნავ, რის შემდეგ დროზე
მე მივუშენებ ერთ ფლიგელს იქვე:
არჩევნებისთვის, სტუმრებისათვის,
ღიდ საქმეთათვის და გასართობად,
ტრიბუნითა და დარბაზით ვრცელით
სტუმართათვის თუ სხვა განზრახვისთვის.
მოკლედ, ცუდად ნუ გამიგებთ ამას,
პოლიტიკური კლუბივით რაღაც.

ბ რ ა ნ დ ი

კლუბი გჭირდებათ აუცილებლად,
მაგრამ ყველაზე მეტად კი სხვა რამ.

ფ ო გ ტ ი

რაღა თქმა უნდა, შეშლილთა სახლი.
აუცილებლად გვჭირდება ისიც,

ყველაზე უწინ ეგ განვიზრახე,
 მაგრამ, გეგმა რომ სხვებს გავაცანი,
 გადავიფიქრე რატომღაც ისევ.
 სად შევავროვებთ ეგრე ბევრ ფულსა
 ამ საოცარი სამუშაოსთვის?
 დამერწმუნებით, რომ უზარმაზარ
 სესხებს მოითხოვს ასეთი სახლი:
 იგი ხომ მყუდრო თავშესაფარი
 იქნება ყველა ღირსეულისთვის.
 მხედველობაში უნდა მიიღოთ
 დროს სწრაფი სრბოლა — ის წან ყურებას
 გვასწავლის ხოლმე. ხედავთ, აქეთკენ,
 მთებისკენ, როგორ მოძვრება ყველა,
 ჩვენთვის ცოტაა, რაც იყო დღემდე,
 სულ წინ მიიწევს გიგანტი ხალხი
 თავის უსაზღვრო მოთხოვნილებით;
 შვიდმილიანი ჩექმებით თითქოს
 მიაბიჯებს ის: შეგეშინდება,
 რა დიდი ძალა შემატებია,
 რომელიც გინდა აიღოთ სფერო!
 ეს მეტისმეტად ძვირი გვიჯდება,
 დალაზვროს ღმერთმა, უშოვე, აბა,
 ადგილი ყველას, მათ შთამომავლებს.
 ამიტომ ვამბობ: „უფალო, შემდეგ
 ამოვიგლიჯო უნდა ეს კბილიც!“

ბ რ ა ნ დ ი

და ვინც მთლიანად დაკარგა ჭკუა,
 თქვენ ხომ გაქვთ მათთვის დარბაზი ვრცელი?

ფ ო გ ტ ი

(ნასიამოვნები)

თავისუფალი იქნება ხშირად, —
 ბრანდ, დიდებული რამ გაგიზრახავთ.
 თუ არაფერი არ შეგვაფერხებს,

მუქთად მივიღებთ ჩვენ საგიჟეთსა.
 და შევავრთებთ ერთ მთლიან ჩონჩხად
 ქვეშ ერთი ჭერის და ერთი დროშის
 ყველა ელემენტს, რომელთაგანაც
 სულ სხვა ელფერი მიიღო მხარემ:
 არამზადებს და დამნაშავეებს,
 ღარიბ-ღატაკებს და გადარეულთ,
 დღემდე უქმად რომ ეხეტებიან.
 ვიხილავთ ნაყოფს თავისუფლების —
 არჩევნების წინ მოვისმენთ სიტყვებს,
 იქნება საბჭოს დარბაზი ვრცელი,
 სად განვიხილავთ გეგმას შემდგომი
 აყვავებისას, დარბაზი, სადაც
 აღთქმას დასდებენ წმინდად დაიცვან
 წინაპართაგან ნაანდერძევი.
 თუკი ეს საქმე არ ჩაგვივარდა,
 სალ კლდეთა შვილიც მიიღებს იმას,
 რისი ქონების უფლებაც ჰქონდა, —
 იცხოვროს სალად და გონივრულად.
 ღმერთი ხომ ხედავს, არ ვართ მდიდარი,
 მაგრამ, საქმე თუ წინ წავა, მაშინ
 გახარებული შენიშნავს ყველა
 კეთილმოწყობილ სამრევლოს ჩვენსას.

ბ რ ა ნ დ ი

ფული?

ფოგტი

ეგ საქმე კი ცუდად გახლავთ.
 ვაგლახ, რომ ზოგჯერ ორიოდ გროშიც
 კი ენანებათ გაიღონ მსხვერპლად.
 და თუ ვერაფერს დამეხმარებით,
 ალბათ, მომიწევს, დავუშვა დროშა.
 მაგრამ თუ თქვენი სიტყვით ძლიერათ
 ხალხის გულისთქმას დაუჭერთ მხარსა,

მაშინ ყოჩაღად წარვმართავ საქმეს
და თქვენს სიკეთეს არ დავივიწყებ.

ბ რ ა ნ დ ი

ჩემი მოსყიდვა ხომ არა გნებავთ?

ფ ო გ ტ ი

ჩემს გეგმას სულ სხვა სახელით ნათლავთ:
მე მზად ვარ ყველას კეთილდღეობის
გულისთვის მოვსპო უთანხმოება,
დღემდე ჩვენს შორის რომ არსებობდა
და ზოგჯერ გვენებდა ორივე მხარეს.

ბ რ ა ნ დ ი

მაგრამ ცუდი დრო შეგირჩევიათ.

ფ ო გ ტ ი

ეჰ, მართლაც გულზე მძიმე წუხილი
დაგაწვათ თქვენ და თქვენს მახლობლებსაც...
მაგრამ მე, ალბათ, თქვენმა მხნეობამ
გადამაცდინა და გამაბრეყვა;
საჭიროება ამგვარ შენების...

ბ რ ა ნ დ ი

სიხარულის და წუხილის დროსაც
მე ყოველ საათს მზადა ვარ ხოლმე;
აწ კი მიზეზი მნიშვნელოვანი
მაქვს და აქ მოსვლით ამაოდ დაშვრით.

ფ ო გ ტ ი

როგორ?

ბ რ ა ნ დ ი

მე თვითონ მსურს ავაშენო.

ფოგტი

რაო? წამართვით იღეა, გეგმა?

ბრანდი

არა...

(მიუთითებს ფანჯრიდან.)

ფოგტი, ერთი იქ გაიხედეთ!

ფოგტი

იქ?

ბრანდი

ღიას.

ფოგტი

მარცხნივ ფარდული რომ დგას?
ეგ კედლებია პასტორის გომის.

ბრანდი

არა, იქ მთის ძირს, საბრალო, ძველი...

ფოგტი

რაო? ტაძარი?

ბრანდი

აი, სწორედ იქ

ავაგებ ტაძარს.

ფოგტი

ო, არა, არა!

გირჩევთ, მაგ ტაძარს არ ახლოთ ხელი!
ან ვინ გაბედავს, რომ დაანგრიოს?
დალახვროს ღმერთმა! ეგ არის ჩემთვის
ყველაზე დიდი საშინელება.
ჩემს გეგმას უკვე დაესვა ჯვარი,

სულ ამოვვარდი კალაპოტიდან.
ორი რამ უცებ ძალზე ძნელია.
მაშ დაიხიეთ!

ბ რ ა ნ დ ი

ჯერ არაფრის და
არვის წინაშე დამიხვეია.

ფ ო გ ტ ი

მაგრამ — აქ გმართებთ. თუ ავაშენებთ
კლუბს, საპრობილეს, სახლს შავი ჭირის
და საგიჟეთსაც ავაგებთ იქვე,
ვინღა იკითხავს მაშინ ტაძარსა?
აბა, რისათვის დავშალოთ იგი?
ადრე ხომ იყო საკმაოდ ვრცელი!

ბ რ ა ნ დ ი

იქნებ; ახლა კი არის პატარა.

ფ ო გ ტ ი

ხალხით არასდროს ყოფილა სავსე!

ბ რ ა ნ დ ი

შიგ ერთ სულსაც კი გაუჭირდება,
რათა ამალღდეს მოწყალე ცამდე!

ფ ო გ ტ ი

(გაკვირვებული აქნევს თავს)

მაგით უდავოდ მტკიცდება ის, რომ
ჩვენ საგიჟეთი გვჭირდება სწორედ.

(კილოს იცვლის.)

არ ახლოთ ხელი! მე თქვენ გაფრთხილებთ,
ვით მეზობელი! ის ნაწილია
იმ დიდებული მემკვიდრეობის,

რითაც განთქმულა ჩვენი ქვეყანა.
მაგ უნით ყველას გულს დაუკოდავთ!
თუ ჩემი გეგმა ნანგრევად იქცა,
როგორც ფენიქსი, აღვდგები ფერფლით,
ხალხის სიყვარულს მოვიხვეჭ ისევ
და მშობლიური ჩემი ქვეყნისთვის,
როგორც რაინდი, ბრძოლაში გავალ.
აქ. ზღვის ნაპირზე, ბომონი მდგარა,
ვინ იცის, იქნებ თვით ბელეს დროსაც.
შემდეგ აღმართა ტადარი ღვთისა
აქ მოთარეშე თავადთა ხელმა,
თავისი მკაცრი მშვენიერებით,
ძველი სიწმინდის ღირსი ნამდვილად
და იგი დღესაც ასეთი დარჩა.

ბ რ ა ნ დ ი

მაგრამ იმ ძველი სიძლიერისა
და სიამაყის მცირე ნიშანიც
აღარ შემორჩა, წაშლილა კვალი.

ფ ო გ ტ ი

ღიახ, ძველია, დიდი ხანია
არ არსებობენ ისინი ქვეყნად.
მაგრამ პაპაჩემს, როგორც მე ვიცი,
კიდევ უნახავს კედელში ხვრელი.

ბ რ ა ნ დ ი

ხვრელი?

ფ ო გ ტ ი

ვით კარი — ძალიან დიდი.

ბ რ ა ნ დ ი

მაგრამ კედლები?

ფოგტი

გაჰქრა მთლიანად.

და გულახდილად იმასაც გეტყვით,
ვერ შესრულდება ეგ თქვენი გეგმა,
ტაძრის დანგრევა იქნება ძალზე
უმაგალითო, ველური ფაქტი.
მერე სახსრები? რა უცნაური
კაცი ბრძანდებით, გულუხვობა ხომ
ეგოდენ ძუნწი თქვენი მრევლისა
თვითონაც კარგად მოგეხსენებათ.
ან კი რად უნდა გაიღოთ ხარჯი
მაგ ორჭოფული პროექტის გამო,
როცა მცირედი ცდითა და გარჯით
შევაკეთებდით ტაძრის შენობას
და იდგებოდა კვლავ მთელი წლები?
მაშ მოისყიდეთ თანამზრახველნი,
აწ კი ბრძოლაში მე დაგამარცხებთ.

ბრანდი

ხელს სულ არ ვახლებთ სახსრებს მრევლისას,
ჩემი უფლისთვის სამჯერ უფრო დად
და უფრო მაღალს ავაგებ ტაძარს, —
გჯეროდეთ, მარტო იმით კი არა,
რაც მიანდერძა მე დედაჩემმა,
არა, ყველაფერს შევწირავ მსხვერპლად.
აბა, კიდევ ხართ ისე თამამი.
ჩემი მოდრეკა რომ განიზრახოთ?

ფოგტი

(ხელებჩამოწვებული)

შიშისზარსა მცემს, ასე მგონია,
გადმოვვარდნილვარ პირდაპირ ციდან!
დიდ ქალაქებშიც, საეჭვო გახლავთ,
რომ გაეგონოთ ამგვარი რამე.
თორემ ჩვენთან ხომ, ამ გორებს შორის...

აქ, სად მოქმედებს კანონი: „უფრო
ნაგრად მოაკარ თავი შენს ქისას,
როცა მახლობლებს ძალიან უჭირთ“.
თქვენ კი ჩანჩქერი მოუშვით უცებ,
შხეფს ისვრის, თან-თან ძლიერ იღვრება...
არა, ბრანდ, ლამის დავმუნჯდე უკვე.

ბ რ ა ნ დ ი

მე ხომ წინათაც ვფიქრობდი იმას,
რომ არ მიმეღო მემკვიდრეობა.

ფ ო გ ტ ი

თავიდან ეგრე ეგონა ბევრსა,
მაგაზე რაღას არ ჩურჩულებდნენ,
მე კი ვფიქრობდი: ეს სიცრუეა —
ყველაფერს ხომ არ გაიღებ მსხვერპლად,
რამე სარგებელს თუ ვერა ნახავ...
მაგრამ ეგ ჩემი საქმე როდია.
მაშ წინ გასწიეთ! აღმართეთ დროშა,
სულ წინ იარეთ, მე კი თქვენს უკან
მოკლე ნაბიჯით ნელ-ნელა ვივლი,
ორივე ერთად ავაგებთ ტაძარს.

ბ რ ა ნ დ ი

თქვენს განზრახვაზე აიღეთ ხელი?

ფ ო გ ტ ი

ახლა ეს მინდა, ხომ იცის ღმერთმა!
სხვა რომ ვისურვო, ვიქნები გიჟი.
ძნელი არაა, მაშინვე მივხვდე,
თუ ვის გაჰყვება სამრევლო მთელი:
მას, ვინც მათ მისცემს საკვებს, სალაფავს
და გასაკრეჭად გომურში შეჰყრის.
ღმერთს გეფიცებით, ჩვენ ერთი გზა გვაქვს,
მე თქვენმა გეგმამ შემაფუცხუნა,

მთლად გამიტაცა და ამართოლა.
ეს ბედნიერი ჯილდოა ბედის,
თქვენს სახლში ღმერთმა გზა მიგვითითა
შობის წინა დღეს: ვფიქრობ, უჩემოდ
ეგ გეგმა თქვენ არ მოგფიქრდებოდათ
და ამიტომაც ის, ნაწილობრივ,
ჩემიც ხომაა და მეც თამამად
ავაგებ ტაძარს, პრესტ, თქვენთან ერთად.

ბ რ ა ნ დ ი

მაგრამ გახსოვდეთ: ეგ ნანგრევები
როდი მგონია უბრალო ძეგლი.

ფ ო გ ტ ი

(გაიხედავს ფანჯრიდან)

ეგ ეკლესია, ახლა ორმაგად
განათებული თოვლით და მთვარით,
უბრალო ნანგრევს მაგონებს მხოლოდ.

ბ რ ა ნ დ ი

რაო?

ფ ო გ ტ ი

ძველია ის მეტისმეტად
და ლამისაა სირცხვილმა დამწვას,
აქამდე როგორ ვერ შევამჩნიე.
იქ ყველაფერი დამპალი მოჩანს,
საშიშიც კია ტაძარში შესვლა!
და მერე სტილი? არქიტექტურა?
რას ჰგავს კედლები და იატაკი?
კამარა, თალი, რკალი და შპალი?
საქმის მცოდნენიც უეჭველია,
მხარს დაუჭერენ ჩემს შეფასებას.
ან სახურავი? ხავსი და ბრელო!

ღმერთს გეფიცებით, ეს ყველაფერი
ბელეს ეპოქის არაა სულაც!
საზღვარი ხომ აქვს პატივისცემას!
გარწმუნებთ, ვინც კი ამ ტაძარს ნახავს,
წამს დარწმუნდება, რომ ეს შენობა
საზიზღარია, ბოლოს და ბოლოს.

ბ რ ა ნ დ ი

და მაშინ რა ვქნათ მის დანგრევაზე
ჩვენი სამრევლო რომ აგვიმხედრდეს?

ფ ო გ ტ ი

დე აგვიმხედრდეს, მე ხომ მსურს ასე.
ახლავე უნდა დავაწყობთ საქმე.
მსწრაფლ მოვაგვარებ ფორმალურ ამბებს,
თავისუფალი გზით გავფრინდები
და წერასა თუ საქმეში ისეთ
გულმოდგინებას გამოვამჟღავნებ,
მაშინ მიხვდებით, ვინც არის ფოგტი.
და თუ სოფლისგან მის დანგრევაზე
თანხმობას ველარ მივიღებ მაინც,
მაშინ საკუთარ ხელებით დავშლი
და მიმოვფანტავ მას ღირე-ღირე.
ღიახ, ცოლიც და ქალიშვილებიც
მე ამ საქმეში თუ წამეხმარნენ,
აი, რას ვიზან, მიყურეთ მაშინ!

ბ რ ა ნ დ ი

აწ სულ სხვაგვარად მესაუბრებით,
გამოიცვალეთ, ჩანს, ძველი კილო.

ფ ო გ ტ ი

ეს ჰუმანიზმის ნაყოფი გახლავთ, —
ის ხომ გვასწავლის მ რ ა ვ ა ლ ი მხრიდან
შევხედოთ ნივთს თუ ყოველგვარ ამბავს.
და თუ არ ცრუობს პროექტი ღიდი,

სასიამოვნო არის, რომ აზრებს
აფრენა ძალუძთ და ასეთია,
ასე ვთქვათ, სწორედ ჩვენი აზრებიც.
მშვიდობით!

(ხელს წამოავლებს ქუდს.)

უნდა აწ მივაშურო
ჩემს ბანდას.

ბ რ ა ნ დ ი

ბანდას?

ფ ო გ ტ ი

საზღვარზე თვით მე

გამოვატარე ბოშათა ურდო.
მერწმუნეთ, ისე შეუხედავნი
არიან, რომ სულ ეშმაკებს ჰგვანან.
წამომეშველნენ: შემოვაგროვე
და თავი იქვე ჩემი მეზობლის
ფარდულში ვუკარ, ათსა თუ თორმეტს.
ახლა იქ სხედან ეგ ყაჩაღები,
გამისხლტა მხოლოდ ორი თუ სამი.

ბ რ ა ნ დ ი

იქნებ არც ღირდეს შეპყრობა მათი?

ფ ო გ ტ ი

საიდან გაჩნდნენ ეგ უწმინდურნი
აქ, ჩვენს სოფელში, ესეც ამტკიცებს,
რომ ყველაფერი როდი გვაქვს რიგზე,
მათ კავშირი აქვთ ჩვენს მრევლთან და თვით...

(გაეცინება.)

თქვენთან... ო, ეს კი გამიგონია:
თქვენ და ისინი ქვეყნად წარმოგშვათ
ერთმა მიზეზმა და ერთმა ძალამ,

თუმც სულ სხვა გვარის არიან მაინც,
თქვენ კი — ს ხ ვ ა გ ვ ა რ ი ს, ბატონო ჩემო.

ბ რ ა ნ დ ი

(თავს აქნევს)

ბინდით მოცულა ეგ გამოცანა,
რას გვარგებს ფიქრი, ვერ გამოვიცნობთ.

ფ ო გ ტ ი

ამის ამოხსნა შეგეძლოთ უცებ:
თქვენ, ალბათ, გახსოვთ: ერთი დარიბი
ბიჭის ამბავი, — აქ უცხოვრია
და ჩვენებური ყოფილა ისეც,
თანაც ჭკვიანი და განსწავლული,
ვით ერთად ოთხი ხუცესი, პრესტი.
მან დედათქვენის ითხოვა ხელი!

ბ რ ა ნ დ ი

მერე?

ფ ო გ ტ ი

უმდიდრეს საპატარძლოსი!
ქალმა კი, თავხედს ვით შეჰფეროდა,
ბლოკსბერგისაკენ გზა დაულოცა.
რა ჩაიდინა ჭაბუკმა მერე?
რა და ჭკუიდან სულ შეიშალა,
ბოლოს შეირთო ვიდაცა ქალი,
ბოშა, დატაკი, მთლად მათხოვარა,
შობა შვილები დაუსრულებლად,
ბოშათა ურდო გაზარდა კიდევ,
ახლა აქ ჩვენთან მოხეტიალე
ჰოდა, ერთ-ერთი მაგ ტროლთაგანი
ამ ფრანტმა მაინც თავს მოგვახვია
თავის ჩვევათა მოსაგონებლად.

ბ რ ა ნ დ ი

ეგ ტროლი?

ფ ო გ ტ ი

ბოშა ქალი გერდია!

ბ რ ა ნ დ ი

(ყრუ ხმით)

გერდი!

ფ ო გ ტ ი

როგორი გამოცანაა?

ჩანს, თქვენც იმავე მიზეზმა, ძალამ
დაგბადათ ქვეყნად, რამაც ეგ ქალი.
დედათქვენი ხომ უყვარდა იმ ბიჭს
და აკი შესცდა კიდევაც მისგან!

ბ რ ა ნ დ ი

ვით შეიძლება გამოვიყვანოთ
მათი სულები ამ სიმყრალიდან?

ფ ო გ ტ ი

უნდა ჩავყაროთ საპყრობილეში,
რომ იქ მთლიანად ამოიყლიტონ.
ვიხსნათ და ეშმაკს წარვტაცოთ ხარკი?
ჯოჯოხეთი ხომ სულ გაკოტრდება,
თუ ვერ შეჰკრებენ იმ არაკაცებს!

ბ რ ა ნ დ ი

თქვენ გსურთ ააგოთ თავშესაფარი
დამცირებული, დატაკი ხალხის...

ფ ო გ ტ ი

კი, მაგრამ მე ხომ მაშინვე უკან
წავიღე ჩემი წინადადება!

ზ რ ა ნ დ ი

მაინც რომ ძლიერ საჭირო არის...

ფ ო გ ტ ი

(ილიმება)

აწ სულ სხვაგვარად მესაუბრებით,
გამოიცვალეთ, ჩანს, ძველი კილო.

(ბელს მოუთათუნებს მხრებზე.)

ისევ კუბოში დატოვებთ მკვდრები,
ვაუკაცა ყოველთვის სიმტკიცე მართებს!
მშვიდობით! უკვე საღამოვდება
და დაყოვნება მე აღარ ძალმიძს:
უნდა მოვძებნოთ გაქცეულები.
მერწმუნეთ, ერთურთს მოვურიგდებით.
გააზავთ... გისურვებთ მხიარულ შობას.
მშვიდობით! აგნესს სალამი ჩემი.

(გადის.)

ზ რ ა ნ დ ი

და აღარა აქვს სინანულს ბოლო,
ისე მრავალფრად გადახლართულა
ბედთა ძაფების ათასეული,
ცოდვა და მისი შედეგი ისე
შეერთებიან ერთურთს უეცრად,
რომ ნახავ, თუ შიგ ღრმად ჩაიხედავ,
ტყუილს და მართალს მტკიცედ შერწყმულსა!
(შიდის ფანჯარასთან და დიდხანს იცქარება გარეთ.)
ჩემო ბიჭიკო, უმანკო, კრავო,
შენ დედაჩემის გულისთვის წევხარ
ცივ სამარეში დადუმებული.
მე თვითონ ზეცამ გამომიგზავნა
სული ცოდვილი და დამსხვრეული,
რათა გამეღო სასტიკი მსხვერპლი.

ეს სული იყო დედაჩემისა,
ცოდვილი, ბნელში მოხეტიალე.
ასე აგროვებს უფალი ჩვენგან
ჩვენივ ცოდვების და ბიწის ნაყოფს,
მან რომ სასწორი გაათანაბროს,
გვიგზავნის სასჯელს და გამოსყიდვა
ცოდვის მესამე თაობას უწევს.

(შეშინებული უკან მიდგება ფანჯრიდან)

კანონის ღმერთი განაგებს მშვიდად,
გათანაბრებას ისახავს მიზნად.
მზად იყავ მსხვერპლის გაღებისათვის,
რათა ფერფლიდან აღდგომა შესძლო, —
კაცი კი მსხვერპლის გაღებას უფროთხის
და ის სიცრუით შეცვალა უკვე.

(ბოლთას სცემს ოთახში).

ლოცვა?.. ჰო, მაგრამ ეს სიტყვა ისეც
მუდამ მზადაა მოგვწყდეს ბაგიდან;
ვილოცოთ მათთვის — გრიგალში, ქარში
და სინანულის ჭაობში ვინაც
ჩაფლობილია უკვე წელამდე,
ვეღრიჯოთ ვ ის ღ ა ც იმ სიკეთეზე,
რომელიც გვაძლევს უფლებას, ადგილს, —
ქრისტეს წინაშე ჩვენც ვიმათხოვროთ
და დავუმძიმოთ უფლის ძეს ტვირთი...
ო, სულ ცოტა რომ გამეგნო ბინდში,
მეც გავბედავდი, როგორც ყველანი,
და უფლის ჭიშკარს მივადგებოდი,
მას, ვინც სასტიკად განდიდებულა...

(შეჩერდება ფიქრებში ჩაძირული.)

და მაინც დიდი მწუხარების ჟამს,
უკანასკნელად რომ მიიძინა
ჩვენმა ძემ და იმ წყნარ ძილში ჩაქრა,

როცა ვერც კოცნამ და ვერც ცრემლებმა
გამოდვიძება ვერ შესძლეს მისი, —
არ ვლოცულობდი მე განა მაშინ?
დიახ, საიდან მოვიდა, აბა,
თავბრუდამხვევი ის დიდი სიტყვო,
ან ის გალობა, ასეთი ნაზი?
ის იზრდებოდა, ახლოვდებოდა
და შორს, სადღაც შორს მიჰქონდა სული.
ხომ ვლოცულობდი? ხომ გამოვცოცხლდი?
ვიხილე ზეცა და უფლის ტახტი?
მისმენდა ღმერთი? თუ გადმოხედა
იმ სახლს, სადაც მე ვაფრქვევდი ცრემლებს?
აბა, რა ვიცი? ჩამოწოლილა
უკვე წყვილია დახშობილ კართან
და ვერავისგან ვერ ვიღებ პასუხს!
მაგრამ აგნესი... თუმც ბრმაა იგი,
ბილიკს უფლისას ის უფრო ხედავს.

(ყვირის საოცრად შეშინებული.)

ჩქარა, სანთელი აანთე, აგნეს!

• აგნესი იღებს კარს და შემოდის სადღესასწაულო სანთლებით. სინათლე მოეფი-
ნება მათელ ოთახს.

სანთელი!

აგნესი

ხედავ სანთლებს შობისას?

ბრანდი

(წყნარად)

ო, შობის...

აგნესი

(სანთლებს დგამს მაგიდაზე)

ნუთუ ძალიან დიდხანს
დავყოვნდი?

ბ რ ა ნ დ ი

არა!

ა გ ნ ე ს ი

ცეცხლი დაგვენთო,
გაყინული ხარ, თრთი...

ბ რ ა ნ დ ი

არა!

ა გ ნ ე ს ი

(ღიმილით)

რარეგ

ამაყი არის... ჩემო ძვირფასო,
ნუთუ არ გნებავს სინათლე, სითბო?
(შეუკეთებს შეშას ღუმელში)

ბ რ ა ნ დ ი

(ბოლთას სცემს)

არ მინდა, არა!

ა გ ნ ე ს ი

(ოთახს ალაგებს და თან წყნარად თითქოს თავისთვის ლაპარაკობს)

დაე მანდ იდგეს.

ერთი წლის წინათ იგი თითებით
იჭერდა წმინდა სანთლების სხივებს,
ჯანმრთელი, საღი, ძალ-ღონით სავსე.
შუქისკენ ხელებს იწვდიდა იგი,
მკითხავდა: — ეს ხომ მზე არის, არა?

(ცოტა იქით გადასდგამს სანთლებს.)

აი. ახლა კი სანთლების შუქი
სწორედ იმ ადგილს... იმ ადგილს ხედება,
ახლა ის ხედავს ფანჯრის მინიდან,
რარეგ განათდა საწოლი მისი,

აწ ძალუძს შობის დღესასწაულზე
გაყინული რომ მოვიდეს სახლში...
მაგრამ მინაზე... ცრემლია თითქოს. —
მოიცა, მინას ახლავე გავწმენდ:

(წმენდს ფანჯრის მინას.)

ბ რ ა ნ დ ი

(თვალს ადევნებს აგნესს და თავისთვის ლაშქრობს)

ზღვა მწუხარება დაუფლებია
და მისი გული ბობოქრობს, დელავს...
სიმშვიდე არის მისთვის საჭირო...

ა გ ნ ე ს ი

შეხედე, როგორ განათდა თითქოს,
თითქოს თვალთაგან მომცილდა ბისტი,
სახლიც ვრცელია, მაღალი უფრო,
და გაყინული დამზრალი მიწა
იქცა ბუმბულის ლეიბად უცებ,
ჩემი პატარა ვაჟის საწოლად...

ბ რ ა ნ დ ი

მანდ რას აკეთებ. აგნეს?

ა გ ნ ე ს ი

ო, ჩუმად!

ბ რ ა ნ დ ი

(მიუახლოვდება)

რატომ გასწიე ეგ ფანჯრის ფარდა?

ა გ ნ ე ს ი

სიზმარი იყო, კვლავ გამოვფხიზლდი...

ბ რ ა ნ დ ი

სიზმარი მუდამ თავშესაფარი
არის მზაკვრობის, ბოროტებისა, —
ახლავ დაკეტე!

ა გ ნ ე ს ი

(ვეღრებით)

ბრანდ!..

ბ რ ა ნ დ ი

ჩქარა! ჩქარა!

ა გ ნ ე ს ი

ო, არა! რატომ მექცევი მკაცრად?

ბ რ ა ნ დ ი

დაკეტე-მეთქი!

ა გ ნ ე ს ი

(პეტავს ღარაბებს)

დაკეტილია

აწ ყველაფერი ყოველი მხრიდან...
ვიცი, რომ ღმერთი არ განგარისხე...
მან ერთი წუთით გამოაცოცხლა
ჩემი იმედი...

ბ რ ა ნ დ ი

რა კეთილია

ეგ ბერიკაცი! ძალზე დამყოლი
მსაჯული გახლავს, არ განგსჯის მკაცრად,
თუ აღმოაჩენს შენს სახლში იგი
კერპისკენ ცოტა მიდრეკილებას.

ა გ ნ ე ს ი

(ტირილი წასკდება)

სად, სად მთავრდება ეს ანგარიში?
სთქვი! რა სასტიკად მომღალა ბედმა,
აღბათ, ვერასდროს ვერ გავშლი ფრთებსა.

ბ რ ა ნ დ ი

იცი, შეწირვა უაზრო არის,
თუ არ იქნება ეს მსხვერპლი ს რ უ ლ ი.

ა გ ნ ე ს ი

ჩემი ს რ უ ლ ი ა: მე ყველაფერი
გავეცი.

ბ რ ა ნ დ ი

ერთ მსხვერპლს მეორე მოსდევს.

ა გ ნ ე ს ი

(ილიმება)

მთხოვე! არ ვუფრთხი სილატაკესა!

ბ რ ა ნ დ ი

მომეც!

ა გ ნ ე ს ი

წაიღე, თუ რამეს ჰპოვებ!
გულიდა შემრჩა!

ბ რ ა ნ დ ი

არა, კიდევ გაქვს
მოგონებები და ოცნებები,
შენი ცრემლების ზღვა — ცოდვიანი.

ა გ ნ ე ს ი

(სასოწარკვეთილი)

გულიდა შემრჩა, სისხლით დაცლილი!
ამომავლიჯე!

ბ რ ა ნ დ ი

ამაო არის

მსხვერპლის შეწირვა, თუ ნანობ მერე.

ა გ ნ ე ს ი

(შეკრთება)

ციცაბო, მკაცრი გზით მიგვიძღვება
ეგ შენი ღმერთი!

ბ რ ა ნ დ ი

ნ ე ბ ი ს ყ ო ფ ი ს თ ვ ი ს

ჩვენ წინ ყოველთვის გზა მიდის ერთი.

ა გ ნ ე ს ი

ღ მ ო ბ ი ე რ ე ბ ი ს გზა სადღა არის?

ბ რ ა ნ დ ი

(უკმეხად)

მოფენილია მსხვერპლის ქვებითა.

ა გ ნ ე ს ი

(გაშტერებული იცქირება წინ, შემდეგ სასოწარკვეთილი ლაპარაკობს)

ძირს რა სასტიკი უფსკრული არის,
სადვთო წერილის აზრს მივხვდი უკვე:
მხოლოდ ახლად შეიცნო სულმა
კანონი იგი...

ბ რ ა ნ დ ი

რა კახონს ამბობ?

ა გ ნ ე ს ი

ვინც ღმერთს იხილავს, მოკვდება იგი.

ბ რ ა ნ დ ი

(მოეხვევა და მაგრად მიიხუტებს მკერდზე)

ო, დაიმალე! არ დაინახო
უფალი... ჩქარა დახუჭე თვალი!

ა გ ნ ე ს ი

ნუთუ ნამდვილად ვიხილავ უფალს?

ბ რ ა ნ დ ი

(ხელს გაუშვებს)

არა!.. ხარ ჩემი თვალის სინათლე!

ა გ ნ ე ს ი

შენც იტანჯები?

ბ რ ა ნ დ ი

რა ძვირფასი ხარ!

ა გ ნ ე ს ი

ეჰ, სიყვარული შენი მკაცრია.

ბ რ ა ნ დ ი

ძალიან მკაცრი?

ა გ ნ ე ს ი

ნულარა მკითხავ!
სიამოვნებით წაგყვები ყველგან.

ბ რ ა ნ დ ი

ნუ ფიქრობ, შორს არ ვიხედებოდი,
როცა, ძვირფასო, შენ წაგიყვანე,

ან სანახევრო სიყვარულისთვის
მომყავდი მსხვერპლის ამ მძიმე გზაზე?
ჩემო ძვირფასო, განა მცირეა
მსხვერპლი, რომელიც შევწირეთ უფალს?
არა, გავიღეთ უსაზღვრო ხარკი
და შენგან ახლაც, როგორც ცოლისგან,
მოვითხოვ, იყო უფლის მორჩილი.

ა გ ნ ე ს ი

მომთხოვე, რაც გსურს, ოღონდ ნურასდროს
ნუ მიმატოვებ!

ბ რ ა ნ დ ი

დიახ, ძვირფასო,
მეც სიმშვიდე მსურს, რომ ვიმუშაო:
დავიწყებ დიდი ტაძრის შენებას!

ა გ ნ ე ს ი

ჩემი კი, ალბათ, იქცევა ფერფლად.

ბ რ ა ნ დ ი

უფლის სიტყვას რომ დაუხშე ყური, —
შიგ მდგარი შენი ბრჭყვიალა კერპი,
ციოთ მოვლენილმა გრიგალმა მოსპო.

(შეშინებულივით მოეხვევა აგნესს.)

მშვიდობა შენდა, შენი წყალობით
მეც მომივლინოს მშვიდობა ღმერთმა

(გაემართება გვერდითი კარისკენ.)

ა გ ნ ე ს ი

ბრანდ, შეიძლება, რომ გამოვალო
ეს დარაბა და გავწიო ფარდა
სულ ოდნავ, იქაც რომ მისწვდეს შუქი.
ხომ შეიძლება? მითხარი!

ბ რ ა ნ დ ი.

არა!

(გადის თავის ოთახში.)

ა გ ნ ე ს ი

აქ დახშულია და დაკეტილი
ურდულით, კლიტით აწ ყველაფერი:
ცის ლაყვარდი თუ სამარე ბნელი, —
ვერც ისუნთქავ და ვერც დაიყვირებ...
შორს წავიდოდი, აქ ჩემს სევდასთან
განმარტოებულს მიმძიმს ძალიან, —
მაგრამ სად წავალ? ყველგან მდარაჯობს
ასე ფხიზელი, მრისხანე თვალი.
ან კი აქედან როგორ გავიქცე,
წავიღო გულის ძვირფასი განძი,
როგორ დავუსხლტე გუშინდელ დღეებს
და ამ საშინელ ცარიელ დუმილს?

(მიაყურადებს ბრანდის ოთახის კარს.)

ჩემს ხმას მაშინვე კითხულობს იგი,
მის ყურებამდე მიაღწევს ვიდრე,
სუსტ სულს არასდროს არ ეხმარება,
ღმერთი ასეთ დროს მოუცლელია,
მხოლოდ ბავშვმრავალ ოჯახში მიდის,
რომ იქ დაესწროს სიმღერას, ცეკვას,
ჰო, სადაცაა მხიარულება
შობის ღამისა, — იქ მიდის ღმერთიც,
და იქ კი არა, სად ფეხაკრეფით
დაიარება შვილმკვდარი დედა, —
იგი მის ცრემლებს, წუხილს და კვნესას
სულაც ვერ ისმენს, სულაც ვერ ხედავს.

(ფრთხილად მიუახლოვდება ფანჯარას.)

ფარდა რომ ცოტა გადამეწია,
რომ გამძვრალიყო შიგ სანთლის შუქი

და გაეფანტა ბნელი წყვდიადი
გაციებული მისი სამარის...
არა! იქ ცივა, იქ ახლა ბნელა.
შობა ხომ არის ზეიმი ბავშვთა,
ალბათ იმანაც ქარის ზუზუნში
დატოვა ბნელი თავშესაფარი,
მოადგა თავის მშობლიურ სახლსა
და უკაკუნებს ფანჯარას უკვე?
იქ!.. ეს ხომ ბავშვის ტირილი ისმის.
არც ვინ მხარს მიჭერს, არც მირჩევს რამეს —
აღფ, მამაშენმა ჩაკეტა კარი, —
როგორ გავბედო გაღება მისი?
აღფ, შენ ხომ ასე მორჩილი იყავ
და ჩვენ მამიკოს არ ვაბრაზებდით...
ო, მაშ დაბრუნდი ღვთის სამყოფელში,
ჩემო შვილიკო, ამაღლდი ცაში
და დაესწარი ბავშვების თამაშს,
ეგ ცრემლები კი დამალე ოღონდ.
ნუ იტყვი, დიდხანს რომ აკაკუნე
და არ გაგიღეს მშობლებმა კარი, —
მოზრდილთა მწარე მოვალეობას
ბავშვური ჭკუა მიხვდება როდი...
ის კი თქვი, მამა დიდად რომ წუხდა
და ეს ფოთლების გვირგვინიც იმან
დაგიწნა... აი, ვერ ხედავ, შვილო?
(მიაყურადებს, ჩაფიქრდება და თავს გააქნევს.)
ო, ნუთუ მძინავს? ეს დარაბები
ერთმანეთისგან არა გვყოფს განა?
მხოლოდ მსხვერპლის აღს ძალუძს გადაწვას
ცივი კედლები, ჩვენ შორის მდგარი,
ჩამოანგრიოს კამარა ქუში
და საპყრობილის გასწიოს ურდულს,
დალეწოს კლიტე, კარს რომ ჰკიდია!
ბევრი, ბევრი რამ მოხდება ალბათ,
სანამდე ისევ ერთმანეთს ვნახავთ,

და მე ვეცდები, რომ აღვასრულო
უკლებლივ ჩემი მოვალეობა,
ტანჯვა-წამებით კვლავ გამოვიწრთო.
დღეს კი... ო, ეს დღე წმინდაა დიდად,
შარშანდელ შობას არა ჰგავს სულაც,
ჩვენც პატივი ვცეთ ამ დღესასწაულს.
მაშ ამოვიღებ ჩემს წმინდა განძსა,
განძს, რომლის ფასიც მოეხსენება
მხოლოდ იმ დედას, ვინც სამუდამოდ
დაკარგა შვილი და გლოვობს მასზე.

(დაიჩოქებს კამოდთან, გამოაღებს უჯრას და იქიდან ამოაღებს სხედასხვა
ნივთებს.)

ამ დროს ბ რ ა ნ დ ი წემოდებს კარს და დააპირებს გამოელაპარაკოს აგნესს, მაგ-
რამ შენიშნავს, რომ მოუცლელია, და შეჩერდება. აგნესი მას ვერ ხედავს.

ბ რ ა ნ დ ი

(წყნარად)

ისევ და ისევ, ისევ და ისევ,
მუდამ ტრიალებს სამარის ირგვლივ.

ა გ ნ ე ს ი

აი, ეს მისი წამოსასხამი, —
მოსანათლაგად მიეყავდა როცა,
სწორედ ამაში შევხვით იგი...
აი, ეს მისი ტანსაცმლის ბოხჩაც.
(ასწევს ბოხჩას მაღლა, უცქერის და იღიმება.)

ოჰ, ღმერთო ჩემო, რარიგ ფუნთუშა
და მშვენიერი ბიჭუნა იყო
იგი ტაძარში მკერდზე რომ მეკრა...
აი, ეს შარფიც, აი, ეს პალტოც, —
სასეირნოდ რომ მიმყავდა ბიჭი,
ამ პალტოს მაშინ იცვამდა ხოლმე.
ჯერ მოსდიოდა ძალიან გრძელი,
შემდეგ თანდათან დამოკლდა იგი...

ამ პალტოს ახლა გადავდებ აქეთ.
აი, ხელჯაგიც, ფეხსაცმელებიც...
აი, წინდებიც... ო, რა ლამაზი
ფეფები ჰქონდა... ესეც კაპორი.
ეს ყველაფერი კარგა ხანია
გამზადებული გვქონდა ბიჭისთვის,
რომ შეგვეხვია ალფი, როდესაც
ის გავამგზავრეთ შორეულ გზაზე.
მაგრამ როდესაც გავხადე ისევ,
ოჰ, ღმერთო ჩემო, რარიგ საოცრად,
რარიგ სასტიკად არ დავიღალე.

ბ რ ა ნ დ ი

(ტკივილისგან ხელებს კუმწავს)

ო, ღმერთო ჩემო, ეს არის მისი
ამქვეყნიური კერპის ტაძარი,
მე თვით არ ძალმიძს ის დავანგრიო,
გამომიგზავნე, უფალო, ვინმე.

ა გ ნ ე ს ი

აქ ლაქა მოჩანს, — კვალთა ცრემლის?
აი, ეს ჩემი ძვირფასი განძი.
ამ მოსასხამში მარგალიტებად
რომ მოჭტრქვევია ჩემი ცრემლები,
მიიღო წმინდა მირონი ალფმა.
რა მდიდარი ვარ ჯერ კიდევ, ღმერთო!

გაისმის მძლავრი კაკუნი შემოსასვლელ კარზე. აგნესი შემოტრიალდება და შეჰკვი-
ლებს, ბრანდს რომ დაინახავს. ამ დროს კარი გაიღება და ოთახში შემოიჭრება ტან-
საცმელჩამოძენილი დედაკაცი ბავშვით ხელში.

დ ე დ ა კ ა ც ი

(ტანსაცმელს რომ დაინახავს, დაუყვირებ! აგნესს)
გამინაწილე, მდიდარო დედავ!

ა გ ნ ე ს ი

შენ თვით ხარ ჩემზე ორგზის მდიდარი!

დ ე დ ა კ ა ც ი

შენც სხვებსა ჰგავხარ: შველის მაგიერ
მიმასპინძლები ცარიელ სიტყვით.

ბ რ ა ნ დ ი

(მიუახლოვდება)

აქ რას ეძიებ, მითხარი ერთი!

დ ე დ ა კ ა ც ი

არა, შენ არა. — მე არ ვთხოვ ხუცესს,
ქადაგება არ დამიწყო ახლა.
მე მირჩევნია სიკვდილი ქარში, —
შიმშილი, ტანჯვა, მატლივით ხოხვა,
აბობოქრებულ ტალღებთან ბრძოლა
ანდა ჩაღობა სადმე შქერებში,
ვიდრე ხუცესის წინაშე დგომა.
დალახვროს ღმერთმა, მე რომ ასეთი
დავბადებულვარ, ჩემი ბრალია?

ბ რ ა ნ დ ი

(ჩუმად)

ეს ხმა, ეს სახე, მისი იერი
მე წინათგრძნობით მიყინავს სულსა.

ა გ ნ ე ს ი

გთხოვ, დაისვენო ამ თბილ ბინაში,
ალბათ, მშიერი იქნება ბავშვი...

დ ე დ ა კ ა ც ი

გაბედავს ბოშა იქ დაისვენოს,
სადაც სითბოა, სასმელ-საჭმელი?

ჩვენი სახლია ეკლიანი გზის
მძიმე ტალახი, ტყე და კლდეები,
იქ ვხეტილობთ დღეცა და ღამეც,
თქვენ კი გაქვთ მუდამ თბილი კერია.
არა, სჯობია, გავბრუნდე სწრაფად,
აქ მწვევრებივით მოგვდევენ უკან
ლენსმანი, ფოგტი — კანონის ხალხი,
და გამკოჭავენ, თუ მომახელეს.

ბ რ ა ნ დ ი

ხელს ვერ გახლებენ ისინი შენ აქ.

დ ე დ ა კ ა ც ი

აქ, სად კედლებიც მიწუხებს სულსა?
არა, ჩვენ ზაძთრის სუსხიან ჰაერს
უფრო შევებით და უშიშრად ვსუნთქავთ!
ოღონდ ბავშვისთვის მომეცი რამე.
უფროსი ძმა ჰყავს და ფანციფუნცი,
თუ რამე ჰქონდა, მოჰპარა იმან.
ხომ ხედავ ბიჭი სულ შიშველია,
გაყინული და გალურჯებული,
ქარბუქის ჭირხლი ზედ ადევს ისევ.

ბ რ ა ნ დ ი

ჩვენ დაგვიტოვე შენი ყმაწვილი
და ააცდინე მაგ გზას, საშინელს,
მოგვეცი ნება, გავზარდოთ იგი
და ბედის წყევლა ავხსნათ თავიდან.

დ ე დ ა კ ა ც ი

ეგ ჰგავს რაღაცა სულელურ ნათქვამს
და არც მოხდება ეს სასწაული.
ჩვენ ხომ ყოველთვის ომი გვაქვს თქვენთან.
თქვენთან, რომელთაც დაგვიწყებიათ
სირცხვილ-ნამუსი და სიბრალული.

იცო, ეს ბავშვი სად დაიბადა?
სოფლის გზის პირას, წვიმაში, ქარში,
სადაც ქეიფი, ხორხოცი ხალხის
ისმოდა ღამით გათენებამდე.
მონათლულია ის გუბურაში
ცეცხლის ნახშირით ნიშანდებული.
მას მათარიდან დააღევიანეს
სასმელი, სანამ მოსწოვდა ძუძუს.
ირგვლივ ჩხუბობდნენ მაწანწალები,
იწყევლებოდნენ, იგინებოდნენ,
მერე ვინ? — მამა? — შემინდე ღმერთო, —
შაშა კი არა, მამები ბავშვის.

ბ რ ა ნ დ ი

აგნეს!

ა გ ნ ე ს ი

ბატონო!

ბ რ ა ნ დ ი

ხომ გახსოვს ვალი?..

ა გ ნ ე ს ი

ვისი? ამ ქალის? ო, არასოდეს!

დ ე დ ა კ ა ც ი

ჰოდა, მომეცი აქ ყველაფერი,
ეგ ძონძებიც და ეგ აბრეშუმიც,
გამოვიყენებ, ოლონდ რაიმე
შემოვახვიო შიშველ სხეულზე.
ჰა, ლამისაა შეწყვიტოს სუნთქვა, —
რაკილა კვდება, გამთბარი მოკვდეს.

ბ რ ა ნ დ ი

(აგნესს)

კვლავ შენს წინაშე დგას არჩევანი.

დ ე დ ა კ ა ც ი

შენს შეუკერე ეგ ყველაფერი,
ლარიბ-ლატაკს კი, შიშველს და ტიტველს,
არ უნდა ჰქონდეს სუდარა მაინც?

ბ რ ა ნ დ ი

განა არ ისმის ვით გაფრთხილება,
განრისხებული კივილი მისი?

დ ე დ ა კ ა ც ი

მომეც!

ა გ ნ ე ს ი

ამგვარი საზიზღრობებით
როგორ შევბღალო ყმაწვილი ჩემი?

ბ რ ა ნ დ ი

სულ ამათა გაგზავნა მისი
მოუსავლეთის, ბნელეთის გზაზე,
თუ შენ...

ა გ ნ ე ს ი

(მოტეხილი)

აღსრულდეს ნება უფლისა,
ფეხით გავქელავ გულის ძაფებსაც!
მოდო აქ, დედავ, განძს გინაწილებ, —
აჰა, აიღე, რარიგ ბევრს გაძლევ.

დ ე დ ა კ ა ც ი

მომეც!

ბ რ ა ნ დ ი

შენ აძლევ მხოლოდ ნ ა წ ი ლ ს ა?

ა გ ნ ე ს ი

(ჩიუტად)

სჯობს მოვკვდე, ვიდრე მივცე მ თ ლ ი ა ნ ა დ!
სულ ნაწილ-ნაწილ ვიხვედი უკან
და ამის შემდეგ დავუთმო კიდევ?
ეს ნ ა ხ ე ვ ა რ ი ც ე ყოფა მაგას.

ბ რ ა ნ დ ი

ოჰ, ნუთუ ორი ხელი იყიდე
ტანისამოსი შენი შვილისთვის?

ა გ ნ ე ს ი

(აძლევს)

აჰა, წაიღე! ეს მოსასხამი
სულ ახალია — მას ერთხელ ეცვა,
მოსანათლავად რომ წავიყვანე.
თბილი ქურთუკიც სულ ახალია,
ჩააცვი ღამით, როდესაც ცივა.
აი, კაპორიც აბრეშუმისა,
ბავშვი რომ ყინვამ არ გაგიყინოს.
აჰა, წაიღე მაშ ყველაფერი.

დ ე დ ა კ ა ც ი

მომეც!

ბ რ ა ნ დ ი

მიეცი მას ყ ვ ე ლ ა ფ ე რ ი?

ა გ ნ ე ს ი

(ღსევ აძლევს)

აჰა, ლაბადაც — უმანკო კრავმა
მაგ ლაბადაზე დალია სული!

დ ე დ ა კ ა ც ი

აწ ყუთი მართლაც დაცარიელდა
და უნდა გაჰქრეს აქ ჩემი კვალიც.
უნდა წავიდე ავჩქარდე ახლა,
ამათ კიბეზეც შევახვევ მერე.

(გადის.)

ა გ ნ ე ს ი

(დგას გაუნძრევლად, ძლიერი სულიერი მღელვარებით შეპყრობილი.
ბოლოს იკითხავს)

ვის აქვს უფლება იმაზე მეტი
აილოს ჩემგან, რაც ახლა გავეც?

ბ რ ა ნ დ ი

ერთი ეს მითხარ, მთლად შენი ნებით
გაიღე ახლა მაგგვარი მსხვერპლი?

ა გ ნ ე ს ი

არა!

ბ რ ა ნ დ ი

ტყუილად გადაგიგდია
უფსკრულში ძღვენი, ძვირფასო ჩემო:
არ შემცირდება ამითი ვალი.

(წასვლას დააპირებს.)

ა გ ნ ე ს ი

(ღუმს, ვიდრე ბრანდი კართან არ მივა. მხოლოდ მაშინ გასძახის)

ბრანდ!

ბ რ ა ნ დ ი

რას მიბრძანებ?

ა გ ნ ე ს ი

სულში გრიგალი

დაწყნარდა უკვე და ვინანიებ
იმ ცოდვას, წელან რომ ჩავიდინე.
კარგად არ იცი, რომ მოგატყუე,
არ მიმიცია მე ყველაფერი.

ბ რ ა ნ დ ი

რაო?

ა გ ნ ე ს ი

(ამოიღებს ბავშვის დაკეცილ ჩაჩს, რომელიც უბეში ჰქონდა დამალული)

ეს ჩაჩი გადავარჩინე.

ბ რ ა ნ დ ი

ჩაჩი?

ა გ ნ ე ს ი

ჰო, ჩაჩი ჩვენი შვილისა.
ზედ ცრემლებს ვაფრქვევ, რაც იგი მოკვდა
და დავატარებ ყოველთვის უბით.

ბ რ ა ნ დ ი

წადი და შენს კერპს თაყვანი ეცი!
(წასვლას დააპირებს.)

ა გ ნ ე ს ი

მოიცა!

ბ რ ა ნ დ ი

რისთვის?

ა გ ნ ე ს ი

შენ თვითონ იცი.

(გაუწვდინ ჩაჩს.)

ბ რ ა ნ დ ი

(მიუახლოვდება და ისე შეეკითხება, რომ ჩაჩს არ გამოართმევს)

გულწრფელად უძღვნი?

ა გ ნ ე ს ი

ცხადია.

ბ რ ა ნ დ ი

მჯერა, —

მომეცი, აქვე იქნება ქალი.

(გადის.)

ა გ ნ ე ს ი

აწ ყველაფერი წავიდა, გაჰქრა:
ჩემი იმედი, ლოცვები, რწმენა.

(ერთი წუთით გაუნძრევლად დგას. თანდათან სახე გაუბრწყინდება. ბრანდი ბრუნდება. აგნესი ალტაცებული მირბის შესახვედრად. ყელზე ჩამოეკიდება და შესძახებს)

გავთავისუფლდი, გავთავისუფლდი.

ბ რ ა ნ დ ი

აგნეს!

ა გ ნ ე ს ი

წყვდიადი გაფანტულია!
შიშიც მომცილდა, გულზე საშინლად
რომ დამწოლოდა, ვით მძიმე ტვირთი.
ცარიელია სამარე უკვე
და გაიმარჯვა ბრძოლაში ნებამ.
გაცურდა ნისლი გორაკებიდან,
გადაიკარგა ღრუბლები შორად
და მე ამ წუხილს, ამ სიკვდილს იქით
ვხედავ დაფიონს, ცეცხლივით წითელს.
სამარე! ახლა ეს სიტყვა ჩემზე
აღარ მოქმედებს, ვით უწინ, მძიმედ,

ის ძველებურად ვერ მომგვრის ცრემლებს,
ვერ შემომფოთებს წუხილით გულსა, —
ვიცი, რომ ალფი ამაღლდა ცაში.

ბ რ ა ნ დ ი

აი, ახლა კი შენ გაიმარჯვე!

ა გ ნ ე ს ი

დიახ, დაემხო და ფერფლად იქცა
ჩემი შიშიც და სამარეც ბნელი!
აბა, შეხედე, შეხედე ერთი!
ჩვენი ალფი დგას იქ, უფლის ტახტთან,
ვით ანგელოზი მთლად თეთრფრთიანი,
ვარსკვლავს იქითა, ლურჯ ლაყვარდიდან
ხელებს რომ გვიწვდის, ვერ ხედავ განა?
მხიარულია უწინდელივით.
არა! მქონოდა თუნდ ასი პირი
და შემძლებოდა თამამად თხოვნა,
მწამს, არც ერთხელ არ გაიღებოდა,
რომ მომეთხოვა შვილი უკანვე.
რა დიადია მდიდარი ღმერთი,
თუ შეიწირა მან შვილი მსხვერპლად,
სული დედისა ხომ აამაღლა
ასეთი ტანჯვა-წამების დროსა...
და, მეგობარო, შენც დიდად გმადლობ,
დამხმარე ხელი რომ გამიწოდე.
შე ხომ ვიხილე წამება მთელი,
მთელი წამება შენი გულისა.
ახლა კი ტვირთი შენც დაგაწვება —
დრო დადგა უკვე ამოირჩიო:
ან ყველა ფერი, ან არაფერი!

ბ რ ა ნ დ ი

ბუნდოვანია ეგ აზრი, აგნეს,
გარდაუვლია ყოველგვარ ბრძოლას.

ა გ ნ ე ს ი

შენ დაგავიწყდა კანონი მკაცრი,
ვინც ღმერთს იხილავს, მოკვდება იგი!“

ბ რ ა ნ დ ი

(უკან დაიწევს)

ვაგლახ! ეგ რა სთქვი, რა საშინელი
დასასრულია! ო, არა! არა!
ბრძოლა ვერ ზარავს ჩემს ძლიერ ხელებს,
მაგრამ არ უნდა წახვიდე ჩემგან!
ყოველგვარ მსხვერპლის გაღებას შევძლებ,
დავთმობ ყოველგვარ გამარჯვებასაც,
ოღონდ შენ დამშთე, შენ დამშთე ოღონდ.

ა გ ნ ე ს ი

მაშ აირჩიე გზაჯვარედინთან:
ჩააქრე სანთლის ბრწყინვალე შუქი,
ჩაახშე ფიქრთა თამამი დენა
და დამიბრუნე კერპები ძველი, —
ის ქალი ახლა გარეთ ზის, მგონი.
მაშ დამიბრუნე წყვდიადი ისევ,
გადამაქციე კვლავ უსინათლოდ,
ისევ ტალახში გადამიძახე,
სადაც ვხოხავდი მე არაერთხელ,
ამოიჩიე, თავისუფალი
არის, ძვირფასო, ეგ არჩევანი,
იცოდე, მე არ დაგიწყებ ბრძოლას;
ფრთები შემკვეცე, ჩამკეტე ისევ,
დამიგდე ფერხთით კვლავ მძიმე ტვირთი
და დამაბრუნე წარსულ დღეებთან,
ძირს, საიდანაც შენ ამამაღლე.
ნება მიბოძე კვლავ ძველებურად
ვიცხოვრო ახლაც წყვდიადში, ნისლში.
თუკი აღმითქვამ ყველაფერ ამას,
ვიქნები შენი ქალღმერთი ისევ...

ამოირჩიე, რომელი გინდა,
ძვირფასო, დგეხარ გზაჯვარედინზე.

ბ რ ა ნ დ ი

ვაგლახ მე მაშინ, თუ მოვიწოდო
რომ დავაბრუნო წყვდიადი მქისე, —
მაგრამ, ძვირფასო, ამ კლდეებს იქით,
ამ მსხვერპლის, ტანჯვის, ტკივილის მიღმა,
სიცოცხლეს, ნათელს ვპოვებდით მალე.

ა გ ნ ე ს ი

რატომ ივიწყებ შენს მოწოდებას
და მსხვერპლს, ამისთვის გაღებულს ჩვენგან?
შენ აგირჩიეს აქ უმკურნალო
ასეულ სულებს — მაშ ადასრულე!
ღმერთმა ისინი შენ ჩაგაბარა, —
მაშ შენც გაულე სამოთხის კარი:
ამოირჩიე, ძვირფასო ჩემო,
ხომ იცი, დგეხარ გზაჯვარედინზე!

ბ რ ა ნ დ ი

გზა სამუდამოდ მაქვს არჩეული.

ა გ ნ ე ს ი

(მივარდება და გადაეხვევა)

ო, გმადლობ, გმადლობ შენ ამის გამო!
სინათლისაკენ მიგყავდი მტკიცედ.
მაშ საღამოზე, წყვდიადზე უფრო
მტკიცედ იდგები ჩემს სარეცელთან?

ბ რ ა ნ დ ი

ღლიური შრომა დასრულდა უკვე,
მაშ დაიძინე, ძვირფასო აგნეს!

ა გ ნ ე ს ი

დასრულდა უკვე. ო, უფრო მკვეთრად
მინათებს თვალში სინათლე ღამის...
თუმცა გავიმარჯვე, დავლილვარ ძალზე,
დავსუსტებულვარ, არ შემწევს ღონე,
მაგრამ კვლავ ძალმიძს, რომ ღირსეულად
ვადიდო ღმერთი გალობით ტკბილით!
ბრანდ, დიდად გმადლობ! ძილი ნებისა!

ბ რ ა ნ დ ი

ძილი ნებისა!

ა გ ნ ე ს ი

ძილი ნებისა!

აწ წავალ, მშვიდად რომ დავიძინო.

(გადის.)

ბ რ ა ნ დ ი

(მიიღებს ხელებს მკერდზე)

მაშ საბოლოო მიზანი გწამდეს
შენ, ჩემო სულო: ყ ვ ე ლ ა ფ ე რ ს ჰკარგავ,
მაინც იმარჯვებ და ამ ყველაფრის
დაკარგვით ისევ ყ ვ ე ლ ა ფ ე რ ს იძენ.
რაც დაგვიკარგავს, რაც გარდასულა,
მარადიული ის არის მხოლოდ!

მ ე ხ უ თ ე მ ო ჭ მ ე ღ ე ბ ა

მოქმედება მიმდინარეობს წელნახევრის შემდეგ. ახალი ეკლესია მზადაა და მორთული განათებისათვის. მახლობლად ჩადის მდინარე. ნისლიანი დილაა. კ ის ტ ე რ ი გვირგვინებს ჰკიდებს ეკლესიის გარეთა კედლებს. რამდენიმე ხნის შემდეგ გამოჩნდება

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი .

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

ხომ კარგადაა?

კ ის ტ ე რ ი

ძალიან კარგად!

მოდით გავჭიმოთ გირლიანდები
სვეტით სვეტამდე გამოყოლებით,
რომ ყვავილებზე იარონ ფეხით.

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

პრესტის სახლთანაც რაღაცას დგამენ —
რგვალჩარჩოიან მაღალ ლატანსა.

კ ის ტ ე რ ი

დიახ, ცხადია!

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

ეგ რაღა არის?

კ ის ტ ე რ ი

პრესტმა მიიღო ღირსების ფარი:
ოქროს ფონი აქვს, ზედ კი ლამაზად
დაუწერიათ მისი სახელი.

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

დიდი ზეიმი იწყება უკვე —
აქეთ მოჰქრიან ყოველი მხრიდან,
ყველა კუთხიდან, მთელი ფიორდი
დაფარულია თეთრი აფრებით.

კ ი ს ტ ე რ ი

გამოიღვიძა, ჩანს, ახლა მრევლმა.
იმ პრესტის დროს კი, განსვენებულის,
სად იყო ჩხუბი, შეხლა-შემოხლა,
ყველას თავისთვის ეძინა ტკბილად.
რა სჯობს, ნამდვილად მეც აღარ ვიცი.

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

ეგ სიცოცხლეა, კისტერ, სიცოცხლე!

კ ი ს ტ ე რ ი

სიცოცხლეა და მერე როგორი!
ჩვენ კი: მე და თქვენ, ჩემო ბატონო,
რად ვდგევართ განზე?

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

ერთი რამ მესმის:
ჩვენ რომ ვიღვწოდით, ეგენი თვლემდნენ,
მათ გაიღვიძეს, ჩვენ ვეძინავს ახლა.
ეჰ, როგორცა ჩანს, სულ არ ვჭირდებით.

კ ი ს ტ ე რ ი

მაგრამ სიცოცხლე სჯობია, არა?

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

მას ვიმეორებ, რაცა მსმენია,
ასე ამბობენ პრობსტიც და პრესტიც.
მე კი ვიტყვოდი: ხალხის მასისთვის
ასეა, მაგრამ ჩვენთვის კი არა,

დიახ, ამ კუთხის მოხელეთათვის.
ჩვენ სულ სხვაგვარი კანონები გვაქვს
და ამ მთის ხალხს კი — სულ სხვანაირი;
ჩვენი ვალია ვიცავდეთ წესრიგს,
სასულიერო დოგმებით უნდა
გამოვუტენოთ ყველა კაცს თავი,
რათა ავლაგმოთ ახლისკენ სწრაფვა, —
დავდგეთ ყოველგვარ პარტიის გარეთ!

კ ი ს ტ ე რ ი

საქმის გულში კი დგას ჩვენი პრესტი.

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

და სწორედ ამით სცოდავს ის დიდად.
ვიცი, ესაა მთელი მიზეზი,
რომ ხელისუფალთ არ მოსწონთ იგი,
და დაითხოვდნენ აქამდე კიდევც,
სამრევლოს რომ არ უყვარდეს ძლიერ.
ჩვენი პრესტი ხომ ეშმაკი გახლავთ
და ამ ცხოვრებას მშვენივრად იცნობს,
აშენებს ტაძარს, ახალი საქმით
ყველას თვალეები რომ დაგვიბრმაოს.
იმას კი არვინ არა კითხულობს,
არის თუ არა საჭირო იგი,
მთავარი არის მომხდარი ფაქტი,
ყველანი: ხალხიც და წინამძღოლნიც
მოხარულნი ვართ ამ აღმშენებლის.

კ ი ს ტ ე რ ი

თქვენ ნამყოფი ხართ სტორთინგში, უნდა
იცნობდეთ ხალხის ზნესა და ყოფას;
მაგრამ ვილაცა გვეწვია ერთხელ,
როცა აქ ხალხმა გამოიღვიძა,
თქვა, რომ სწორი გზით მივემართებით

ჩვენ წყვილიდან სინათლისაკენ
და დიდ, ძლიერ დიდ იმედს ვიძლევი.

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

დიახ, დიდ იმედს იძლევა ხალხი,
ბევრს მიაღწია მან მოკლე ხანში
და მალე, ალბათ, ყველა მათგანი
თვის მისიაზე ილაპარაკებს.

კ ი ს ტ ე რ ი

უძილობის ჟამს ვიმტვრევდი თავსა,
მაგრამ ვერასგზით ვერ გავარკვიე,
თქვენ ამიხსენით, სწავლულო კაცო,
აბა, რა არის „მისია ხალხის?“

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

ჩემო ძვირფასო, მაგვარი რამე
სხვას რომ ავუხსნა, ცოტა ძნელია:
ეს არის რალაც, რაც აკავშირებს
ადამიანებს იდეის ძალით,
თანაც დიადი — ის (ნოტაბენე)
მოვა ნამდვილად, აუცილებლად
ხალხთან ოდესმე, შორ მომავალში.

კ ი ს ტ ე რ ი

ეგ კი მთლიანად გავიგე, მაგრამ
მინდოდა კიდევ მეკითხა რალაც.

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

რა?

კ ი ს ტ ე რ ი

როდის მოვა აქ, რომელ წელსა,
ჩემო ბატონო, ეგ მომავალი?

მასწავლებელი
ო, არასოდეს!

კისტერი
რაო? არასდროს?

მასწავლებელი
ძალზე უბრალოდ, სულ ბუნებრივად:
როს „მომავალი“ დადგება ჩვენთან,
გადაიქცევა მაშინვე „აწმყოდ“
და „მომავალი“ აღარ იქნება.

კისტერი
ეგ მართალია და არც ვკამათობ.
მაგრამ მითხარი, რამდენი წელი
დასჭირდება მას, რომ აღასრულოს
ხალხმა თავისი დანაპირები?

მასწავლებელი
ერთი წუთის წინ გითხარით აკი:
დანაპირები „მომავალშია“
და აღსრულდება ის „მომავალში“.

კისტერი
კი, მაგრამ მითხარ, ის როდის მოვა?

მასწავლებელი
(თავისთვის)

ოჰ, ეს კისტერი!...

(ხმამალლა)

ბატონო ჩემო,
მე უნდა ისევ გაგიმეოროთ,
რომ „მომავალი“ არასდროს დგება, —
რადგან რაწამსაც დადგება იგი,
გადაიქცევა მაშინვე „აწმყოდ“.

კისტერი

გმადლობთ!

მასწავლებელი

ძმობილო, ყოველივეში
დამალულია რაღაცა საფრთხე,
რაღაც ოინი, ნემსკავის მსგავსად,
რომელსაც ყველა ნათლად ხედავს,
ვისაც კი ხუთზე მეტის თვლა ძალუძს.
აღთქმის მიცემა ნიშნავს, რომ ცრუობ,
თუნდ იყო ძალზე პატიოსანიც,
შესრულება ხომ მისი ძნელია,
უფრო სწორად კი შეუძლებელი
იმ კაცისათვის, ვინც ლოგიკასთან
მწყრალად არაა და წარამარა
არაგებს აღთქმას აქეთ თუ იქით.
მისმინეთ...

კისტერი

სსუ!

მასწავლებელი

რა?

კისტერი

უცნაურია!..

მასწავლებელი

ღმერთმანი, მესმის ხმა ორღანისა...

აი...

კისტერი

ისაა!

მასწავლებელი

ვინ? პრესტა?

კ ის ტ ე რ ი

სწორედ.

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

ადრე მოსულა, დალახვროს ღმერთმა...

კ ის ტ ე რ ი

აბა, ვინ იცის, ის წუხელ, ალბათ,
არც გაეკარა თავის საწოლსა.

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

როგორ?

კ ის ტ ე რ ი

მე ვიცი, რის გამოც ფხიზლობს
ღიახ, ნამდვილად ვერაა კარგად!
მას აქეთ, რაც კი დაქვრივდა იგი,
სულს უღრღნის დარდი და მწუხარება.
ის მალავს ამას, მაგრამ დროდადრო
თავს ვერ იკავებს და სევდით სავსე
გული გასკდომას უპირებს თითქოს...
აი, ის უკრავს, — ყოველ ბგერაში
გარდაცვლილებზე წუხილი ისმის
და — სევდა მათთან განწორებისა.

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

ღიახ, ის თითქოს საუბრობს მათთან.

კ ის ტ ე რ ი

თავს ინუგეშებს, ისე კი ნაღვლობს.

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

მე მის ადგილზე, აუცილებლად,
ავტირდებოდი.

კისტერი

ამას გაჰბედავს,
ვისაც არ ბორკავს მოვალეობა.

მასწავლებელი

ვილას არ ბორკავს საქმე, წოდება,
მდგომარეობა და სამსახური...

კისტერი

ვის შეუძლია შესწიროს ეშმაკს
ქონება, ჯოხი, კალამი, წიგნი!

მასწავლებელი

ვინც განუსჯელად მოქმედებს ხოლმე
და ჰბედავს იგრძნოს ძალიან მწვავედ...

კისტერი

ვერავინ გვხედავს, ძმობილო, ახლა,
მაშ თავისუფლად ვილაპარაკოთ!

მასწავლებელი

გავბინძურდებით იმ საათშივე
და დავეშვებით ხალხის მასამდე.
ვით პრესტი ამბობს, არავის ძალუძს
იყოს ამქვეყნად ან „ეს“, ან „ისა“,
არ შეიძლება შეერთდეს მუდამ
ჩინოვნიკი და ადამიანი;
ჩვენთვის ყველაფერს ის აჯობებდა,
აუცილებლად რომ გავყოლოდით
ფოგტის მაგალითს.

კისტერი

რისთვის?

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

არ გახსოვთ,

როცა მოედო მის სახლს ხანძარი,
თავგანწირული ეკვეთა ცეცხლს და
იხსნა არქივის ძვირფასი განძი.

კ ი ს ტ ე რ ი

ჰო, როგორ არა, საღამოს, ბნელში...

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

და ქარიშხალში! არ გაგონდებათ,
რა მამაცურად იბრძოდა ფოგტი,
ათი სიცოცხლე ჰქონოდა თითქოს.
და მისმა ცოლმა რარიგ შესძახა,
როცა შენიშნა მეუღლის გვერდით
იდგა ეშმაკი და ხარხარებდა:
„ო, მეგობარო, უეჭველია,
დაგლუპავს იგი, მოგიღებს ბოლოს,
გადაარჩინე ახლავე სული,
სანამ სიცოცხლე შემოგრჩენია!“
ფოგტმა კი ცეცხლის ხანძარში მდგარმა,
ცოლს დაუყვირა: „ჯანდაბას სული,
მიშველე ერთი, არქივი ვიხსნათ!“
აი, ძმობილო, ვინ არის ფოგტი,
შინაარსითაც, გარეგნულადაც,
სულით, სხეულით ესაა ფოგტი!
და ამიტომაც მჯერა, რომ იგი
მიიღებს თავის ღირსეულ ჯილდოს.

კ ი ს ტ ე რ ი

შაგრამ სად, როგორ?

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

იქ, სამოთხეში,
კეთილ ფოგტებს რომ უმზადებს ღმერთი.

კ ის ტ ე რ ი

სწავლულო კაცო...

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

რა გნებავთ?

კ ის ტ ე რ ი

რა და,

კარგად ემჩნევა თქვენს ყოველ სიტყვას
წუხილი, დრტვინვა და მღელვარება.
დულს ყველაფერი, უეჭველია,
მაგრამ არ ვიცი, ეს რატომ ხდება,
ჯეროვან პატივს რომ არ სცემთ წარსულს.

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

დე მაგ ნანგრევმა სასუქი მოგვცეს
და გამოზარდოს ყლორტები ნორჩი!
აქ კაცთა ფილტვებს ხრავს ავი ჭლექი
და, თუ ვერ შესძლებ ამოხველებას,
პირდაპირი გზა კუბოსკენ მიდის.
დიახ, დრტვინვაა, ვინ გედავებათ,
არც ღურბინდები არის საჭირო;
როცა დაინგრა ძველი ტაძარი,
თან ჩაიყოლა ეგ ხარახურაც,
ფენა მიწისა, სად ამდენი დღე
ენასკვებოდა ფესვები ფესვებს
და პოულობდა იქ მკვიდრ საფუძველს
ჩვენი სიცოცხლე, ცხოვრება ჩვენი.

კ ის ტ ე რ ი

პირველად როგორ აყვირდა ხალხი:
„რალას ვუყურებთ, მაშ დავანგრიოთ,
ძველი ტაძარი ძირს დავცეთ, ძირსა“, —
შემდეგ კი ისევ მიწყნარდა ხმები,

მთელი სამრევლო შეკრთაო თითქოს
და დაუბრუნდა გონება ისევ,
იღგნენ და მორცხვად უცქერდნენ ერთურთს
და წარმოთქვამდნენ ჩურჩულით, კრძალვით—
„რომ შეგვენახა, ნამდვილად სჯობდა“...

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

ჰო, ეშინოდათ გაწყვეტა ძაფის,
მათ რომ წარსულთან აკავშირებდა,
ვიდრე ეს კოშკი ნათელი, მტკიცე,
სანთლებით ჯერ არ განათებულა
და ამიტომაც საქმის დასასრულს
თვალს ადევნებდნენ გაუბედავად,
უცდიდნენ შიშით დაძაბულები
იმ დიდებულ წამს, როდესაც ძველი
ალამი დაბლა დაეშვებოდა
და ახალი კი, ნათელი, თეთრი,
აიჭრებოდა მაშინვე მალლა...
რაც უფრო ზევით იწევდა შპალი,
ხალხს მისდიოდა შიშისგან ფერი;
ჰა, საბოლოო წუთებიც დადგა,
მზადაა უკვე აწ ყველაფერი.

კ ი ს ტ ე რ ი

(გვერდზე მიუთითებს)

შეხედეთ, ყველა: პატარაც, დიდიც,
აქეთ იჩქარის.

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

ჰო, ათასობით

მოდიან ჩუმად.

კ ი ს ტ ე რ ი

და მაინც ისმის

ხალხის გუგუნის, ვით დრტვინვა ზღვისა.

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

ეს ხალხის სულის კვნესაა მხოლოდ;
ის მიხვდა, დიახ, ნამდვილად მიხვდა,
რომ დიდებული წუთები დადგა
და თინგზე მიდის ღვთის ასარჩევად.
ნეტავი ჩვენი პრესტი სადღაა?
მე მის ადგილას შეშფოთებული
სადმე ჩრდილს თავს ღრმად შევაფარებდი.

კ ი ს ტ ე რ ი

მეც!.. მეც!.. ნამდვილად!..

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

დიახ, ასეთ დღეს,
გგონია, შენს სულს არ უჩანს ფსკერი,
ფსკერის ქვეშ კიდევ ფსკერია თითქოს,
გეშინია და თან გიპყრობს ჟინი...

კ ი ს ტ ე რ ი

ძმობილო!

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

რაო?

კ ი ს ტ ე რ ი

ჰმ!

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

რის თქმა გნებავთ?

კ ი ს ტ ე რ ი

და გული მაინც ხომ აგვიჩუყდა.

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

მე — არა!

კ ის ტ ე რ ი

არც — მე, რაღა თქმა უნდა,
მოწმე ხომ არც ერთს არა გვყავს ვინმე.

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

ვაუკაცები ვართ ბოლოს და ბოლოს!
აწ ჩემს საქმეზე მიმეჩქარება:
მოწაფეები მელიან უკვე.

(მიდის.)

კ ის ტ ე რ ი

ეჰ, ვოცნებობდით სულელებივით,
მაგრამ მე ისევ სწორ გზაზე ვდგავარ,
დაკეცილი ვარ წიგნივით უკვე, —
მაშ მეც საქმეზე... ლაყბობა კმარა:
რადგან ამგვარი უსაქმურობა
არის ყოველგვარ ცოდვათა დედა.

(მიდის მოპირდაპირე მხარეს.)

ორლანი, რომელიც ამ წინა საუბრის დროს ყრუ ხმებს გამოსცემდა, უეცრად ბგერე-
ბის ქარიშხლად ამოვარდება და შეწყდება მკვეთრი დისონანსით.

ცოტა ხნის მერე ტაძრიდან გამოდის ბ რ ა ნ დ ი.

ბ რ ა ნ დ ი

ვერ ვიმორჩილებ ამ ბგერებს უკვე,
რომ ძველებურად აჟღერდნენ ძლევით,
ბგერის მაგიერ ყვირილი ისმის...
მათ სივრცე უნდათ ვიწრო ტაძარში,
დასტურ, ვერ გრძნობენ თავს თავისუფლად.
კუძ'ბავები თაღნი და კამარები,
თან ირიდებენ გაბოროტებით,
შემდეგ კი ირგვლივ ეკვრიან მჭიდროდ.
ვით მიცვალებულს კუბოს ფიცრები...
იბრძოდა სული გაშმაგებული,
ორლანმა კი ხმა დაკარგა მაინც!

რა უნდა მექნა, დავიწყე ლოცვა,
 მაგრამ ვედრება, ვით კვნესა მძიმე,
 ვერ ახერხებდა აფრენას მაღლა,
 გეგონებოდათ დაჟანგებული
 და გაბზარული ზარის ლითონი.
 თითქოს აქ იდგა თვითონ უფალი
 იქ, ვრცელ დარბაზში, მახლობლად ტახტის
 და უარს ჰყოფდა მრისხანე ხელით...
 ხალხს თავხედური მივეცი აღთქმა,
 ამეგო მისთვის ტადარი ვრცელი,
 ძველი ტადარი კი დავუნგრე
 და გავასწორე მიწის პირამდე.
 აჰა, გასრულდა შენობა უკვე,
 ისმის ჩოჩქოლი და შეძახილი:
 „რა დიადია, რა დიდებული!“
 ვინა ვართ სწორი: მე თუ ისინი?
 „პატარა არის“, — კიჟინებს სული...
 იქნებ დიდია? მაგრამ ეს სახლი
 ის არის, რისი აგებაც მსურდა?
 ნუთუ ნამდვილად ამნაირ სახლზე
 ოცნებით წყურვილს იკლავდა გული?
 განა ეს არის ნიმუში მისი,
 რომელსაც დიდი მწუხარების ჟამს
 ხედავდა ჩემი მჭმუნვარე სული
 ცოდვილ მიწაზე ამალღებულსა?
 აგნეს, ახლა რომ ცოცხალი იყო,
 შენ იხილავდი დიდებულს მასში,
 გამიფანტავდი ეჭვსა და ტკივილს —
 რომ პატარა და ვიწროა იგი,
 დამარწმუნებდი, როგორც მწვანე ხე,
 ცაჰსა და მიწას რომ მოხვევია.

(შეამჩნევს საზეიმო მზადებას.)

მწვანე რტოები, ალამი, ხალხი
 ფერდობზე მდგარი, მოწაფეები

იზებირებენ კანტატას უკვე;
 ივსება პრესტის სასახლის კარი,
 მისასალმებელს იგრგვინებს ქორო;
 ლატანზე ჩემი ღერბი ჰკიდია...
 ოჰ, ღმერთო ჩემო, აწ განმინათლე
 გონება და ან მიწაში ჩამფალ.
 ახლა ყოველგვარ წესს დაიცავენ:
 დიახ ყოველგვარს, როს დაიწყება
 ზეიმი ერთი საათის შემდეგ.
 მათ ფიქრებსა და გულებში ახლა
 მხოლოდ პრესტი ზის, ბაგეებზედაც
 მათ აკერია პრესტის სახელი.
 მრევლის აზრს ვიცნობ, სასჯელზე უფრო
 მიწვავს გულს ახლა მე მისი ქება
 და სულში დნება, როგორც ყინული.
 ნეტავ შემეძლოს, შემეძლოს მაინც,
 რომ დავიხვიო პატარა გუნდად,
 გადავივიწყო ეს ყველაფერი
 და შევიმალო მხეცის სოროში!..

ფოგტი

(გამოცხადდება სრული საპარადო ფორმით და, სიამოვნებისაგან სახეგაბრწყინებული,
 მიესალმება ბრანდს)

დიდი დღე დადგა, დიახ, ნამდვილად!
 შემდგომ ექვსდღიან უჯიათ შრომის
 მოდის შაბათი — დღე დასვენების.
 ახლა კი მშვიდად, უიალქნებოდ
 და ალმის ჩრდილქვეშ ნელა წავყვებით
 მდინარის დენას კეთილ საქმისკენ, —
 მშვენიერია და დიდებული!
 მოგესალმებით დიდო და დიდად
 კეთილშობილო ადამიანო!
 თქვენი დიდება ტაშის გრიალით
 გაივლის ყველა გზასა და ბილიკს,

მთელ არემარეს მოეფინება!
ბედნიერი ვარ და მეტისმეტად
ათრთოლებული ამ სიხარულით!
თქვენ კი?..

ბ რ ა ნ დ ი

რადაცა მიჭერს მე ყელში...

ფ ო გ ტ ი

უკუიცალეთ მაგვარი გრძნობა!
დრო დადგა უკვე გამოამყდევნოთ
თქვენ ხელოვნება ქადაგებისა
და სჭექოთ, სამწყსოს დაუტკბოთ სმენა.
კედლებს ისეთი აქვს რეზონანსი,
ყველანი ტრანსში ჩაცვივდებიან
განცვიფრებისგან.

ბ რ ა ნ დ ი

მართლა?

ფ ო გ ტ ი

თვით ღირსმა

პრობსტმაც კი აქო თქვენი ტაძარი.
რა დიდებული სტილია მერე!
რა სიძლიერეს მოიცავს ფორმა!

ბ რ ა ნ დ ი

ნამდვილად მოგწონთ?

ფ ო გ ტ ი

დიახ, ნამდვილად!

ბ რ ა ნ დ ი

თუ შეამჩნიეთ?

ფოგტი

რა შევამჩნიე?

ბრანდი

ის, რომ ჩანს იგი ასეთი დიდი?

ფოგტი

რა? ჩანს კი არა, დიდია იგი,
ნათელი, ვრცელი და დიდებული,
როგორც ახლოდან, ისე შორიდან.

ბრანდი

დიდია მართლა? ნამდვილად დიდი?

ფოგტი

ღმერთმანი! ისიც შეიძლებოდა,
რომ ჩაგვეთვალა ძალიან დიდად
ასე პატარა, ჩრდილო მხარისთვის.
სხვა ქვეყნებს სულ სხვა ღირსება ახლავთ:
სხვა საზომები, სხვა მასშტაბები,
აქ კი, სადაც გვაქვს ცხოვრება მწირი,
ამ ფიორდსა და კლდოვან ქედს შორის,
იგი ანცვიფრებს, ძრწოლას ჰგვრის სულსა.

ბრანდი

მაშასადამე, მხოლოდ ახალი
სიცრუითა ვცვლით ძველ სიცრუესა.

ფოგტი

რაო?

ბრანდი

ჩვენ ხალხის აზრი ძველიდან,
ჩამონგრეული, დახავსებული
ტაძრიდან ახალს, თანამედროვე

სტილით აგებულს შევუტრიალეთ,
ცისკენ, ლაჟვარდში რომ ატყორცნილა,
და თუ იგი ძველს შეჰღრიალებდა:
„ძველს ვცეთ თაყვანი!“ — ახლა დაცინვით
იტყვიან ალბათ: „შეხედეთ ერთი,
რარიგ დიდია! მგონი, ამნაირს
ვერსადა ნახავთ მთელს მსოფლიოში!“

ფოგტი

ო, დიდ თავხედად ჩავთვლი მე იმას,
თუკი მოითხოვს ჩვენ შორის ვინმე
ამაზე ვრცელსა და მაღალ ტაძარს!

ბრანდი

დიახ, თუმც, დაე იცოდეს ყველამ,
რომ ეს ტაძარიც პატარა არის,
ვიცრუებთ, ხალხს რომ ეს დავუმალოთ!

ფოგტი

დამიგდეთ ყური, ღვთის მადლმა, ეგრე
ნუ ჟინიანობთ! საკუთარ ნაღვაწს
თვითონვე ასე რად უტეხთ სახელს?
ტაძრის სიმდიდრით და სილამაზით
კმაყოფილია ხალხი ნამდვილად, —
მსგავსი თვალითაც კი არ უნახავთ
და ამიტომაც კარგია იგი.
ნეტავ ყოველთვის მიაჩნდეთ ასე, —
რად შევაშფოთოთ ლატაკი კაცი
და ჩირაღდანი წავჩაროთ ცხვირში,
თუ შუქი არვის მიჰქონდა მისთვის?
ეს ყველაფერი რწმენის საქმეა:
და განსხვავებას ვერ ვხედავ სულაც,
ტაძარი მართლა დიდი, ვრცელია,
თუ ერთი რაღაც საძაღლე მხოლოდ,
რაკი ხალხსა სწამს სულით და გულით,
რომ ის დიდია, მაღალი, ვრცელი.

ბ რ ა ნ დ ი

ერთს და იმავეს ჰქადაგებთ ყველგან.

ფ ო გ ტ ი

თანაც აქ ახლა ზეიმი გახლავთ,
ბევრი სტუმარი გვეწვია უკვე
და, აბა, კარგი იქნება განა,
რომ ჩავუმწართ მათ სიხარული?
გარდა ამისა, თქვენზეცა ვზრუნავ,
ახლა ყვირილი რად უნდა მორთოთ,
რომ ყველას უცებ გააგებინოთ,
რა ზომისაა ჩვენი შენობა?

ბ რ ა ნ დ ი

რად არა ვითომ?

ფ ო გ ტ ი

აი მიზეზი:

საბჭოს თემისას სურს, რომ მოგიძღვნათ
ვერცხლის ახალი, ბრწყინვალე თასი,
აღარ იკითხავთ წარწერას მასზე,
ეს ხომ ნამდვილი თავშექცევაა
პირდაპირ მტრების თვალდასათხრელად.
ჰიმნი, რომელსაც გიმღერებთ ქორო?
სიტყვა, სად გასახავთ თქვენ მაგალითად?
ეს ყველაფერი მტკნარ სისულელედ
გადაიქცევა, თუ დავამცირებთ
ტაძრის სიდიდეს და მის ღირსებას.
აი ხომ ხედავთ, დაგვნებდეთ უნდა
და გონივრულად მოიქცეთ თქვენაც,
ვით იქცევინ აქ დანარჩენნი.

ბ რ ა ნ დ ი

ვხედავ: სიცრუის სახელით უნდა
დაიწყოს ახლა ზეიმი ყალბი!

ფოგტი

ოჰ, ღმერთო, რარიგ განიცდით ამას!
ჩემო ძვირფასო, რა გნებავთ მაშინ?
მაგრამ რაკი გსურთ, გემოვნებაზე
ვიდაოთ მაინც, მე თანახმა ვარ,
წამოგიყენებთ სხვა არგუმენტსაც, —
ის ნაწილობრივ ვერცხლისა გახლდათ,
ეს კი ოქროსი იქნება ახლა!
პატივისცემა და მოწყალება
ბედის რჩეულის ხვედრია მუდამ,
მოკლედ რომ გითხრათ, გაძლევენ ორდენს.
და ახლა, ყელზე ჯვარდაკიდულმა,
უნდა იართო დიდების გზაზე.

ბრანდი

მე მძიმე ჯვარი მკიდია ყელზე,
წამების ჯვარი და ვინა ბედავს,
ვის შეუძლია, რომ ამხსნას იგი?

ფოგტი

როგორ? გულიც კი არ აგითრთოლათ?
გულგრილად ხვდებით ამგვარ წყალობას?
არა, ნამდვილი ხართ გამოცანა.
ღვთის გულისათვის, გონს მოდით მალე,
დიდებულ ჯილდოს ნუ ჩაიმწარებთ

ბრანდი

(ფებს დააბაკუნებს)

ვერ დამარწმუნებთ, ამაოდ დაშვრით
ამდენ ლაყბობით, მიეთმოეთით.
ვერ მიხვდით, რაც მე გითხარით, იმას,
არ გესმით ჩემი სიტყვების აზრი;
მე ვგულისხმობდი ისეთ სიდიდეს,
რომელიც გოჯით არ იზომება

და საიდანაც უკუიფრქვევა
სხივები, სულს რომ აგვინთებს ხოლმე,
ხან კი დაგვიზრობს, როგორც ყინული,
და საიდანაც სჩქეფს ნაკადული,
ერთი კი არა, ასი, ათასი,
რომელთაც უნდა ჩვენ დავეწაფოთ...
გვხიბლავს, ვით ღამე ვარსკვლავიანი,
ვით... ოჰ, წაბრძანდით, დამღალეთ უკვე, —
აწ სხვებს ედავეთ, სხვებს განუმარტეთ!

(სასწრაფოდ მიდის ზევით ტაძრისაკენ.)

ფოგტი

(ლაპარაკობს თავისთვის)

აბა, მითხარით, ამ აბღაუბღა
აზრებში ფუსფუსს ვინ დაიწყებღა
ჭეშმარიტების აღმოსაჩენად?
ღიღი ის არის, რაც ხალხს არ ესმის,
რაც უკუაფრქვევს სხივებს, იგი, რაც
არის უსაზღვრო, განუზომელი.

(გაღის.)

ბრანდი

(ბრუნდება)

ისე ეული, ვით ახლა მე ვარ,
ჯერ არ ვყოფილვარ ამ ხეობაში,
ყოველ ჩემს კითხვას აქ ყიყინით და
კიყინის ცემით ხვდებიან ხოლმე,
პასუხს მხოლოდ ბრბოს ხორხოცი მაძლევს.

(იცქირება იქით, საითაც ფოგტი წავიდა.)

ამ არამზადას გავსრესდი ქუსლით, —
როგორ ვცდილობდი, რომ მისი მზერა
მომეწყვიტა მე ამ სიყალბიდან,
მას კი ფეხებზე ეკიდა სულაც
ეს ყველაფერი და აშიშვლებღა

ჩემ წინ თავის ბილწ და დამპალ სულსა.
ოჰ, დავიტანჯე, ძვირფასო ავნეს!
რატომ იყავი ეგეთი ნაზი,
ხომ იქნებოდრი ცოცხალი ახლა
და სასიკეთოს მირჩევდი რამეს.
მომღალა უკვე დიდმა მგზავრობამ,
ამ უმაქნისმა თამაშმა ქვეყნად,
სად არვინაა დამარცხებული,
გამარჯვებულიც არავინ არის
და ერთადერთი მებრძოლი მე ვარ...
რას ვიქმ, როს ძალა ერთობაშია.

პ რ ო ბ ს ტ ი

(შემოდის)

ჩემო შვილებო, ჩემო კრავებო!..
ოჰ, მომიტევე, ჩემო კოლეგა!
დღესასწაულმა დამასხა თავბრუ,
ახლაც სიზმარში მგონია თავი.
ქადაგებას რომ ვსწავლობდი გუშინ,
ჩაჭედილი მაქვს თავში მთლიანად.
მაგრამ ამაზე ნუღარას ვიტყვით.
დიდი მადლობა მსურს შემოგწიროთ
თქვენ, მამაცურად ვინც გაარღვიეთ
მძიმე ყინული, წინ მიდიოდით
ამგვარ ლაქლაქში, უსაქმობაში
და დაანგრეთ ძველი ტაძარი,
რომ დიდებული აგეგოთ უფრო.

ბ რ ა ხ დ ი

ო, არა, ჯერა.

პ რ ო ბ ს ტ ი

გთხოვთ მომიტევოთ,
სინათლის გარდა სჭირდება რამე?

ბ რ ა ნ დ ი

რომ დაესახლოს ტაძარსა ამას
სული წმინდა და განახლებული.

პ რ ო ბ ს ტ ი

ის თავისთავად შემდეგში მოვა:
ასე ბრწყინვალე, განათებულ და
მშვენიერ, მაღალ ტაძარში ხალხი
შევა ხალასი და განწმენდილი.
და რეზონანსი? დადგები პულტთან,
გაფრინდებიან სიტყვები სწრაფად,
გაორკეცდება ბგერები მათი,
გაძლიერდება თვით მრევლის რწმენაც
ასით, თუ მეტი პროცენტით არა.
აი შედეგიც! მართალი გითხრათ,
დიდი ქვეყნებიც ვერ შეიძლებენ
წარმოგვიდგინონ ამაზე დიდი,
ამაზე ვრცელი და უკეთესი, —
ამიტომ ქება-დიდება თქვენდა!
მოვედ, მაღლობა რომ შემოგწიროთ
სულით და გულით, ძვირფასო ძმაო.
და დამთავრდება პარადი როცა,
როცა ტაბლასთან დავსხდებით, ალბათ,
თქვენს სადიდებლად იტყვიან მრავალ
მოსწრებულ, ლამაზ და გრძელ-გრძელ სიტყვას,
ჩინის მიხედვით — ქვემოდან ზევით...
მაგრამ, ბრანდ, რარიგ წაგსვლიათ ფერი!..

ბ რ ა ნ დ ი

დიდი ხანია, რაც მიღალატა
მე სიამამაცემ და ძალ-ღონემაც.

პ რ ო ბ ს ტ ი

გასაგებია: არა ზოგავდით
ძალას და არცა გშველოდათ ვინმე...

მაგრამ წასულან დღეები ავი,
 დღე ხვალინდელი გიმზადებთ ჯილდოს,
 ნუ, ნუ გაიტეხთ გულს ეგრე ძლიერ!
 ხედავთ: დაძრულა რამდენი ხალხი
 და თქვენკენ მოდის, როგორც მდინარე.
 ან კი ვინაა, მომიგეთ ერთი,
 მჭევრმეტყველებით რომ შეგედაროს?
 აგერ, შემოკრბენ მსახურნი ღვთისა,
 სურთ სიხარულით ჩაგეკრან მკერდში;
 აი, იქ კიდევ სამრევლო თქვენი
 გიგზავნით სალამს, მადლობას გულწრფელს;
 რა ჩინებულად მოგვარდა იერე
 ყოველი საქმე და ყველაფერი
 რა ბრწყინვალეა, რა დიდებული
 თუ გნებავთ თემა ქადაგებათა,
 გამასპინძლება მოსულ სტუმრების!
 პასტორის ეზომ მომხიბლა ფრიად,
 რა ლამაზი ხბო დაუკლავთ მერე,
 რა ახალგაზრდა, რა გემრიელი.
 ჩემო კეთილო, რარიგ ძნელია
 გემრიელ ლუკმას რომ შეხვდე სადმე,
 ხომ იცით, წელს რა მძიმე წელია:
 გირვანქა ხორცი ცხრა მარკად ფასობს!
 მაგრამ ეს ისე, ჩვენ შორის დარჩეს, —
 სულ სხვა საქმისთვის მოვედი თქვენთან.

ბ რ ა ნ დ ი

მაშ დასცხეთ, დასწვით, რაღას უყურებთ?

პ რ ო ბ ს ტ ი

მე ლმობიერად ვიქცევი უფრო.
 მაგრამ შემიხდეთ, — ავჩქარდე უნდა.
 ერთი მუხლია, — ამიერიდან
 რომ ამოიღოთ ის სამუდამოდ,
 არც ისე ძნელი იქნება თქვენთვის;

მე ვფიქრობ, უკვე გასაგებია,
 რასაც ვგულისხმობ ამ წუთს მე მასში.
 ეს არის ჩინის მოვალეობა:
 თქვენ ზოგჯერ დიდად არ აფასებდით
 თემის ძველ ადათს და ჩვეულებას,
 ჩვეულება კი საფუძველია,
 თუმცა ყველაზე მთავარი არა,
 მაგრამ ერთ-ერთი უპირველესი.
 მე არა გკიცხავთ, ჩემო ძვირფასო,
 თქვენ აქ მოხვედით სულ ახალგაზრდა,
 თანაც უცნობი აქაურთ შორის
 დიდ ქალაქიდან, არ შეიძლება
 არა გცოდნოდათ, ხალხს რა სჭირდება.
 აწ კი, ერწმუნეთ ჩემს ნათქვამ სიტყვას,
 სხვაგვარად უნდა წარმართოთ საქმე, —
 ჩასწვდეთ, გაიგოთ ის უფრო სწორად.
 თქვენ აკეთებდით ყველაფერს ისე
 აჩქარებით, რომ, ჩვენ შორის დარჩეს,
 ეს შეცდომაა, ძვირფასო ჩემო, —
 არა, შედეგეთ სულ ერთნაირად,
 ერთად აწონეთ სასწორზე ყველა,
 მერწმუნეთ, თქვენთვის იქნება კარგი.

ბ რ ა ნ დ ი

სთქვით უფრო ნათლად!

პ რ ო ბ ს ტ ი

შეხედეთ ერთი,
 რა ბრწყინვალეა თქვენი ტაძარი,
 ყველაზე დიდი და მყუდრო ბინა
 ქვეყნად კანონის და სიმშვიდისა.
 რელიგიაში, არც უსაფუძვლოდ,
 სჭვრეტს სახელმწიფო თავის დასაყრდენს
 და თავის ძალას, რითაც შეიძლებს
 გახადოს ხალხი კეთილშობილი,

იყოს ზნეობის ის ავანპოსტი.
მაგრამ მარაგი სახელმწიფოსი
თუ ფონდი ძალზე მცირეა ხოლმე
და დიდ ვალუტას მოითხოვს აგი,
ვინაც კარგია, ვით ქრისტიანი,
ვით მოქალაქეც, კარგია იგი.
რა? — სახელმწიფომ უნდა გახარჯოს
სულ ყველაფერი უფლის სახელით
და თვით კი დარჩეს შეშფოთებული?
არა, ძვირფასო, ის ჭკვიანია
და ჩვენ შავი დღე დაგვადგებოდა,
რომ სახელმწიფო ძალზე დიდ ღონეს
არა ხმარობდეს ხ ა ლ ხ ის ც ხ ო ვ რ ე ბ ი ნ
წასამართავად; იგი ამ მიზანს,
ჩემო კეთილო, ანხორციელებს
თავის გონიერ მოხელეების,
ამ შემთხვევაში, სასულიერო
მოღვაწეების საშუალებით.

ბ რ ა ნ დ ი

რა ბრძნულად მსჯელობთ.

პ რ ო ბ ს ტ ი

რაკი ტაძარი

თქვენ ააშენეთ და გადაეცით
ჩვენს სახელმწიფოს, ამიერიდან
კარგი იქნება, მუდამ ერთგულად,
თავდადებულად რომ გვედგეთ მხარში.
და ეს ზეიმიც, აწ რომ იწყება,
განიმსჭვალება ამგვარი სულით,
ამ სულით სუნთქავს ზართა გუგუნიც.
სწორედ ამგვარი სულისკვეთებით
თქვენ განბოძების აქტს წაიკითხავთ.
ამას გულისხმობს თვით თქვენი აღთქმაც —
ხელს არ შეგიშლით ის არაფერში.

ბ რ ა ნ დ ი

ვფიცავ, მე აზრად არა მქონია...

პ რ ო ბ ს ტ ი

ნამდვილად, მაგრამ, საუბედუროდ,
აწ გვიანაა!

ბ რ ა ნ დ ი

გვიანააო?

ვნახავთ, გვიანი არის თუ არა!

პ რ ო ბ ს ტ ი

თქვენ გონივრული მოქცევა გმართებთ
და არც გჭირდებათ, როგორც შეშლილმა,
რომ დაამსხვრიოთ აწ ყველაფერი.
არც მოველოდი ცუდ რამეს თქვენგან.
შეუმსუბუქეთ სასჯელი სულებს
და სახელმწიფოს მსახური გახდით:
თუკი იმარჯვებთ, ორი ბატონის
მომსახურება არაა ძნელი,
მშვიდად, ჭკვიანად მოიქცეთ უნდა.
ის როდი გმართებთ, რომ ჯოჯოხეთის
ცეცხლისგან იხსნათ პაული, პერი,
უნდა მოჰფინოთ სამრევლოს თქვენსას
ნუგეშინის და წყალობის შუქი.
და თუ თავს იხსნის სამრევლო მთელი,
თვითელს თვისი შეხვდება წილი.
სახელმწიფო ხომ, — იქნებ თქვენ არც კი
იცოდეთ კარგად, — რესპუბლიკური
არის ნახევრად. თუმც სდევნის იგი
თავისუფლებას, როგორც შავ ჭირსა,
მას სიამოვნებს თ ა ნ ა ს წ ო რ ო ბ ა
და ამიტომაც ეს მთავორები
უნდა აქციოს მან ტრიალ მინდვრად.
თქვენ სხვა რაიმეს ისახავთ მიზნად:

სხვადასხვაობა მრევლის აზრებში
ასგზის, ათასგზის გაზარდეთ ახლა,
ამის მსგავსი რამ სად იყო წინათ?
თქვენ პიროვნება შექმენით, ადრე
კი იყო მხოლოდ უბრალოდ მრევლი;
ძალიან ცუდი სამსახურია!
ამიტომია, რომ გაჭირვებით
იხდიან სულადს, საშემოსავლო
გადასახადებს, რომ ეკლესიაც
აწ აღარაა ისეთი ქუდი,
ყველა კაცს კარგად მოერგოს თავზე.

ბ რ ა ნ დ ი

ო, რარიგ შორი ჰორიზონტები
გადაეშალა ჩემს თვალებს უკვე!

პ რ ო ბ ს ტ ი

მაგრამ არ უნდა დაეცეთ სულით!
თუმცა სადავო სულაც არაა,
რომ აქ სასტიკი დომხალი სუფევს,
მაგრამ ცხოვრება სადაც ხმაურობს,
ადგილი მუდამ ექნება იმედს;
ამ ძღვენმა თქვენი მოვალეობა
გააორმაგა, გაზარდა უფრო,
აწ უწინდელზე თავგამოდებით
და მუყაითად იშრომით უნდა
ეკლესიისთვის, სახელმწიფოსთვის.
უნდა დამყარდეს წესრიგი მკაცრი,
ის წამალია საუკეთესო.
საშიში არის გაუხედნავი
კვიცების სწრაფი, გიჟური ქროლა,
რადგან ამტვრევენ ღობის მარგილებს,
წესიერად დასმულ სასაზღვრო ნიშნებს!
ერთნაირია კანონი ყველგან,
თუმც მრავალგვარი სახელი ჰქვია:
ხელოვნებაში უხმობენ სკოლას,

ხოლო სამხედრო საქმეში, — თუმცა
ცოტა რამ მესმის, — ნაბიჯით სვლასა!
აი, ეს, მართლაც, სიტყვაა კარგი,
ქვეყნის მიზანი მასშია სწორედ:
გაიქცე — გზიდან გადავარდები,
ადგილი სტკეპნო — ცოტაა ძალზე;
სწორი ნაბიჯი სჯობია ისევ,
რომ ფეხაწყობით იაროს ყველამ:
„ამან“ და „იმან“, აი, ეს არის
ბრძნული მეთოდი სახელმწიფოსი.

ბ რ ა ნ დ ი

არწივს ვუბოძოთ მდინარის არხი,
ბატს კი — ბრწყინვალე ლაჟვარდი ცისა.

პ რ ო ბ ს ტ ი

მადლობა ღმერთს, რომ არ ვართ ჩიტები,
მაგრამ, იგავი ვახსენეთ რაკი,
სჯობს საღვთო წერილს მივმართოთ და იქ
ძალგვიძს მივაგნოთ უამრავ რამეს:
თვით შესაქმედან ვიდრე ცოდვების
მონანიების არ დაჰკრავს ჟამი —
ჭკუის სასწავლი არის ყოველი.
ავიღოთ თუნდაც ჩვენ ბაბილონის
გოდოლი, როგორც ნიმუში დიდი —
ააგეს იგი? და რატომ ვერა?
ძალზე ადვილად მივხვდებით ამას:
როცა სხვადასხვა ენით დაიწყეს
მათ ლაპარაკი, ველარაფერი
გაუგეს ერთურთს, ვერ მისცეს მხარი,
და საზოგადო ულლის გაწევა
აღარ ისურვეს, — ყველას მოუნდა
ცალ-ცალკე მღერა, — მოკლედ რომ გითხრათ,
პიროვნებებად გადიქცნენ უკვე,
აი, ეს არის ის ნახევარი,

რასაც იგავის ნაჭუჭი ჰფარავს:
ვინც ხალხისაგან გადგება ცალკე,
ყველას უმწეოდ დალუპვა ელის.
ვისი დალუპვაც უფალსა ნებავს,
ჯერ გადააქცევს ინდივიდუალად
და გულიანად ხარხარებს მერე.
რომელები იტყოდნენ მასზე:
„გამოაცალა გონება ღმერთმა!“
ამ ჩვენს ჰუმანურ საუკუნეში
მარტოკა კაცი გიჟია მხოლოდ
და ისეთივე ბედი მოელის,
როგორიც ერთხელ ურთას ერგო,
მეფე დავითმა ცხარე ბრძოლაში
სულ მარტოდმარტო რომ გააგზავნა.

ბ რ ა ნ დ ი

შესაძლო არის, მაგრამ მერწმუნეთ,
სიკვდილით ყველა არ იღუპება.
ნუთუ თქვენ გჯერათ, ნამდვილად გჯერათ,
რომ თუნდაც ერთი ენა ჰქონოდათ
მშენებლებს, სწრაფად აშენდებოდა
მაშინ გოდოლი ბაბილონისა
და მიაღწევდა ზეცამდე ბოლოს?

პ რ ო ბ ს ტ ი

ზეცამდე? სწორედ ეგაა საქმე,
რომ ვერ მივალწევთ ჩვენ ზეცის საზღვარს
და ნახევარი მეორეც სწორედ
ეს არის, რასაც ნაჭუჭი ჰფარავს.
განწირულია განზრახვა ყველა,
რაც კი ესწრაფვის ზეცაში ასვლას.

ბ რ ა ნ დ ი

კი, მაგრამ კიბე, ცად მიმავალი,
იაკობმა ხომ სიზმარში ნახა,
ზეცას მიაღწევს სწრაფვა სულისა.

პ რ ო ბ ს ტ ი

აჰ, მ ა გ გ ვ ა რ ი გზით, — რაღა თქმა უნდა!
ამის შესახებ ლაყბობაც არ ღირს:
ცხადია ზეცა გვრგებია ჯილდოდ
მტკიცე რწმენისთვის და სიწმინდისთვის;
მაგრამ რწმენა და ცხოვრება ერთი
არ არის სულაც, ამგვარ საქმეში
ზიანს მოგვიტანს აღრევა მათი.
ღმერთმა შრომისთვის ექვსი დღე მოგვცა,
ხოლო მეშვიდე გრძნობებისათვის.
შვიდივე დღეს რომ ტაძარში სწიროთ,
ნეტავი ვილა მოგივათ მაშინ?
რომ სულ აფრქვიოთ დაუზოგავად
გამწმენდ სიტყვათა ნელსურნელება,
მხარდაჭერას ვერ შეხვდებით მაინც:
რელიგიასაც, ვით ხელოვნებას,
არ შეუძლია დაუსრულებლად
იღინოს კაცთა გრძნობების ორთქლად.
იდეალს თქვენსას ბგერის ტალღებზე
ამაღლებული ამბიონიდან
უნდა თვალნათლივ ხედავდეთ, ჭვრეტდეთ,
მაგრამ როს მზეზე გამოხვალთ ერთად
სწორედ იმავე შესამოსელით,
რაიც პრესტს ეცვა, ეგ იდეალი
გვერდზე გადადეთ აუცილებლად.
ყველაფერს ერთი კანონი მართავს:
იგი მოითხოვს განსაზღვრას მტკიცეს
და ამიტომაც სწორედ ეგ მუხლი
განვიხილე მე აქ თქვენთან ერთად.

ბ რ ა ნ დ ი

უკვე გავიგე, — მხოლოდ ყაჩაღი
შეჭფერის თქვენი სულების საქმეს.

პ რ ო ბ ს ტ ი

ო, რასა ბრძანებთ, მაგრამ აწ უფრო
მაღალი ჩინით, თუკი ისურვებთ...

ბ რ ა ნ დ ი

რათა უფრო ღრმად ჩამფლათ მიწაში?

პ რ ო ბ ს ტ ი

ვინც თავს იმდაბლებს, ის ამაღლდება,
მაგრამ ჯერ უნდა მოდრიკონ იგი.

ბ რ ა ნ დ ი

აღამიანი რომ გამოგადგეთ,
პირველად მაგრად მიჰბეგვავთ ხოლმე.

პ რ ო ბ ს ტ ი

ღმერთმა მაშოროს! ეგ სისულელე
როგორ დამწამეთ, დაეჭვდით ჩემში?

ბ რ ა ნ დ ი

აღბათ ასეა: ჯერ მას მთლიანად
დასწრეტ სისხლიდან! მხოლოდ ჩონჩხს ძალუძს,
რომ გააგრძელოს თქვენი სიცოცხლე,
ეგრე დამზრალი და გათოშილი.

პ რ ო ბ ს ტ ი

ღმერთი ხომ ხედავს: არათუ თქვენა,
სისხლს მე კატასაც არ გამოვუშვებ.
ვფიქრობდი, ოდნავ გამელო თქვენთვის
ის კარი, სადაც მივდივარ თვითონ,
ღრიჭოში მაინც რომ შეგეხედა.

ბ რ ა ნ დ ი

განა ვერ მივხვდი, რ ა ც თქვენ გჭირდებათ?
ვუსმინო ყივილს სახელმწიფოსას

და განვდგე ჩემი იდეალისგან,
თვითონ უფალმა რომ დამისახა.

პ რ ო ბ ს ტ ი

ო, არა, მე არ მოვითხოვ მაგას.
მე მხოლოდ თქვენი მოვალეობა
გაგაგებინეთ: უნდა გაჩუმდეთ
იმაზე, რაც ხალხს სულ არ სჭირდება,
ფიქრს კი უამრავს ელოლიავეთ
და მაგრად, მაგრად ჩაჰკეტეთ თავში.
ისე კი გწამდეთ, რამდენიც გნებავთ,
და იოცნებეთ დაუსრულებლად,
ხოლო ფიქრები სხვას არ გაანდოთ,
არ გაუმხილოთ ისინი მრევლსა.
იცოდეთ, მუდამ თავის თავს ისჯის
ვინც ჭიუტია, ქედმოუხრელი.

ბ რ ა ნ დ ი

ღიახ, ცახცახი სასჯელის შიშით
და ხარბი თვალით ჯილდოსთვის ცქერა
აღბეჭდილია შენს შუბლზე ისე,
როგორც კაენის სასტიკი დაღი
და იგი გვამცნობს: შენივე ხელით,
ამ მეტისმეტი მსოფლიო სიბრძნით
ჩაჰკალ აბელი საკუთარ თავში.

პ რ ო ბ ს ტ ი

(თავისთვის)

უკვე „შენობით“ მესაუბრება?
მეტისმეტია...

(ხმამალლა)

აღარ განვაგრძობ

აწ თქვენთან დავას, მაგრამ მე ისევ
გულწრფელადა გთხოვთ, გაიგოთ ერთი:
გამარჯვებაზე როდესაც ფიქრობ,

უნდა იცოდე, როგორ დროსა და
 რა ქვეყანაში, რახალხში ცხოვრობ
 და შენს მხარეზე არის თუ არა
 თანამედროვე სული ძლიერი,
 თორემ სხვაგვარად, იცოდე, ბრძოლა
 არის უმიზნო და უნაყოფო!
 თვით მგოსნებიც კი, როგორც მხატვრები,
 ვერ აიგდებდნენ აბუჩად ამას.
 ჯარს არ იკითხავთ? მათ ჟანგიან ხმალს
 მემატეიანის ზღაპრად ვთვლიდით
 და რისთვის მერე? — ესაა საქმე.
 კანონი ითხოვს — პატივი ეცი
 მას, რაც სჭირდება ქვეყანას შენსას.
 უნდა წავშალოთ ჩვენ განსხვავება,
 წინ ნუ მიძვრები, ნუ იწევ ზევით,
 იარე მუდამ მასის თანაბრად.
 ფოგტმა თქვა, რომ დრო ჰუმანურია, —
 თქვენც შესაფერი იყავით ამის,
 უფრო დიდი რომ შეიქნეთ ქვეყნად,
 შემოიქლიბეთ ყველა წახნაგი,
 შემოიჭერთ ტოტებიც რგვლად
 და ყველას ფეხი აუწყვეთ მწყობრად,
 ერთ რიგში, წინ ნუ გაეჩქარებით
 განსაკუთრებულ ბილიკით, მარტო, —
 გწამდეთ, რომ საქმე წაგივათ კარვად.

ბ რ ა ნ დ ი

შორს, შორს აქედან!

პ რ ო ბ ს ტ ი

დიახ, ძვირფასო,
 ისეთ მოღვაწეს, როგორიც თქვენ ხართ,
 წრე, რა თქმა უნდა, სჭირდება ვრცელი,
 მაგრამ თქვენ მაინც სიამოვნებას
 ჰპოვებთ, იმისდა მიუხედავად,

თუ სად მოხვდებით, რა სამყაროში,
 დიდი იქნება თუ მცირე იგი,
 ოღონდ ამ დროის მუნდირი გეცვათ.
 ბრბო რომ თანაბრად მიაბიჯებდეს,
 ჯერ ჯოხით ტაქტზე შეაგდო უნდა,
 იდეალი კი ხალხის ბელადის
 კაპრალობაა ახლანდელ დროში,
 როგორც მას მიჰყავს ჯარისკაცები,
 ოცეულებად განლაგებული
 უფლის ტაძრისკენ თუ საპარადოდ,
 ასევე პრესტიჯ ვალდებულია,
 რომ სამოთხისკენ წარუძღვეს მრევლსა.
 ეს ადვილია; ავტორიტეტი
 რწმენის ნამდვილი საფუძველია
 და დასაყრდენი, მას კი, რადგანაც
 არის ყოველთვის ნაყოფი ცოდნის,
 ბრმად გაჰყვებიან ყველანი უკან.
 სარწმუნოების გავრცელებამდე
 ჯერ სასჯელს ჰპოვებთ ჩვენს განაწესში.
 მაშ ნუ ღონდებით და, ვიდრე დროა,
 გამოიცვალეთ თქვენს თავზე აზრი,
 უკუიცილეთ შიში და ეჭვი!
 ტაძარში შევალ — შევძლებ თუ არა
 ცოტა მაღალი ავიღო ტონი,
 რეზონანსი ხომ აქვს საოცარი.
 მშვიდობით! ხალხს კი ქადაგების დროს
 ვეტყვი ბუნების ორპირობაზე,
 თვით მის შინაგან უთანხმოებას
 და უფლის სახით ესოდენ შერყვნას.
 მაგრამ მანამდე, პირველ ყოვლისა,
 მსურს, ცოტა მაინც რომ წავიხემსო.

(გადის.)

ბ რ ა ნ დ ი

ღმერთს, მოწოდებას გამსხვერპლე-მეთქი
 მე ყველაფერი, ვფიქრობდი ასე,

მაგრამ აწ მამცნო და დამანახვა
 ყოველდღიური ცხოვრების ბუკმა,
 ვის ვემსახურე ამდენი წელი.
 მაგრამ ჯერ არა! მათ არა! არა!
 მშენებლობა ამ დიდებულ ტაძრის
 კვლავ გამჭდარი მაქვს ძვალსა და რბილში, —
 ეს მსხვერპლი არის, სასტიკი მსხვერპლი
 სიცოცხლისა და სიყვარულისა!
 მაგრამ მე მათ ვერ შევწირავ სულსა!
 საშინელია სულ მარტო იყო,
 ყველგან სიკვდილის ნიშანს ხვდებოდე;
 საშინელია ქვით გამისტუმრონ,
 როს პური მშია, როს მშია პური.
 დიახ, ამ კაცის ყოველი სიტყვის
 ყოველი ასო მე მაუწყებდა
 სასტიკ სიმართლეს — სიცარიელე
 და სიცრუეა სიმართლე იგი!
 სულის მტრედი კი ზის დამალული,
 აღარ გამოჩნდა, მიშველოს რამე.
 ნეტავ მანახა ისეთი კაცი,
 ჩამინერგავდა ვინც მტკიცე რწმენას
 და კვლავ სიმშვიდეს დამიბრუნებდა.

ა ი ნ ა რ ი, ფერმკრთალი, ღონემიხდილი, შავად ჩაცმული მიდის გზაზე და, ბრანდმ
 რომ დაინახავს, შეჩერდება.

ბ რ ა ნ დ ი
 (წამოიყვირებს)

აინარი ხარ?

ა ი ნ ა რ ი
 მიხმობენ ასე.

ბ რ ა ნ დ ი
 ახლა ვნატრობდი, რომ შემხვედროდა
 ისეთი კაცი, ვისაც ცივი ქვა
 არ უდევს მკერდში, ნაცვლად გულისა.
 მომიახლოვდი! გადამეხვიე!

ა ი ნ ა რ ი

რისთვის? ნავსადგურს მივეშურები.

ბ რ ა ნ დ ი

კვლავ გული მოგდის? არ დაგავიწყდა
ბოლო შეხვედრა?

ა ი ნ ა რ ი

არაფერია!

შენ უბრალო ხარ. ზეცის განგებამ
გამომიგზავნა მე შენი თავი
ბრმა იარაღად, ვითარცა ცოდვილს,
რომ მოვდიოდი ჩემს გზაზე მშვიდად.

ბ რ ა ნ დ ი

(უკან დაიხვეს)

ეგ რა კილოა?

ა ი ნ ა რ ი

სიმშვიდის კილო,
შეძენილი მაქვს იმ დროს, როდესაც
მე გამოვფხიზლდი დიდად ცოდვილი
სიზმრებისაგან, — რომ ავლორძინდე.

ბ რ ა ნ დ ი

უცნაურია. მე მითხრეს, თითქოს
სულ სხვა, სულ სხვა გზით რომ მიდიოდი:
ჩანს, გადუხვით.

ა ი ნ ა რ ი

გადამაცდინეს

მედიდურობამ განუსაზღვრელმა
და საკუთარი ძალების რწმენამ.
მხატვრობისა და სიმღერის ნიჭი
მე გადამეჭვა იმ მტკიცე ბადედ,
რაშიც სატანამ გამაბა ბოლოს.

მაგრამ იდიდოს უფლის სახელი
და დაილოცოს სახელი მისი,
არ მიატოვა თავისი კრავი,
როდესაც საქმე ეღუპებოდა.

ბ რ ა ნ დ ი

რა ჰქმნა უფალმა?

ა ი ნ ა რ ი

ის, რომ მე შევცდი.

ბ რ ა ნ დ ი

შესცდი?

ა ი ნ ა რ ი

მასწავლა თავგადაკლული
თამაში ზარის, თამაში კარტის.

ბ რ ა ნ დ ი

მაგას ეძახი ხსნასა და შველას?

ა ი ნ ა რ ი

ეს ნაბიჯია, პირველი, მისკენ;
შემდეგ წამართვა მან ჯანმრთელობა,
მერე კი ნიჭიც დაკარგე უკვე;
როს ჩემს სიხარულს მოედო ბოლო,
საავადმყოფოს საწოლზე გავჩნდი
და სიცხისაგან ვიწოდი სულ მთლად,
ოთახებში კი, ასე მეგონა,
თითქოს ვხედავდი გიგანტურ ბუზებს.
როს გამოვკეთდი ოდნავად, შევხვდი
ზუსტად სამ მედდას, სამ წმინდა მედდას,
ზეცის მსახურად რომ შემდგარიყვნენ;
მათ მე განმბანეს ცოდვებისაგან,
გადამაქციეს კვლავ უფლის შვილად
და ჯოჯობეთის ცეცხლისგან მიხსნეს.

ბ რ ა ნ დ ი

ოჰო!...

ა ი ნ ა რ ი

არსებობს სხვადასხვა გზები,
ზოგი მთისაა, ზოგი კი ბარის.

ბ რ ა ნ დ ი

მერე?

ა ი ნ ა რ ი

მერეო? თავშეკავების
ქადაგებით მე გავწიე ქვეყნად
სახეტილოდ, ვით მოციქულმა.
ასეთ საქმეში ძალზე ძნელია
მაგალითმა არ გადაგაცდინოს
და აი გავხდი მისიონერი.

ბ რ ა ნ დ ი

საით მიდიხართ?

ა ი ნ ა რ ი

ზანგთა მხარეში.
მაგრამ ბაასი შევწყვიტოთ ახლა —
მიმეჩქარება.

ბ რ ა ნ დ ი

არ შეგიძლია
ერთი საათი იქმთან რომ დარჩე,
აი, იწყება ზეიმი უკვე...

ა ი ნ ა რ ი

გმადლობ, მაგრამ მე აწ შავ სულებთან
მივეშურები. მშვიდობით იყავ.
(წასვლას დააპირებს.)

ბ რ ა ნ დ ი

არ უაიელვა მოგონებებმა,
სულ არაფერი არა გსურს მკითხო?

ა ი ნ ა რ ი

ვისზე?

ბ რ ა ნ დ ი

მასზე, ვინც ცრემლს დააფრქვევდა,
როს გიხილავდა ამნაირ დღეში.

ა ი ნ ა რ ი

ცრემლს დააფრქვევდა ჩემზე?.. აჰ, მივხვდი.
იმ ქალიშვილსა გულისხმობ, ალბათ,
ცოდვის ბაღეში ვინც გამახვია,
სანამ რწმენით არ განვბანე სული.
მითხარ, სად არის, როგორ ბრძანდება?

ბ რ ა ნ დ ი

ცოლად გამომყვა ერთი წლის შემდეგ.

ა ი ნ ა რ ი

არაფერია, სათქმელად არ ღირს,
ღირსი არაა ყურადღებისა,
მინდა ვიცოდე მხოლოდ მ თ ა ვ ა რ ი.

ბ რ ა ნ დ ი

წყალობა უხვად მოგვაგო ღმერთმა,
სიხარულიც და დიდი ტკივილიც:
შვილმა სულ მალე დაგვტოვა მარტოდ.

ა ი ნ ა რ ი

არაფერია.

ბ რ ა ნ დ ი

მით უკეთესი,
ის ხომ წინასწარ მივეცი სესხად,
რადგან სამივე იქ მივალთ მალე...
ქალსაც ძალ-ღონე გამოეცალა:
ახლა იქ არის სამარე ორი.

ა ი ნ ა რ ი

არაფერია!

ბ რ ა ნ დ ი

ნუთუ არც ესა?

ა ი ნ ა რ ი

ეგ მე 'სულაც არ მაინტერესებს!
მსურს ის ვიცოდე, თუ როგორ მოკვდა.

ბ რ ა ნ დ ი

სრული იმედით განთიადისა,
უხვი, მდიდარი სულით და ნებით,
მეტად ძლიერით აღსასრულამდე,
და ღმერთს მადლობას სწირავდა იგი
ყველაფრისათვის, რაც მას ცხოვრებამ
მისცა და რაიც წაართვა მანვე,
დამწვიდებული შთავიდა საფლავს.

ა ი ნ ა რ ი

ეგ ყველაფერი სისულელეა,
ის მითხარ მხოლოდ, თუ როგორ სწამდა?

ბ რ ა ნ დ ი

მტკიცედ, ურყევად.

ა ი ნ ა რ ი

მაგრამ ვინ, მეტყვი?

ბ რ ა ნ დ ი

ღმერთი!

ა ი ნ ა რ ი

მხოლოდ ის? განწირულია!

ბ რ ა ნ დ ი

რა?

ა ი ნ ა რ ი

ვწუხვარ, მაგრამ შეუცოდებლად.

ბ რ ა ნ დ ი

(სრულიად მშვიდად)

გასწი, გამწორდი, შე არამზადავ!

ა ი ნ ა რ ი

მეუფე ბნელი ჯოჯოხეთისა
შენს ფერფლსაც მოჰხვეტს შავი ბრჭყალებით.
ვით ის, მოჰკვდები შენც სამუდამოდ!

ბ რ ა ნ დ ი

მე ჯოჯოხეთში მაგზავნის ახლა
ის უსინდისო ადამიანი,
გუშინ ცოდვებში ზომ იფლობოდა?

ა ი ნ ა რ ი

მე რწმენის წყალში ვარ განბანილი:
აწ ერთ ლაქასაც ვერ აღმომიჩენ,
ჩამოვირეცხე ტალახიცა და
გოგირდის სითხეც მე სამუდამოდ
და თვით სიწმინდის დიდი ჯანდრავით
გავისუფთავე სული მთლიანად;

ბ რ ა ნ დ ი

ფუი!

ა ი ნ ა რ ი

ფუი შენ! აქ ჯოჯოხეთი
ხრჩოლავს და რქიან ეშმაკებს ვხედავ.
მე ბორბალი ვარ მაღალი ზეცის,
შენ კი — ბზე ნიჩბით გასახვეტავი!

(გადის.)

ბ რ ა ნ დ ი

(ერთი წუთით თვალს გააყოლებს, შემდეგ მზერა გაუცისკროვნდება და შესძახებს)

აი, მე ვისგან ველოდი ხსნასა!
დაწყვეტილია ჯაჭვები უკვე!
მაშ აფრიადი, ჩემო ალამო,
და გამარჯვების კიჟინა დავცეთ,
თუნდაც არავინ გამოგვყვეს უკან!

ფ ო გ ტ ი

(შემოდის აჩქარებით)

კარგი იქნება, აჩქარდეთ ახლა:
მთელი სამწყემსო და ეკლესიის
მსახურთ კრებული შეგროვდა უკვე
და დაიწყებენ ახლავე სვლასა.

ბ რ ა ნ დ ი

დაე დაიწყონ!

ფ ო გ ტ ი

როგორ, უთქვენოდ?

არა, გონს მოდით, შებრძანდით სახლში,
დაწყდა ძაფები მოთმინებისა,
იქ შეკრებილა მთელი სამრევლო,
ვით ყინულთსვლაში ყისულის ხორგი!
ყველანი პრესტის ეზოს მიაწყდნენ.
„პრესტი!“ — ხმამაღლა გაჰკივის ქორო,
წინ მოდიან და ყვირიან ისევ.

აჩქარდით! უკვე შემიპყრო შიშმა,
რომ ბრბო, ვინ იცის, რას იზამს ახლა,
ხომ შეიძლება ცუდად მოიქცეს.

ბ რ ა ნ დ ი

რა მესაქმება თქვენს ამალაში,
მე აქ დავრჩები.

ფ ო გ ტ ი

ხომ არ გაგიყდით?

ბ რ ა ნ დ ი

თქვენი გზა ძალზე ვიწროა ჩემთვის!

ფ ო გ ტ ი

და რაც შორს წავა ხალხის ჭედვაში,
იგი მით უფრო დავიწროვდება!
კვლავ თავს გვესხმიან! უეჭველია!
შეხედეთ! აქეთ მორბიან უკვე!
პრობსტი, მსახურნი ეკლესიისა
და მოხელენი მიჭყლიტეს თხრილთან!
ჩქარა, ძვირფასო! თქვენ უფლება გაქვთ,
რომ იქონიოთ გავლენა მათზე!
ვერას გახდება აქ ჩემი თხოვნა.
აწ გვიანაა! დალეწეს ღობე...
უშედეგოა ჩვენი სვლა ახლა!

ხ ა ლ ხ ი შემოცვივდება მეტისმეტად უწესრიგოდ, შეწყვეტს საზეიმო სვლას და
გაეშურება ეკლესიისკენ.

ც ა ლ კ ე უ ლ ი ხ მ ე ბ ი

პრესტ!

ს ხ ვ ე ბ ი

(მიუთითებენ ეკლესიის კიბის საფეხურზე, სადაც ბრანდი დგას და წამოიძახებენ)
ხედავთ?

მესამენი

ამცნეთ მას, რომ ყველა ელის.

პრობსტი

(ხალხისგან შევიწროებული)

ფოგტი! შეაჩერეთ ეს გიჟი ხალხი!

ფოგტი

მე აღარავინ მემორჩილება!

მასწავლებელი

(ბრანდს)

ელაპარაკეთ, აძრწოლებულებს
კვლავ ჩაუყენეთ სულში ნათელი!
ჭკვიანურია თუ სულელური,
სად არის ახლა პასუხი იგი,
რომელსაც ასე ელოდებიან?

ბრანდი

მაინც ბობოქრობს დაბინდულ სულში
მძიმე ცხოვრების შმაგი მდინარე!
გზაჯვარედინზე დგეხართ ყველანი:
ეძიეთ ისევ თქვენ მთელი სულით,
შორს გადისროლეთ, რაც გახრწნილია,
და მაშინ თვითონ აღიმართება
ტაძარი იგი, უკვდავი მარად.

მოხელენი

პრესტი გაგიჟდა!

მღვდლები

გადაირია!..

ბრანდი

არა, მე ვიყავ უგნური, რადგან
მწამდა, რომ თუმცა სხვაგვარი აზრით,

მაგრამ თქვენ მაინც ღმერთს მსახურებდით.
 სულელი ვიყავ, რახან მჯეროდა,
 რომ შევადებდი სამოთხის ჭიშკარს.
 რაკი ტადარი ძალიან ძველი
 და მეტიმეტად პატარა გვქონდა,
 როგორც ლაჩარი ვფიქრობდი ასე:
 ორჯერ დიდი თუ ავაგე — კმარა,
 ხუთჯერ დიდი კი ბერ-მონაზვნებზეც
 შთაბეჭდილებას მოახდენს დიდსა.
 მაგრამ არ დავყევ ცდუნებას, დევიზს:
 „ან ყველაფერი, ან არაფერი“,
 და ორგზის დიდზე შევთანხმდით მაშინ.
 დღეს კი მისი ხმა ჩემს თავზე ისევ
 გუგუნებს რისხვით, როგორც საყვირი,
 და, ხმა უფლისა მომესმა როცა,
 შეშინებული დავემხე ისე,
 როგორც დავითი — ნათანის ფერხთით.
 ძირს ეჭვი, ჩემთვის აწ ნათელია
 ხალხო: დათმობა არის სატანა!

ხ ა ლ ხ ი

(თანდათან აღელვებული)

ძირს ყველა, ვინც ჩვენ გვავიწროვებდა
 და ძარღვებიდან ვინც სისხლსა გვწოვდა!

ბ რ ა ნ დ ი

მტერი პირდაპირ თქვენს სულში შეძვრა
 და გაგახვიათ თავის ბადეში.
 თქვენ წვრილმანებზე გახარჯეთ უკვე
 იმდენი ძალა, რომ საკუთარი
 თავი შუაზე გაიპეთ თვითონ, —
 ახლა კი მიზღვის დამდგარა ჟამი:
 და მოხდა ის, რაც საშინელია,
 საკუთარი მე დაჰკარგეთ უკვე!
 ტადარში რაღას ეძიებთ ნეტავ?

გზიბლავთ ბრჭყვიალი და მორთულობა,
ზართა გუგუნნი, ორღანი, ქორო,
გინდათ გაითბოთ გრძნობები, გული
მღვდლების მხურვალე, მწველი სიტყვებით,
ხან რომ ჩურჩულით გადუვლის დარბაზს,
ხან კი წამოვა ნიაღვარივით;
ხან — მოჟღერტულე, ვით ნაკადული,
ხანაც მრისხანე — შემოქნეული
შოლტის, მათრახის ზუზუნის მსგავსი,
მკაცრ ხელოვნების წესების დაცვით.

პ რ ო ბ ს ტ ი

(წყნარად)

ფოგტს უტევს მკაცრად, ცოხნია ფოგტსა...

ფ ო გ ტ ი

(ამავე კილოთი)

არა, ლულულა პრობსტს ამათრახებს.

ბ რ ა ნ დ ი

ჟამს კურთხევისას სანთლების შუქში
გარეგნულობა გატყვევებთ მხოლოდ,
შემდეგ კი სახლში მიეშურებით, —
იმრომით, დაშვრეთ და გაჰყეყეჩდეთ;
უფერულ სამოსს ჩაიცვამს სული,
სული დაცლილი ყოველგვარ სწრაფვით,
ხოლო ხსნის ამბავს დამალავთ, ალბათ,
ძველმანის სკივრში შემდგომ კვირამდე!
არ ვოცნებობდი ამაზე, ძმებო,
როცა დავცალე სამსხვერპლო თასი...
ტადარი უნდა ამეგო დიდი,
რომ შესძლებოდათ ეცხოვრათ მშვიდად
მისი ნათელი საფარის ჩრდილში
არა სწავლას და მოძღვრებას მარტო, —
ყველაფერს, რაც კი გვიბოძა ღმერთმა:
შრომას და ბრძოლას ყოველდღიურად,

ღამით კი წუხილს და დასვენებას,
მხიარულებას სიჭაბუკისას,
ყველაფერს, რაც კი ძლევამოსილი
მბრძანებლობს მდიდარ თუ ღატაკ სულზე;
ბნელ ხეობაში ჩანჩქერის ღრიალს,
მთიდან დაშვებულ ნდინარის დგაფუნს,
გაშლილ სივრცეზე ქარიშხლის გრიალს
და ჭადარა ზღვის ბობოქარ გრგვინვას, —
ყველაფერს უნდა შეერთოს სული,
ორღანის ხმებით აიჭრეს მაღლა,
ხალხის დიდებულ სიმღერად იქცეს.
მაშ შორს, შორს იგი, რაც აქ აღსრულდა,
ის ხომ სიცრუის საფუძველია
და განწირული მთლად გასახრწნელად,
ვით საცოდავი, მწირი ნაყოფი
თქვენნი სურვილის, მისწრაფებისა.
თქვენ ახშობთ, ჰკვეცავთ მომავლის ყლორტებს
ყოველ საქმეში ცალ-ცალკე დგომით:
თქვენ ანძისაკენ მიეშურებით,
რათა ჩამოხსნათ ალაში უფლის
მთელი ექვსი დღით, მხოლოდ კვირა დღეს
რომ ფრიალებდეს იგი ჰაერში.

ხ ა ლ ხ ი ს ხ მ ე ბ ი

უკვე მოგვესმის ქარიშხლის სტვენა!
წინ გაგვიძეხი გამარჯვებისკენ,
შიშით ცახცახი დაიწყოს მტერმა!

პ რ ო ბ ს ტ ი

არ დაუჯეროთ, იგი ქრისტესგან
გამდგარი არის, სხვა სჯულის გახლავთ.

ბ რ ა ნ დ ი

ღიახ, ეგ მანკი თანაბარ ზომით
შეგვყრია უკვე მე და შენ, ყველას

და გაორება ჰქვია ამ სენსა.
რწმენა ხომ მხოლოდ ს უ ლ ს შეუძლია.
მიჩვენე სული, არ ეძიებდეს
და დასაღუპად იჩქაროს ისე,
არ გასცეს თუნდაც საუკეთესო
ნაწილი თავის გადასარჩენად?
მთვრალნი უბრალო ბედნიერებით
მუშაითების საყვირის ხმაზე,
ცხოვრებისათვის ბრმები, ჩლუნგები
ცეკვავენ სულში ბებრუცუნები,
დაძუნძულებენ კიდობნის წინა.
როს ხეიბარი, კაცი სულელი,
ცხოვრების თასში იხილავს ფსკერსა,
ამოიოხრებს მძიმედ და იტყვის:
„ეჰ, სინანული გვრგებია ხვედრად!“
ჩამოგირეცხავთ ნაჭდევი ღმერთის
და. ქცეულები ორფეხ პირუტყვად,
კოჭლობ-კოჭლობით მისულხართ ახლა
და უკაკუნებთ სამოთხის კარსა.
ამიტომაა ცის მეუფება
ისე ცახცახებს, ანგრევდნენ თითქოს,
რადგან მის ირგვლივ, მის ფერხთით მხოლოდ
გადამღრძვალ სულთა დამდგარა რიგი!
მან კი ხმამაღლა გვაუწყა ყველას:
ცხელ-ცხელი სისხლი და არა წყალი
უნდა მოსჩქეფდეს ძარღვებში ღვარად,
რომ აგირჩიოს მან თავის შვილად, —
მხოლოდ შვილია მემკვიდრე ტახტის;
ვერც ცბიერებით, ვერც ვერაგობით
ვერ გაუძვრები სამოთხის მესერს.
ძმებო! ქალებო და ვაჟკაცებო,
რომელთაც გიდგათ ბავშვური სული,
სადი, უმწიკვლო, ნორჩი, ახალი, —
წინ. წინ ცხოვრების ეკლესიისკენ
გავწიოთ ერთად! მომყევით უკან!

ფოტო

გაალეთ მაშინ!

ხალხი

(შეშინებული ყვირის)

არა! ეს არა!

ბრანდი

უსაზღვრო არის ტაძარი ჩვენი!
მას იატაკად აქვს მწვანე მიწა,
მთები, ფიორდი, ზღვა და ველები.
თავზე ახურავს მას ზეცის თალი
და ინაწილებს ლაჟვარდის სივრცეს.
ყოველ საქმეში ვიქნებით ერთად
შეერთებულნი, ვით ღვიძლი ძმები.
გავინაწილებთ აქ დღიურ საქმეს
და არ ჩავიდენტ მკრეხელობასა.
ამ ეკლესიით, როგორც ხე ქერქით,
შემოსილები ვიქნებით მუდამ,
შრომა, რწმენა და სწავლა-მოძღვრება
შეთანხმებულნი ივლიან ერთად.
მაშინ ჩვენს შრომას კანონი მკაცრი
ასტყორცნის ზევით, ვარსკვლავეთს მიღმა,
და იქ კი, მაღლა, იბრწყინებს, როგორც
ბავშვთა თამაში ნაძვის ხის ირგვლივ,
როგორც დავითის სამეფო ცეკვა.

თითქოს ქარიშხალმა გადაიარა ხალხზე; ნაწილი დაბარბაცდება, უკან დაიხვეს, უმრავ-
ლესობა უფრო ახლოს მიიწევს და გარს ეკვრის ბრანდს.

ათასეული ხმები

უკვე განათდა წყვდიადი ღამის!
ცხოვრება არის ღვთის სამსახური!

პ რ ო ბ ზ ტ ი

ვაგლახ! ხელიდან გაგვტაცებს ფარას...
მომეშველენით, ლენსმანო, ფოგტო!

ფ ო გ ტ ი

(ყრუ ხმით)

ეგრე ნუ ჰყვირით, დალახვროს ღმერთმა, —
ვის შეუძლია ერქინოს ხარსა?
დაე ჯერ კიდევ გაცოფდეს ცოტა...

ბ რ ა ნ დ ი

(ხალხს)

წადით! არ არის ეს სახლი ღვთისა:
უცხოა გარყვნილ მონების ბრბოში
ის, ვინაც ეტრფის თავისუფლებას!

(დაჰკეტავს ტაძრის კარს და ხელში უჭირავს გასაღები.)

აღარ მსურს ვიყო სამრევლოს პრესტი,
იგი თავის ძღვენს იბრუნებს უკან
და ამ ზეიმზე ტაძრის გასაღებს
ველარ წარმტაცებს ვერც ერთი ხელი!

(გადაისვრის გასაღებს მდინარეში.)

თუ გნებავს, მონავ, შეძვერი თხრილში,
კვლავ მოიღუნე უწინდებურად
და გაიგრძელე სულის წყვდიადში
მოთქმა-გოდება, ოხვრა და კვნესა,
ვით ჭლექიანმა ანთხიე გესლი.

ფ ო გ ტ ი

(წყნარად, დამშვიდებით)

ნუ უცქერ ორდენს შენ აღმაცერად!

პ რ ო ბ ს ტ ი

(ასეთივე კილოთი)

მაშ მღვდელმთავრობას გამოეთხოვე!..

ბ რ ა ნ დ ი

აბა, გავუდგეთ გზას, ჭაბუკო და
მამაცო ხალხო, შორს ამ სოროდან,
სად ყველაფერი ყარს სიბინძურით,
წამყევი გზაზე გამარჯვებისა!
შენაც ხომ უნდა გამოიღვიძო
ოდესმე ლაღმა, თავისუფალმა
კეთილშობილურ ცხოვრებისათვის,
რომ კომპრომისის გასწყვიტო ჯაჭვი,
წამოდგე შენი გაჭირვებიდან,
ჩამოიცილო სიბნელითა და
დანაწევრებით დასმული დალი
და ვერაგ მტერთან დაიწყო ბრძოლა.

ფ ო გ ტ ი

შესდექი! ჩანყზე აქტს წაგიკითხავ!

ბ რ ა ნ დ ი

სრული ნება გაქვს! რაც გინდა ჰქენი!

ხ ა ლ ხ ი

გზა გაგვასწავლე, წავიდეთ ერთად!

ბ რ ა ნ დ ი

მთებს გადავივლით და მთელ ქვეყანას
გადავევლებით, როგორც გრიგალი,
დავშლით, დავარღვევთ ობობას ქსელსა,
რომ ავამაღლოთ, გავწმინდოთ სული,
გავანადგურებთ ძველ ხარახურას:
ჭკუის სიჩლუნგეს, დანაწევრებას,
სიზარმაცესა და სივერაგეს,
ყოველი კაცი რომ იქცეს პრესტად,
რომ ავაშენოთ სახელმწიფოსგან

მარადიული ცხოვრებისათვის
ტაძარი, მკვიდრი, ნათელი, ვრცელი.

(ხალხი, რომელშიც კისტერი და მასწავლებელიც არიან, ირგვლივ ეკვრება ბრანდს
და მალლა სწევს მას. იგი ადამიანთა მხრებზეა).

მ რ ა ვ ა ლ ი ხ მ ა

დიდთა საქმეთა შუადღე დგება
და მზის ნათელი ნათლდება უფრო!

ხალხი მიეშურება ჭალაში, აქ ცოტანილა რჩებიან.

პ რ ო ბ ს ტ ი

შეჩერდით ერთ წუთს, სიბრმავეს მსხვერპლნო!
ნუთუ არ გესმით ამ სიტყვის აზრი?
ეს ხომ სატანას მზაკვრობა გახლავთ.

ფ ო გ ტ ი

ახლავე უკან უნდა დაბრუნდეთ,
მყუდრო ადგილას, ფორვატერისკენ!
დაიღუპებით, კეთილო ხალხო!

(შეცვლილი კილოთი.)

ხმას არ იღებენ, სდუმან ძაღლები!

პ რ ო ბ ს ტ ი

რად არ იხსენებთ მშობლიურ კერას!

ხ ა ლ ხ ი ს ხ მ ე ბ ი

ამაზე კარგი გვექნება მერე!

ფ ო გ ტ ი

მინდორი, ბაღი, სახნავ-სათესი,
თხები და ცხვრები, ხორბლის მარავი...

ხ ა ლ ხ ი ს ხ მ ე ბ ი

ღმერთმა ოდესღაც ზეცის მანანით
გაჰკვება თავის რჩეული ხალხი.

პ რ ო ბ ს ტ ი

გესმით, ტირიან თქვენი ცოლები!

ხ ა ლ ხ ი ს ხ მ ე ბ ი

(შორიდან)

ჩვენი როდია, ვინც მიგვატოვა!

პ რ ო ბ ს ტ ი

მოგკიჟინებენ თქვენი შვილები!

მ თ ე ლ ი ხ ა ლ ხ ი

ვინც არ მოგვეყვება, ჩვენი მტერია!

პ რ ო ბ ს ტ ი

(ერთ წუთს გასცქერის შათ გულხელდაკრეფილი და სევდიანი ხმით ამბობს)

აწ მოკლებული სამრევლო ფარას
და განძარცული სულით ხორცამდე
დგას აქ სულების ბებერი მწყემსი.

ფ ო გ ტ ი

(ბრანდს ემუქრება)

შენს საქმეს მაინც დაღუპვა ელის,
ჩვენ გავიმარჯვებთ აუცილებლად.

პ რ ო ბ ს ტ ი

(ლამის ატირდეს)

ჩვენ გავიმარჯვებთ? დაგვტოვეს უკვე!..

ფ ო გ ტ ი

დამარცხებულნი არა ვართ სულაც,
ჩემი ცხვრის ფარას მშვენივრად ვიცნობ!

(მისდევს ხალხს.)

პ რ ო ბ ს ტ ი

ფოგტი წავიდა? რა ეშმაკია!
მაშ მეც, ღმერთმანი, გავყვები უკან!
იქნებ კვლავ კარგად წავიდეს საქმე.
იქ, მთებში! მალლა! შევძვრები ხალხში!
მათ ტყვედ ჩავიგდებ! ვიბრძოლებ ცხარედ!
მაშ შემიკაზმეთ მეც ცხენი, ძმებო,
ის საიმედო ფაშატი, ჩქარა!
(ყველანი გადიან)

სოფლის განაპირა მთის იალაღი. უკანა ფონზე პეიზაჟი გადადის კლდოვან მწვერვალებსა და შიშველ სერებში. მოდის წვიმა. გამოჩნდება ბ რ ა ნ დ ი, რომელსაც გუნდ-გუნდად მოჰყვებიან კაცები, ქალები, ბავშვები.

ბ რ ა ნ დ ი

აგერ, შორს მოჩანს გზა გამარჯვების!
ძირს განფენილა სოფელი მწირი,
წვრილმა წვიმამ კი მთიდან მთებამდე
ნისლის კარვები გაშალა ფართოდ.
მაშ დაივიწყეთ თვლენა და ძილი,
იფრინეთ მალლა სწრაფად და ლალად.

ე რ თ ი კ ა ც ი

მოიცათ, მამა მთლად მოიქანცა!

შ ე ო რ ე

დღეს არაფერი არ მიჭამია!

მ რ ა ვ ა ლ ნ ი

კვასვი, გვაჭამე მშიერთ და მწყურვალთ!

ბ რ ა ნ დ ი

ჯერ მთებს გადვიდეთ იმ ვრცელ ველებზე!

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

რომელ გზით?

ბ რ ა ნ დ ი

გზები თანაბარია:
ბოლო მიზანთან მიგვიყვანს ყველა:
აქეთ მომყევით!

ე რ თ ი კ ა ც ი

აქ ციცაბოა,
მთელი დღე უგზოდ ვიხეტიალებთ.

კ ი ს ტ ე რ ი

აქ ტაძრის გზაც კი გაყინულია.

ბ რ ა ნ დ ი

ციცაბო გზაა ყველაზე მოკლე!

ე რ თ ი ქ ა ლ ი

შეჩერდი! ბავშვი გამიხდა ავად...

მ ე ო რ ე

სულ დამეკაწრა ფეხები გზაზე!

მ ე ს ა მ ე

შეწუხებული ვინ დამამშვიდოს?..

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

აჭამეთ, თორემ გაუქრათ ცეცხლი...

მ რ ა ვ ა ლ ი ხ მ ა

გარდმოგვივლინე, სასწაულს ველით!

ბ რ ა ნ დ ი

თქვე მონობისგან ხელდადებულნო!
როგორ, ახლავე მოგინდათ ჯილდო?
ჯერ მოიცილეთ მონობის ძილი,
არადა, ჩადით საფლავში ისევ!

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

მართალი არის: წინ, საბრძოლველად, —
მერე, ცხადია, მივიღებთ ჯილდოს.

ბ რ ა ნ დ ი

ის მოვა თავის დანიშნულ დროზე,
ისე ზუსტად და ისე ნამდვილად,
როგორც ნამდვილად არსებობს ღმერთი.

მ რ ა ვ ა ლ ი ხ მ ა

უსმინეთ! იგი არის მისანი!

რ ა მ დ ე ნ ი მ ე ხ მ ა

ნეტავ, სასტიკი ბრძოლა იქნება?

ს ხ ვ ე ბ ი

თანაც ხანგრძლივი და სისხლისმღვრელი?

ე რ თ ი კ ა ც ი

უნდა ვიბრძოლოთ მაშ მამაცურად?

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

(ყრუ ხმით)

მაგრამ სიცოცხლეს გავწირავთ მაინც?

ს ხ ვ ე ბ ი

ნეტავ, რამდენი გვერგება ჯილდო?

ე რ თ ი ქ ა ლ ი

ჩემს შვილს მაინც არ შეიბრალებენ?

კ ი ს ტ ე რ ი

სამშაბათამდე ვერ გავიმარჯვებთ?

ბ რ ა ნ დ ი

(სასოწარკვეთილი გადახედავს ხალხს)

რაზე საუბრობთ? რის გსურთ გაგება?

კ ი ს ტ ე რ ი

ჯერ — გაგრძელდება რამდენ ხანს ბრძოლა
შემდეგ — რამდენი იქნება მსხვერპლი,
ბოლოს კი — გველის რამდენი ჯილდო?

ბ რ ა ნ დ ი

მაგაზე მსჯელობთ?

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

დიახ, თავს ვიმტვრევთ,
მაგრამ ვერაფრით ვერ გავერკვიეთ.

ბ რ ა ნ დ ი

(აღშფოთებული)

ო, მაშ იცოდეთ!

ხ ა ლ ხ ი

(აღელვებული წინ გადაუდგება)

გვაუწყე, გვითხარ!

ბ რ ა ნ დ ი

დიდხანს იბრძოლებ? იბრძოლებ მუდამ,
შენი სიცოცხლის აღსასრულამდე,
თუ ყველაფერს არ გასწირავ მსხვერპლად.
იცოდე, შენ ვერ მიაღწევ მიზანს,
თუ შეთანხმების არ დასწყვეტ ჯაჭვებს
და არ განდევნი შენი გულიდან
ლაჩრულ ეჭვს, ყოყმანს ვალის წინაშე:
„ან ყველაფერი, ან არაფერი!
და რას გაიღებთ თქვენ ამის მსხვერპლად? —

ყველა თქვენს კერპსა და სათაყვანოს,
რომლებითაც სცვლით თქვენს უკვდავ ღმერთსა:
თქვენი მონობის ბრჭყვიალა ჯაჭვებს,
სასთუმლებს თქვენი სიზარმაცისას.
კითხულობთ, თუ რას მიიღებთ ჯილდოს?—
უდიდეს რწმენას, ერთიან სულსა,
ნების სიმტკიცეს და ძლიერებას,
მუდამ მზად იქნეთ გაიღოთ მსხვერპლი,
რაც მოგანიჭებთ სულის სიმშვიდეს
და დიდ სიხარულს კუბოს კარამდე,
თავზე კი ეკლის დაიდგამს გვირგვინს
ის, ვინაც ჯილდოს დაიმსახურებს.

ხ ა ლ ხ ი

(გააფთრებული ყვირის)

მან ჩვენ გაგვყიდა! მან გვიღალატა!

ბ რ ა ნ დ ი

ო, არა! მტკიცედ ვადგავარ სიტყვას.

ზ ო გ ი ე რ თ ნ ი

შენ გამარჯვებას ხელებში გვიჩრიდი,
აწ კი გვიპირდები მსხვერპლს და წამებას?

ბ რ ა ნ დ ი

ღიას, შეგპირდით გამარჯვებასა
და მოგცემთ თქვენივე საშუალებით
მაგრამ ის, ვინაც პირველი გავა
სასტიკ ბრძოლაში მართალი გზისთვის,
ვინ იცის, მსხვერპლად დაეცეს კიდევ.
ამიტომ მან, ვინც შიშს შეუბყრია,
სჯობს იარაღი დაჰყაროს აქვე,
არ დაწყებულა სანამდე ბრძოლა.
ვისაც ღალატობს ძლიერი ნება,
გადაულოცავს ჩვენს ალამს მტერსა,
მსხვერპლის გაღება რომელსაც აფრთხობს.
დამარცხებამდე მკვდარია იგი.

ხ ა ლ ხ ი

გაგვწირა ტანჯვა-წამების მსხვერპლად,
რომ გაიხარონ შვილიშვილებმა,
რომელნიც ჯერ არ დაბადებულან.

ბ რ ა ნ დ ი

უდაბურ მთებზე, წვიმაში, ნისლში
მიდის გზა ჩვენი ქანაანისა
სიცოცხლისაკენ სიკვდილის გავლით.
მაშ გზას გავუდგეთ, რაინდნო ღვთისა!

კ ი ს ტ ე რ ი

ჩავცვივდით! ესაც ვაი-ვაგლახი!..
იქ კი სამრევლომ შეგვრისხა უკვე.

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

რაო? დავბრუნდეთ? — არასდიდებით!

კ ი ს ტ ე რ ი

ერთ ნაბიჯსაც ვერ გადასდგამ წინა...

ზ ო გ ი ე რ თ ნ ი

მოგკლათ!

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

ეს არის შეუძლებელი,
რალა ვიქნებით უწინამძღოლოდ!

ქ ა ლ ე ბ ი

(შეშინებული უთითებენ ძირს, გზაზე)
ო, პრობსტი!

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

ოღონდ არ შეგეშინდეთ!

პ რ ო ბ ს ტ ი

(შემოდის სოფელში დარჩენილთა თანხლებით)
ჩემო კრავებო, ჩემო შვილებო!
ჭალარა მოძღვარს აქვს თქვენთან სიტყვა!

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

(ხალხს)

ჩვენ სოროები დავტოვეთ ქვემოთ, —
გვიჯობს, რომ მთებზე ავცოცდეთ ისევ...

პ რ ო ბ ს ტ ი

როგორ შეგეძლოთ ასე სასტიკად
დაგეჭრათ გული ბერიკაცისა?

ბ რ ა ნ დ ი

დღემდე ხომ მათ სულს შენ უკოდავდი.

პ რ ო ბ ს ტ ი

მას ნუ უჯერით! იგი მტერია,
ისევ ცარიელ სიტყვით გპირდებათ!

ზ ო გ ი ე რ თ ნ ი

ღიახ, ეგრეა! მართალსა ბრძანებთ!

პ რ ო ბ ს ტ ი

სასტიკნი არ ვართ, შეგინდობთ ყველას,
ოდნავ სინანულს შეგამჩნევთ თუკი;
გონს მოდით, ხალხო, ბოლოს და ბოლოს!
ის საშინელი მზაკვრობით გლუპავთ,
გადაგიბირათ, გარშემო გიკრებთ, —
უნდა მიუხვდეთ ამ ეშმაკობას!

ბ ე ვ რ ნ ი

ღიახ, ეგრეა! გადაგიბირა!

პ რ ო ბ ს ტ ი

კარგად დაფიქრდით! სადა გაქვთ ძალა
ამ უმნიშვნელო, ერთ მუჭა ხალხსა,
გაჭირვებულთ და დარჩენილთ მარტოდ?
ვინ აგირჩიათ დიდ საქმეთათვის?
თქვენც ხომ გაქვთ თქვენი პატარა ხვედრი?
მაგის ზემოთ კი რა საჭიროა,
სისულელეა ამგვარი რამე.
ველად გასულნი ცხარე ბრძოლაში
მაგ ხელებისგან რა ხეირს ნახავთ?
თქვენი ვალია სახლს გაუფრთხილდეთ.
მაშ აქ რა გინდათ, მითხარით ახლა,
შეგარდნებსა და არწივებს შორის,
დათვებში, მგლებში მოხვედრილებსა;
სად დაგფლეთთ ნეტავ პირელი მხეცი?
ჩემო კრავებო, ჩემო შვილებო!

ხ ა ლ ხ ი

ვაგლახ, რაცა თქვა, სულ მართალია.

კ ი ს ტ ე რ ი

და მაინც, როცა აქ გამოვწიეთ,
მაგრად ჩავკეტეთ სახლის კარები,
ახლა ადგილი აღარ გვაქვს მრევლში.

მ ა ს წ ა ვ ლ ე ბ ე ლ ი

მან აუხილა ჩვენს ხალხს თვალები,
დაჭმომ სიცრუე, მანკიერება, —
აწ ძველებურად ვერ დაიძინებ,
და უწინდელი ჩვენი ცხოვრება
ახლა ცხოვრებად არ გვეჩვენება!

პ რ ო ბ ს ტ ი

გწამდეთ, გაგივლით ეგ ყველაფერი,
ძველ ნაკვალევზე გავწიოთ ისევ

სულ ერთი წუთით დაწყნარდით ოღონდ
და სიტყვას გაძლევთ: მრევლი, ვით უწინ,
სულის სიმშვიდეს მოიხვეჭს ახლაც.

ბ რ ა ნ დ ი

(ხალხს)

წინ წავიდეთ თუ დავბრუნდეთ უკან?

ხ ა ლ ხ ი ს ნ ა წ ი ლ ი

შინ წასვლა გვინდა! დავიღალენით!

მ ე ო რ ე ნ ა წ ი ლ ი

აწ გვიანაა: გადვიდეთ მთებზე,
აღთქმულ მხარისკენ გავწიოთ ისევ.

ფ ო გ ტ ი

(შემორბის)

აქ ხართ! კარგია, რომ მოგაგენით!

ქ ა ლ ე ბ ი

არ გაგვირისხდეთ, კეთილო კაცო!..

ფ ო გ ტ ი

ეგ შემდეგ! აწ კი დაბრუნდით შინა!
თქვენ ბედნიერი დაგიდგათ წამი.
მაშ ერთი კარგად დამიგდეთ ყური,
და საღამომდე მდიდრებად გაქცევთ.

ზ ო გ ი ე რ თ ნ ი

კი, მაგრამ როგორ?

ფ ო გ ტ ი

მილიონობით

ვირთევზა გაჩნდა ფიორდის წყლებში.

ხ ა ლ ხ ი

ვით დავიჯეროთ?

ფ ო გ ტ ი

ღმერთს გეფიცებით!

მთებში წვიმაა და სქელი ჯანლი, —
დაბრუნდით, თორემ საცაა ქარი
ამოვარდება ჩრდილოეთისა.
აქ არ ყოფილა ვირთევზა წინათ,
ახლა კი, ძმებო, თამამად ვიტყვით,
რომ ბედნიერი წუთი დავვიღვა!

ბ რ ა ნ დ ი

მაშ აირჩიეთ: რა უფრო არის
თქვენთვის ამჟამად მნიშვნელოვანი:
ხმა უფლისა თუ ფოგტის ძახილი!

ფ ო გ ტ ი

ღე გაიმარჯვოს ჯანსაღმა აზრმა!

პ რ ო ბ ს ტ ი

არა, ეს უფლის სასწაულია,
ზეციდან ჩვენთვის გარდმოვლენილი.
ოჰ, რარიგ ხშირად მესიზმრებოდა
და როგორ ვწუხდი, მხოლოდ სიზმარში
რად ვხედავ-მეთქი ამნაირ რამეს,
აწ კი ცხადია ამ სიზმრის აზრი.

ბ რ ა ნ დ ი

დახევა სულის წაწყმედას ნიშნავს.

ხ ა ლ ხ ი

და მერე თევზი?

ფ ო გ ტ ი

მილიონობით!

პ რ ო ბ ს ტ ი
ოჯახისათვის პური და ფული!

ფ ო გ ტ ი

აწ კარგად ხედავთ: დრო სადა გქონდათ,
ამდენი ძალა რომ დაგეკარგათ
თქვენზე ღონიერ მტერთან ბრძოლაში,
სადაც თვით პრობსტმაც კი დაიხია;
ახლა თქვენ წინ დგას სხვა ამოცანა,
არა ღრუბლებში უმიზნო ფრენა, —
ღმერთი თავს თვითონ გაუფრთხილდება,
ცის თაღი მტკიცედ ხომ გადირკალა,
არც სხვათა ჩხუბში ჩარევა გარგებთ!
იჩქარეთ, ზღვიდან რომ ამოიღოთ
ძვირფასი განძი! აი, ნამდვილი
გამოსავალი: აწ ყველაფერი,
მწამს, მოგვარდება სისხლდაუქცევლად.
იქ ნივთიერი მოგელით ჯილდო,
არ დაგჭირდებათ გაიღოთ მსხვერპლი!

ბ რ ა ნ დ ი

თვით უფლის ხელით დაწერილია
მსხვერპლი ცეცხლოვან ასოებითა!

პ რ ო ბ ს ტ ი

ო, მსხვერპლი, მსხვერპლი რარიგად გხიბლავთ —
სიამოვნებით მივიღებ მუდამ,
აი, თუნდაც ამ მომავალ კვირას
და მეც ღმერთმანი...

ფ ო გ ტ ი

(შეაწყვეტინებს)

ჰო, დიახ, დიახ!

კისტერი

(ჩუმად პრობსტს)

ისევ დამრჩება მე ჩემი ჩინი?

მასწავლებელი

(ასევე)

სკოლიდან ხომ არ გამომაგდებენ?

პრობსტი

(ჩუმად)

ოღონდ გატეხეთ ჭიუტი ხალხი
და უგულოდ არ მოგეპყრობიან.

ფოგტი

შინ წადით! ფუჭად ნუ კარგავთ დროსა!

კისტერი

ნავებზე! ხოფებს დავტაცოთ ხელი!

ზოგიერთნი

პრესტი რას იზამს?

კისტერი

გიჟია იგი.

ის ყველამ უნდა დატოვოს ახლა!

მასწავლებელი

თვითონვე ხედავთ, დასაჯა ღმერთმა
და თავზე კვერთხი გადაამსხვრია.

ფოგტი

თქვენ უფლება გაქვთ დასტოვოთ პრესტი,
გამოგიჭედათ ზღაპრებით თავი.

ზოგერთნი
მან მოგვატყუა!

პრობსტი
რწმენაც აკლია,
ყოველთვის ცუდი ნიშნები ჰქონდა...

ზოგერთნი
რა ჰქონდა?

ფოგტი
იყოს შენიშნული!

კისტერი
დიახ, ამას ჩვენც ვამჩნევდით მასში!

პრობსტი
რამდენს ელოდა მოხუცი დედა,
მაგრამ, არადა, არ აზიარა!

ფოგტი
დიახ, დაღუპა პატარა შვილიც!

კისტერი
ცოლიც!

ქალები
მხეცია, ბოროტმოქმედი!

პრობსტი
ცუდი მამაა, მეუღლე, შვილი, —
ნეტავ სად ნახავთ ისეთ ქრისტიანს,
რომ იყოს მართლა მაგაზე ცუდი.

მრავალი ხმა
მან დაგვინგრია ძველი ტაძარი!

მეორენი

ახალს კი მძიმე დაადო კლიტე!

მესამენი

ახლა ჩაგვყარა დიდ გასაჭირში!

ფოგტი

მომპარა გეგმა „საგიჟეთისა!“

ბრანდი

ყველას შუბლზე გაქვთ ამოშანთული:
თქვენი ხვედრია კუბოში გახრწნა.

ხალხი

(ღრიალებს)

ნუ უსმენთ! შორს, შორს გავაგდოთ იგი
ჩვენი სოფლიდან! ქვა დავუშინოთ!

ხალხი ქვიძ სროლით მისდევნის ბრანდს უდაბური მთის მწვერვალისაკენ, შემდეგ
კი ნელ-ნელა უკან ბრუნდება.

პრობსტი

ჩემო შვილებო, ჩემო კრავებო!
ახლა აჩქარდით კარვებისაკენ
და სინანულით ჩამოიცილეთ
ის, რამაც თვალნი გადაგიბინდათ;
აწ ყველაფერი მოწესრიგდება, —
უსაზღვრო არის ღვთის მოწყალება,
უმანკო სისხლს არ მოითხოვს მსხვერპლად,
მთავრობაც ისე ღმობიერი გვყავს,
ყველა ქვეყანას რომ შეშურდება.
არც ფოგტი და არც სხვა უფროსობა
ვნებას არასდროს მოგაყენებენ;
მე კი, მიბრძანებს ვით ქრისტეს აღთქმა
ამ კაცთმოყვარულ საუკუნეში,
ძლიერ მიყვარხართ, ჩემო შვილებო,

ხელისუფალთაც სურთ თქვენთან ერთად
იცხოვრონ მშვიდად და ბედნიერად...

ფოგტი

მანკი კი სადმე თუ შეგვეპარა,
განიკურნება სასწრაფოდ იგი.
როცა ჩადგება ეს ქარიშხალი,
მსწრაფლ კომისიას ავირჩევთ მაშინ,
და ის დაადგენს, რაა საჭირო
სარწმუნოების განსამტკიცებლად;
მოვუხმობთ პრესტებს იქ პრობსტთან ერთად,
აგრეთვე კისტერს და მასწავლებელს
და თქვენ შორისაც ღირსეულთ ვპოვებთ,
ხალხი სავსებით რომ დავაწყნაროთ.

პრობსტი

ვინაც კი შეცდა, შევუნდობთ ყველას,
და როგორც თქვენ დღეს ჭაღარა მოძღვარს
შეუმსუბუქეთ წუხილი, შიში,
ღმერთმა სიმტკიცე მოგაგოთ ისე.
გაეშურენით აწ სათევზაოდ!
მშვიდობით, ხალხნო! — ღმერთმა ნამდვილად
გარდმოგვივლინა წყალობა დიდი.

კისტერი

ორივე კარგი და კეთილია!

მასწავლებელი

მოკრძალებულად თავმდაბალი!

ქალები

რა დიდებულად ლაპარაკობენ!..

სსვები

როგორც სახალხო მოღვაწეები!

კისტერი

არასდროს რომ არ მოგატყუებენ.

მასწავლებელი

რა გონივრები არიან თანაც!

ხალხი ქვემოთკენ დაიწყებს შემობრუნებას.

პრობსტი

(ფოგტს)

გამოგვიკეთდა საგრძნობლად საქმე,
მობრუნდებიან მალე ყველანი,
რადგან არსებობს, მადლობა გამჩენს,
ის, „რეაქციას“ რომ უწოდებენ.

ფოგტი

დამსახურება არ არის ჩემი,
მაგათ სპექტაკლში მოქმედება რომ
უცებ შევწყვიტე.

პრობსტი

არა, საქმე სხვა

სასწაულშია!

ფოგტი

სასწაულშიო?

რა სასწაულში?

პრობსტი

მილიონობით

ვირთევზა წყალში რომ მოგროვილა.

ფოგტი

თევზი? ტყუილი მოგჩმახე წელან!

პრობსტი

მოჩმახე?

ფოგტი

უცებ სხვა ვერაფერი
ვერ მოვიგონე, რა უნდა მექნა?
ან ვინ გამკიცხავს, როდესაც საქმე
ყველაზე მთავარს შეეხებოდა.

პრობსტი

თუკი ეგრეა, გიშველოს ღმერთმა,
არ წარმოადგენს სულისთვის საფრთხეს!

ფოგტი

თანაც გაივლის სულ ერთი კვირა
და ხალხის საქმე გამოკეთდება,
ვინდა იკითხავს, რამ გაიმარჯვა
სასტიკ ბრძოლაში, სიმართლემა თუ
მტკნარმა სიცრუემ?

პრობსტი

ო, რიგორისტი
როდი გახლავართ, ჩემო კეთილო!
(ახედავს ზემოთ უდაბურ, შიშველ მთებს.)

ფოგტი

როგორც ყოველთვის, მართალსა ბრძანებთ.
ის ერთადერთი შემოხარია
მთელი ლაშქრისგან გადარჩენილი!

პრობსტი

არა, მოიცათ! იქ ვიღაც არის...
შორს... უკან...

ფოგტი

გერდი? ჰო, დიახ, დიახ!
ჭეშმარიტად რომ ღირსია ბრანდი
სწორედ ამგვარი თანამგზავრისა.

პ რ ო ბ ს ტ ი

(მხიარულად)

როცა დაიცხრობს მსხვერპლის შეწირვის
უდიდეს წყურვილს იგი მთლიანად.
მის ძეგლს ამნაირს წავაწერთ სიტყვებს:
„აქ განისვენებს ვიღაცა ბრანდი,
არ გაუღიმა თუმცა მას ბედმა,
მაგრამ შემორჩა მას ერთი სული
და ისიც გიჟი, გადარეული!“

ფ ო გ ტ ი

(თითს მიიღებს ცხვირზე)

არ ვიცი, რატომ, მაგრამ მრცხვენია,
რომ ეს სახალხო, სასტიკი მსჯავრი
მასზე არ იყო ჰუმანიური.

პ რ ო ბ ს ტ ი

(მხრებს აიჩეჩავს)

წავიდეთ! vox populi — vox Dei.

ორივენი გადიან

მოქმედება მიმდინარეობს შთის მწვერვალებზე... უამბობა თანდათან მატულობს.
ქარი მიერეკება დრუბლებს თოვლიან ველებზე. ხან გამოჩნდება. ხან კი ისევ წისლით
იფარება კლდოვანი მწვერვალები და შავი ქონკურები.
შემოდის ბ რ ა ნ დ ი, გატანჯული და სისხლით მოსვრილი.

ბ რ ა ნ დ ი

(შეჩერდება და უკან მოიხედავს)

ათასობით რომ მომდევდნენ უკან,
ვერ მოაღწია მწვერვალს ვერავინ,
თუმც მისწრაფის ყოველი გული
რაც დიდისკენ და ხალხის სულშიც
ისევ გაისმის ძახილი ჩუმი,
სასტიკ ბრძოლისკენ მომწოდებელი.
ჰო, მაგრამ მსხვერპლი აშინებთ იმათ,
აი, საზღვარი გადულაზავი.

ამგვარი შიში ცოდვაა დიდი.
მაგრამ ერთმა ხომ გასწირა თავი, —
შიში არაფერ შუაში არის.

(ჩამოჯდება ქვაზე და ფრთხილად იცქირება ირგვლივ.)

მეც მაწამებდა ამგვარი შიში
და გამჯდომოდა ძვალსა და რბილში.
როგორც ყმაწვილი, ბნელ ოთახში რომ
გადის, შიშით თმა უდგება ყალყზე
და მისდევს გუნდი მოჩვენებების,
ისე ველოდი მე წლიდან წლამდე.
მაგრამ მთრთოლვარე გულს ვიწყნარებდი,
თანაც ვფიქრობდი: გარეთ შუქია,
შუადღის მკვეთრი ნათელი ბრწყინავს,
ლამე როდია და არც სალამო,
ეს დარაბები დავკეტე მხოლოდ
და ვოცნებობდი, როგორც ყმაწვილი:
შემოიჭრება მზე სიცოცხლისა
სინათლის უწყვეტ ნაკადულებად
ჩემი ოთახის მიჯრილ კარებში
და გაანათებს დიდი ზეიმით
მოჩვენებებით ავსებულ სახლსა.
მერე კი რარიგ სასტიკად შევცდი!
შემომხვდა ლამე, კუბრივით შავი,
და შიგ სახეში მათრახი მთხლიშა.
ყურის გასწვრივ კი გაუბედავად
ისხდნენ კაცები, თავიანთ სულთა
გარდასულ ლანდებს ჩასჭიდებოდნენ,
ვით ერთი მეფე წლების მანძილზე
არ სცილდებოდა თავისი ცოლის,
ტურფა სნეფრადის გვამს, გაციებულს,
ზოგჯერ სუდარას ახდიდა ფრთხილად,
რომ თვალცრემლიანს ენახა, ხომ არ
აუჩუხჩუხდა ძარღვებში სისხლი
და გადეკრაო კანს ვარდისფერი...
დიახ, უცდია ხალხსაც მრავალჯერ,

როგორც იმ მეფეს, უძლურ ოცნებით,
გამოცოცხლება სამარის ფერფლის,
იმას კი თურმე ვერავინ მიხვდა,
გვამი მიწაში რომ დაემარხათ.
გვამი მიწაში ალაღებს ჭიას,
გვამი სასუქად იქცევა ბოლოს,
შიგ გაიხარებს ახალი თესლი.
ღამეა ყველგან!.. ღამეა ისევ,
მთელს თაობაზე ჩამოწვა ღამე!..
ნეტავ შემეძლოს, ელვის მახვილით
გადავარჩინო ისინი გახრწნას!

(წამოხტება.)

მიჰქრიან შავი მოჩვენებანი,
სულების დოღი ამუჭებს ბინდსა,
დრო კი, სასტიკი, ქარიშხლიანი,
მოგვდევს, გვაწუხებს ბასრი მახვილით,
რომ ცხოვრებაში მოქმედებისთვის,
არგანის ნაცვლად ვიშიშვლოთ ხმალი.
ვხედავ წინაპრებს, მიმავალთ ომში,
ზოგნი კი, მხდლები, დამფრთხლები შიშით,
შეჰფარებიან ხეობას ვიწროს.
თვალი მოვკარი დანარჩენებსაც —
ქვეყნის უქნარებს, თავმოყრილთ ერთად,
წუწუნებს ყველა: ცოლიც და ქმარიც, —
მუდამ გულცივნი მთხოვნელთა მიმართ,
შუბლებზე დასმულ საოცარ დაღით.
„ჩვენ საწყლები ვართ, უფლისგან ქვეყნად
ცოდვის შვილებად მოვლენილები!“
და იჭრებიან გაშტერებულნი
გუგუნში, რომ ჰგავს ქარიშხლის ზრიალს,
ამ უნაყოფო სისუსტის ტოვით.
მაგრამ სადა ხარ შენ, ცისარტყელავ,
მაისში ტბაზე გადაჭიმულო,
ან, ჩვენო დროშავ, სამფეროვანო,

ლურჯ ლაყვარდში რომ მიჰტრიალებდი
 და გუგუნებდი ხალხის სიმღერად,
 რატომ დადუმდი, სადა ხარ ახლა?
 სადა ხართ, მზევ და თავისუფლებავ,
 ორგზის ნანატრო და სანატრელო?
 მაგრამ შენ დიდი ოცნების მქვემ
 თავის დროზე არ ამოგჭრა ენა
 და ამიტომაც მოგხიბლა ასე
 კვებნამ, ტრახახმა თუ ბაქიბუქმა.
 თუმცა, როდესაც უკბილო ურჩხულს,
 მხდალსა და სნეულს, ჰგავს ჩვენი ხალხი,
 რას ვაქნევთ, აბა, ქობიან დროშას?
 სჯობდა ხმა სულაც არ ამოგველო,
 არც მაკრატელი აელო მეფეს...
 მშვიდი ოთხკუთხაც კმაროდა ჩვენთვის;
 აი. სიგნალი ხმელეთისათვის
 გემთა დაღუპვის მაუწყებელი!..
 ვხედავ უარეს მოჩვენებებსაც —
 ელვის შუბებით იხევა ღამე
 და ბრიტანეთის ნისლები შავი,
 ანტრაციტული, მფრინავი მალლა,
 ახრჩობს და სწამლავს ყველა ჩანასახს
 ბალახის, ყანის თუ შიმელისას,
 და იღვენთება წვეთ-წვეთად შხამი;
 მზე მოუპარავთ, სიმყრალით, ფერფლით
 გადაფარულა აწ ყველაფერი,
 როგორც პომპეი მიმონგრეული...
 მთლად დამახინჯდა ადამის მოდგმა
 და მიწისქვეშა გასასვლელელებში
 ისმის დუდუნი მოწამლულ წყალთა.
 იქ გულმოდგინე ჯუჯების ჯარი
 ბაჯბაჯებს, ცდილობს გაუხსნას მკერდი
 მიწის სიღრმეში ჩამალულ მადანს
 და ხარბი თვალით შესცქერის იგი
 ბზინვარე ვერცხლს და ბრჭყვიალა ოქროს...

შეწყდა სიმღერა, დაცარიელდა,
 გამოიფიტა იმათი სული,
 არ იცინიან მათი ბაგენი,
 არ დააღონებთ დალუბვა ძმების,
 ვერვინ აიშლის ფაფარს ლომივით,
 აქ ყველა ურტყამს, ჰკვერავს და სჭედავს,
 ბოლის წყვდიადში ციმციმებს შუქი.
 ხეტიალობენ კაცები ქვეყნად
 და თვისი ვალი დავიწყებით, —
 წაქცევის დროსაც დაიცვან თავი,
 შეინარჩუნონ მხნეობა სულის...
 მე კვლავ უარეს ჩვენებებს ვხედავ —
 გღვის შუბებით იხევა ღამე:
 გააფთრებულა მშიერი მგელი
 ნგზავრობისა და ცბიერებისა,
 ჰყეფს ამ სისხლიან ღამეში, ყმუის
 და მზის სინათლის შესანსვლა ნებავს;
 უბედურების მათწყებელი
 ძახილი მისწვდათ ჩრდილოეთ ქვეყნებს
 და ფიორდთან მდგარ საომარ გემებს
 უბრძანეს ქვეყნის საზღვრების დაცვა.
 ჯუჯა კი ჯავრობს და გული მოსდის,
 ეს საქმე სულაც არ მოსწონს იმას:
 „დაე დიდსა და ზვიად ნხარეში
 თანხმობით შეხვდნენ ამნაირ ამბავს,
 ჩვენ კი სისხლისგან ვერ დავიცლებით:
 სუსტი გვაქვს სული, უძლური — მხრები.
 სად მეგვიძლია ჩვენ, ხალხს პატარას,
 გავწიროთ იმ დიდ შეჯახებაში
 ნთელი სიცოცხლე და ჯანმრთელობა,
 რათა გავიღოთ ჩვენი ნაწილი
 საერთო ცოდვის გამოსასყიდად.
 ჩვენი გულისთვის როდი დასცალეს
 ბოლომდე მხამით სავსე ფიალა,
 ჩვენი გულისთვის არ შეჭედილა

ეკლის, წამების გვირგვინით შუბლი.
 ჩვენი გულისთვის კი არ გააკრეს
 იესო ქრისტე წამების ჯვარზე,
 მასზე ლურსმნებით დაჭედებულ ხელებს
 ჩვენს გამო როდი სდენია სისხლი;
 ჩვენ ცოტანი ვართ — შორეულ მხრიდან,
 ჩვენს გამო როდი აღმართეს ჯვარი.
 ჩვენ უნდა ვიყოთ დაპყველნი ქვეყნის?“
 არა, ქამარი გადაუჭირე,
 შეუბრალებლად ურტყი და ურტყი,
 ესაა, გულით რაც გაიმეტეს —
 ამათი ძღვენი აგასთერისა,
 რომ დაიცალოს წყლულები სისხლით,
 მიყენებული უხეში ჯვრისგან, —
 აი, მაგათი ქრისტიანობა!

(დაცემა თოვლში და შიგ ჩამოაგვს სახეს, მაგრამ მალევე წამოდგება.)

სიზმარში ვიყავ?.. კვლავ გავიღვიძე?
 აწ ყველაფერი დაფარა ნისლმა.
 მოჩვენებანი ავადმყოფ სულის
 წინ წარმომიდგნენ სულ ერთი წუთით,
 თუ სახე იგი, დაუვიწყარი,
 კვლავ ცოცხლობს გულში გადამალული?
 ნუთუ სხეულით გარემოსილი
 ისევ სხეულით მარცხდება სული?

(ყურს უგდებს.)

ეს რა გაიხმის! კვნესა?.. გალობა?..

უ ხ ი ლ ა ვ ი ქ ო რ ო

(ქარიშხლის სტვენაში)

მ ა ს შენ ვერასდროს დაემგვანები,
 შემოსილი ხარ მიწის სხეულით,
 გინდ იყო მონა, გინდა აზატი,
 სულ ერთი არის, ხარ განწირული!

ბ რ ა ნ დ ი

(იმეორებს ამ სიტყვებს თავისთვის და ჩუმად ამბობს)

ვაგლახ, ამ სიტყვებს უნდა ვერწმუნო.
ნუთუ ის ადგა იქ, იმ ქოროში...
არ უკუაგდო განრისხებულმა
ეს გულის სიტყვა სასტიკი ხელით?
მ ა ნ ხომ წამართვა მე ყველაფერი,
ჩამომაცილა სიცოცხლის წყაროს
და დამარცხებაც განმაცდევინა.

ქ ო რ ო

(მძლავრად გაისმის მის თავზე)

ჭიავე, შენ მ ა ს ვერ დაემგვანები,
შხამის ფიალა დასცალე უკვე:
აწ მ ა ს თ ა ნ ხარ, თუ მის წინააღმდეგ,
სულ ერთი არის, ხარ განწირული!

ბ რ ა ნ დ ი

(წყნარად)

აგნეს! ალფ! წუთის ბედნიერებავე,
ჩემი სიმშვიდის მცირე წამებო,
ჩემივე ხელით გავგმირე გული
და ყველაფერი წამებად მექცა,
ვერ დავანგრიე ბილწი სამეფო.

ქ ო რ ო

(ნაზად და შემპარავად)

შენ მ ა ს მაინც ვერ დაემგვანები,
თუმც ყველაფერი გასწირე მსხვერპლად,
ამაო არის ეგ ძღვენი ცისთვის,
შენ შექმნილი ხარ მიწისთვის მხოლოდ.

ბ რ ა ნ დ ი

(წასკდება ჩემი ქვითინი)

აგნეს! ალფ! ისევ დაბრუნდით ჩემთან!
მიჯაჭვული ვარ ფრიალო კლდეზე

და ჩრდილოს ქარი ძვალ-რბილში მივლის,
გავწამებულვარ მოჩვენებებით.

ზევით აიხედავს: იქ გამოჩნდება მოციმციმე ლაქა, რომელიც სწრაფად იზრდება და
ნისლად გადაიქცევა, — ესაა თეთრსამოსელიანი, მხრებზე მანტიაწამოსხმული ქალის
ფიგურა.

ა ჩ რ დ ი ლ ი

(უღიმის, ხელებს უწვდის)

ბრანდ, მე მოვედი, ვარ ისევ შენთან!

ბ რ ა ნ დ ი

(შეძრწოლებული წამოხტება)

ო, აგნეს! აგნეს! რა დამემართა?

ა ჩ რ დ ი ლ ი

ციებ-ცხელების ბოდვა, ძვირფასო,
მაგრამ აწ ნისლმა დაკარგა ძალა!

ბ რ ა ნ დ ი

აგნეს!

(დააპირებს მივარდეს და გადაეხვიოს)

ა ჩ რ დ ი ლ ი

(შეჰკივლებს)

ო, არა! არ მომეკარო!

ნუთუ ვერ ხედავ ჩვენ შორის უფსკრულს:
ჩანჩქერი მიჰქუხს ყინულების ქვეშ,
მიჰქრის, მიცეკვავს, წინ მიიჩქარის.

(ნაზად.)

არ გესიზმრება, ხედავდი ცხადად,
შორს გადიკარგნენ მოჩვენებები, —
დიდხანს იყავი, ძვირფასო, ავად,
სიგიჟის მწარე სასმელსა სვამდი,
ამიტომ მძიმე სიზმარი ნახე,
ვითომ, დაგტოვე, წავედი შენგან...

ბ რ ა ნ დ ი
მაშ ცოცხალი ხარ! მადლობა გამჩენს!..

ა ჩ რ დ ი ლ ი

(სასწრაფოდ)

ჩუმად! მაგაზე ნურაფერს იტყვი!
ნურც შემდეგ! ჩქარა, გამომყევ უკან!

ბ რ ა ნ დ ი

კი, მაგრამ ალფი?

ა ჩ რ დ ი ლ ი

ალფიც ცოცხალი

არის.

ბ რ ა ნ დ ი

ცოცხალი?

ა ჩ რ დ ი ლ ი

ჯანმრთელი ძალზე,
სახედაჟდაჟა და მშვენიერი;
რაც შენ იხილე, ეგ იყო ბოდვა
და შენი ბრძოლაც მხოლოდ და მხოლოდ
სიზმარი იყო, მაშ გამოფხიზლდი.
ალფი დავტოვე მე დედაშენთან,
ისიც ცოცხალი და ჯანმრთელია,
ბიჭი კი უკვე წამოიზარდა.
სოფელში ისევ დგას ეკლესია;
გნებავს, — დაშლიან დაუყოვნებლად;
იქ კი, ძირს, მრევლი ჯახირობს ისევ,
კვლავ იტანჯება, ვით კეთილ დროში.

ბ რ ა ნ დ ი

კეთილ?

ა ჩ რ დ ი ლ ი
ჰო, მაშინ სიმშვიდე იყო.

ბ რ ა ნ დ ი
სიმშვიდე ვითომ?

ა ჩ რ დ ი ლ ი
ბრანდ, წამომყევი...

ბ რ ა ნ დ ი
ისევ მობოდებს...

ა ჩ რ დ ი ლ ი
გათავდა ბოდვა,
მაგრამ სუსტი ხარ — შენი სიმშვიდე
უნდა დავიცვა...

ბ რ ა ნ დ ი
მე ჯანმრთელი ვარ.

ა ჩ რ დ ი ლ ი
არა, თან დაგდევს ყოველთვის ავი
ზმანებები თუ მოჩვენებები, —
ახლა შენ ნისლით დაიფარები
ჩვენგან — ცოლისგან, შენი შვილისგან,
ისევ გაივლი ტანჯვა-წვალების
იმავე გზას, თუ არ ვპოვებთ წამალს.

ბ რ ა ნ დ ი
მომეცი ჩქარა!

ა ჩ რ დ ი ლ ი
შენ ვაჟკაცი ხარ.
მოინდომე და იშოვე თვითონ.

ბ რ ა ნ დ ი

დამისახელე!

ა ჩ რ დ ი ლ ი

ის ბერიკაცი,

ჩვენი ექიმი, რომელსაც ბევრი
რამ წაეკითხა, ჩასწვდა შენს სენს და
მისი მიზეზიც აღმოაჩინა.

მთელი ეს ავი მოჩვენებები
სულ ოთხი სიტყვის ბრალა მხოლოდ, —
უნდა სასწრაფოდ ამოიშალო
შენი თავიდან ეს ოთხი სიტყვა,
რომ გახდეს შენი მეხსიერება
კვლავ თეთრი წიგნი, დაუწერელი,
ქვით ამოჭეხიკო უნდა ისინი
აგრეთვე შენი სჯულის ფიცრიდან, —
თორემ ამ ოთხი სიტყვის წყალობით
კვლავ დაიბინდავ ნათელ გონებას, —
მაშ განიწმინდე, ჩემო მეუღლე,
სული მაგ ოთხი სიტყვისგან...

ბ რ ა ნ დ ი

ოთხი

სიტყვისგან? მერე რა სიტყვებია?

ა ჩ რ დ ი ლ ი

„ან ყველაფერი, ან არაფერი!“

ბ რ ა ნ დ ი

(უკან დაიხვეს)

ნუთუ?

ა ჩ რ დ ი ლ ი

ახეა, ისევე როგორც
მე ცოცხალი ვარ; შენ უნდა მოჰკვდე...

ბ რ ა ნ დ ი

ვაგლახ, ვით წინათ, ჩვენს თავზე ახლაც
ელავს სიკვდილის მახვილი ბასრი.

ა ჩ რ დ ი ლ ი

ძვირფასო, გული კვლავ სიყვარულით
არის გამთბარი, შენს ხელებს ველი,
ვაოვებთ გაზაფხულს, მზესა და ჰაერს.

ბ რ ა ნ დ ი

ვაგლახ, არ მოვა ის სენი კიდევ...

ა ჩ რ დ ი ლ ი

ეჰ, დამერწმუნე, ის კიდევ მოვა.

ბ რ ა ნ დ ი

(თავს აქნევს)

არა, ამოვწვა უნდა მთლიანად
ჩემი მკერდიდან სიზმრები ავი,
დღეიდან ახალ ცხოვრებას ვიწყებ!..

ა ჩ რ დ ი ლ ი

ცხოვრებას?

ბ რ ა ნ დ ი

აგნეს, წავიდეთ!

ა ჩ რ დ ი ლ ი

შესდექ!

ბრანდ, ერთი მითხარ, რა გნებავს ახლა?

ბ რ ა ნ დ ი

ის, რასაც წმინდა მკარნახობს ვალი,
ხორცი შევასხა ოცნებებს ჩემსას,
მ ო ჩ ვ ე ნ ე ბ ე ბ ი მსურს გავაცოცხლო.

ა ჩ რ დ ი ლ ი

არ შეიძლება! არ გახსოვს, თუ სად
მიგიყვანს ეს გზა?

ბ რ ა ნ დ ი

არა, ვცდი კიდევ!

ა ჩ რ დ ი ლ ი

აწ ფხიზელი და თავისუფალი
კვლავ მოჩვენებას დაუბრუნდები?

ბ რ ა ნ დ ი

დიახ, ფხიზელი, თავისუფალი
დავუბრუნდები კვლავ მოჩვენებებს.

ა ჩ რ დ ი ლ ი

გასწირავ შვილსა?

ბ რ ა ნ დ ი

გავწირავ შვილსაც!

ა ჩ რ დ ი ლ ი

ბრანდ, ისევ?

ბ რ ა ნ დ ი

ჩემი ესაა ვალი!

ა ჩ რ დ ი ლ ი

ჩავაქროთ ღამით სანთელი ყველა,
ამოვუშენოთ კაშხალი მზესა,
სიცოცხლის ნაყოფს არ ვახლოთ ხელი
და თვით სიმღერაც განვდევნოთ ჩვენგან,
ვით აკრძალული ნაყოფი იგი?
ო, რარიგ ძლიერ ვიტანჯებოდით...

ბ რ ა ნ დ ი

ნულარ მთხოვ... ჩემი ესაა ვალი.

ა ჩ რ დ ი ლ ი

არ დაგავიწყდეს: ამ მსხვერპლისათვის
არ გელის ჯილდო არავითარი, —
ვერ აამაღლე სული მრევლისა,
ყველამ გიმუხთლა და მიგატოვა!

ბ რ ა ნ დ ი

მე ჩემთვის როდი ველოდი ჯილდოს!
არც გამარჯვება მინდოდა ჩემთვის!

ა ჩ რ დ ი ლ ი

ამოდ ცდილობ გზა გაუნათო,
ჯურღმულებში რომ დაძრწიან, იმათ!

ბ რ ა ნ დ ი

ე რ თ კ ა ც ს ა ც ძალუძს ბ ე ვ რ ს გაუნათოს!

ა ჩ რ დ ი ლ ი

უბადრუკ სულთა შთამომავლებსა?

ბ რ ა ნ დ ი

უსაზღვრო არის სურვილი მძლავრი
და აღსრულება დიადი საქმის
ე რ თ კ ა ც ს ა ც ძალუძს, სულ მარტოდმარტოს.

ა ჩ რ დ ი ლ ი

მაგრამ განდევნა, არ დაივიწყო,
მან სამოთხიდან ადამიანი
და უნაპირო უფსკრული შექმნა,
ვერ გადალახავ ეთერის უფსკრულს.

ბ რ ა ნ დ ი

გზას მძლავრი სწრაფვა გაგვიხსნის თვითონ!

ა ჩ რ დ ი ლ ი

(გრგვინვით გაუჩინარდება; იქ, სადაც აჩრდილი იდგა, ჯანლი შემოიჭრება, გაისმინ
გაუჩინარებული აჩრდილის მკაცრი და გამგმირავი ხმა)

მოკვდი, ქვეყანას აღარ სჭირდები!

ბ რ ა ნ დ ი

(ერთ წუთს დგას დარეტიანებული)

გაფრინდა, როგორც რუხი ფრინველი,
შეინავარდა კვამლსა და ნისლში
და მთას ქორივით გადაუარა.
მინდოდა ნექზე წამეველო ხელი,
რათა შემეპყრო ხელი მთლიანად.
ეს ხომ არ იყო თანხმობის სული?

გ ე რ დ ი

(გამოჩნდება ხელთოფიანი)

ქორი! გეზელი! ვერ დაინახე?

ბ რ ა ნ დ ი

დიახ, ამჯერად შევნიშნე იგი...

გ ე რ დ ი

სად არის? მითხარ, საით გაფრინდა?
მოდის, ორივემ ვესროლოთ, მოვკლათ!

ბ რ ა ნ დ ი

ამაოდ ფიქრობ, რომ დასჭრა იგი,
გგონია, ტყვია მოხვდაო გულში
და აღსასრული უდგება თითქოს,
მაგრამ შეხედავ და გაოცდები,
კვლავ ჯანმრთელია, იცინის, გიხმობს...

გ ე რ დ ი

ნახე, ეს თოფი რა ლამაზია,
ის მონადირეს მოვპარე გუშინ.
ხოლო ტყვიები სულ ვერცხლისაა,
მერწმუნე, არ ვარ თავქარიანი...

ბ რ ა ნ დ ი

დროა, მიზანში რომ მოახვედრო!

(წასვლას დააპირებს.)

გ ე რ დ ი

პრესტი, რატომ კოჭლობ?

ბ რ ა ნ დ ი

ეგ ნიშანია,
რომ დამამჩნია ჩემივე ხალხმა.

გ ე რ დ ი

(მიუახლოვდება)

სისხლით შეგსვრია მაღალი შუბლი...

ბ რ ა ნ დ ი

შეუბრალებლად მაწამეს, მტანჯეს.

გ ე რ დ ი

შენი ხმა წინათ ხარივით რეკდა,
აწ ყვავის ჩხავილს რამ დაამგვანა?

ბ რ ა ნ დ ი

ზარს ქვა მოარტყეს და გაიბზარა.

გ ე რ დ ი

(შეპყურებს თვალეზაფართოებული)
პრესტი ხარ? არა, არა ხარ, შევცდი.
პრესტი ხარ? არა, გიცანი უკვე.

ჯანდაბას ყველა პრესტი და პრობსტი,
ამქვეყნად შენ ხარ ყველაზე დიდი.

ბ რ ა ნ დ ი

მეც აღარ მჯერა ეგ აბდაუბდა.

გ ე რ დ ი

მიჩვენე ხელი!

ბ რ ა ნ დ ი

ხელი?

გ ე რ დ ი

ო, რარიგ

საოცარია... სისხლიან წყლულებს
ვამჩნევ ზედ ყველგან, აქაც და იქაც;
შუბლზეც მოცურავს წვეთები სისხლის,
ჩანს, შეგსობია ეკლები ღრმადა.
აჰ, მართლა, შენც ხომ გაგაკრეს ჯვარზე.
ჩემს ბავშვობაში მამაჩემისთვის
მომისმენია: ასეთი რამე
სხვას შემთხვევია შორეულ მხარეს,
მან ეს ტყუილი მე როგორ მითხრა,
აჲლა კი ვიცი: მხსნელი შენა ხარ!

ბ რ ა ნ დ ი

შორს, შე მაცდურო, ჩამომეცალე!

გ ე რ დ ი

ხომ არ დავემხო შენს ფერხით, აქვე?

ბ რ ა ნ დ ი

მომწყდი თვალთაგან!

გ ე რ დ ი

შენ ხომ საწინდრად
სისხლი გაიღე, გვიხსენი ყველა!

ბ რ ა ნ დ ი

ვერ დამიხსნია მე ჩემი სული...

გ ე რ დ ი

აჰა! ესროლე, ძირს დაანარცხე!

ბ რ ა ნ დ ი

(თავს აქნევს)

ზრა, დაღუპვა თვითონ მე მელის...

გ ე რ დ ი

არა, შენ რატომ, შენ ხომ ჩვენ გვიხსენ,
შენ ხარ რჩეული, ყველაზე დიდი.
მე საცოდავი ჭია ვარ მიწის.

(იხედება ზევით, წისლები თხელდება)

იცი, შენ ახლა სად დგეხარ?

ბ რ ა ნ დ ი

ვიცი, —

უფლის სასახლის შესასვლელ კართან.

გ ე რ დ ი

(ძალზე აღელვებული)

ხმამაღლა უნდა გაგიმეორო?
იცი, სად დგეხარ?

ბ რ ა ნ დ ი

მქრქალდება ნისლი
და სოფლისაკენ მიიწევეს ნელა.

გ ე რ დ ი

მოიხსნა ნისლის წამოსასხამი,
შ ა ვ ი მ წ ვ ე რ ვ ა ლ ი აიჭრა ცაში.

ბ რ ა ნ დ ი

(ზევით იხედება)

ყინულის ტაძარს გულისხმობ?

გ ე რ დ ი

დიახ!

ბოლოს და ბოლოს, მოხვედი შენ აქ.

ბ რ ა ნ დ ი

ო, მე ახლავე სიამოვნებით
გადვიხვეწები შორეულ მხარეს!
ნეტავი ვიყო სამხრეთში ახლა,
გავმთბარიყავი მცხუნვარე მზის ქვეშ,
რა ძლიერ მიყვარს დუმილი ტაძრის
და მაინც სისხლჭარბ სიცოცხლეს ვეტრფი.

(ტირილი წასკდება.)

ეჰ, მაცხოვარო, როგორ გიხმობდი,
მაგრამ მაინც არ მომხვიე ხელი.
სულ მისხლტებოდი, წინ მისცურავდი,
როგორც ის სიტყვა, მე რომ ვერ ვპოვე.
ო, ახლა მაინც გამომიწოდე
მაგ სისხლიანი პერანგის კალთა.

გ ე რ დ ი

როგორ, შენ სტირი, საბრალო კაცო?
ლაწვებზე მოსწვეთს ცრემლები ცხელი,
ვით გაზაფხულის მცხუნვარე სუნთქვა.
ეს მყინვარი კი, სასტიკი, ცივი,

ასე მგონია, შენს სულში დნება
და მძიმე რკინის სამოსელს იხდას.

(თრთოლვით.)

წინათ რატომ არ სტიროდი ასე?

ბ რ ა ნ დ ი

(სახეგაბრწყინებული, მხიარული და თითქოს გაახალგაზრდავებული)

მე მივდიოდი ამ ცივ წყვდიადში
კანონის მძიმე, სასტიკი გზითა, —
აწ კი ყველაფერს, წყვდიადის ნაცვლად,
გადაჰფენია სინათლე დიდი!
ხვედრს ვეძიებდი, — გყოფილიყავი
სჯულის ფიცარი და ნება უფლის,
აწ კი გაყინულს სიცოცხლეს ჩემსას
გააბობს ცხელი მზე ზაფხულისა.
ყინული გასკდა: ძალმიძს ვილოცო
და სიყვარულის ცრემლები ვღვარო!

გ ე რ დ ი

(მზერას გააპარებს ზემოთკენ, შეშინებული ჩუმად ლაპარაკობს)

აგერ, იქა ზის, ბილწი, ბოროტი,
საშინელ ჩრდილს რომ აყენებს სოფელს,
და უფათქუნებს შავ მწვერვალს იგი
თავის საზიზღარ და ძლიერ ფრთებსა.
ახლოა, ახლო საათი ხსნისა,
ერთ წუთში გულში ვკრავ ვერცხლის ტყვიას.

(თოფს დაუმიზნებს და ესვრის.)

გაისმის ქუხილის მსგავსი ყრუ გრგვინვის ხმა ზემოთ, მთის კედელზე.

ბ რ ა ნ დ ი

(წამოხტება)

რას შვრები?

გ ე რ დ ი

იგი მოცურავს ქვემოთ!
ყვირის, მიზანში მოვარტყი უკვე!
გესმის ქედებმა დაიგრიალეს
და მოიცილეს მილიონობით
მკერდზე დაკრული ფიფქები თოვლის...
ხედავ, იზრდება, დიდდება ზვავი...
ყინულზე თეთრი, და აქეთ მოჰქრის.

ბ რ ა ნ დ ი

(ღონემიხდილი დაემხობა თოვლში)

დიახ, ისჯება ყოველი შვილი
თავის ცოდვილი მშობლების ნაცვლად.

გ ე რ დ ი

უფრო მაღალი გამოჩნდა ზეცა,
ქვეყანაც — ვრცელი, რაკი ის გაჰქრა.
აგერ მოქანავს! ხარხარი გესმის?
შეხედე, მოჰქრის თეთრი მტრედით!

(შეშინებული შეჰკივლებს)

რა საშინელი გრგვინვა გაისმის!

(პირქვე დაემხობა თოვლში.)

ბ რ ა ნ დ ი

(იგრიხება მოვარდნილი ზვავის ქვეშ და შესძახის ზეცას)

ო, ახლა მაინც უამს სიკვდილისას,
გთხოვ გამიმხილო, მაუწყო, ღმერთო,
გვეყო თუ არა გადასარჩენად
ჩვენი სურვილის quantum satis?..

ზვავი ჩამარხავს ბრანდს თოვლში.

ხ მ ა

(მეხის გრგვინვისას)

ის არის — Deus caritatis!